

๗๙๖ / ๕
๘ / ๔ พ
๕ ๒

พัฒนาการของกีฬาว่าวไทย

๓ ๐ ส.ค. ๒๕๒๖

ปริญญานิพนธ์
ของ
มณฑิรา พัวไพบุรุษย์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

๒๕๒๗

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พัฒนาการของกีฬาวาไรไทย

บทคัดย่อ
ของ
มณฑิยา พัวไพบลีย์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

2527

ก็พบว่าว้าวเป็นกีฬาที่กำเนิดเกิดขึ้นมาเป็นเวลาหลายพันปีมาแล้ว ตามที่ได้มีการค้นพบ ปรากฏว่าประเทศจีนมีหลักฐานต่าง ๆ เกี่ยวกับว้าวเป็นจำนวนมาก ซึ่งพอจะสันนิษฐานได้ว่าว้าวนั้นอาจจะประดิษฐ์ขึ้นโดยชาวจีนเป็นชาติแรก และว้าวนั้นได้เข้ามามีบทบาทต่อสังคมของมนุษย์ในประเทศต่าง ๆ อย่างมาก โดยเข้าไปเกี่ยวข้องกับทั้งในด้านการเมือง การปกครองและวัฒนธรรมในต่างต่าง ๆ

สำหรับในประเทศไทย ตามหลักฐานที่ได้มีการค้นพบนั้น ทราบว่าคนไทยรู้จักและเล่นว้าวกันมานานถึง 700 กว่าปีมาแล้ว แต่ยังไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่ชัดว่าคนไทยได้คิดหาว่าวขึ้นมาก่อนชาวจีนหรือไม่ อย่างไรก็ตามว่าวก็ได้เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตของคนไทยในสังคมไม่น้อยไปกว่าชาติอื่น ๆ ซึ่งตามหลักฐานจากเอกสารปรากฏว่า ว้าวได้เข้ามามีส่วนสัมพันธ์กับสังคมทั้งในด้านการเมืองการปกครอง และขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ อย่างมาก ในด้านการเมืองว่าวได้เข้ามามีบทบาทต่อสังคมไทยโดยตรงที่เห็นได้อย่างเด่นชัดมีอยู่สองประการคือ การนำว่าวมาใช้ในด้านการทาสีสงครามในสมัยอยุธยา ซึ่งปรากฏขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระเพทราชา ราว พ.ศ. 2233 ความว่า

"พระบาทสมเด็จพระเพทราชาธิราชให้ส่งกองทัพไปตีเมืองนครราชสีมา ซึ่งคิดแข็งเมือง และในคราวนั้นแม่ทัพได้ใช้กลอุบายเข้าตีเมือง ด้วยการเผาเมือง โดยใช้ว่าวจุฬาผูกกับหม้อดินระเบิดลามชนวนไว้แล้วชักให้ลอยข้ามไปในกำแพงเมือง จุดไฟเข้ากับสายชนวนและเมื่อไฟจวนจะถึงหม้อดินระเบิดก็ปล่อยว่าวให้ตกในกำแพงเมืองให้หม้อดินระเบิด ระเบิดเผาบ้านเรือนจนได้รับชัยชนะ"

ประการที่สองคือเรื่องว่าวที่เข้ามาเกี่ยวกับกฎหมายบ้านเมือง โดยมีการบัญญัติโทษแก่ผู้กระทำความผิด อันเนื่องมาจากการเล่นว่าวแล้วสายป่านว่าวหรือถั่วว่าวขาดลอยไปตกบริเวณพระบรมมหาราชวัง สถานที่ราชการและวัดวาอารามต่าง ๆ จนได้รับ

ความเสียหาย ซึ่งมีการบัญญัติไว้ทั้งในสมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์ ดังปรากฏในกฎหมายที่ยรรบมาไว้ว่า

"ผู้ใดที่เล่นวาวแล้วสายป่านหรือวาวไปตกในสถานที่ใดกล่าวมาแล้วข้างตน จนได้รับความเสียหายจะมีโทษถึงตัดมือทั้งทันที"

ส่วนในด้านของวาวที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับค่านิยมประเพณีต่าง ๆ คือ การนำวาวเข้ามาเกี่ยวข้องกับพิธีการทางศาสนาในศาสนาพราหมณ์ ซึ่งเป็นศาสนาอีกศาสนาหนึ่งที่ชาวไทยยึดถือควบคู่ไปกับศาสนาพุทธ อันได้แก่การชักวาวในพระราชพิธีบุษยาก็เชกในสมัยสุโขทัย และการชักวาวคลุมในพระราชพิธีคหลิมหรือแคลง ในสมัยอยุธยา แต่ต่อมาพระราชพิธีทั้งสองนี้ในสมัยรัตนโกสินทร์ได้ถูกยกเลิกไปหมดสิ้น อย่างไรก็ตามในสมัยรัตนโกสินทร์ก็ยังคงมีเรื่องของวาวที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับทางศาสนาอยู่อีกเช่นกันแต่เป็นไปในลักษณะทางอ้อม คือ การนำวาวมาใช้เป็นเครื่องสักการบูชา หรือไว้สำหรับแก่นพระพุทธรูปตามวัดวาอารามต่าง ๆ อันเป็นที่เคารพนับถือและเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวไทยบางกลุ่ม เช่น หลวงพ่อวัดไร่ขิง จังหวัดนครปฐม เป็นต้น

นอกจากจะได้นำวาวเข้ามาเกี่ยวข้องกับศาสนาแล้ว ก็ยังคงถือว่าวาวเป็นการเล่นอย่างหนึ่งที่เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยมาเป็นเวลาช้านาน นับตั้งแต่สมัยสุโขทัยมาจนถึงปัจจุบันนี้ โดยปรากฏว่าชาวไทยนิยมเล่นวาวกันมากและมีวิธีการเล่นหลายรูปแบบคือ การเล่นเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินในลักษณะชักขึ้นลอยลมเฉย ๆ การเล่นแบบแข่งขันเพื่อประกวดความสวยงามและคุณภาพของวาว และการเล่นแบบขนิตการนำวาวมาตอสูกันกลางอากาศ แต่การเล่นวาวที่นับว่าเป็นแบบฉบับและเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทย ซึ่งเป็นที่นิยมเล่นกันมานานหลายร้อยปีมาแล้วนั้นคือ การแข่งขันตอสูกันระหว่างวาวจุฬาและวาวปักเป้า การแข่งขันตอสูกันระหว่างวาวจุฬาและ

ว้าววนปักเป้านี้ได้ปรากฏหลักฐานขึ้นเป็นครั้งแรกในสมัยอยุธยาตอนปลายเป็นต้นมา และเป็นที่นิยมสูงสุดในช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ คือ ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเรียกการแข่งขันต่อสู้กันระหว่างว้าววนและว้าววนปักเป้านี้ว่า กีฬาว้าววนนั้น ในช่วงสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีการวางระเบียบ กฎกติกาการแข่งขันขึ้นมาให้เป็นมาตรฐาน และมีการจัดให้มีการแข่งขันชิงถ้วยทองพระราชทานเป็นประจำทุกปีเป็นประจำเพื่อสืบทอดต่อกันเรื่อยมา จนเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

กีฬาว้าววนนั้น นอกจากจะเป็นที่นิยมเล่นกันทั้งในหมู่ของประชาชน ช่างราชการ และพระบรมวงศานุวงศ์แล้ว ยังเป็นที่กีฬาที่พระมหากษัตริย์ทรงสนพระทัยเข้าร่วมการแข่งขันด้วย ทำให้กีฬาว้าววนได้รับความนิยมจากประชาชนมากขึ้นอยู่เสมอสืบต่อเรื่อยมา และส่วนที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่มีส่วนสนับสนุนให้กีฬาว้าววนอันเป็นที่กีฬาพื้นเมืองของชาวไทยสามารถดำรงอยู่และเจริญพัฒนามาได้สืบเท่าทุกวันนี้คือ การได้รับการส่งเสริมจากสมาคมกีฬาไทย ซึ่งก่อตั้งโดยพระยาภิรมย์ภักดี ใน พ.ศ. 2470 จนกระทั่งในปัจจุบันนี้ทางสมาคมกีฬาไทยก็ยังคงมีส่วนในการทะนุบำรุงและรักษาประเพณีการเล่นกีฬาว้าววนของไทยให้ดำรงคงอยู่ไว้อย่างตลอดเวลา โดยในปัจจุบันได้มีการดำเนินงานจัดการแข่งขันกีฬาว้าววนร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ คือ องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และหน่วยงานของกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นการเผยแพร่และเป็นการฟื้นฟูกีฬาว้าววน ตามแบบฉบับเมื่อครั้งมีการจัดการแข่งขันชิงถ้วยทองพระราชทานในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทุกประการให้คงอยู่สืบทอดต่อไป และการดำเนินงานในการจัดการแข่งขันกีฬาว้าววนนี้ได้มีการกำหนดนโยบายไว้ว่า จะให้มีการจัดการแข่งขันกีฬาว้าววนในระหว่างเดือนมีนาคมเป็นประจำทุก ๆ ปี ให้เป็นประเพณีอย่างหนึ่ง โดยเรียกงานการจัดการแข่งขันกีฬาว้าววนนี้ว่า งานประเพณีว้าวไทย นับตั้งแต่ พ.ศ. 2527 เป็นต้นไป

A HISTORICAL OF THE DEVELOPMENT OF
KITE - FLYING SPORT IN THAILAND

AN ABSTRACT

BY

MONTIEN PARPAIBOON

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University

December 1984

Kites as a kind of sport, originated hundreds of years ago. Many findings show that there was enough evidence concerning kites in China to conclude that it originated in that country. Kites have been playing important parts in human societies in many countries both in politics and culture.

Much evidence shows that people in Thailand have been playing with kites for more than seven hundred years. No evidence clearly specifies if the Thais invented the kite before the Chinese. However, kites have played an important part in the Thai life no less than in any other country. Evidence showed that kites have something to do with Thai society both in politics and culture. In politics, there were two roles that kites played. Firstly, Thais used kites in war in the Ayudhaya period. About A.D. 1690 (B.E. 2233), in King Petracha's reign, the King ordered the Royal Army to fight against the city of Nakornrachasima. The city wanted to rebel against him. At that time, the Commander in Chief played a trick. He tied dynamite to the kites and flew the kites over the city walls. When the fire burnt near the dynamite, the kites were dropped into the city. The dynamite blew up and the city was burnt. The King conquered the city. Secondly, the role of kites in politics, there was a law

concerning kites. It was said that anyone who flew kites and the kites or the strings entered the Grand Palace, government offices or temples and caused any damages, the owner was guilty. This was stated both in Ayndhaya and Rattanakosin periods. One of the Victim's hands would be cut off.

Kites have had something to do with Thai culture. In some activities of the Brahmins in religion, which has been one of the most popular religions kites also played this part. There was kite flying in the Royal Bussayapaisak ceremony in the Sukhothai period in the Royal Klam or Klamg ceremony. However, in the Rattanakosin period, both ceremonies were cancelled. In the Rattanakosin period, there was also a part of kite flying in religious ceremonies. But, the kites were used in other ways. Kites became super structures or sacred things to get rid of bad luck. In this way, some Thais asked for merit from some sacred Buddha images such as the Buddha Image at Wat Rai Khing, Nakornpathom.

Besides, kite flying has been one of the sports in the Thai culture, back in the Sukhothai period. It was one of the most popular sports. There were various forms of kite flying. Some people enjoyed flying kite while the kites were simply floating in the sky. Some enjoyed the

kite contests of the beauty and the quality of the kites and some enjoyed kite fighting. But the most important way of flying kites accepted as the symbol of Thai kite flying for hundreds of years before was the fighting between the Chula Kites and the Pagpao Kites. Such fighting was existed since almost the end of the Ayudhaya period. It was the most popular sport in King Rama V's reign in the Rattanakorsin period. The fighting between the Chula Kites and the Pagpao Kites was called the kite gambling sport. During this reign, there were standard rules and regulations for the sport. The winner would be awarded the King's Golden Cup every year. This was well known among the Thais and foreigners.

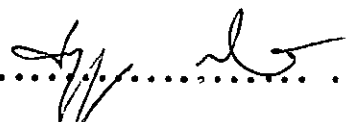
Not only the kite gambling sport was popular among laymen, government officers and Royal family, but the king himself also joined the sport. This encouraged people to be interested in the other things that made kite flying, which has been a Thai sport, last this long and developed until the present was the encouragement from the Thai Sports Association. The association was established by Phraya Pirompakdi in A.D. 1927 (B.E. 2470). Up to present, the association has supported and conserved the Thai kite gambling sport to last forever after. At

present, there is co-operation in managing the contest of the Thai Kite Gambling Sport between the Thai Tourist Organization and the Bangkok Metropolitan. Authority the objectives are to disseminate and restore the sport to be the same as what was done in King Rama V's reign. The policy is set that the sport will be one of the Thai customs. The Thai Kite Gambling Sport will be called the Thai Kite Custom Fair from 1984 (2527) on.

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำคณิศรและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญานิพนธ์
ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษากาบทดึกสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

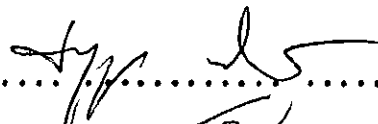
คณะกรรมการที่ปรึกษา

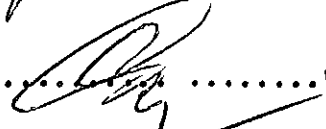
... .. . ประธาน

... .. . กรรมการ

คณะกรรมการสอบ

... .. . ประธาน

... .. . กรรมการ

... .. . กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ อุกม พิมพา ประธานควบคุมการวิจัย อาจารย์ชมพูนุช นาคีรักษ์ กรรมการควบคุมการวิจัย และอาจารย์อรุณ วรทอง กรรมการสอบ ที่ได้ให้คำปรึกษาตลอดจนแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาถึงกล่าว จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ ที่ให้กำลังใจมาโดยตลอด ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สมุล รัตตากร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทวีพย์ ประกอบสุข และอาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน ที่ได้กรุณาช่วยเหลือแนะนำในด้านการเขียนข้อมูล ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ภิญโญ สุวรรณคีรี และบุคคลอื่น ๆ ที่ได้ให้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ผู้วิจัยขอขอบคุณ ณ ที่นี้ด้วย

คุณประโยชน์ที่พึงมีจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบอบแด่ บิดา มารดา ครู อาจารย์ พื้มณฑล พัวไพบูลย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีส่วนอำนวยความสะดวกเขียนมีรากฐานชีวิตอันดีมาตราบวันนี้

มณเฑียร พัวไพบูลย์

ธันวาคม 2527

สารบัญ

บทที่	หน้า		
		บทนำ	1
		ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
		จุดมุ่งหมายในการศึกษาครั้งนี้	18
		ความสำคัญของการศึกษาครั้งนี้	18
		ขอบเขตของการศึกษาครั้งนี้	19
		วิธีดำเนินการศึกษาครั้งนี้	19
		แหล่งศึกษาครั้งนี้ที่สำคัญ	19
		เอกสารที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้	20
		เอกสารชั้นต้น	20
		เอกสารชั้นรอง	20
		การเสนอรายงาน	21
		คำนิยามศัพท์เฉพาะ	24
		เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้	25
1		ความเป็นมาของการเล่นว้าว	30
		กำเนิดกีฬา ว้าว	30
		ความมุ่งหมายของการเล่นว้าว	44
		ประโยชน์ของว้าว	44
		ค่านิยม	45
		ค่านิยมเศรษฐกิจ	49
		ค่านิยมสังคม	51

2	ความเป็นมาของกีฬาวาวก่อนสมัยรัตนโกสินทร์	58
	การเล่นกีฬาวาวในสมัยสุโขทัย	59
	ความสัมพันธ์ของการเล่นวาวกับลักษณะของสังคมไทย ..	63
	ค่านิยม	63
	ค่านิยม	64
	จุดมุ่งหมายในการเล่น	66
	ระยะเวลาในการเล่น	66
	ประเภทและชนิดของวาว	67
	การเล่นกีฬาวาวในสมัยอยุธยา	69
	ความสัมพันธ์ของการเล่นวาวกับลักษณะของสังคมไทย ..	70
	ค่านิยม	70
	ค่านิยม	72
	จุดมุ่งหมายในการเล่น	78
	ระยะเวลาในการเล่น	79
	ประเภทและชนิดของวาว	79
3	กีฬาวาวในสมัยรัตนโกสินทร์	80
	ความสัมพันธ์ของกีฬาวาวกับลักษณะของสังคมไทย	80
	ค่านิยม	80
	ค่านิยม	82
	ในแง่ของการเล่น	82
	ในแง่ของทางศาสนา	84
	ในแง่ที่เกี่ยวข้องกับบทกลอน	86

จุดมุ่งหมายในการเล่น	89
รูปแบบของวาวที่มีการเล่นในแต่ละภาคของประเทศไทย .	89
วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการประดิษฐ์วาว	95
วิธีการประดิษฐ์	95
การประดิษฐ์วาวจุฬา	95
การประดิษฐ์วาวปักเป้า	101
การประดิษฐ์วาวตุ้ย ตุ้ย หรือ ตุ้ย ตุ้ย	106
การประดิษฐ์วาวรูปสัตว์	111
วาวผีเสื้อ	111
วาวงู	115
การประดิษฐ์วาวอื่น ๆ	119
วาวรูปดาว	119
ลักษณะของการเล่นกีฬาวาวโดยทั่วไป	123
ระยะเวลาในการเล่นวาวของแต่ละภาคในประเทศไทย .	124
การแข่งขันกีฬาวาวพนัน	125
การแข่งขันกีฬาวาว ก่อนรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	126
การแข่งขันกีฬาวาว ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	128
สนามแข่งขันวาวตั้งแต่อดีต - ปัจจุบัน	137
สนามวาวหน้าโรงหอย (ประตูสามยอด)	137
สนามวาวสะพานเลี้ยวริมพระราชวังบวร	137
สนามวาววัดโคก (วัดพลับพลาไชย) ..	138

สนา ^๑ มว้าว ^๑ นอ ^๑ ก ^๑ ว ^๑ ง ^๑ ส ^๑ ระ ^๑ ป ^๑ ทุ ^๑ ม (ประ ^๑ ทุ ^๑ น ^๑ ้ำ ^๑ ป ^๑ ทุ ^๑ ม ^๑ วัน) ..	138
สนา ^๑ มว้าว ^๑ ว ^๑ ัด ^๑ ค ^๑ อน ^๑ บ ^๑ ้าน ^๑ ท ^๑ ร ^๑ าย (แถ ^๑ ว ^๑ ย ^๑ าน ^๑ น ^๑ าว ^๑ า ^๑ ป ^๑ จ ^๑ ุ ^๑ บ ^๑ ัน) ..	139
สนา ^๑ มว้าว ^๑ ห ^๑ ัว ^๑ ลา ^๑ โ ^๑ ง	139
สนา ^๑ มว้าว ^๑ ส ^๑ ว ^๑ น ^๑ อน ^๑ ัน ^๑ ใน ^๑ ค ^๑ ล ^๑ อง ^๑ ม ^๑ อ ^๑ ญ (จ ^๑ ัง ^๑ ห ^๑ ว ^๑ ัด ^๑ ช ^๑ น ^๑ บ ^๑ ู ^๑ รี	
ใน ^๑ ส ^๑ ม ^๑ ัย ^๑ ก ^๑ อน)	139
สนา ^๑ มว้าว ^๑ ส ^๑ ะ ^๑ พาน ^๑ ห ^๑ ัว ^๑ ตะ ^๑ เ ^๑ ม	140
สนา ^๑ มว้าว ^๑ บ ^๑ าง ^๑ ข ^๑ ุน ^๑ พ ^๑ ร ^๑ ทุ ^๑ ม	140
สนา ^๑ มว้าว ^๑ ส ^๑ นา ^๑ ม ^๑ หล ^๑ ว ^๑ ง	140
สนา ^๑ มว้าว ^๑ ศ ^๑ า ^๑ ลา ^๑ แ ^๑ ด ^๑ ง	141
กา ^๑ ร ^๑ จั ^๑ ด ^๑ กา ^๑ ร ^๑ แ ^๑ ง ^๑ ข ^๑ ัน ^๑ ก ^๑ ี ^๑ ฬ ^๑ าว ^๑ าว ^๑ พ ^๑ น ^๑ ใน ^๑ ป ^๑ จ ^๑ ุ ^๑ บ ^๑ ัน	143
กา ^๑ ร ^๑ จั ^๑ ด ^๑ แ ^๑ ง ^๑ ข ^๑ ัน ^๑ ก ^๑ ี ^๑ ฬ ^๑ าว ^๑ าว ^๑ พ ^๑ น ^๑ ใน ^๑ ต ^๑ าง ^๑ จ ^๑ ัง ^๑ ห ^๑ ว ^๑ ัด	143
กา ^๑ ร ^๑ จั ^๑ ด ^๑ กา ^๑ ร ^๑ แ ^๑ ง ^๑ ข ^๑ ัน ^๑ ก ^๑ ี ^๑ ฬ ^๑ าว ^๑ าว ^๑ พ ^๑ น ^๑ ณ ^๑ ท ^๑ อง ^๑ ส ^๑ นา ^๑ ม ^๑ หล ^๑ ว ^๑ ง	143
วิ ^๑ ธี ^๑ กา ^๑ ร ^๑ แ ^๑ ง ^๑ ข ^๑ ัน ^๑ ก ^๑ ี ^๑ ฬ ^๑ าว ^๑ าว ^๑ พ ^๑ น ^๑	146
ก ^๑ ฎ ^๑ ก ^๑ ี ^๑ กา ^๑ ร ^๑ แ ^๑ ง ^๑ ข ^๑ ัน ^๑	158
กา ^๑ ร ^๑ จั ^๑ ด ^๑ ตั้ง ^๑ ส ^๑ มา ^๑ ค ^๑ ม ^๑ ก ^๑ ี ^๑ ฬ ^๑ า ^๑ ไ ^๑ ท ^๑ ย	181
ค ^๑ ว ^๑ า ^๑ ม ^๑ เป็น ^๑ มา ^๑ ของ ^๑ ส ^๑ มา ^๑ ค ^๑ ม ^๑ ก ^๑ ี ^๑ ฬ ^๑ า ^๑ ไ ^๑ ท ^๑ ย	181
กา ^๑ ร ^๑ ค ^๑ ำ ^๑ เน ^๑ ิง ^๑ งาน ^๑ ของ ^๑ ส ^๑ มา ^๑ ค ^๑ ม ^๑ ก ^๑ ี ^๑ ฬ ^๑ า ^๑ ไ ^๑ ท ^๑ ย ^๑ เก ^๑ ี่ยว ^๑ ก ^๑ ับ ^๑ กา ^๑ ร ^๑ จั ^๑ ด	
กา ^๑ ร ^๑ แ ^๑ ง ^๑ ข ^๑ ัน ^๑ ก ^๑ ี ^๑ ฬ ^๑ าว ^๑ าว ^๑ พ ^๑ น ^๑	187
4 อิ ^๑ ท ^๑ ธิ ^๑ พ ^๑ ล ^๑ ของ ^๑ ก ^๑ ี ^๑ ฬ ^๑ าว ^๑ า ^๑ ว ^๑ จาก ^๑ ต ^๑ าง ^๑ ป ^๑ ระ ^๑ เท ^๑ ศ ^๑ ที่ ^๑ เ ^๑ ้า ^๑ มา ^๑ ใน ^๑ ป ^๑ ระ ^๑ เท ^๑ ศ ^๑ ไ ^๑ ท ^๑ ย	189
อิ ^๑ ท ^๑ ธิ ^๑ พ ^๑ ล ^๑ ของ ^๑ ก ^๑ ี ^๑ ฬ ^๑ าว ^๑ า ^๑ ว ^๑ จาก ^๑ อิน ^๑ เ ^๑ ก ^๑ ีย	189
อิ ^๑ ท ^๑ ธิ ^๑ พ ^๑ ล ^๑ ของ ^๑ ก ^๑ ี ^๑ ฬ ^๑ าว ^๑ า ^๑ ว ^๑ จาก ^๑ มา ^๑ ลา ^๑ ย	190
อิ ^๑ ท ^๑ ธิ ^๑ พ ^๑ ล ^๑ ของ ^๑ ก ^๑ ี ^๑ ฬ ^๑ าว ^๑ า ^๑ ว ^๑ จาก ^๑ จ ^๑ ีน	193
อิ ^๑ ท ^๑ ธิ ^๑ พ ^๑ ล ^๑ ของ ^๑ ก ^๑ ี ^๑ ฬ ^๑ าว ^๑ า ^๑ ว ^๑ จาก ^๑ อิน ^๑ โด ^๑ นี ^๑ เ ^๑ ช ^๑ ีย	195

บทที่	หน้า
5 สรุป วิเคราะห์ผล	197
บรรณานุกรม	203
ภาคผนวก	214

บัญชีภาพประกอบ

	ภาพประกอบ	หน้า
1	ลักษณะว้าวของจีนในครั้งแรกเริ่มที่อาจเป็นไปได้	36
2	ภาพแสดงการแพร่ขยายว้าวของจีนไปสู่ประเทศต่าง ๆ ก่อน พุทธศตวรรษที่ 21	38
3	ลักษณะว้าวในระยะแรกของจีน	41
4	ภาพเด็กกำลังเดินว้าวจากม้วนกระดาษโดย ซู ฮั่น ฉิน (Su Han-Chhen) ซึ่งคาดว่าว้าวขึ้นในราชสมัย ราชวงศ์ ซุง (Sung) ซึ่งอยู่ในระหว่าง พ.ศ. 1503 - 1823 หรือบางทีอาจจะหลังจากสมัย ราชวงศ์ซุงอีก	42
5	ลักษณะว้าวสมัยใหม่ของจีน	42
6	รูปแบบว้าวของชาวโปลินีเซียนเมื่อราว 2000 ปี	43
7	ว้าวสกอนนีที่กองทัพฝรั่งเศสใช้ในกองทัพเมื่อ พ.ศ. 2453 ..	48
8	ว้าวของเยอรมันที่ใช้ในสงครามโลกครั้งที่ 1	48
9	ว้าวกลองที่ใช้ใน กริบสัน กรีล (Gibson Girl) เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ยังคงมีอยู่	48
10	ว้าวยกคนของญี่ปุ่นสร้างเมื่อราว พ.ศ. 2403	50
11	ว้าวยกคนขนาดใหญ่ของญี่ปุ่นชื่อ วัน วัน (Wan - Wan) ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 20 หลา หางยาว 480 ฟุต น้ำหนักประมาณ 1 ตัน ใช้เชือกบังคับ 35 สาย	50
12	ส่วนหนึ่งจากสมุดบันทึกของ ฮาร์เกรฟ (Hargrave) ที่เขียนไว้เป็นหลักฐาน	56

13	วาวที่ใช้เป็นเครื่องมือตรวจอากาศของ ฮาร์เกรฟ (Hargrave) ใน พ.ศ. 2436	56
14	วาวกลองที่ใช้ในทางคานอุณิยมวิทยา	57
15	วาวคุษ คุษ	68
16	รูปแบบวาวของภาคตะวันออก	92
17	รูปแบบวาวของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	93
18	รูปแบบวาวของภาคใต้	94
19	โครงวาวจุฬา	100
20	โครงวาวปักเป้า	105
21	โครงวาวคุษ คุษ	110
22	โครงวาวผีเสื้อ	114
23	โครงวาวงู	118
24	โครงวาวรูปดาว	122
25	ลักษณะของการวิ่งรอกของวาวจุฬา	130
26	ภาพการแข่งขันวาวพนันในงานฉลองกรมสมเด็จเจ้าฟ้า กรมขุนสวรรคโลกลักษณาวดี	133
27	ภาพงานการแข่งขันกีฬาวาวพนันและผู้ที่ได้รับพระราชทาน รางวัลจากการแข่งขันในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว	134
28	พิธีเปิดงานประเพณีวาวไทย 2527 ณ หอสนามหลวง	145
29	วงพิณพาทย์ที่ขับบรรเลงเพลงประกอบกริยาอาการของวาว ขณะที่กำลังต่อสู้กันอยู่ในอากาศ	145

30	เครื่องประกอบว่าวจุฬา	149
31	เครื่องประกอบว่าวปักเป้า	150
32	รูปแบบว่าวบุหลันของชาวมาเลเซีย	192
33	รูปแบบว่าววงเดือนของชาวไทย	192
34	รูปแบบว่าวของชาวจีนในสมัยโบราณที่มีลักษณะคล้ายกับว่าวจุฬา และว่าวปักเป้าของไทย	194
35	รูปแบบว่าวของไทยที่ได้รับแบบอย่างมาจากจีน	194
36	ว่าวนกของชาวไทยภาคใต้ซึ่งที่หัวว่าวทำเป็นรูปหัวนก และตีกอศ	196

บทนา

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์อยู่ในฐานะที่เป็นสัตว์โลกชนิดหนึ่งเช่นเดียวกับสัตว์อื่น ๆ โดยทั่วไป แต่เนื่องจากมนุษย์มีคุณสมบัติพิเศษบางประการ จึงสามารถพัฒนาตนเองให้แตกต่างไปจากสัตว์ ดังนั้น พฤติกรรมต่าง ๆ ที่เป็นสัญชาตญาณของสัตว์ ในมนุษย์จะมีลักษณะตรงกันข้าม มนุษย์จะมีสัญชาตญาณอยู่บางอย่างที่เรียกว่า แรงขับ กังที่ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) จิตแพทย์ชาวออสเตรียกล่าวไว้ว่า แรงขับหรือสัญชาตญาณของมนุษย์ที่เป็นพื้นฐานมี 2 อย่าง คือ สัญชาตญาณแห่งการดำรงพันธุ์ ซึ่งเน้นแรงขับทางเพศ และสัญชาตญาณแห่งการทำลาย ซึ่งเน้นแรงขับทางความก้าวร้าว แต่เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่แล้วพฤติกรรมต่าง ๆ ก็จะเปลี่ยนไปตามประสบการณ์และการเรียนรู้ สิ่งที่สำคัญที่ทำให้มนุษย์ต่างกับสัตว์ที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือ ภาษาพูด โดยจะเกิดขึ้นได้เมื่อมีคนหลายคนมาอยู่ร่วมกันและเรียนรู้วิธีการถ่ายทอดแนวความคิดต่อกัน โดยการใช้เสียงที่กำหนดขึ้นเอง ภาษาจึงเป็นลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งซึ่งเกิดจากการเรียนรู้และมีการใช้ในกลุ่มเดียวกัน ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ไม่ไ้มีอยู่ในสัตว์¹

อริสโตเติล (Aristotle) นักปรัชญาชาวกรีก กล่าวว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคม (Social Animal) ทั้งนี้เขาเชื่อว่ามนุษย์โดยสภาพธรรมชาตินิยมติดต่อกันสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มนุษย์จึงไ้อยู่ในสังคม² การที่จะเข้าใจถึงสังคมของมนุษย์ไ้ได้อย่างถ่องแท้ั้นจึงต้องพิจารณาตัวของบุคคลหรือมนุษย์เสียก่อนว่ามนุษย์มีลักษณะพิเศษอะไรพอที่จะเป็นเครื่องชี้แนะให้เข้าใจถึงสังคมได้ เนื่องจากว่ามนุษย์แต่ละคนเป็น

¹ประสาธต์ หลักศิลา สังคมวิทยา หน้า 89

²อานนท์ อากาภิรม สังคมวิทยา หน้า 38

รากฐานของสังคม เมื่อหาการศึกษามนุษย์ในสังคมก็จะพบว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่เข้าใจได้อย่างยากยิ่ง

ส่วนที่สำคัญของมนุษย์ที่จะทำให้เข้าใจสังคมที่แตกต่างไปจากสัตว์ทั้งหลายก็คือ ลักษณะมูลฐานทางกายและทางชีววิทยา อันได้แก่

ประการแรก มนุษย์มีลักษณะของพฤติกรรมที่พิเศษยิ่งยากซับซ้อน อาทิเช่น ในด้านลักษณะของการกินอยู่หลับนอน การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ซึ่งแตกต่างไปจากสัตว์อื่น ๆ

ประการที่สอง มนุษย์มีความรู้ ความคิด ปัญญา และลักษณะแห่งการสร้างสรรค์ ประดิษฐ์คิดค้นอย่างกว้างขวาง มีความละเอียดอ่อนแห่งความรู้สึกแห่งอารมณ์ที่มีการแสดงออกมาทางบุคลิกลักษณะและส่ายคำ สะท้อนออกมาทางวรรณคดีหรือศิลปะวัฒนธรรม นอกจากนั้น มนุษย์ยังมีศิลปะแห่งการดำรงชีพ มีภาษาที่ได้วิวัฒนาการมาแล้ว มีกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้อยู่นอกเหนือไปจากลักษณะมูลฐานทางกายและทางชีววิทยา จึงเป็นสิ่งที่ทำให้เป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ และเป็นสิ่งที่มนุษย์จะเรียนรู้ได้จากสังคมที่เรียกกันว่า วัฒนธรรม

ประการที่สาม มนุษย์มีความรู้สึกไว (Sensitivity) ต่อลักษณะที่ท่าและเจตคติของบุคคลอื่น ๆ ในสังคมที่มีต่อตนเอง ลักษณะพิเศษอันนี้จะทำให้มนุษย์ในสังคมมีความระมัดระวังความประพฤติกและลักษณะอุปนิสัยของตนให้เหมาะสมอยู่เสมอ¹

มนุษย์มีการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นพวก มีความสัมพันธ์กันโดยเริ่มจากการก่อรูปเป็นครอบครัวแล้วรวมกันเข้าเป็นรูปหมู่บ้าน ตำบล และเกี่ยวข้องกับผูกพันขยายออกไประหว่างตำบล หมู่บ้าน จนกระทั่งเป็นชาติทั้งชาติ² โดยที่ลักษณะของกลุ่มมักมีอะไร

¹ไพฑูรย์ เครือแก้ว ลักษณะสังคมไทย หน้า 27 - 31

²วิทย์ พินคินเงิน "วัฒนธรรมของมนุษย์โลก" วารสารวัฒนธรรมไทย

หลาย ๆ อย่างที่คล้ายคลึงกัน เป็นต้นว่า เชื้อชาติ ภาษา ศาสนา เจตคติ คุณธรรม และวัฒนธรรม ถึงแม้ว่ามนุษย์จะมีความสัมพันธ์กันและแยกกันอยู่ในสถานที่ที่แตกต่างกันออกไปก็ตาม แต่ก็มีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน¹

ลักษณะของสังคมแต่ละกลุ่ม อาจมีลักษณะที่แตกต่างจากกันออกไปบ้าง คือ

1. เชื้อชาติ หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของเผ่าพันธุ์ ชาติตระกูล
2. วัฒนธรรม หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม วาจาท่าทาง กิจกรรม และสิ่งต่าง ๆ ที่มนุษย์ในสังคมผลิตหรือปรับปรุงขึ้นมาจากธรรมชาติ การจำแนกทางด้านวัฒนธรรมอาจพิจารณาโดยอาศัยหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เช่น ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา ศิลปะ ประวัติศาสตร์และการเมือง เป็นต้น เพราะว่าวัฒนธรรมของมนุษย์ในแต่ละสังคมจะแตกต่างกันออกไป มีแบบไม่เหมือนกันอันมีสาเหตุมาจากสิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์

พระยาอนุมานราชธน ได้กล่าวถึงความแตกต่างของวัฒนธรรมในแต่ละสังคม ซึ่งมีสาเหตุมาจากสิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ออกเป็น 5 ประการ คือ

1. ถิ่นภูมิลำเนา ได้แก่ อยู่ในเขตร้อน เขตหนาว เขตอบอุ่นหรืออยู่ใกล้ทะเล
2. ลักษณะภูมิประเทศ เป็นที่ราบลุ่ม ที่ราบสูง เป็นภูเขาหรือทะเล
3. ความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งนา ได้แก่ มีแม่น้ำลาคลอง หนอง บึง เป็นต้น
4. ทรัพยากรธรรมชาติ คือ เป็นที่กินดีหรือเลวในการเพาะปลูก ป่าไม้ สัตว์ และอื่น ๆ
5. ลักษณะดินฟ้าอากาศ ซึ่งจะส่งผลสะท้อนไปถึงลักษณะทั้งสี่ประการที่ได้กล่าวมาแล้ว

¹ประสาธน์ หลักศิลา สังคมวิทยา หน้า 44

สภาพแวดล้อมทั้งห้าประการ จึงเป็นปัจจัยในการจำแนกเงื่อนไข วิถีชีวิต
ของสังคมมนุษย์ในสังคมต่าง ๆ แตกต่างกันไป¹

ลักษณะของสังคมและวัฒนธรรมแตกต่างกัน สังคมมนุษย์เกิดจากมนุษย์มาอยู่
รวมกันเป็นกลุ่ม แต่วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม ดังนั้น
อรรถาธิบายความหมายเป็นส่วนหนึ่งของสังคม แต่ไม่สามารถบอกได้ว่ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่ง
ของวัฒนธรรม² อย่างไรก็ตาม มนุษย์ก็จะต้องเกิดมาอยู่ท่ามกลางของวัฒนธรรม
ทั้งร่างกายและจิตใจของมนุษย์กับวัฒนธรรมจึงย่อมมีความสัมพันธ์กัน ความสัมพันธ์กัน
ระหว่างร่างกายและจิตใจของมนุษย์กับวัฒนธรรมจะเป็นไปในรูปแบบที่มีความสัมพันธ์
ซึ่งกันและกัน คือ วัฒนธรรมเขามาหาร่างกาย และร่างกายออกไปหาวัฒนธรรม
ดังนั้น มนุษย์เมื่อเกิดมา จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้วัฒนธรรม³

นักสังคมวิทยาหลายท่านทั้งของไทยและชาวต่างประเทศ ได้กล่าวถึง
คำว่า วัฒนธรรมไว้อย่างกว้างขวางหลายความหมาย ดังนี้คือ

พระยาอนุมานราชชน⁴ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องลักษณะ
ของสังคมมนุษย์เป็นอย่างดี ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรม คือ สิ่งที่มีมนุษย์
เปลี่ยนแปลงปรับปรุงหรือผลิตสร้างขึ้นเพื่อความเจริญงอกงามในวิถีชีวิตของมนุษย์
ในส่วนรวมถ่ายทอดได้ เอาอย่างกันได้ เลียนแบบกันได้ วัฒนธรรม คือ สิ่งอันเป็น
ผลผลิตของส่วนรวมที่มนุษย์ได้เรียนรู้มาจากแต่ก่อนสืบต่อเป็นประเพณีมา วัฒนธรรม
คือ การคิดเห็น ความรู้สึก ความประพฤติแลกริยาอาการหรือการกระทำใด ๆ

¹พระยาอนุมานราชชน วัฒนธรรมเบื้องต้น หน้า 13 - 16

²E. Adamson Hoebel and Everett L. Frost. Culture and Social Anthropology. p. 29.

³กรรณิการ์ สุขเกษม และคนอื่น ๆ สังคมวิทยา มานุษยวิทยาเบื้องต้น หน้า 55

⁴พระยาอนุมานราชชน วัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ของไทย หน้า 87

ของมนุษย์ในส่วนรวม คงรูปเป็นพิมพ์เดียวกัน และสำแดงออกมาให้เป็นภาษา ศิลปะ ความเชื่อ ระเบียบ ประเพณี เป็นต้น วัฒนธรรม คือ มรดกแห่งสังคม ซึ่งสังคมรับ และรักษาไว้ให้เจริญงอกงาม

สุชีพ ปุญญานุภาพ¹ ได้กล่าวว่า วัฒนธรรมเป็นมรดกของสังคมซึ่งถ่ายทอดต่อกันมา วัฒนธรรมเป็นเรื่องของชุมชนหรือกลุ่มที่มีแบบอย่างในการครองชีวิต การ ทำเครื่องใช้ ศิลปะต่าง ๆ ภาษาพูด รวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีและจรรยาบรรณ ตลอดจนคติธรรมประจำใจ

บรรพต วีระสัย² ได้ให้ความหมายของคำว่า วัฒนธรรมออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. วัฒนธรรมตามความเข้าใจของคนโดยทั่วไป หมายถึง สิ่งที่ดีงาม
2. วัฒนธรรม คือ ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ
3. วัฒนธรรมในทางสังคมศาสตร์หรือทางพฤติกรรมศาสตร์ หมายถึง พฤติกรรมที่เข้ารูปแบบหรือมีลักษณะเป็นกระสวน* (Behaviour Patterns) ซึ่งมีการส่งต่อถ่ายทอดโดยใช้สัญลักษณ์ ดังนั้น วัฒนธรรมจึงหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นผลงานของมนุษย์ เช่น ภาษา ศาสนา วิทยาศาสตร์ ศิลปะ กฎหมาย อาคาร บ้านช่อง การทำเครื่องมือเครื่องใช้ เป็นต้น นอกจากนี้วัฒนธรรมยังหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดจากการเรียนรู้ด้วยการสื่อสารต่อกัน เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีหรือจารีต และเป็นสถาบันต่าง ๆ ของสังคม เช่น สถาบันทางการเมือง ศาสนา และ สันทนาการ เป็นต้น

¹สุชีพ ปุญญานุภาพ "วัฒนธรรมแบบสงบเย็น" วารสารวัฒนธรรมไทย

5 : 3 - 5 กรกฎาคม 2515

²บรรพต วีระสัย สังคมวิทยา มานุษยวิทยา หน้า 63 - 66

*กระสวน คือ รูปแบบอันเกิดจากการกระทำซ้ำ ๆ กัน เช่น การพูด วิธี การรับประทานอาหาร เป็นต้น

ความหมายที่สองของวัฒนธรรมตามนัยแห่งสังคมศาสตร์ วัฒนธรรม ได้แก่ วิถีชีวิตของสังคมแต่ละสังคม ซึ่งเกิดขึ้นเพื่อสนองความจำเป็นในการอยู่รอด ความยั่งยืนของมนุษย์และการจัดระเบียบทางสังคม ซึ่งมีความหมายรวมถึงวัตถุต่าง ๆ ที่สัมผัสได้ กระสวนหรือรูปแบบการจัดระเบียบทางสังคม และวิถีชีวิตแห่งพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเพราะความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ เช่น การยิ้มทักทาย การแสดงความเศร้าใจ เสียใจ หรือก๊อใจ การแสดงปาฐกถา เป็นต้น

บรรจง ชูสกุลชาติ¹ ได้กล่าวไว้ว่า วัฒนธรรมมีความหมายอยู่ 3 ประการ คือ

1. วัฒนธรรมในคานาภาษาศาสตร์ หมายถึง ธรรมชาติของความเจริญงอกงามแห่งชีวิตความเป็นอยู่และความเป็นไปของสังคม
2. วัฒนธรรมในแง่ของสังคมวิทยา แยกออกเป็นสามลักษณะ คือ ลักษณะที่หนึ่ง หมายถึง การแสดงพฤติกรรมร่วมกันของบุคคลในสังคม อันได้แก่ ขนบธรรมเนียม ประเพณีต่าง ๆ ลักษณะที่สอง หมายถึง การประจักษ์และการผลิตสิ่งง้างาม เช่น ปฏิมากรรม วิจิตรศิลป์ วรรณกรรม นาฏกรรม และศิลปกรรมทั้งหลายทั้งปวง ลักษณะที่สาม หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ตามความเชื่อ ตามกานิยม และตามหลักนิยมของสถาบันที่คนเป็นสมาชิก
3. วัฒนธรรมในคานาสังคมศาสตร์ หมายถึง พฤติกรรมทุกประการของมนุษย์ที่วิวัฒนาการและวิวัฒนาการไปในแนวแห่งการดำเนินชีวิต

¹บรรจง ชูสกุลชาติ "ความหมายและปัญหาของวัฒนธรรม" วารสารวัฒนธรรมไทย 2 : 55 - 59 กุมภาพันธ์ 2526

การง มัชฌมน์นั๑ ได้ให้ความหมายว่า วัฒนธรรม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นมา และปรากฏอยู่ในสังคมของมนุษย์เรา รวมถึงภาษาพูด เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ ขนบธรรมเนียมประเพณี ระเบียบแบบแผนการดำเนินชีวิตที่สังคมยอมรับ สถาบันต่าง ๆ มาตรฐานต่าง ๆ แนวความคิดและอุดมคติ

พิศวง ธรรมน์น๒ ได้ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรม คือ สิ่งอันเป็นผลผลิตของส่วนรวมที่มนุษย์ได้เรียนรู้จากกณร่นก่อนสืบทอดกันจนเป็นประเพณี อันได้แก่ ความคิดเห็น ความรู้สึก ความประพฤติ และกริยาอาการหรือการกระทำที่ปรากฏเป็นภาษา ศิลปะ ความเชื่อ ระเบียบประเพณี และวัฒนธรรม เป็นมรดกแห่งสังคมที่สังคมรับและรักษาไว้ให้เจริญงอกงามสืบต่อไป

ประสา๓ หลักศิลา^๓ ได้กล่าวว่า วัฒนธรรมตามที่เข้าใจโดยทั่วไปนั้น หมายถึง การรู้จักปฏิบัติให้เข้ากับคนอื่น ๆ ได้ คือ ประพฤติดี ปฏิบัติตนให้เหมาะสม และเป็นผู้ที่มีจิตใจสูง รวมถึงความสำเร็จหรือความเจริญระดับสูงของสังคมมนุษย์ เช่น ทางดนตรี วรรณกรรม ส่วนความหมายตามหลักวิชาการนั้น หมายถึง กระบวนการพฤติกรรมทั้งหลายที่อันเกิดก้วยการเรียนรู้ ผู้คนในสังคมมนุษย์แต่ละแห่งยอมมีพฤติกรรมเป็นแบบเดียวกัน และรวมถึงผลแห่งพฤติกรรมรวบรว มีกรถ่ายทอดกันภายในกลุ่มของสังคมแต่ละแห่ง วัฒนธรรมจะไ้คงรูปตามตัวจะมีการเปลี่ยนแปลงไปได้

^๑การง มัชฌมน์นั "ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม" มิตรครู 43 : 17 - 19
กรกฎาคม 2508

^๒พิศวง ธรรมน์น๒ สังคมวิทยาเบื้องต้น หน้า 160

^๓ประสา๓ หลักศิลา สังคมมนุษย์ในค่านพฤติกรรมศาสตร์ หน้า 14

วีระ บารุงรักษ์¹ ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรม คือ ประมวลความรู้ ทักษะ และตลอดจนทั้งรูปแบบต่าง ๆ ของการแสดงออกของความรู้ ทักษะ และเจตคติ เหล่านั้น อันเป็นที่ยอมรับกันในสังคมหนึ่ง ๆ

บิเซนซ์ และ บิเซนซ์ (Biesanz and Biesanz)² ได้ให้ความเห็น เกี่ยวกับความหมายของคำว่าวัฒนธรรมว่า ในทางสังคมศาสตร์ วัฒนธรรม แบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ

1. วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมโดยเฉพาะ วัฒนธรรมจึงเป็น ลักษณะของการเรียนรู้ การแบ่งรูปแบบของพฤติกรรม ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย และคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ความคิด อารมณ์และการกระทำต่าง ๆ รูปแบบลักษณะของ วัฒนธรรมและความเข้าใจจะเกิดขึ้นไ้ด้วยการคิดทบทวนจากกันภายในกลุ่มของสังคม และทำให้คนเปลี่ยนแปลงและปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติของมนุษย์และ การใช้ชีวิตภายในกลุ่ม

2. วัฒนธรรมในค่านความหมายทั่ว ๆ ไปนั้น หมายถึง การเชื่อมโยงของ การเรียนรู้ในส่วนต่าง ๆ ของพฤติกรรมของมนุษย์ แนวความคิด ความรู้สึก และการ กระทำของมนุษย์ที่จะทำให้มนุษย์สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมนั้นได้

บรูม และ เซลznik (Broom and Selznik)³ อธิบายว่า วัฒนธรรม เป็นมรดกทางสังคมที่ประกอบด้วยความเชื่อ ประเพณี และความชำนาญที่คนเรา

¹วีระ บารุงรักษ์ "การศึกษากับการพัฒนาวัฒนธรรม" วารสารวัฒนธรรม ไทย 5 : 40 - 42 พฤษภาคม 2525

²John Biesanz and Movis Biesanz. Modern Society. p. 26.

³Leonard Broom and Philip Selznik. Sociology p. 56 - 57.

ได้มาในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม

จิน เอเลน และเทเลอร์ (Gene Allen and Taylor)¹ ได้นิยามคำว่าวัฒนธรรมว่า วัฒนธรรม คือ สิ่งทั้งหมดที่มีลักษณะซับซ้อน ซึ่งได้รวมเอาความรู้ ความเชื่อ จริยธรรม กฎหมาย ขนบธรรมเนียม สมรรถภาพ และนิสัยที่บุคคลได้ไว้ในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม

ทั้งที่โลกกล่าวถึงความหมายของคำว่า วัฒนธรรมมาแล้วพอที่จะสรุปได้ว่า วัฒนธรรมก็คือ ทุก ๆ สิ่ง ทุก ๆ อย่างที่มนุษย์ได้กระทำหรือปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา ซึ่งรวมถึงพฤติกรรมที่มนุษย์ได้แสดงออกมาในรูปของการแสดงและการจะเล่นต่าง ๆ ที่นอกเหนือไปจากเรื่องของการประชีวิตรูปร่างของเครื่องใช้ ศิลปะ ความเชื่อ และ ขนบธรรมเนียมประเพณีทั้งที่โลกกล่าวมาแล้ว และสิ่งที่มนุษย์แสดงออกมาในรูปของการ เล่นเหล่านี้เรียกกันว่า กีฬา (Sport) ดังนั้น จากลักษณะและความหมายของคำว่าวัฒนธรรมที่โลกกล่าวมา ถ้านามาวิเคราะห์กันอย่างถี่ถ้วนแล้วจะเห็นได้ว่า กีฬา เป็นส่วนหนึ่งที่มนุษย์ได้แสดงออกมาให้ปรากฏอยู่ในสังคม มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เพื่อความเจริญของงาน และมีการถ่ายทอดต่อกันมาจนเป็นมรดกของสังคม ซึ่ง ตามแผนงานและโครงการของสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติก็ได้มีการกำหนดเรื่องของ กีฬาไว้ในหัวข้อแผนงานที่ 3 คือ แผนเสริมสร้างพื้นฐานวัฒนธรรมไทย (แผนเสริม) โดยแผนนี้มุ่งจัดระบบและส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นฐาน 5 สาขา คือ สาขามนุษยศาสตร์ ข่างฝีมือ ศิลปะ กีฬาและนันทนาการ และคหกรรมศิลป์² จึงอาจกล่าวได้ว่ากีฬาเป็น วัฒนธรรมอย่างหนึ่งของสังคมมนุษย์ ที่มนุษย์ได้แสดงออกมาในรูปแบบหรือลักษณะของการ เล่น

¹ Acuff F. Gere, Donald E. Allen and Lloyd. Taylor. From Man to Society. p. 69.

² สมชัย วุฒิปรีชา "24 มีนาคม วันสถาปนาสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ" วารสารวัฒนธรรมไทย 3 : 4 - 13 มีนาคม 2525

มนุษย์แต่ละกลุ่มมักจะมีลักษณะการเล่นที่เป็นแบบฉบับเฉพาะประจำกลุ่มของคน ไม่ว่าจะเป็นท้องถิ่น ภาค หรือประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก พฤติกรรมการเล่นมักแสดงออกถึงกลุ่มหรือชาติของตน และพฤติกรรมการเล่นเหล่านี้ถือว่าเป็นวัฒนธรรมที่สามารถจะเผยแพร่ถ่ายทอดไปยังสังคมอื่นได้ มีการดัดแปลงและพัฒนาการขึ้นให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของสังคม ประเพณี และวัฒนธรรม ซึ่งถ้าจะกล่าวถึงการละเล่นในแง่ของสังคมวิทยาก็สามารถที่จะอธิบายถึงความจำเป็นของมนุษย์ในการละเล่นจากทฤษฎี 3 ทฤษฎี คือ

1. ทฤษฎีพลังงานเหลือ (The Surplus Energy Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า เด็กมีพลังงานเหลือใช้เมื่อเด็กได้เล่นและได้แสดงออกเป็นการระบายพลังงานส่วนเกินออกจากร่างกาย ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาการทางร่างกายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และในขณะที่เด็กเล่นก็จะได้รับความสนุกสนานเป็นการตอบสนองทางจิตใจด้วย

2. ทฤษฎีสันทนาการ (The Recreation Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ร่างกายต้องการการออกกำลังกาย โดยการเล่นเพื่อเป็นการพักผ่อนความตึงเครียด ทำให้ได้รับความสนุกสนานและพึงพอใจ หลังจากเสร็จภารกิจประจำวันแล้ว

3. ทฤษฎีการสืบทอดมรดก (The Inheritance Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า พฤติกรรมการเล่นเป็นมรดกของมนุษยชาติที่ได้รับการส่งเสริมและกระทำการถ่ายทอด ๆ กันมาหลายชั่วอายุคน และถือว่าการเล่นเป็นวัฒนธรรมที่เป็นมรดกของมนุษยชาติ¹

¹ ศักดิ์ชาย พัทธวงษ์ "คุณลักษณะของการเล่นเกมและกีฬา" วารสารกีฬา 6 : 35 - 38 มิถุนายน 2526

✓ ลอย และ เคนยอน (Loy and Kenyon)¹ ได้อธิบายไว้ว่า การ
การเล่นเป็นส่วนหนึ่งของวิธีการชอบสมาคมของมนุษย์ ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่เป็นไปตามธรรมชาติ
แต่เป็นสิ่งที่ควบคู่กับสังคม

กาเลียอัส (Caillios)² ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเล่นว่า
การเล่นมีคุณลักษณะอยู่ 4 ประการ

1. การการเล่นต้องมีการแข่งขัน (Agon) เพราะว่าการแข่งขันจะช่วย
ให้เกิดความสนุกสนาน คึกคักเร้าใจมากขึ้น และเป็นการสร้างความพยายามของ
ผู้เข้าแข่งขันที่ต้องการจะเป็นผู้ชนะ

2. การการเล่นจะมีโชคชะตา (Alea) เข้ามาเกี่ยวข้อง การการเล่น
ทุกครั้งที่ไม่สามารถจะควบคุมผลการแข่งขันได้ คือ การมีเรื่องของโชคเข้ามาเกี่ยวข้อง
ด้วย

3. การการเล่นจะมีลักษณะเป็นการแสดง (Mimicry) คือ การการเล่น
เป็นการเปลี่ยนบทบาทของตนเองจากชีวิตประจำวัน เป็นการแสดงออกถึงลักษณะของ
การเล่นให้เป็นที่ไปตามที่ได้มีการตกลงกัน และผู้เล่นมักเอาจริงเอาจังกับการเล่น
เพื่อพยายามที่จะเป็นผู้ชนะ

4. การการเล่นมีการหมุนเวียน (Ilinx) การการเล่นเป็นการหมุนเวียน
ทางความสูง ความเร็ว เช่น การเล่นชิงช้า กระโดดสูง ม้าหมุน เป็นต้น ทำให้
เกิดความตื่นเต้นเร้าใจที่จะเอาชนะหรือแสดงความสามารถให้สูงสุดเท่าที่จะทำได้

¹John W. Loy and Jr. Gerald Kenyon. Sport Culture and Society. p. 1 - 2.(citing The Sociology of Georg Simmel. p. 49 - 50, by K.H. Wolff.)

²ศักดิ์ชาย พัทธกวีวงศ์ "คุณลักษณะของการเล่นเกมส์และกีฬา" วารสารกีฬา
6 : 35 - 38 มิถุนายน 2526

ลักษณะของการละเล่นจะเห็นได้ว่าเป็นกิจกรรมที่มีความสมบูรณ์อยู่ในตัวของมันเอง คือ คนอยากเล่นเมื่ออยากเล่น และผลที่ได้ตามมา คือ ความสนุกสนานจากการเล่น การละเล่นต่าง ๆ นั้นได้มีการพัฒนาการเรื่องกฎกติกา วิธีการเล่น และระเบียบให้รัดกุมขึ้นมาเรื่อย ๆ จนกลายเป็นเกมส์ และจากเกมส์เป็นกีฬาในที่สุด ดังนั้น กีฬาจึงเป็นส่วนหนึ่งของการละเล่นหรือเกมส์ที่ได้รับการพัฒนาขึ้นมา แต่กิจกรรมจะมีลักษณะเป็นกีฬาได้นั้น จอห์น ลอย (John Loy) นักสังคมและมนุษยวิทยาทางด้านการกีฬาโลกกล่าวไว้ คือ กีฬาจะต้องเป็นกิจกรรมที่มีการตัดสินแพ้ชนะกันที่ทักษะทางกาย คือ ต้องมีการแข่งขัน เป็นกิจกรรมที่ได้รับการพัฒนาการมาจากการละเล่นหรือเกมส์ มีการกำหนดระเบียบวิธีการเล่นไว้อย่างชัดเจนรัดกุมกว่าเกมส์ คือ ต้องมีขอบเขตและมีผู้จัดการทีม กีฬามักเอาเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการแข่งขัน กีฬาเป็นการแสดงสัญชาตญาณ ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของสังคม กีฬาเป็นวัฒนธรรมสากลที่มีการแพร่หลาย ถ่ายทอดและพัฒนาไปเรื่อย ๆ และเป็นมรดกที่มีการถ่ายทอดไปสู่คนรุ่นหลัง¹

❖ โดยปกติแล้ว คนไทยมักได้ชื่อว่าเป็นคนรักความสนุกสนาน ไม่ว่าจะทำอะไรสิ่งใด ๆ ก็ตามมักจะคิดแต่เรื่องของความสนุกสนานอยู่เสมอ² ดังที่ปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ 1 ได้กล่าวถึงงานฉลองพิธีกรานกฐินเมื่อออกพรรษาว่า "เมื่อจักเข้าเวียง เวียงกันมาแต่ธวัฏฐิก บุษเท่าหัวลาน ดับงักกลางควย เสียงพาทย์ เสียงพิณ เสียงขับ โกรจักเล่น เล่น โกรจักหัว หัว โกรจักเลื้อน เลื้อน เมืองสุโขทัยนี้มีคู่ปากประตูหลวง เพียรยอมคนเสียกันเข้ามาสู่ทานเผาเทียน ค่านเล่นไฟ เมืองสุโขทัยนี้มีดังจังกะก"³

¹ ศักดิ์ชาย พัทธมาวงศ์ "คุณลักษณะของการเล่นเกมส์และกีฬา" วารสารกีฬา 7 : 35 - 37 กรกฎาคม 2526

² พันธุ์ หันนาคินทร์ การสอนกานิยมและจริยธรรม หน้า 38

³ ฉำ ทองคำวรรณ ศิลาจารึกสุโขทัย หลักที่ 1 หน้า 19

เมื่อพิจารณาจะเห็นได้ว่าแม่แกงานพิชิตทางศาสนานำเอาเรื่องของความสนุกสนานเข้ามาเกี่ยวข้องกับเวลา กวญลักษณะและนิสัยรักความสนุกสนานของไทย ทำให้คนไทยได้คิดประดิษฐ์เกมการเล่นและกีฬาต่าง ๆ ไว้มากมายหลายประเภท เป็นการสนองความต้องการและเพื่อความสนุกสนาน ซึ่งเป็นไปตามหลักการทางทฤษฎีการเล่นทั้งสามทฤษฎีที่ได้อธิบายไว้

✱ การเล่นเกมและกีฬาของคนไทยได้ปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์และหนังสือวรรณคดีต่าง ๆ อยู่เสมอ ทำให้ทราบว่าคนไทยมีการเล่นเกมและกีฬามาช้านานแล้ว หลักฐานที่สำคัญอีกประเภทหนึ่ง คือ เอกสารและบันทึกของชาวต่างประเทศที่เข้ามาในเมืองไทย โดยกล่าวไว้ว่าการกีฬาของไทยได้เริ่มมีการเล่นมาตั้งแต่ครั้งสมัยสุโขทัยเป็นราชธานีเรื่อยมา และโดยมากได้รับการสนับสนุนจากพระมหากษัตริย์¹ กีฬาต่าง ๆ ที่มีการเล่นสืบทอดต่อกันมาเมื่อครั้งสมัยโบราณและยังมีการเล่นกันอยู่ทุกวันนี้ ได้แก่

กีฬาแข่งเรือ กีฬาแข่งเรือนี้ว่าเป็นกีฬาดังอย่างที่ได้รับการพัฒนาการมาจากชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยอย่างแท้จริง เนื่องจากสภาพแวดล้อมของเมืองไทยในสมัยโบราณมีแม่น้ำลำคลองอยู่มาก การดำเนินชีวิตจึงต้องใช้เรือเป็นพาหนะในการขนส่งสินค้า และใช้สัญจรไปมาหาสู่กันจนเกิดมีความคิดที่จะนำเอาเรือมาใช้เป็นกีฬาแข่งขันกันขึ้น ดังที่เรียกกันในปัจจุบันนี้ว่า กีฬาแข่งเรือ² จากบันทึกของชาวต่างชาติที่ได้เข้ามาในเมืองไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา คือ เมอริซิเออร์ เดอ ลาลูแบร์ (Monsieur de La Lubere) ได้กล่าวถึงการแข่งเรือในสมัยกรุงศรีอยุธยา

¹ สลักกรี พัฒนวิบูลย์ การกีฬาและพลศึกษาในประเทศไทย รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หน้า 2

² Chaleo Manillerd. Thai Tradition Games and Sport.
p. 30 - 31.

ไว้ว่า การแข่งขันเรือเป็นกีฬาของชาวสยามที่ชาวสยามเลือกเอาเรือยาว 2 ลำ มาเปรียบสักร่วมให้เท่ากันทุกอย่างเท่าที่สามารถจะหาได้แล้วแบ่งเรือออกเป็น 2 พวกเพื่อแข่งขันกัน¹

✓ กีฬาหมากรูกไทย เป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมสูงสุดของชาวไทย ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงปัจจุบันนี้ โดยเฉพาะตามชนบท ดังปรากฏในตำนานอากรบ่อนเบี้ยในเมืองไทยว่า ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช การเล่นเกมโป้และการเล่นเกมเบี้ยยังไม่มี การเล่นเกมของไทยที่เป็นการพนันในสมัยนั้นก็คือ ชนไก่ สะกา และหมากรุก² แต่จากการศึกษาค้นคว้าทำให้ทราบว่า หมากรูกไทยที่แท้จริงถือกำเนิดขึ้นในประเทศอินเดีย นานกว่า 2000 ปีมาแล้ว มีชื่อเรียกว่า หมากกรบ มีลักษณะการเล่นคล้ายกับการทาศึกสงคราม และการเล่นเกมกลาวโคแพร่หลายจากอินเดียเข้ามาสู่ประเทศพม่า และเข้ามาสู่ประเทศไทยเมื่อครั้งไทยทาสงครามกับพม่า แต่คนไทยได้เปลี่ยนวิธีการเล่นให้แตกต่างไปจากพม่าใหม่ จากหมากกรบมาเป็นหมากรูกไทย³

✓ กีฬากระบี่กระบอง กีฬาประเภทนี้นับได้ว่าเป็นกีฬาประจำชาติของคนไทยมาช้านาน เป็นกีฬาที่มีขึ้นสำหรับฝึกซ้อมและเล่นกันในเวลายามสงบ เนื่องจากการดำรงชีวิตของคนไทยคงจะมีการต่อสู้และทาศึกสงครามกับชาติต่าง ๆ เรื่อยมา ดังจะทราบได้จากเรื่องราวที่ปรากฏในพงศาวดารเมื่อครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ไทยได้ทาสงครามกับพม่า 24 ครั้ง ต่อมาเมื่อกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานีได้ทำ

¹ มองอิเออร์ เกอ ลาลูแบร์ จดหมายเหตุ ลา ลูแบร์ แปลโดย สันต์ ท. โกมลบุตร หน้า 221

² ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 15 - 18 หน้า 165

³ เท้ง บางขุนเทียน "หมากรูกไทย" วารสารกีฬา 4 : 8 - 11

สงครามกับพม่าอีก 20 ครั้ง รวมเป็น 44 ครั้งด้วยกัน¹ ทั้งนี้ เมื่อยามว่างจากศึกสงครามจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการฝึกซ้อมอาวุธต่าง ๆ ไว้ให้พร้อมอยู่เสมอจากที่ได้มีการฝึกซ้อมกันนี้ ทำให้กลายเป็นกีฬาชนิดหนึ่งขึ้นที่เรียกกันในปัจจุบันนี้ว่า กระบี่กระบอง โดยนายเอาห้วยมาทาเป็นกระบี่ คาบ ง้าว เอาหนังมาทาเป็นโค และเชน ฯลฯ²

✓ กีฬาตะกร้อ การเล่นตะกร้อมีมาตั้งแต่สมัยโบราณ และเป็นที่มาที่ได้รับความนิยมอย่างมากในสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2) ดังปรากฏในพระราชนิพนธ์เรื่องอิเหนาของพระองค์ไว้ตอนหนึ่งว่า

"บัดนั้น	เสนาภิตาหยันน้อยใหญ่
บรรดาที่ตามเสด็จไป	อยู่ในหน้าวิหารลานวัด
บ้างตั้งวงลงเตะตะกร้อเล่น	เพลาเย็นแค้นกรมลมหัก
ปะเตะไคคู่กันสันตึก	บ้างถนัดเข้าเคาะเป็นน้ำคู้" ³

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย
การเล่นตะกร้อ แท้แก่ในสมัยก่อนเป็นการเล่นเตะเลี้ยงเพียงไปให้ตกดิน
แต่ต่อมาได้พลิกแพลงใช้ศอก ใช้ไหล่และศีรษะ มีลูกหลัง ลูกไขว้ เพิ่มขึ้นจนกลายเป็น
ตะกร้อรอกบวง และตะกร้อมวมตาข่ายในที่สุด⁴

¹ ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 5 หน้า 1

² นบ้นอม อ้าวสุคนธ์ และ ฟินิจ วงศ์สืบวิเศษ คู่มือกระบี่กระบอง
หน้า 3

³ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย อิเหนา หน้า 416

⁴ วลัญญ์ฉบับ (บามแผง) "เรื่องตะกร้อ" วารสารกีฬา 10 : 26 - 30

✓ ส่วนกีฬามวยไทย เป็นศิลปะการต่อสู้ที่เป็นเอกลักษณ์ของไทยโดยเฉพาะที่มีการเล่นกันมาตั้งแต่เมื่อครั้งสมัยกรุงสุโขทัย โดยเฉพาะเด็กผู้ชายเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นมักจะฝึกหัดมวยไทยกันทุกคน การฝึกมวยไทยนับว่าเป็นส่วนหนึ่งของผู้ที่จะมีลักษณะเป็นชายชาตรี¹ แม้แต่พระมหากษัตริย์ไทยก็ยังทรงฝึกหัดเช่นเดียวกัน และยังทรงเสด็จเข้าร่วมชมมวยกับราษฎรของพระองค์อีกด้วย ดังที่ปรากฏในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาตอนหนึ่งว่า สมเด็จพระเจ้าเสือทรงปลอมพระองค์เป็นชาวบ้านธรรมดาแล้วเสด็จเข้าร่วมชมมวยกับราษฎรที่บ้านประจันตชนบท แขวงเมืองวิเศษชัยชาญ ซึ่งในขณะนั้นกำลังมีงานมหรสพอยู่²

✓ ก็หาว่านับว่าเป็นกีฬาประจำชาติของคนไทยประเภทหนึ่งที่มีการเล่นกันมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย ดังที่ปรากฏอยู่ในบันทึกโบราณในหนังสือนางนพมาศ* ว่า "เคื่อนยี่ถึงการพระราชพิธีบูชยาภิเษกเถลิงพระโคกนเลียงเป็นนักชกตฤกษ หมุ่นางในก็ไค้ชุกกว่าวห่งาว"³ การเล่นว้าวของไทยในสมัยโบราณนั้นแต่เดิมเป็นเกมสการละเล่นของคนไทยประเภทหนึ่งและค่อย ๆ เริ่มมีการพัฒนาการขึ้นจนเป็นกีฬาที่เรียกกันในปัจจุบันนี้ว่า กีฬาวัวพนัน จากลักษณะของการเล่นและคุณสมบัติของการเจนนีฬา

¹ โพรสิวัสกี แสงสว่าง พัฒนากีฬามวยไทย หน้า 19

² กรมศิลปากร พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับสมเด็จพระนเรศวรมหาราช หน้า 560

*นางนพมาศ พระนามเดิมว่าท้าวศรีจุฬาลักษณ์ เป็นธิดาของพระศรีมโหสถ และเป็นสตรีที่มีความสามารถทางด้านการเล่นและวรรณคดี มีความฉลาดจนได้รับการยกย่องให้เป็นพระสนมเอกของพระร่วงเจ้า

³ ท้าวศรีจุฬาลักษณ์ การรับท้าวศรีจุฬาลักษณ์ หน้า 107

ว่าวพั่นเปื่อนามาวิเคราะห์จะเห็นได้ว่า เป็นกีฬาที่มีคุณสมบัติตรงตามที่ จอห์น ลอย (John Loy) ได้กล่าวไว้ คือ เป็นกิจกรรมที่มีการพัฒนาจากเกมสการละเล่น มีการกำหนดระเบียบวิธีการเล่นไว้อย่างรัดกุม และเป็นเกมสการแข่งขันที่คัดลั่นแพ้ชนะกัน ด้วยทักษะทางกาย ดังที่ สมบัติ จำปาเงิน ได้กล่าวไว้ว่า การแข่งขันกีฬาว่าวพั่น คุ้แล้วคล้ายกับกีฬาชกมวย ผิดตรงกันที่ว่าไม่ได้ใช้ท่นชกตอยจริง ๆ แต่เป็นการใช้ว่าว ลอยอยู่ในอากาศทำการต่อสู้กันแทน โดยที่ผู้เข้าแข่งขันแต่ละคนต้องใช้สติปัญญา ไหวพริบ ช้นเชิง ความชำนาญ บังคับว่าวให้เป็นไปตามก้งใจคิด เหมือนกับเป็นการถอดดวงใจ ของแต่ละคนไปสู่ว่าวของคนทีลอยอยู่ในอากาศให้เป็นไปตามความปรารถนาของตน ในการบังคับว่าวนั้นมีความยากลำบากยิ่ง และจะให้เป้นก้งที่ค้งใจไว้อย่างคั้นนั้นมักขึ้นอยู่ กับองค์ประกอบเหล่านี้ คือ คุณภาพของว่าว ลักษณะคินฟ้าอากาศ โชค ความสามารถ (ทักษะ) ของผู้เข้ารวมแข่งขัน ตลอดจนคณะผู้มีส่วนรวมประกอบกัน¹ กีฬาว่าวไทย นั้นนับว่าเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมมากในหมู่ชาวไทย การเล่นว่าวนอกจากจะเป็นการเล่นเพื่อความสนุกสนานแล้วยังมีการแข่งขันกัน โดยมีการพนันขันตอด้วยเงิน การเล่น ว่าวพั่นทีได้รับความนิยมมากที่สุด คือ การแข่งขันระหว่างว่าวจุฬา (ว่าวตัวผู้) กับ ว่าวปักเป้า (ว่าวตัวเมีย)² การเล่นกีฬาว่าวพั่นนี้เป็นกีฬาที่ไม่ผิดกฎหมายแต่อย่างใด รัฐบาลยินยอมให้มีการเล่นว่าวพั่นไ้้นั้นก็มีจุดประสงค์ที่จะรักษากีฬาประเภทนี้ให้คงอยู่ สืบไป เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจของประชาชน และเพื่อจูงใจให้คนไทยมาเล่นว่าวกัน ให้มากยิ่งขึ้น³

¹สมบัติ จำปาเงิน กีฬาไทย หน้า 150

²รุช เบนเนคิกต์ วัฒนธรรมและพฤติกรรมของไทย แปลโดย พรพนี ฉัตรพลรักษ์ หน้า 74

³Vidhya Spikruaval. Thai Games Internation Talk in English. p. 63.

การศึกษาค้นคว้าเรื่องกีฬาว่าวไทยเป็นการกระตุ้นให้คนไทยได้มีการตื่นตัว เห็นคุณค่าและช่วยกันรักษากีฬาพื้นเมืองของคนไทยประเภทนี้ให้คงอยู่สืบไป เพราะ ในปัจจุบันนี้กีฬาว่าวได้เสื่อมความนิยมลงไปมาก ตลอดจนเป็นการทำให้คนไทยได้มีความ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ในสิ่งใหม่ ๆ ตลอดจนการเล่นกีฬาว่าวไทยในปัจจุบันนี้ให้เจริญก้าวหน้า หรือพัฒนาขึ้นให้เหมาะสมกับกาลสมัย การศึกษากีฬาว่าวไทยนี้เพื่อสืบหาข้อเท็จจริง ต่าง ๆ ของกีฬาประเภทนี้ ซึ่งเป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการหาบูรณวัฒนธรรมทาง คำนกีฬาว่าวไทยให้คงอยู่ตลอดไป เพื่อเป็นการรักษาเอกลักษณ์ของคนไทยและเพื่อ ให้ปรากฏชื่อเสียงไปยังนานาประเทศ

จุดมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับกีฬาว่าวไทย ตั้งแต่สมัย กรุงสุโขทัยถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์
2. เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกีฬาว่าวไทย
3. เพื่อวิเคราะห์ถึงบทบาทของกีฬาว่าวไทยในค่านที่เกี่ยวกับการเมือง และสังคมไทย

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. การศึกษาเรื่องราวของกีฬาว่าวไทยนี้เพื่อเป็นการเผยแพร่กีฬาว่าวไทย ให้เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายมากขึ้น
2. เพื่อการรักษาวงศ์วัฒนธรรมทางค่านกีฬาว่าวไทยให้คงอยู่ตลอดไป
3. เพื่อให้ความกระจ่างเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา และพัฒนาการกีฬา ว่าวไทยในอดีตถึงปัจจุบัน
4. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับกีฬาว่าวไทยให้กว้างขวาง ต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าพัฒนาการของกีฬาว่าวไทยตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ โดยศึกษาในคาน

1. จุดมุ่งหมายของการเล่น
2. รูปแบบของว่าว
3. ระยะเวลาที่มีการเล่น
4. วิธีการเล่น
5. การดำเนินการจัดการแข่งขัน
6. ความเกี่ยวข้องกับลักษณะความเป็นอยู่ของสังคมไทยในด้านการเมือง การปกครองและสังคม

วิธีการในการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้อาศัยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นต้น (Primary Sources) และเอกสารชั้นรอง (Secondary Sources) หลักฐานทางโบราณคดี วัตถุโบราณ รูปภาพ และเสนอรายงานเป็นแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

แหล่งศึกษาค้นคว้าที่สำคัญ

1. หอสมุดแห่งชาติ
2. กองจดหมายเหตุแห่งชาติ
3. หอสมุดควชิรญาณ
4. หอสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
5. หอสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พลศึกษา

6. หอสมุดอื่น ๆ เช่น หอสมุดสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
หอสมุดองค์การส่งเสริมการกีฬาแห่งประเทศไทย สถาบันวิทยบริการ ฯลฯ
7. กรมศิลปากร
8. สถานทูตประเทศต่าง ๆ
9. ศูนย์วัฒนธรรมพื้นบ้านจังหวัดต่าง ๆ

เอกสารที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. เอกสารชั้นต้น (Primary Sources) ได้แก่

1.1 เอกสารตัวเขียน (Manuscript Sources)

1.1.1 พระราชหัตถเลขา

1.1.2 จกหมายเหตุ

1.2 เอกสารที่เป็นหลักฐานชั้นต้นที่ตีพิมพ์แล้ว (Printed Primary Sources)

1.2.1 จกหมายเหตุ

1.2.2 พระราชวินิจฉัยในสมัยต่าง ๆ

1.2.3 ประชุมกฎหมายประกาศ

1.2.4 พระราชพงศาวดารสมัยต่าง ๆ

1.2.5 วรรณคดีในสมัยต่าง ๆ

ฯลฯ

2. เอกสารที่เป็นหลักฐานชั้นรอง (Secondary Sources)

2.1 หนังสือที่แต่งในสมัยรัตนโกสินทร์

2.1.2 พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1 - 5

2.1.3 ประชุมพงศาวดารภาคต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

- 2.1.4 วิทยานิพนธ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 2.1.5 คาราวะเผยแพร่ทางด้านการกีฬา
- 2.1.6 คาราวะเผยแพร่วัฒนธรรมและสังคมไทย
- ฯลฯ

2.2 วารสาร (Periodicals) ต่าง ๆ เช่น

- 2.2.1 ขาวสาร
- 2.2.2 หนังสือพิมพ์
- 2.2.3 วารสารกีฬา
- 2.2.4 วารสารวัฒนธรรมและประเพณีไทย
- 2.2.5 จุลสารโครงการตำรวจสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
- ฯลฯ

2.3 บทความจากวิทยุกระจายเสียง

3. สัมภาษณ์ผู้สูงอายุและผู้ที่มีประสบการณ์ในการประชันร่ำว่าว หรือเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาว่าวพนันมาแล้ว

การเสนอรายงาน

บทที่

- 1. ความเป็นมาของการเล่นว่าว
 - 1.1 กำเนิดกีฬาว่าว
 - 1.2 ความมุ่งหมายในการเล่น
 - 1.3 ประโยชน์ของว่าว
 - 1.3.1 ด้านการเมือง
 - 1.3.2 ด้านเศรษฐกิจ
 - 1.3.3 ด้านสังคม

2. ความเป็นมาของกีฬาวาวก่อนสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

2.1 การเล่นกีฬาวาวในสมัยสุโขทัย

2.1.1 ความสัมพันธ์ของการเล่นวาวกับลักษณะของสังคมไทย

2.1.1.1 ค่านิยมเมือง

2.1.1.2 ค่านิยมสังคม

2.1.2 จุดมุ่งหมายในการเล่น

2.1.3 ระยะเวลาในการเล่น

2.1.4 ประเภทและชนิดของวาว

2.2 การเล่นกีฬาวาวในสมัยอยุธยา

2.2.1 ความสัมพันธ์ของการเล่นวาวกับลักษณะของสังคมไทย

2.2.1.1 ค่านิยมเมือง

2.2.1.2 ค่านิยมสังคม

2.2.2 จุดมุ่งหมายของการเล่น

2.2.3 ประเภทหรือชนิดของวาว

2.2.4 วิธีการเล่นและระยะเวลาในการเล่น

3. กีฬาวาวในสมัยรัตนโกสินทร์

3.1 ความสัมพันธ์ของกีฬาวาวกับลักษณะของสังคมไทย

3.1.1 ค่านิยมเมือง

3.1.2 ค่านิยมสังคม

3.2 จุดมุ่งหมายในการเล่น

3.3 รูปแบบของวาวที่มีการเล่นในแต่ละภาคของประเทศไทย

3.4 วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการประชัน

3.5 วิธีการประชัน

- 3.5.1 การประชันร่ำว่าวจุฬา
- 3.5.2 การประชันร่ำว่าวปักเป้า
- 3.5.3 การประชันร่ำว่าวต๋วย ต๋วย
- 3.5.4 การประชันร่ำว่าวรูปสัตว์
- 3.5.5 การประชันร่ำว่าวอื่น ๆ
- 3.6 ลักษณะของการเล่นกีฬาว่าวโดยทั่วไป
- 3.7 ระยะเวลาในการเล่นว่าวของแต่ละภาคในประเทศไทย
- 3.8 การแข่งขันกีฬาว่าวพนัน
 - 3.8.1 การแข่งขันกีฬาว่าวก่อนรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
 - 3.8.2 การแข่งขันกีฬาว่าวในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
 - 3.8.3 สนามแข่งขันว่าวตั้งแต่อดีต-ปัจจุบัน
 - 3.8.3.1 สนามว่าวหน้าโรงหอย (ประตูสามยอด)
 - 3.8.3.2 สนามว่าวสะพานเสี้ยว
 - 3.8.3.3 สนามว่าววัดโคก (ถนนเทพศิรินทร์)
 - 3.8.3.4 สนามว่าวนอกวังสระปทุม
 - 3.8.3.5 สนามว่าววัดคอนนันทาราย
 - 3.8.3.6 สนามว่าวหัวลำโพง
 - 3.8.3.7 สนามว่าวสวนอนันต์ในคลองมอญ
 - 3.8.3.8 สนามว่าวสะพานหัวตะเฒ่ ถนนริมคลองตลาด
 - 3.8.3.9 สนามว่าวบางขุนพรหม
 - 3.8.3.10 สนามว่าวสนามหลวง
 - 3.8.3.11 สนามว่าวศาลแดง

3.8.4 การแข่งขันกีฬาวาฬพนันในปัจจุบัน

3.8.4.1 การจัดการแข่งขันวาวพนันในต่างจังหวัด

3.8.4.2 การแข่งขันกีฬาวาฬพนัน ณ หอสนามหลวง

3.8.5 วิธีการแข่งขัน

3.8.6 กฎกติกาการแข่งขัน

3.9 การจัดตั้งสมาคมกีฬาไทย

3.9.1 ความเป็นมาของสมาคมกีฬาไทย

3.9.2 การดำเนินงานของสมาคมกีฬาไทยเกี่ยวกับการจัดการ

แข่งขันกีฬาวาฬพนัน

4. อิทธิพลของกีฬาวาฬจากต่างประเทศที่เข้ามาในประเทศไทย

4.1 อิทธิพลของกีฬาวาฬจากอินเดีย

4.2 อิทธิพลของกีฬาวาฬจากมาลายู

4.3 อิทธิพลของกีฬาวาฬจากจีน

4.4 อิทธิพลของกีฬาวาฬจากอินโดนีเซีย

5. สรุปวิเคราะห์ผล

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

กีฬา (Sport) คือกิจกรรมการเล่นที่พัฒนามาแล้วอย่างดี มีการจัดการบริหารและวิธีดำเนินการเล่นเป็นอย่างดี มีกฎ ระเบียบแบบแผนเกี่ยวกับวิธีการเล่น วางไว้อย่างชัดเจน และตัดสินผลแพ้ชนะด้วยทักษะทางกาย (Physical skill) ส่วนใหญ่จะเป็นพฤติกรรมการเล่นที่แพร่หลายและเป็นสากล เช่น ฟุตบอล บาสเกตบอล วอลเลย์บอล หมากรุก เป็นต้น¹

¹ ศักดิ์ชาย พัทธวงษ์ "คุณลักษณะของการเล่นเกมสและกีฬา" วารสารกีฬา

วาว (Kite) หมายถึง เครื่องเล่นรูปแบบต่าง ๆ มีไม้เบา ๆ เป็นโครงร่างแล้วปักด้วยกระดาษหรือผ้าบาง ๆ ปล่อยให้ลอยไปในอากาศ โดยมีเชือกหรือป่านยึดไว้¹

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจเอกสารและผลงานการศึกษาค้นคว้าที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา และสนับสนุนการเขียนปริญญานิพนธ์ครั้งนี้ พอสรุปได้ดังนี้

สลัศจรรย์ พัฒนวิบูลย์² ได้ทำการศึกษาถึงการกีฬาและพลศึกษาในประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในสมัยของพระองค์นั้นปรากฏว่าการกีฬาและพลศึกษาได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมอย่างมาก มีการฟื้นฟูการกีฬาที่เป็นกีฬาพื้นเมืองของไทยให้แพร่หลายและเป็นที่ยอมรับเล่นกันมากขึ้น นอกจากนั้นพระองค์ยังทรงนำเอากีฬาต่างประเทศเข้ามาเผยแพร่เพิ่มขึ้นอีกหลังจากที่พระองค์เสด็จพระราชดำเนินกลับจากประพาสประเทศในทวีปยุโรป เมื่อปี พ.ศ. 2440 อันได้แก่ กีฬามวยสากล ยูโด รักบี้ ฟุตบอล ซิมา เทนนิส เพื่อเป็นการส่งเสริมให้คนไทยได้มีการออกกำลังกายให้มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงอยู่ตลอดเวลา และกีฬาที่พระองค์ได้นำมาเผยแพร่นั้นก็กลายเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมกันอย่างแพร่หลายในสมัยต่อมา

นอกจากนี้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวยังทรงสนพระทัยในการกีฬาอย่างยิ่ง จะเห็นได้ว่าพระองค์ทรงเสด็จเข้าร่วมเล่นกีฬากาง ๆ กับข้าราชการบริพาร ได้แก่ มวยไทย กระบี่กระบอง แข่งเรือ เป็นต้น นอกจากนี้ยังทรงเสด็จพระราชดำเนิน

¹ราชบัณฑิตยสถาน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 หน้า 733

²สลัศจรรย์ พัฒนวิบูลย์ การกีฬาและพลศึกษาในประเทศไทย รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หน้า 9

ทอดพระเนตรและพระราชทานรางวัลแก่ผู้ชนะเลิศในการแข่งขันกีฬารวพื้นเมืองของไทย
ด้วยพระองค์เองอยู่เสมอ ๆ เช่น การแข่งขันชกมวย การแข่งขันกระบี่กระบอง การ
แข่งเรือ และการแข่งขันกีฬาว่าวพั่น เป็นต้น

✓ โพรสิวัสกี แสงสว่าง¹ ได้ศึกษาค้นคว้าถึงการพัฒนาการกีฬามวยไทย ซึ่ง
เป็นกีฬาประจำชาติของคนไทยประเภทหนึ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของคนไทยโดยเฉพาะ ซึ่ง
มีการเล่นกันมาตั้งแต่ครั้งสมัยกรุงสุโขทัย เด็กผู้ชายไทยเมื่อย่างเข้าสู่วัยรุ่นมักจะฝึกหัด
มวยไทยกันทุกคน เพราะการฝึกมวยไทยนี้เป็นส่วนหนึ่งที่แสดงถึงลักษณะของการเป็น
ชายชาติวีร โดยประกอบไปด้วย คุณวุฒิ มรรยาท มนุษยธรรม วิถีกรรม ความทรนคอดทน
อดทนอดกลั้น พลังกาย และความรู้ความชำนาญในศิลปะของมวยไทย

✕ ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กีฬามวยไทยได้รับความ
นิยมกันอย่างแพร่หลาย อันควยได้รับการสนับสนุนจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว โดยพระองค์ทรงเล็งเห็นถึงคุณค่าของกีฬาประจำชาติของคนไทย ทรงจัดให้
มีการแข่งขันกีฬาไทยประเภทต่าง ๆ ให้เป็นที่นิยมแพร่หลายมากขึ้น เช่น การแข่งขัน
กระบี่กระบอง ฟันดาบ แข่งเรือ ตะกร้อและว่าว เป็นต้น²

✕ อุทธรณ์ ปิณฑันต์³ ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องพัฒนาการของการพลศึกษาใน
ประเทศไทย จากการศึกษาค้นคว้าทำให้ทราบว่าสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยใน
สมัยโบราณนั้นต้องมีการฝึกฝนต่อสู้ป้องกันตัวเสมอ แต่ในยามสงบก็มักมีกิจกรรมเพื่อ
ความสนุกสนาน คือ มีการละเล่นพื้นเมือง การแข่งขันเรือ เล่นว่าว ตะกร้อหมกมวย
และกระบี่กระบอง เป็นต้น

¹ โพรสิวัสกี แสงสว่าง พัฒนาการกีฬามวยไทย หน้า 19

² ก. หน้า 96

³ อุทธรณ์ ปิณฑันต์ พัฒนาการของการพลศึกษาในประเทศไทย หน้า 9

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ การกีฬาและการพลศึกษาได้เข้ามาสู่ระบบทางการศึกษา คือ การใช้หลักสูตรพลศึกษา ในการเรียนการสอนทั้งในหน่วยงานทหารและโรงเรียนมีการฝึกอบรม การผลิตครู และจัดทำตารางทางพลศึกษา มีการจัดการแข่งขันกีฬาและมีความพร้อมทั้งค่านสถานที่ อุปกรณ์ ซึ่งเป็นการวางรากฐานที่ได้อย่างถูกต้องของการกีฬาและพลศึกษาคงแต่นั้นมา¹

การกีฬาและพลศึกษาในปัจจุบัน รัฐบาลได้ให้การส่งเสริม และสนับสนุนมากขึ้น ทั้งในด้านการจัดไว้ในหลักสูตรทางการศึกษาและการจัดการแข่งขันต่าง ๆ ให้มากขึ้น โดยมุ่งหวังที่จะพัฒนาเยาวชนและประชาชนให้มีพลานามัยที่แข็งแรงสมบูรณ์ อันเป็นผลไปสู่การพัฒนาการทางเศรษฐกิจ การศึกษา การเมือง สังคม และวัฒนธรรม และบ่งชี้การกีฬาและพลศึกษาในการพัฒนาประเทศ²

มยุรี ศุภวิบูลย์³ ได้กล่าวถึงพระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกีฬาและพลศึกษา ในการศึกษาพบว่าปรากฏว่าในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น การกีฬาและพลศึกษาได้รับการทูลเกล้าฯ ขอร้องอย่างกว้างขวาง ทั้งกีฬาพื้นเมืองและกีฬาสากล โดยมีพระราชประสงค์ที่จะให้การพลศึกษาเพื่อประชาชน ส่งเสริมให้มีความแข็งแรง มีน้ำใจเป็นนักกีฬา ทรงตั้งสนามกีฬา มีการเขียนกติกา ตลอดจนสถาปนาทางการกีฬา นักเรียนเพื่อการแข่งขันกีฬานักเรียนเมื่อปี พ.ศ. 2400 มีการแข่งขันกีฬาทั้งนักเรียน ครู ประชาชน นับว่าเป็นการเริ่มศตวรรษกีฬาและจัดให้มีการแข่งขันฟุตบอลนักเรียนขึ้น โดยระบุกติกรรมสำหรับครูและนักเรียนใช้ในการเล่นเพื่อชักเกล้าให้เกิดความดี

¹อุทธรณ์ ปิตพัยนค์ พัฒนาการของการพลศึกษาในประเทศไทย หน้า 17 - 18

²ก. หน้า 129 - 132

³มยุรี ศุภวิบูลย์ อิทธิพลของการเมืองที่มีต่อการพลศึกษาและกีฬาในประเทศไทย ระยะเวลาปี พ.ศ. 2475 - 2516 หน้า 5 - 18

4 อย่าง คือ ความมั่นใจเป็นนักศึกษา สามัคคี อาจัญญ์ ขันติ พระองค์ได้ทรงเล็งเห็นประโยชน์ของการกีฬาและพลศึกษาที่มีต่อการปกครองบ้านเมืองยิ่ง

ศูนย์สุขุทัยศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พินิจโลก¹ ได้ทำการรวบรวมบทความที่ได้ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดพินิจโลก ในรายการสารคดีมรดกไทย นามารวบรวมจัดพิมพ์เป็นเอกสารเผยแพร่จากรายการสารคดีมรดกไทยเป็นการกล่าวถึงประวัติศาสตร์ไทย ความเป็นมาของราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่สมัยก่อนกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี จนถึงสมัยกรุงสุโขทัย และกล่าวถึงขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และการละเล่นต่าง ๆ ของไทย ในสมัยกรุงสุโขทัยที่ได้มีการเล่นสืบทอดติดต่อกันมาจนถึงปัจจุบันนี้ เช่น การเล่นตะกร้อ การเล่นวาวหนังตะลุง ลิเก และหุ่นกระบอก

๒ ะอบ โปษะกฤษณะ ฐะปะนีย์ นาคกรทรรพ และ ศิวพร สุคนธพงเฝ้า² ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของการละเล่นพื้นเมืองของเด็กไทยในภาคกลาง โดยหาการศึกษาในคำสอนของประเพณีของการละเล่น ลักษณะของการละเล่นชนิดต่าง ๆ ตลอดจนวิวัฒนาการของการละเล่น จากการศึกษาพบว่า การละเล่นของเด็กภาคกลางมีการละเล่นหลายอย่างที่เหมือนกับการละเล่นของเด็กไทยในภาคอื่น ๆ เช่น เล่นปั้นกานกล้วย เศษ ขอบเต ดึงชิงหลัก ลูกข่าง มอญซ่อนผ้า ยิ่งหนึ่งสะตือ และเล่นวาว เป็นต้น แต่วิธีการเล่นนั้นอาจแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย หรือเหมือนกัน แต่มีบทระบองต่างกัน เช่น การเล่นจ่าจี้

¹ศูนย์สุขุทัยศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พินิจโลก สารคดีมรดกไทย
หน้า 5 - 371

²ะอบ โปษะกฤษณะ ฐะปะนีย์ นาคกรทรรพ และ ศิวพร สุคนธพงเฝ้า
การละเล่นของเด็กไทยภาคกลาง หน้า 4

 ในการศึกษาค้นคว้าการเล่นของเด็กไทย สรุปได้ว่าลักษณะของการเล่นของเด็กไทยมีลักษณะดังนี้คือ

1. การเล่นของเด็กไทยมีทั้งลักษณะเฉพาะที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของไทย และลักษณะที่เป็นสากล ซึ่งเด็กชาติต่าง ๆ นิยมเล่นเหมือน ๆ กัน มีทั้งการเล่นประเภทกลางแจ้ง และประเภทในร่ม
 2. วัสดุที่ใช้ในการเล่น มักเป็นวัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นที่อยู่อาศัย เช่น ไม้ไผ่ กานกลวย หญ้า และเมล็ดผลไม้ต่าง ๆ เป็นต้น
 3. เด็ก ๆ ชอบเล่นด้วยกันเป็นหมู่คณะ มีการกำหนดกฎเกณฑ์หรือกติกาการเล่นกันขึ้นอย่างเป็นระเบียบ ถือเป็นแบบแผนสืบทอดต่อ ๆ กันมา
 4. การเล่นบางอย่างมีหรือประกอบทำให้เด็กสนุกสนานไปกับจังหวะและเสียงสัมผัสคล้องจอง เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กไปพร้อม ๆ กับพัฒนาการด้านอื่น ๆ นับว่ามีคุณค่าทางภาษาศาสตร์
- (5) เด็กไทยปัจจุบันไม่ค่อยรู้จักการเล่นของเด็กไทยสมัยก่อน หากไม่มีการอนุรักษ์ไว้ การเล่นอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของไทยอาจสูญหายไปอย่างน่าเสียดาย¹

¹ผะอบ โปษะกฤษณะ ฐะปะนีย์ นาคกรหรรพ และ ศิวพร สุกนทพงษ์
การเล่นของเด็กไทยภาคกลาง หน้า 93

ความเป็นมาของการเล่นวาว

วาวเป็นสิ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นมาเพื่อเป็นการเล่นเป็นเวลาประมาณหลายพันปีแล้ว โดยมีถิ่นกำเนิดในแถบภาคพื้นทวีปเอเชียเป็นแห่งแรก¹ แม้แต่ชาวยุโรปเองก็ยอมรับว่าไก่เอาวิธีการประดิษฐ์และการเล่นไปจากชาวเอเชียตะวันออกหรือเอเชียตอนใต้ หนังสือเรื่อง เกอะ สตกัก ออฟ แมน (The Study of Man) ของแฮดดอน (Haddon) ได้กล่าวยืนยันไว้ว่า วาวเป็นของชาวตะวันออกและสิ่งที่จะเข้าไปแพร่หลายในตะวันตกคือภาคพื้นยุโรปในราวคริสต์ศตวรรษที่ 13 นี้เอง²

วาวนับว่าเป็นของเล่นของคนโดยทั่วไปเกือบทุกชาติ ทาจากไม้ยาวเล็ก ๆ สองชิ้นนำมาผูกติดกันแล้วผูกด้วยกระดาษ คอหางด้วยผ้าหรือกระดาษเพื่อให้เกิดความสมดุลย์ในเวลาเล่น วาวเป็นที่นิยมกันอย่างมากในแถบเอเชียโดยเฉพาะว่าวของจีน ญี่ปุ่นและเกาหลีมักจะมีรูปร่างลักษณะสวยงาม ประดิษฐ์เป็นรูปสัตว์ต่าง ๆ กัน บางครั้งอาจมีขนาดสูงหรือกว้างถึง 8 ฟุต ในอเมริกาและยุโรปนิยมการเล่นวาวเช่นเดียวกันแต่ส่วนมากนิยมเล่นในหมู่เด็ก ส่วนผู้ใหญ่มีเล่นไม่มากนัก³

1.1 กำเนิดกีฬาว่าว

การเล่นวาวในครั้งแรกนั้นคงเกิดจากความสนุกสนานเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ หรืออาจเป็นไปได้ว่าเกิดจากความต้องการที่อยากจะบินได้ดังเช่นนก ทั้งนี้เนื่องจากมนุษย์ได้เฝ้าสังเกตเห็นนกบินไปมาในอากาศ ทำให้เกิดมีความคิดและความ

¹ Harold Ridgway. Kite Making and Flying. p. 141

² ส.พลายน้อย (นามแฝง) เกร็ดโบราณคดีประเพณีไทย หน้า 257

³ "Kite" in Encyclopedia American. v. 16 p. 466

ต้องการที่จะบินไบบ้าง จึงวาดจินตนาการต่าง ๆ ขึ้นภายในจิตใจของตนเอง กังจะเห็นได้จากตำนานหรือหลักฐานภาพวาดในสมัยโบราณที่ได้รับการค้นพบ ปรากฏว่ามีอยู่หลายภาพที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการที่มนุษย์สามารถเดินทางไปในไหนมาไหนในอากาศได้ เช่น การเหาะลอยไปควยพลังอำนาจ การลงหนหายตัวหรือแม้แต่การใช้พาหนะพิเศษ ฯลฯ หลักฐานดังกล่าวจึงน่าจะเป็นแนวทางหนึ่งที่สื่อถึงเจตนาของมนุษย์ในสมัยโบราณที่ต้องการจะเดินทางไปในอากาศ และจากความคิดนี้เอง มนุษย์จึงพยายามศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของอากาศและสสารต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโลกว่าพอจะมีสิ่งใดบ้างที่สามารถนำมาใช้ หรือประกอบเข้าเป็นอุปกรณ์ในการที่จะช่วยพุงตนให้ลอยขึ้นไปในอากาศ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในบันทึกของชาวกรีก เมื่อ พ.ศ. 143 (400 ปีก่อนคริสตกาล) ว่าได้นักวิทยาศาสตร์ชาวกรีกชื่อ อาร์คิตัส (Archytas of Tarentum) ได้สร้างนกพิราบไม้ขึ้นตัวหนึ่งที่สามารถบินไปได้ด้วยตัวของมันเอง¹ ซึ่งคงจะหมายถึงการลอยไปตามกระแสลมนั่นเอง แสดงให้เห็นว่ามนุษย์ได้พยายามที่จะศึกษาหาตัววัตถุต่าง ๆ ในโลกนามาทดลองคำนวณการบินจนได้มีการค้นคิดประดิษฐ์วาวขึ้นมา

ในประเทศจีน วาวเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายมาเป็นเวลานานหลายพันปีมาแล้ว มีตำนานกล่าวกันว่าคงเป็นเพราะประเทศจีนมีองค์ประกอบหลายอย่างที่เหมาะอำนวยต่อการประดิษฐ์วาว เช่น มีไม้ไผ่อุดมสมบูรณ์จนมีศาลกล่าวถึงประเทศจีนว่าเป็นดินแดนแห่งหลังไม้ไผ่ วาวของจีนจึงอาจประดิษฐ์ขึ้นมาจากไม้ไผ่เอง ประกอบกับมีชาวจีนรู้จักทอผ้าไหมเป็นเวลาถึง 4000 ปีมาแล้ว ส่วนวัสดุที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ใช้ในการประดิษฐ์วาว คือ กระดาษ ชาวจีนเองก็เป็นชาติแรกที่รู้จักวิธีการทำกระดาษ

¹ Harold Ridyway. Kite Making and Flying. p. 142

ขึ้นไชว่ย¹ โดยมี ช้อลุน (Ts'Lun) ข้าราชการจีนเป็นผู้คิดค้น และนำขึ้นถวายจักรพรรดิไช่ตี้ ในราว พ.ศ. 648 (ค.ศ. 105) ด้วยวิธีการนำเอาวัตถุที่มีเชื้อไม้ ป่านเสียบ ๆ เกษศา และแหเป็นวัตถุติด²

จากการศึกษาเรื่องราวความเป็นมาของวาวพบว่า มีชนชาติหลายชาติในโลก เช่น กรีก ญี่ปุ่น และจีน ต่างได้มีการจดบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับวาวไว้เช่นกัน แต่ดูเหมือนว่าจีนเป็นประเทศที่มีการจดบันทึกไว้มากที่สุด และเป็นบันทึกที่เก่าแก่กว่าของชาติอื่นใด (เกิดขึ้นในราว พ.ศ. 43 หรือ 500 ปีก่อนคริสตศักราช) จึงกล่าวได้ว่าคนจีนรู้จักการทำวาวมาเป็นเวลา 2000 ปีมาแล้ว³ / เนื้อหาที่ปรากฏในบันทึกชื่อ เคอะ ฮัน เฟ่ จือ บุค (The Han Fei Tsu Book) โดย นีดแฮม⁴ (Needham) แปลมาจากเอกสารภาษาจีนของหัวหน้าผู้ปกครองประเทศจีน ในบันทึกได้กล่าวถึงช่างฝีมือชาวจีนชื่อ โม ตี้ (Mo Ti) หรือ กุง ชู พัน (Kungshu Phan) ซึ่งเกิดในสมัยเดียวกันกับขงจื๊อ ผู้เป็นศาสนาสอนจริยธรรมของชาวจีน⁴ เมื่อราว 8 ปีก่อนพุทธศักราช ถึง พ.ศ. 64 (551 - 479 ปีก่อนคริสตศักราช) กุง ชู พัน เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงในการเป็นสถาปนิกและช่างผู้ชำนาญในเรื่องกลศาสตร์ของจีน ซึ่งโรกุจินยีน (Rokujinyen) ชาวญี่ปุ่น ได้นำเอาเรื่องราวของ กุง ชู พัน มาเขียนลงในหนังสือชื่อ เคอะ เมจิคอด คาร์เพนเทอร์ ออฟ แจแปน (The Magical Carpenter of Japan) ไชว่ยเช่นกัน โดยได้กล่าวถึงความสามารถ

¹ Harold Ridgway. Kite Making and Flying. p. 142

² ลมุด รัตติกาล "กระดาษและวิวัฒนาการของการทำกระดาษ" วารสารของสมาคม 3 : 215 - 221 พฤษภาคม - มิถุนายน 2514

³ Clive Hart. Kites an Historical Survey. p. 24

⁴ นีดแฮม (Needham) เป็นนักประวัติศาสตร์และนักภาษาศาสตร์ที่มีความเชี่ยวชาญในภาษาจีนเป็นอย่างยิ่ง

⁴ Joseph Needham. Science and Civitisation in china. p. 573

ของ กุง ชู พัน ในด้านการเป็นช่างไม้ที่มีความสามารถอย่างวิเศษยิ่ง¹

ในบันทึก เคอะ ฮั่น เป่ จื้อ มุก กล่าวไว้ว่า โม จื้อ (Mo Tsu) ประดิษฐ์วาวไม้ขึ้นมาตัวหนึ่ง ซึ่งมีกำลังในการยกสูง สามารถนำเอาสิ่งของที่มีน้ำหนัก ขนาด 30 ตัน* ให้ลอยขึ้นไปในอากาศเคลื่อนย้ายไปสู่สถานที่อีกแห่งได้เป็นระยะทางไกล และมีความแข็งแรงทนทานใช้งานได้นานถึง 3 ปี นอกจากนั้น โม จื้อ ยังได้กล่าวว่าวิธีการและเทคนิคในการประดิษฐ์วาวให้สามารถลอยขึ้นไปในอากาศได้อย่างดี นั้นไว้ว่า มีที่มาจากไม้ที่มีลักษณะแข็งแรงหนาเหมือนอย่างเช่นไม้เทียมวัว (Wooden ox-yoke) ที่นำมาผูกต่อกันควยหมุด หากแต่ใช้ไม้ชิ้นสั้น ๆ ขนาดยาว 1 ฟุต จำนวน 18 ชิ้น นำมาผูกมัดปลายต่อกันเป็นโครงมันก็สามารณนำมาใช้งานได้เป็นอย่างดี²

การเล่นวาวของชาวจีนในสมัยแรกเริ่มนั้น ยังเป็นที่ถกเถียงกันว่ามีกำเนิดขึ้นอย่างไร จากเอกสารที่นิกแฮมแปลมาจากภาษาจีนนั้น กล่าวถึงกำเนิดวาวในครั้งแรกของจีน โดยอ้างว่า เวลลี่ (Waley) ได้บันทึกไว้ว่า วาวในประเทศจีนนั้น เกิดจากนักประดิษฐ์ชาวจีนได้นำเอาวิธีการยิงธนูล่าสัตว์มาใช้ กล่าวคือก่อนจะยิงธนู ได้มีการนำเอาเส้นเชือกมาผูกมัดติดไว้กับลูกธนู ดังนั้นเมื่อยิงออกไปก็จะมีเส้นเชือก ลอยตามไปควย และเมื่อลูกธนูไปถูกเหยื่อที่ล่าอยู่ ผู้ยิงก็สามารถที่จะสาวเชือกเอาเหยื่อนั้นกลับมาได้โดยไม่ต้องเดินไปเก็บ

จากที่เวลลี่กล่าวมานั้น นิกแฮมได้เสนอความเห็นไว้ว่าเป็นเหตุผลที่ไม่ค่อยตรงกับลักษณะของความเป็นจริงที่จะเป็นเรื่องของกาเนิดการเล่นวาวได้ เพราะ

¹Tal Streeter. The Art of the Japanese Kite. p. 153

* 30 ตัน (Tan) เป็นปริมาตรน้ำหนักของชาวจีนที่มีน้ำหนักเท่ากับ 2,000

กิโลกรัม

²Joseph Needham. Science and Civilisation in china.

เป็นลักษณะของการทิ้งวัตถุที่มีน้ำหนักจากพื้นดิน สิ่งที่น่าเป็นไปได้คือการเล่นว่าวครั้งแรก
ควรมีกำเนิดมาจากความสนุกสนาน ความบันเทิงของชาวจีนมาโดยตลอด
ผูกมัดไว้กับหมวกชาวจีนแล้วปล่อยให้ลอยไปตามกระแสลม¹ จากนั้นยังมีข้อ
สันนิษฐานไว้ว่ากำเนิดว่าวของชาวจีนอาจจะมาจากธงรูปลักษณะสามเหลี่ยมที่ผูกมัดกับ
เชือกแขวนไว้ตามอาคาร หรือธงที่ติดไว้กับไม้ที่มีลักษณะอ่อนลู่ไปตามลมได้ เมื่อมีกระแส
ลมพัดมาปะทะ ซึ่งนิยมใช้เป็นสัญลักษณ์ อย่างหนึ่งในค่านิยมการศรัทธา กับธงรูปสามเหลี่ยม
ที่ใช้เป็นสัญลักษณ์ หรือเครื่องหมายประจำตำแหน่งของบุคคลที่มียศถาบรรดาศักดิ์ เวลา
เดินทาง หรือเป็นเครื่องหมายประจำกองทัพเวลาทำศึกสงครามกัน²

ในการศึกษาประวัติความเป็นมาของว่าวในประเทศจีน พบว่าได้มีการสร้าง
ว่าวขนาดใหญ่สามารถยกคนให้ลอยขึ้นไปกับว่าวได้อย่างสบาย จึงปรากฏว่าได้มีการ
นำว่าวมาใช้ในด้านการทหาร โดยส่งคนให้ลอยขึ้นไปกับว่าวเพื่อสังเกตการณ์ฝ่ายข้าศึก
แต่อย่างไรก็ตามก็ไม่ปรากฏว่าได้มีการใช้ว่าวยกคนให้ลอยขึ้นไปในอากาศเพื่อความ
สนุกสนาน เว้นเสียแต่เพื่อเป็นการลงโทษ เนื่องจากการใช้ว่าวพาคนให้ลอยขึ้นไปใน
อากาศในสมัยนั้นยังไม่ปลอดภัยพอ มักมีเหตุอันตรายอันเนื่องมาจากว่าวนั้นตกลงมา
บ่อย ๆ ถึงที่นี้คนแถมโลกอาจถึงตัวอย่างที่มีการใช้ว่าวในการลงโทษบุคคลที่กระทำ
ความผิดด้วยการบังคับให้เกาะขึ้นไปกับว่าวควยเช่นกัน

มาร์โค โปโล* (Marco Polo) ได้เขียนไว้ในบันทึกการเดินทางของเขา
ขณะที่อยู่ในประเทศจีนไว้ว่าเป็นกรณีพิเศษถึงเรื่องราวเกี่ยวกับว่าวที่เขาได้เห็น

¹ Joseph Needham. Science and Civilisation in China.
p. 576

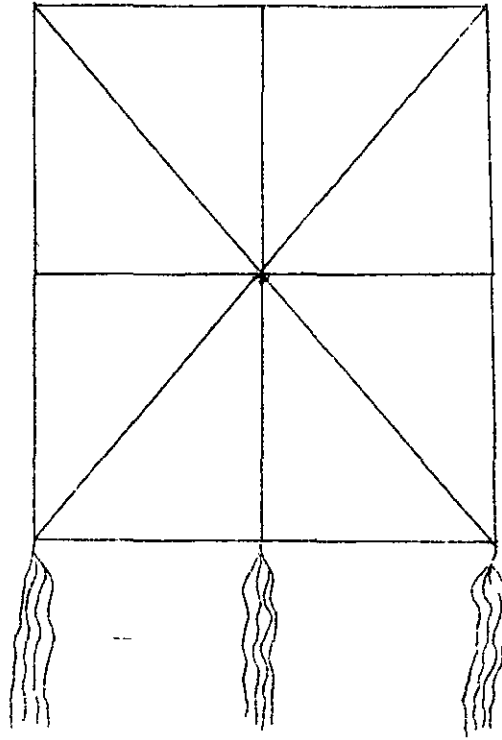
² Clive Hart. Kite an Historical Survey. p. 23

* มาร์โค โปโล (Marco Polo) เดินทางเข้าไปอยู่ในประเทศจีนเป็น
เวลา 17 ปี คือระหว่าง พ.ศ. 1808 - 1835 (ค.ศ. 1235 - 1292)

รวมทั้งอธิบายถึงลักษณะของวาวไว้อย่างเป็นที่น่าสนใจว่า วาวของจีนมีลักษณะเป็น โกรงรั้วแบบตะแกรง (หมายถึงตัวโกรงวาว) ที่ผูกมัดกันไว้เป็นช่อง ๆ ประกอบด้วย ช่องต่าง ๆ ทั้งสิ้น 8 ช่อง และผูกมัดต่อกันด้วยเชือก มาร์โค โปโล กล่าวว่าเคยเห็น บางคนที่ชอบหาอะไรแบบบ้านหรือคนที่ดื่มสุราจนเมามาแล้วเกาะขึ้นไปอยู่บนตะแกรง ลูกกรง (โกรงวาว) เพื่อให้ตัวลอยขึ้นไปอยู่ในอากาศ ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่ค่อย ฉลาดนัก และเป็นสิ่งที่น่าอันตรายที่สุด อย่างไรก็ตามผู้ที่ต้องการจะขึ้นไปกับวาวก็สามารถที่จะนั่งไปทางด้านหลังของตะแกรง (วาว) ซึ่งอยู่ด้านตรงข้ามกับทิศทางที่ กระแสลมพัดมาปะทะกับตัววาวได้

นอกจากนั้น มาร์โค โปโล ได้บันทึกไว้อีกว่า ตะแกรงไม้ (วาว) ที่ลอยขึ้นไปสู่ท้องฟ้านั้นสามารถที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการทดสอบลมฟ้าอากาศในขณะนั้นว่าเป็น เช่นไร เหมาะสมแก่การเดินทางเรือหรือไม่ อันเป็นการช่วยให้ธุรกิจการค้าทั้งหลาย - ดำเนินไปด้วยดี ในการที่จะออกเดินทางขนสินค้าไปยังเมืองท่าอื่น ๆ ต่อไป ซึ่งมาร์โค โปโลเองก็เคยใช้วาวเพื่อช่วยในการเดินเรือเช่นกัน เนื่องจากเป็นวิธีการที่จะช่วยให้ การเดินทางมีความมั่นใจยิ่งขึ้น มาร์โค โปโล ได้อธิบายถึงวาวขนาดใหญ่ของชาว ตะวันออกที่ใช้สำหรับยกคนขึ้นไปไถ่นั้นว่า เป็นวาวที่สร้างขึ้นอย่างมีสัดส่วนเหมาะสม และสมบูรณ์มาก

การท้าววาวในครั้งแรก ๆ ของจีนมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานมากกว่า ที่จะเพื่อความสวยงามสันนิษฐานว่าวาวของจีนในระยะแรกเริ่มที่ปรากฏให้เห็นมีการ สร้างแบบง่าย ๆ เป็นรูปสี่เหลี่ยมมุมฉาก ดังภาพ

ภาพประกอบ 1 ลักษณะว่าวของจีนในครั้งแรกเริ่มที่อาจเป็นไปได้

ลักษณะโครงว่าวของจีนโดยทั่ว ๆ ไปที่เห็นได้เสมอ ๆ มักมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยม ส่วนว่าวที่มีลักษณะเป็นรูปสัตว์และรูปแบบอื่น ๆ ที่ปรากฏในระยะต่อมา สันนิษฐานว่าอาจได้ตัวอย่างมาจากแบบของเกาหลีและญี่ปุ่น¹ ดังนั้นจากการพัฒนาการในคานรูปแบบใหญ่ ๆ ทำให้เกิดความเข้าใจผิดว่ารูปแบบใดเป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรก อย่างไรก็ตามว่าวในประเทศจีนนั้นมีรูปแบบต่าง ๆ อยู่มาก ทั้งที่คล้ายคลึงกัน

1

Clive Hart. Kites an Historical Survey. p. 29

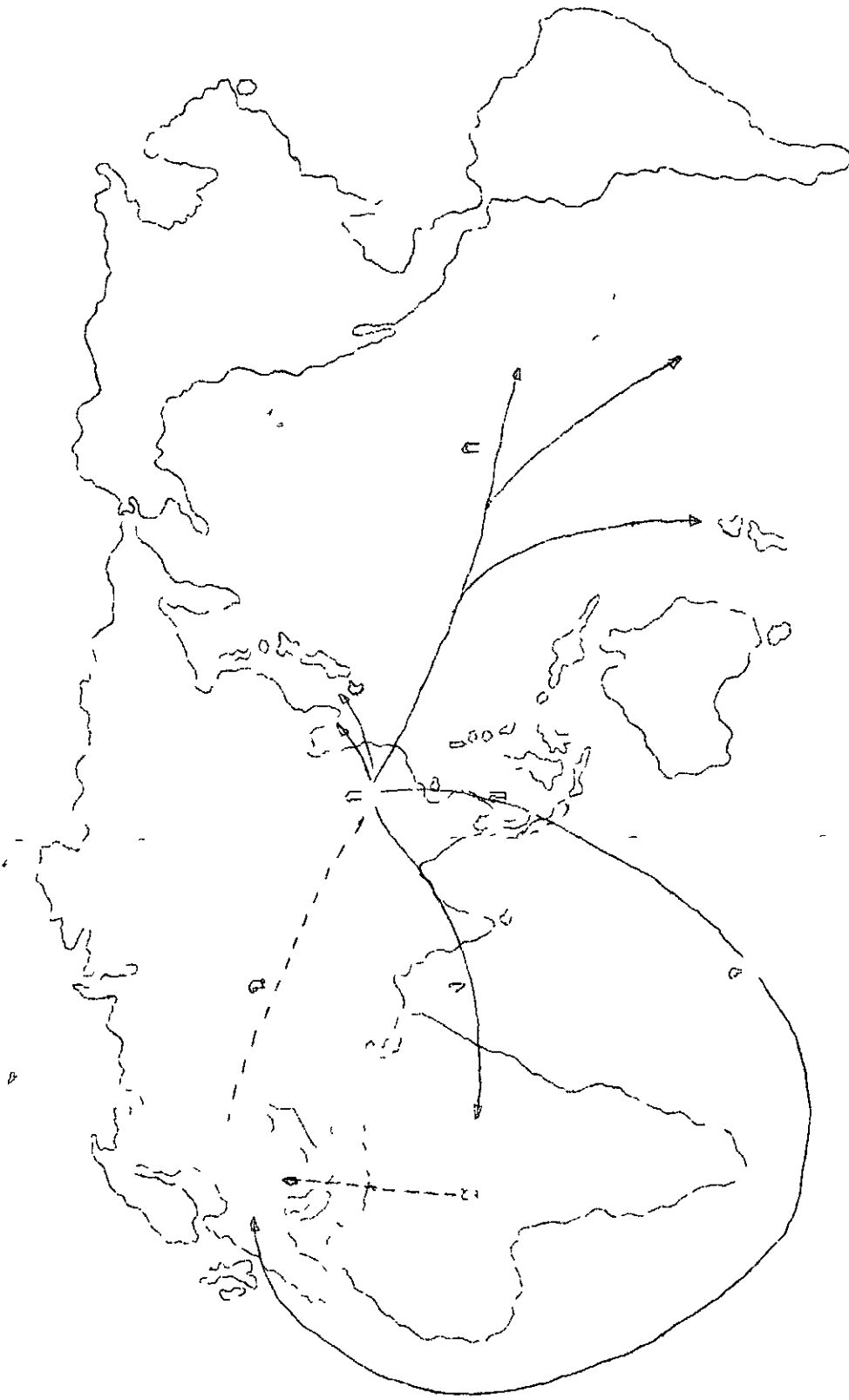
และต่างกัน เช่น วาวนกวาวมังกร หรือวาวตะขาบที่มีขนาดยาวถึง 60 ฟุต ประกอบด้วยวงกลมหรือแผ่นกลมรูปไข่เรียงต่อกัน เป็นแบบอนุกรมเป็นแถวขนานกันไป วาวชนิดนี้ตัวโครงวาวจะไม่ทาบุมกับกระแสดม และที่บริเวณส่วนหัวของมังกรจะประกอบด้วยเครื่องประดับต่าง ๆ เช่น ลูกตาที่หมุนได้หรือมีควันพุ่งออกมาจากปาก เป็นต้น

✓ จากที่ได้กล่าวถึงวาวในประเทศจีนมาแล้วในข้างต้น พอสันนิษฐานได้ว่า วาวอาจมีกำเนิดในประเทศจีนเป็นประเทศแรกค่อนข้างแน่นอน แต่ใครเป็นคนแรกที่ประดิษฐ์วาวขึ้นและเป็นวาวชนิดใดนั้นยังไม่ปรากฏหลักฐาน

หลังจากที่วาวได้กำเนิดขึ้นในประเทศจีนแล้ว ก็ได้แพร่ขยายออกไปสู่ประเทศต่าง ๆ ทั่วไปในระหว่างเวลาพุทธศตวรรษที่ 21 คือ ทางค่านทิศตะวันตกเฉียงเหนือได้แพร่ขยายเข้าไปสู่ประเทศเกาหลีและญี่ปุ่นพร้อมกับวัฒนธรรมค่านอื่น ๆ ของจีน ทางค่านทิศตะวันออกแพร่ขยายไปยังหมู่เกาะประเทศนิวซีแลนด์และทวีปอเมริกา ทางค่านทิศใต้แพร่ขยายไปสู่คาบสมุทรมาลายู อินโดนีเซีย และไปทวีปยุโรป ซึ่งการแพร่ขยายของวาวที่เข้ามาสู่พื้นที่บริเวณคาบสมุทรมาลายูนี้ไม่ปรากฏหลักฐานแน่นอน เพียงทราบกันว่าในกลุ่มบริเวณคาบสมุทรมาลายูรู้จักทาววเลกันมาเป็นเวลานานเกือบ 2000 ปีมาแล้ว ทางค่านทิศตะวันตกแพร่ขยายไปสู่ทางค่านตะวันตกของประเทศพม่า อินเดีย และไปสู่คาบสมุทรอาราเบียเป็นเวลานานประมาณ 1500 ปีมาแล้ว ส่วนในแนวทิศทางค่านตะวันตกเฉียงเหนือซึ่งเขียนด้วยเส้นไขปลานั้นเป็นการแพร่ขยายวาวของจีนไปยังทวีปยุโรปที่อาจจะเกิดขึ้นหลังช่วงพุทธศตวรรษที่ 21 ไปแล้ว เพราะในช่วงเวลาก่อนพุทธศตวรรษที่ 21 นั้น ดินแดนในส่วนนี้ยังห่างไกลจากถิ่นที่อยู่คนอาศัยอยู่¹

ในทวีปอเมริกาในช่วงระยะเวลาก่อนพุทธศตวรรษที่ 21 นั้น ปรากฏว่าได้มีการเล่นวาวแล้วเช่นกันคือเป็นเกมส์อย่างหนึ่งของพวกอเมริกันอินเดียนแถบตอนเหนือ ส่วนหลักฐานของการกำเนิดวาวในครั้งแรกของทวีปอื่น ๆ พอมือยู่บ้าง แต่ไม่ค่อยชัดเจนนัก ฮันฟรีชคี (Han Plischke) ได้กล่าวถึงหลักฐานที่ปรากฏในทวีปออสเตรเลียว่า จากการ

¹Clive Hart. Kite an Historical Survey. p. 29 - 31.

ภาพประกอบ 2 ภาพแสดงการแพร่ขยายตัวของชาวจีนไปสู่ประเทศต่าง ๆ ก่อนพุทธศตวรรษที่ 21

- ก. การแพร่ขยายไปสู่เกาหลีและญี่ปุ่น ข. การแพร่ขยายไปสู่หมู่เกาะมาดากัสการ์ ค. การแพร่ขยายผ่านมหาสมุทรไปยังหมู่เกาะภาคตะวันออก
- ง. การแพร่ขยายผ่านพม่าและอินโดจีนไปสู่อาราเบียและแอฟริกาเหนือ ๖. การแพร่ขยายไปสู่ทวีปยุโรปโดยผ่านมหาสมุทรอินเดีย
- ฉ. การแพร่ขยายไประหว่างพวกมองโกลทางการรุกรานแผ่ขยายอาณาเขตออกไปทางทวีปยุโรป
- ช. การแพร่ขยายอันเกิดจากการติดต่อสัมพันธ์กับระหว่างชาวยุโรปกับชาวอาราเบีย

ตรวจสอบข้อมูล ปรากฏว่าวาวของชนพื้นเมืองในออสเตรเลียนั้น ได้รับการถ่ายทอดมาจากเด็กชาวยุโรปอย่างแน่ชัดไปมีข้อสงสัย และในบริเวณหมู่เกาะของมหาสมุทรแปซิฟิก และบริเวณใกล้เคียงคาดว่าในช่วงระยะเวลาก่อนพุทธศตวรรษที่ 21 นั้น (จุดเริ่มต้นยังไม่ทราบแน่นอน) วาวได้เจริญขึ้นและค่อย ๆ เจริญหายไป เช่นกรณีของวาวของชาวโพลินีเซียนหรือชาวเมารีไคประเทศนิวซีแลนด์ (New Zealand) เมื่อประมาณร้อยกว่าปีมาแล้วก่อนที่จะชนผิวขาวจะเข้าไปสู่ดินแดนแถบนี้ แต่ไม่ปรากฏเหตุผลที่ทำให้วาวสูญหายไปจากภาคพื้นบริเวณนี้¹

จากหลักฐานต่าง ๆ ที่มีการกล่าวถึงวาวในประเทศจีนในเรื่องของการกำเนิดวาวและการเผยแพร่หรือแพร่ขยายไปสู่ส่วนต่าง ๆ ในภูมิภาคอื่น ๆ ทั่วไจนั้น มีส่วนของความเป็นจริงไคอย่างมาก กังจะเห็นไคจากการศึกษาของนิกัสแม ซึ่ง เป็น ผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ของจีนในคานสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ทามาจากไคและในเรื่องของการบินรบบอยู่ควย จึงททำให้ยืนยันไคอย่างชัดเจน วาววามีกาเนิดมาจากประเทศจีน แล้วเผยแพร่ไปสู่ประเทศอื่น ๆ

แต่อย่างไคก็ตาม แม้วจะนิหลักฐานหลายประการที่ปรากฏขึ้นในประเทศจีนก็ตาม แต่ประเทศไทยก็ดูเหมือนว่ามีแนวโน้มและองค์ประกอบหลายอย่างที่น่าสนใจ จนอาจเป็นไปไคว่าคนไทยในสมัยโบราณน่าจะมีความคิดหรือคิประคิฐว่าวขึ้นไคเอง เช่นกัน ดังหลักฐานที่มีการค้นพบในประเทศไทยว่า ชนชาติไทยเป็นชนชาติที่ไคแก่ ชาติหนึ่งในโลก และไคอาศัยอยู่ในดินแดนแถบนี้มาเป็นเวลานานถึง 4000 ปีมาแล้ว ไคแก่ การค้นพบโครงกระดูกที่หมู่บ้านจรเข้เผือก อ.เมือง จ.กาญจนบุรี² การค้นพบวัตถุเครื่องมือเครื่องใช้โบราณที่บ้านเชียง อ.หนองหาร จ.อุดรธานี ปรากฏว่ามีอายุ

¹ Clive Hart. Kites an Historical Survey. p. 31

² สุก แสงวิเชียร "หลักฐานเพิ่มเติมแสดงว่าคนไทยมีถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยเมื่อประมาณ 4000 ปีมาแล้ว" เมืองโบราณ 3 : 109 - 115 กุมภาพันธ์ - มีนาคม 2522

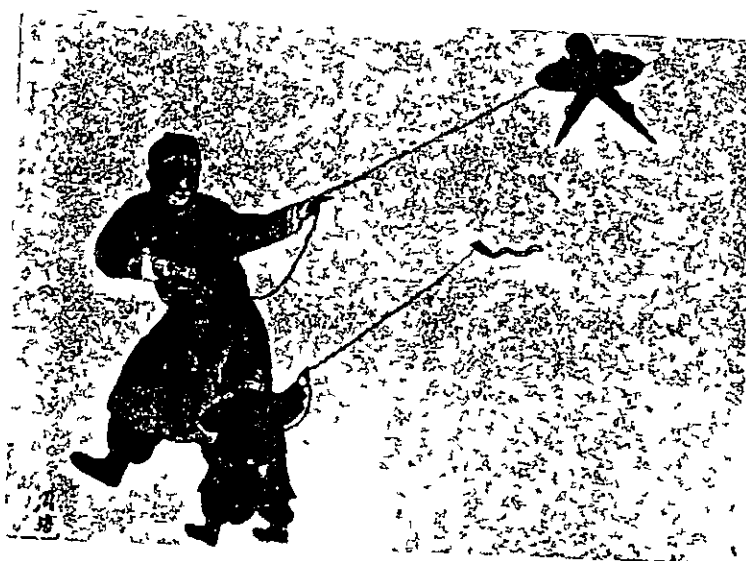
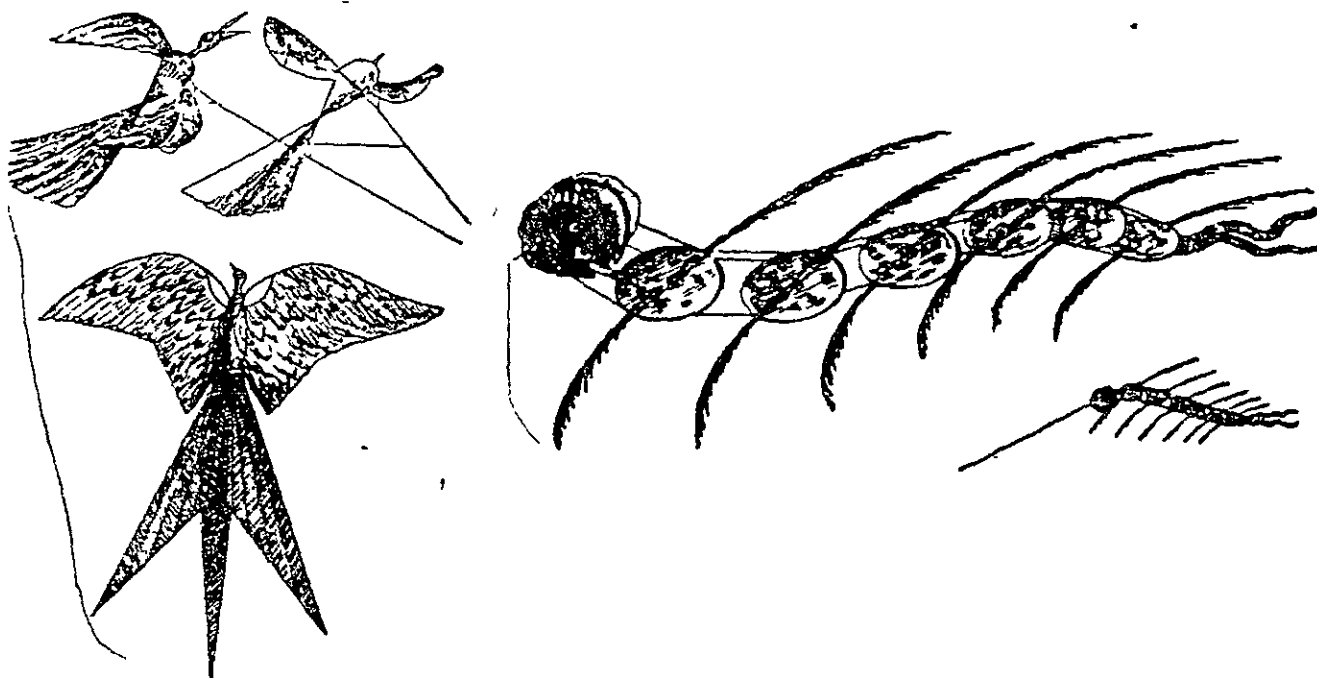
ราว 6000 - 7000 ปี แสดงให้เห็นถึงอารยธรรมของคนไทยในอดีตที่มีความเจริญรุ่งเรืองอย่างสูงมาแล้ว โดยเฉพาะด้านการการงชีวิต ความเป็นอยู่¹ นอกจากนี้ยังมีการค้นพบของคัมภีร์ที่สำคัญในการประจักษ์รูปร่างในระยะเริ่ม อันได้แก่ผ้าและไม้ไผ่ โดยมีการสำรวจพบเศษผ้าที่ จ.อุทัยธานี และบริเวณศูนย์การทหารปืนใหญ่ อ.โคกกระเทียม จ.ลพบุรี ซึ่งติดอยู่กับวัตถุสารีก่อนประวัติศาสตร์ แสดงให้เห็นว่าคนไทยรู้จักใช้ผ้ากันมาแล้วไม่ต่ำกว่า 5000 ปี² อาจกล่าวได้ว่าคนไทยมีผ้าใช้ก่อนชาวจีนเสียอีก เพราะจากหลักฐานการค้นพบในประเทศจีนนั้นปรากฏว่า จีนรู้จักใช้ผ้ากันมาเพียง 4000 ปีเท่านั้น ส่วนทางต้นไม้ไผ่นั้นไม่เป็นปัญหา เพราะภูมิภาคแถบทวีปเอเชียเป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ด้วยไม้ไผ่ชนิดต่าง ๆ มากอยู่แล้ว และไทยเป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีไม้ไผ่ชุกชุมเช่นกัน การดำเนินชีวิตของคนไทยก็มีความสัมพันธ์อยู่กับไม้ไผ่ตลอดเวลาตั้งแต่เกิดจนตาย เช่น ใช้ไม้ไผ่ทักสายสะดือเด็กแรกเกิด เหน้มือเท้าขึ้นก้นของเล่นที่ทำจากไม้ไผ่ เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำมาหากินบางอย่างก็ใช้ไม้ไผ่ และเมื่อตายไปก็ใช้ไม้ไผ่มาทำเป็นเชิงตะกอน จึงจะเห็นได้ว่าไม้ไผ่กับชีวิตของคนไทยมีความผูกพันกันเป็นอย่างยิ่งนับแต่อดีตมา³

จากหลักฐานทั้งหมดที่กล่าวมาทำให้เป็นที่สงสัยว่าคนไทยเป็นชาติแรกหรือไม่ที่โคคิประจักษ์รูปร่างขึ้นมา แต่อย่างไรก็ตามประเทศไทยก็ยังขาดหลักฐานที่สำคัญ

¹ R.B. Smith and W.Watson. Early South East Asia p. 42

² มณีนันท์ ทวณเจริญ "ผ้าและเครื่องแต่งกายโบราณ" วารสารวัฒนธรรมไทย 2 : 32 - 48 กรกฎาคม 2521

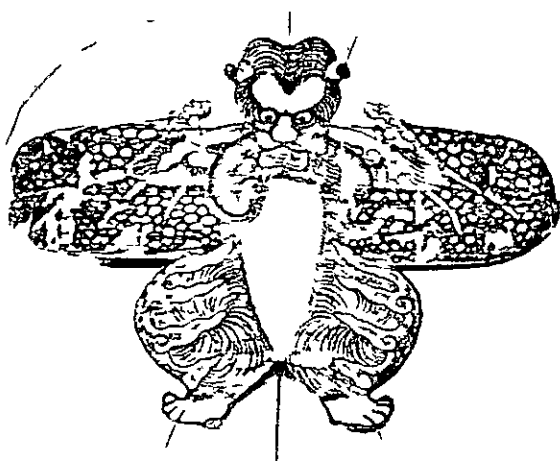
³ เปลื้อง ทองปาน "ไม้ไผ่กับชีวิตแบบไทย" วารสารวัฒนธรรมไทย 7 : 62 - 64 กรกฎาคม 2526

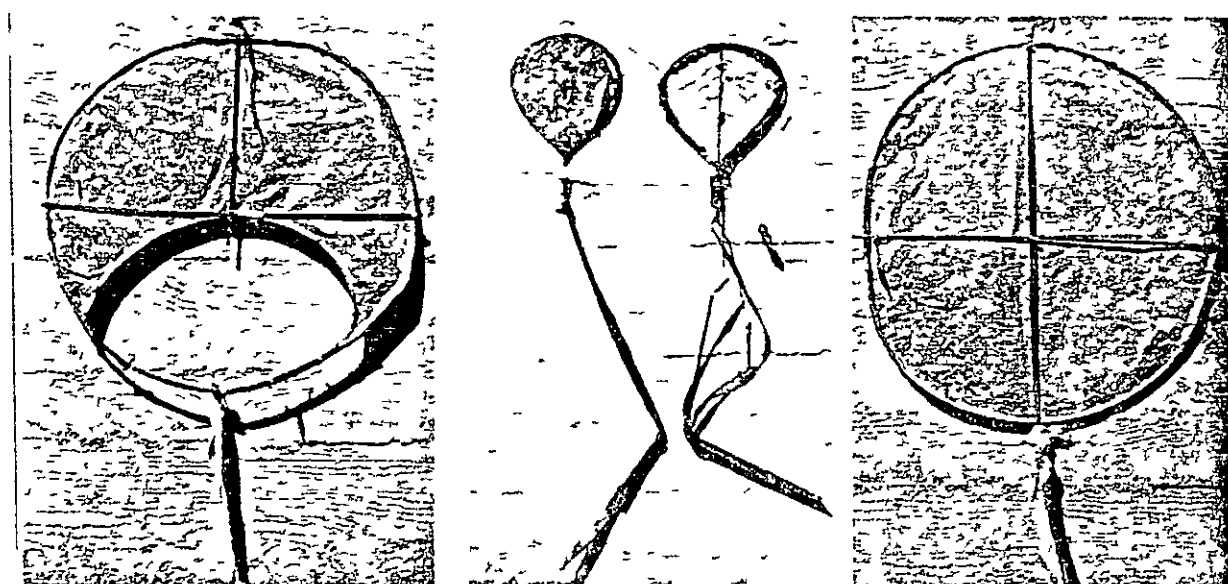
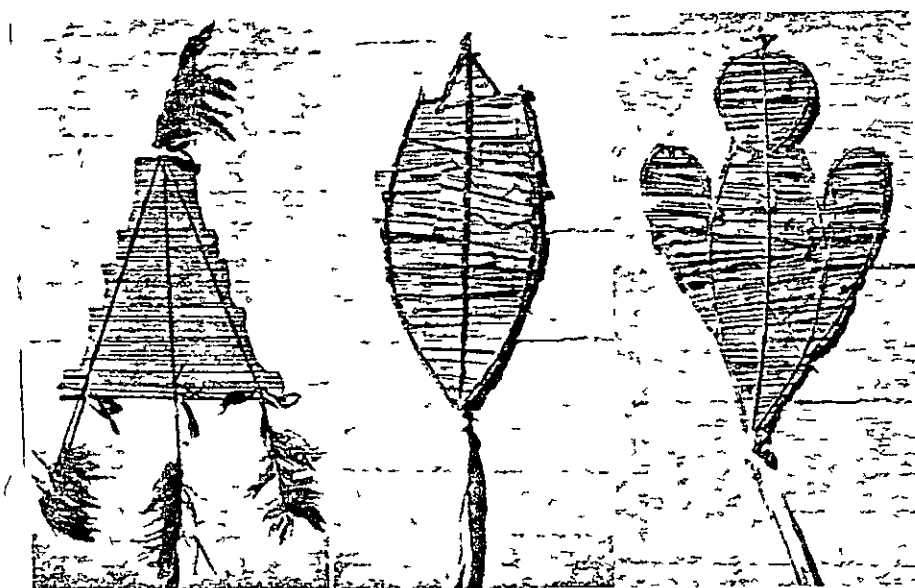
ภาพประกอบ 3 ลักษณะว่าวในระยะแรกของจีน

- ภาพประกอบ 4 ภาพเด็กกำลังเล่นว่าวจากม้วนกระดาษ โดย ซู ฮั่น ฉิน- (Su Han - chhen) ซึ่งคาดว่าวาค้นในราวสมัยราชวงศ์ Sung (Sung) ซึ่งอยู่ในระหว่าง พ.ศ. 1503 - 1823 หรือบางทีอาจจะหลังจากสมัยราชวงศ์ซ่งอีก

ภาพประกอบ 5 ลักษณะว่าวสมัยใหม่ของจีน

ภาพประกอบ 6 รูปแบบวาดของชาวโพลินีเซียนเมื่อราว 2000 ปี

ไค้แก่ เอกสารหรือบันทึกต่าง ๆ มาสนับสนุนไค้อย่างเพียงพอ เนื่องจากลักษณะนิสัยของคนไทยโบสมัยโบราณไม่ค่อยชอบการจดบันทึก จึงเป็นผลให้ไม่สามารถกล่าวยืนยันไค้ได้อย่างชัดเจน

1.2 ความมุ่งหมายของการเล่นว่าว

ความมุ่งหมายของการเล่นว่าวในครั้งแรกจากหลักฐานที่ไค้กล่าวมาแล้วในช่วงต้น พอสันนิฐานไค้ว่า น่าจะเกิดจากความสนุกสนานเป็นอันดับแรก แต่จากหลักฐานต่าง ๆ นั้น ปรากฏว่าในแต่ละชาติมีจุดมุ่งหมายในการทว่าวแตกต่างกันไป โดยมากมักจะเป็นไปในด้านของความเชื่อทางศาสนากับการใช้เวลานานกว่าเพื่อความสนุกสนาน

แต่แม้ว่าในอดีตจะมีการทว่าวไปใช้ไค้มีจุดมุ่งหมายไปหลายรูปแบบก็ตาม แต่การใช้ประโยชน์เช่นนั้นไค้ค่อย ๆ หายไป อันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ ทำให้ว่าวในปัจจุบันเป็นเพียงการเล่นหรือเกมส์ที่พออย่างเดียว จึงพอสรุปไค้ว่า การเล่นว่าวในปัจจุบันนี้มีความมุ่งหมายเพื่อความสนุกสนาน และเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจเท่านั้น แต่ก็มีบางชาติที่ยังคงมีเรื่องของความเชื่อในสิ่งเก่า ๆ แอบแฝงอยู่บ้างเล็กน้อย ซึ่งไค้ไม่ถือเป็นเรื่องจริงจังเหมือนในอดีต เช่น ในอินเดียมีการเล่นว่าวผ่านคนในวันสำคัญทางศาสนาที่เรียกกันว่า วันคัคเซลา ซึ่งเป็นวันนัดประชุมเล่นว่าวผ่านคนกันทั้งเมืองไม่ว่าไค้เล็กหรือผู้ใหญ่¹

1.3 ประโยชน์ของว่าว

ว่าวนับว่าเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ไค้หลายด้าน จนอาจกล่าวไค้ว่าว่าวเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่ควบคู่อยู่กับสังคมของมนุษย์อยู่เสมอ นับตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งสามารถแบ่งประโยชน์ของว่าวออกเป็นด้าน ๆ ไค้ดังนี้

¹พระยาภิรมย์ภักดี ตำนานว่าวพยับ หน้า 7

1.3.1 คานการเมือง

การนำวามมาใช้ประโยชน์คานการเมืองก่อให้เกิดผลดีอย่างยิ่ง ประเทศต่าง ๆ รวมทั้งไทยก็นำวามใช้กันอย่างแพร่หลาย ส่วนใหญ่เป็นการนำมาใช้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการหาสงคราม สันนิษฐานว่ากิจการนำวามมาใช้ในคานสงครามเป็นครั้งแรกในประเทศจีน สมัยราชวงศ์ฮั่น (Han Dynasty) ประมาณ พ.ศ. 314 (212 ปีก่อนคริสตศักราช) ดังปรากฏในเอกสารทางประวัติศาสตร์ของจีน¹ ว่า ระหว่างรัชสมัยของจักรพรรดิ ลุย ปัง (Liu Pang) ผู้ก่อตั้งราชวงศ์ฮั่นตะวันตก ได้เกิดสงครามชิงอำนาจขึ้น ทำให้กองทัพทั้งสองฝ่ายสูญเสียกำลังพลไปอย่างมาก จึงได้มีการคิดหาวิธีที่จะทำให้สงครามยุติลง ในที่สุดก็ได้มีการคิดประดิษฐ์วามขึ้นมาและนำวัตถุที่ทำให้เกิดเสียงดนตรีเมื่อกระทบกับกระแสดมดีดขึ้นไปกับวามควย แล้วจึงปล่อยวามตัวนั้นให้ลอยขึ้นไปอยู่เหนือกองทัพของศัตรูในตอนกลางคืน ฝ่ายศัตรูที่ยกทัพมาชิงอำนาจ เมื่อได้ยินเสียงดนตรีดังอยู่บนท้องฟ้าเหนือค่ายพักของพวกเขา จึงเกิดความหวาดกลัวขึ้น เพราะมีความเชื่อว่าเสียงดนตรีที่ดังอยู่บนนั้นเป็นเสียงของผู้พิทักษ์คุ้มครองพวกเขาได้มาเตือนหรือบอกให้รู้ล่วงหน้าว่าจะเกิดอันตรายขึ้น ในที่สุดฝ่ายศัตรูก็จะมาชิงอำนาจก็ถอนทัพกลับไป²

ส่วนในหนังสือที่มีชื่อว่า ชื่อ หวู จี หยุน (Shih Wu chi Yuan) ได้บันทึกไว้ว่า ในราว พ.ศ. 343 (200 ปีก่อนคริสตศักราช) ฮั่นสิน (Han Hsin) ซึ่งเป็นรัฐบุรุษที่ปรึกษา และเป็นนายพลที่มีชื่อเสียงมากในสมัยของจักรพรรดิองค์แรก ๆ ของราชวงศ์ฮั่น ได้ประดิษฐ์วามขึ้นเพื่อใช้วัดความยาวของระยะทาง

¹ L. Carrington Goodrich. A Short History of the Chinese People. p. 36

² Clive Hart. Kites an Historical Survey. p. 27

ในการซุกุโงมอลอคาแพงเข้าไปโจมตีอีกฝ่ายหนึ่ง¹ ต่อมาได้มีการใช้วาวในตำนานสงครามขึ้นที่ ไท ชิง หรือ นานกิง (Thai-chhing or Nanking) ในรัชสมัยของเหลียง หวู่ ตี (Liang Wu Ti) ราว พ.ศ. 1090 - 1092 (ค.ศ. 547 - 549) หูชิง (Hou Ching) กอบกฏและล้อมเมืองไท ชิง เพื่อแยกออกจากเมืองหลวง เจียน เวิน (Chien Wen) และมกุฎราชกุมาร ทา ชี (Ta-chhi) ได้ใช้วาวจำนวนมากชักขึ้นไปในอากาศเพื่อเป็นการแจ้งเหตุฉุกเฉินแก่กองทัพหลวงที่อยู่ในระยะไกลออกไป ฝ่ายทหารของ หูชิง เห็นเข้าจึงได้เข้าไปรายงานให้กับ หู ชิง ทราบว่าในอากาศมีสิ่งผิดปกติเคลื่อนไหวอยู่ ซึ่งอาจจะเป็นการส่งข่าวก็ได้ หู ชิง จึงมีคำสั่งให้พลธนูยิงวาวทันที ในครั้งแรกดูเหมือนว่าวได้ตกลงไปแล้ว แต่มันกลับกลายเป็นนกแล้วบินหนีทางไกลออกไป และไม่ปรากฏให้เห็นอีก จากเรื่องนั้นคงหมายความว่า วาวได้ถูกนำมาใช้เป็นสัญญาณบอก ส่วนการส่งข่าวออกไปจากเมืองกระทาโดยใช้นกพิราบ²

นอกจากจะมีการนำวาวมาใช้ในสงครามภายในประเทศจีนเป็นจำนวนมากแล้ว ประเทศอื่น ๆ ก็มีเช่นกัน เช่น ที่ประเทศเกาหลีซึ่งปรากฏหลักฐานจากหนังสือของเกาหลีในสมัยแรกเริ่มชื่อ ซัม จุก ซาจิ (Samguk Sagi) หรือ เกอะ ยีสเทอร์รี ออฟ เกอะ ทรี คิงดอม (The History of the three Kingdoms) ซึ่งเขียนขึ้นใน พ.ศ. 1688 (ค.ศ. 1145) ได้กล่าวถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 12 อันเป็นเหตุการณ์ในปีแรกแห่งรัชสมัยของราชินีซินดอง (Queen Zindong) ผู้สืบราชตระกูลอันเป็นที่ 28 แห่งราชวงศ์ ซิลลา (Silla)

¹ Tal Streeter. The Art of Japanes of Kite. p. 154

² Joseph Needham. Science and Civilisation in China. p. 577.

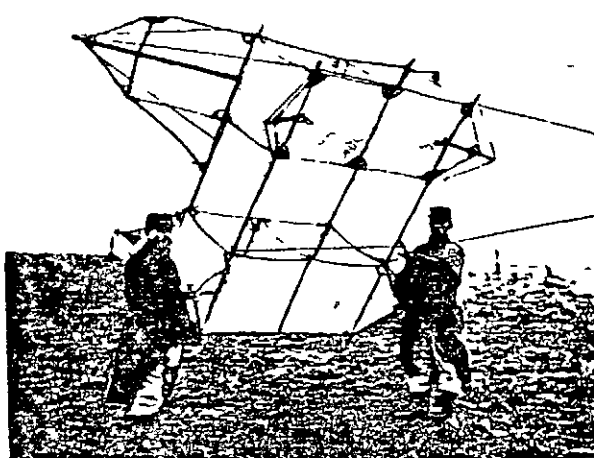
ไบคัม (Bi-dam) และยุม ของ (Yom-Zong) ไค่กอกบฏขึ้น กิม ยูซิน (Gim Yu-Sin) ซึ่งเป็นผู้มีชื่อเสียงและมีความสามารถได้รับอาสาทนาที่เป็นผู้ปราบกบฏ

ระหว่างการต่อสู้กันไค่กาวขนาดใหญ่วางหนึ่งปรากฏขึ้นมาในเวลาค่ำ และลอยไปตกใกล้ ๆ กับปราสาทชื่อ วูล ของ (Wol - Song) ปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้กองทัพของนายพลกิมเชื่อว่าเป็นลางร้าย โดยเฉพาะเมื่อเกิดในช่วงเวลาที่ท้าวศึกสงครามกันอยู่จะเป็นการสุ่มรอบของเลือดที่นำไปสู่จุดจบอันน่าเกรงกลัว เป็นผลให้เหล่าทหารและประชาชนเริ่มรู้สึกกระวนกระวายใจจากต่อความคลุมจนทำให้สถานการณ์ภายในกองทัพของขุนพลกิม ยูซิน เป็นที่น่าวิตกอย่างมาก เมื่อเหตุการณ์เป็นเช่นนั้น นายพลกิม ยูซิน จึงได้แก้ไขสถานการณ์ให้ดูเหมือนว่าดาวที่ตกลงมานั้นสามารถจะลอยกลับขึ้นไปบนท้องฟ้าได้ใหม่อีกเช่นกัน โดยการใช้วาวติดกับดวงไฟแล้วปล่อยลอยขึ้นไปบนท้องฟ้าให้ประชาชนเห็น ทำให้ขวัญและกำลังใจของทหารและประชาชนกลับคืนมาคึกคัก ในที่สุดกองทัพของนายพลกิม ยูซิน ก็สามารถปราบกบฏไปไค่เป็นผลสำเร็จ¹

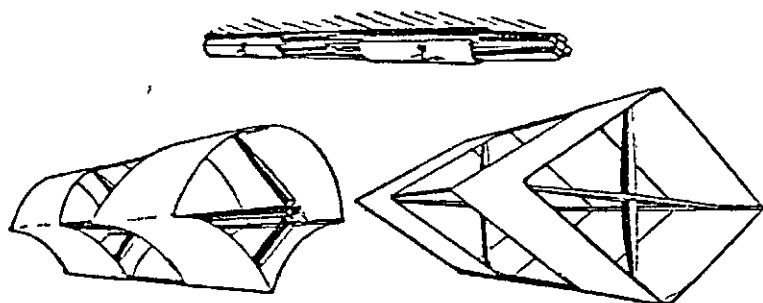
ส่วนทางซีกโลกด้านตะวันตกมีการใช้วาวมาใช้ในสงครามโลกครั้งที่ 1 (พ.ศ. 2457 - 2461) โดยกองทัพของอังกฤษ ฝรั่งเศส อิตาลี และรัสเซีย ได้ท้าววาวชนิดพิเศษขึ้น เพื่อใช้สังเกตการณ์กองทัพของข้าศึก ฝ่ายเยอรมันก็มีการใช้วาวสำหรับตรวจลาดตระเวนในทะเล ในช่วงที่เรือคานาลอยลาขึ้นมาอยู่บนผิวน้ำ ด้วยการให้คนนั่งอยู่ในกระทู้ผูกติดอยู่กับเชือกวาว ต่อมาในช่วงของสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2482 - 2488) เยอรมันได้นำเอาวิธีการนี้มาใช้ตรวจตราหรือลาดตระเวนหาข่าวจากเรือคานา²

¹ Tal Streeter. The Art of Japanes Kite. p. 155

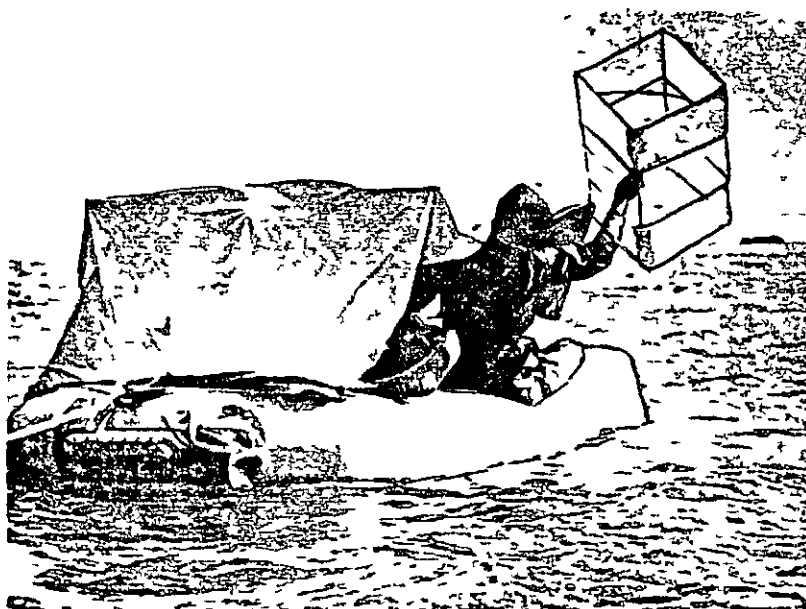
² Jean Mouvier and Paul Mouvier. Kite. p. 12

ภาพประกอบ 7 ว่าวสคอนี่ที่กองทัพฝรั่งเศสใช้ในกองทัพเมื่อ พ.ศ. 2453

ภาพประกอบ 8 ว่าวของเยอรมันที่ใช้ในสงครามโลกครั้งที่ 1

ภาพประกอบ 9 ว่าวกลองที่ใช้ในกรีนสัน กริล (Gibson Girl) เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ยังคงมีอยู่

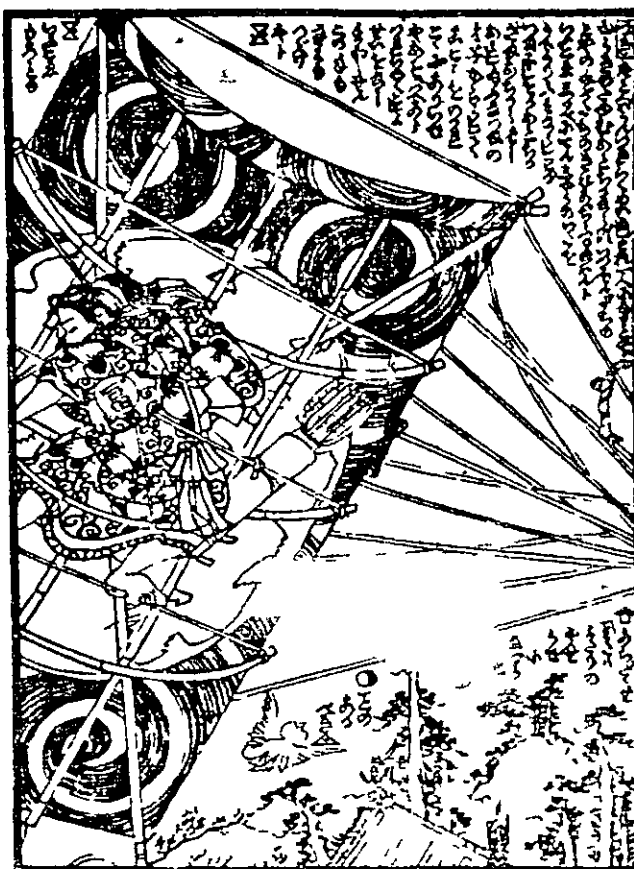
1.3.2 คานเศรษฐกิจ

คานเศรษฐกิจในสมัยโบราณนั้น ว่ากันว่าเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่มีบทบาทไม่น้อยไปกว่าทางด้านการเมือง โดยเฉพาะในเรื่องของการนำวามาใช้เกี่ยวกับการขนส่ง การค้าขาย และการก่อสร้าง เป็นต้น จีนก็เป็นชาติแรกที่นำวามาใช้ในการขนส่งอีกเช่นกัน ดังที่โคเคยกล่าวมาแล้วในตอนต้นว่า ในสมัยของราชวงศ์ฮั่น กง ชู พัน โคประดิษฐ์วามาขึ้นมาตัวหนึ่ง ซึ่งสามารถที่จะยกของหนัก ๆ ไปได้ในระยะทางไกล และสามารถใช้งานไต่หนานานอีกด้วย แสดงให้เห็นว่า กง ชู พัน ประดิษฐ์วามาโดยมีจุดประสงค์ที่จะนำวามาใช้ในการขนส่งในสมัยนั้นอย่างแน่นอน ส่วนมาร์โค โปโล ได้กล่าวถึงการใช้วามในประเทศจีนในลักษณะของการใช้เป็นเครื่องมือตรวจสอบสภาพภูมิอากาศว่ามีลมแรงเบาจนน้อยเพียงพที่จะแล่นเรือออกสู่ทะเลสินค้าไปยังเมืองท่าอื่น ๆ หรือไม่ (เนื่องจากในสมัยก่อนการเดินเรือขึ้นต้องอาศัยกระแสลมช่วยพัดใบเรือให้แล่นไป) นอกจากนั้นชาวจีนยังได้มีการนำวามาใช้ในการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำหรือช่องเขา ด้วยการนำวามาเป็นเครื่องมือในการช่วยส่งเชือกจากด้านหนึ่งไปยังอีกด้านหนึ่ง¹

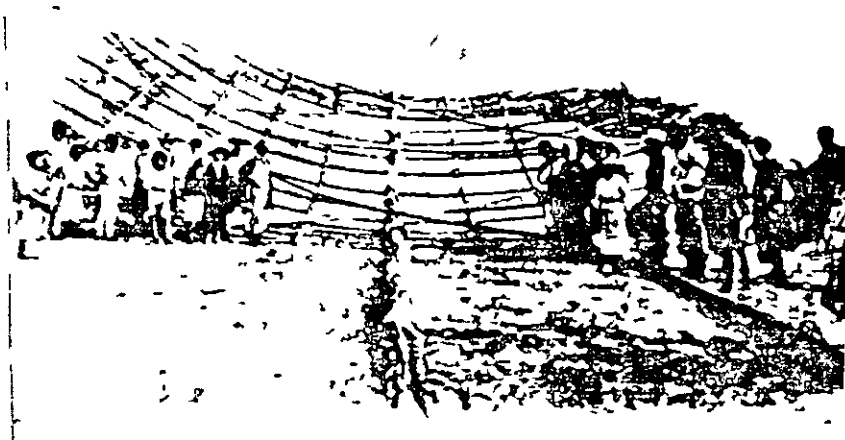
ส่วนในประเทศญี่ปุ่น เมื่อประมาณ 600 ปีมาแล้ว ชาวญี่ปุ่นได้ใช้วามเป็นพาหนะในการบรรทุกคนข้ามไปมาระหว่างเกาะแทนการใช้เรือ โดยการใช้วามแขวนเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดใหญ่² (ดังภาพประกอบ 10) และในทวีปยุโรปใน พ.ศ. 2401 (ค.ศ. 1859) อี เจ คอร์ดเนอร์ (E.J. Corder) พระคาทอลิกชาวไอร์แลนด์ได้ประดิษฐ์วามที่สามารถใช้ยกคนได้ขึ้นมาเป็นเครื่องมือสำหรับ

¹ Harold Ridway. Kite Making and Flying.
p. 142

² ส. พลายน้อย (นามแฝง) เกร็ดโบราณคดีประเทศไทย หน้า 260

ภาพประกอบ 10 ว่าวยกคนของญี่ปุ่นสร้างเมื่อ พ.ศ. 2403

ภาพประกอบ 11 ว่าวยกคนขนาดใหญ่ของญี่ปุ่นชื่อ วัน วัน (Wan - Wan)
ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 20 หลา หางยาว 480 ฟุต น้ำหนักประมาณ 1 ตัน
ใช้เชือกบังคับ 35 สาย

ช่วยชีวิตคน เมื่อเรือที่แล่นอยู่ตามชายฝั่งเกิดอุบัติเหตุ แต่ว่าที่ท่าขึ้นมานั้นโกยมก มักถูกนำมาใช้ในการขนส่งมากกว่าคือ นาวาวมาไชยกรรณของผู้โดยสารจากเรือมาสู่ฝั่ง¹

1.3.3 ก้านสังคม

ทางก้านสังคมนั้นดูเหมือนว่า ว้าวมีความสัมพันธ์กับสังคมของมนุษย์มาตั้งแต่เริ่มแรกที่มีบุคคลประจักษ์ขึ้น และสืบทอดกันมาถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะในปัจจุบันว่าวเป็นสิ่งที่เป็นที่รู้จัก และวัฒนธรรมของสังคมมนุษย์ที่ยังมั่นคง และเป็นที่สนใจของคนทั่วไปอยู่เสมอ นับแต่อดีตกาลมา ว้าวได้เข้ามามีส่วนสัมพันธ์และมีบทบาทต่อวิถีชีวิตในสังคมของมนุษย์อย่างมาก ดังปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของชาวโปโลนีเขียนว่า ว้าวได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องของการศาสนา เวทมนต์และพิธีการต่าง ๆ โดยการใช่ว้าวเป็นสัญลักษณ์หรือเป็นสื่อที่ใช้หาหน้าที่ติดต่อกับดวงวิญญาณบนสวรรค์ อันได้แก่ พระเจ้าหรือวีรบุรุษที่เป็นที่เคารพนับถือ และเรื่องของว้าวที่เกี่ยวกับวิญญาณของชาวอินโดนีเซีย ที่ศาสตราจารย์แฮดดอน (Haddon) ได้เขียนไว้ในหนังสือที่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายชื่อ เดอะ สตัคคี้ ออฟ แมน (The Study of Man) ได้กล่าวไว้ว่า

"ถ้าเรายอมรับว่า ว้าวเป็นสัญลักษณ์ทางศาสนาของชนพื้นเมืองของชาวอินโดนีเซีย เราอาจจะกล่าวให้ละเอียดเพิ่มขึ้นได้อีกว่า วววนั้นเป็นเพียงดวงวิญญาณที่ถูกปล่อยให้เป็นอิสระแล้วจากเรือแคนูนั้น จากความเชื่อซึ่งเกิมนั้นเกี่ยวกับความกลัวในการเดินทางไปในทะเลที่มักเกิดกลางสังหร เกิดขึ้นเสมอ เมื่อใบเรือมีการเปลี่ยนแปลงทิศทาง มันเป็นความเชื่อที่ผิดในการที่จินตนาการว่าการแล่นเรือแคนูนั่นเปรียบเสมือนว่า เรือนั้นมีชีวิตที่เป็นคนกำเนิดของการเคลื่อนไหว ส่วนววนั้นเปรียบเสมือนว่าวิญญาณภายนอกหรือเครื่องหมายที่ชี้ถึงความมีชีวิตอยู่ของเจ้าของ"²

1

Harold Ridway. Kite making and Flying. p. 145.

²Clive Hart. Kites an Historical Surve . p.24

ในประเทศกัมพูชาก็เช่นกัน มีการแขวนวาวไว้มากตามชายคาบ้าน ในเวลากลางคืน และที่วาวนั้นจะมีไม้ไผ่บาง ๆ ติดอยู่ด้วย (เมืองไทยเราเรียกว่า สะนู) เมื่อลอยขึ้นไปในอากาศ ส่วนที่เป็นไม้ไผ่บาง ๆ จะกระทบกับกระแสลมเกิดเป็นเสียงดังขึ้นอยู่ตลอดเวลา เสียงนั้นเป็นสิ่งที่สมมุติว่าเป็นการต่อสู้กับภูตผีปิศาจอันชั่วร้าย เพื่อให้คนที่อาศัยอยู่ในบ้านอยู่กันอย่างสงบสุข ส่วนในประเทศเกาหลีก็มีประเพณีเกี่ยวกับวาวว่า ครอบครัวของชาวเกาหลีจะเขียนชื่อพร้อมกับวันเกิดของบุตรชายแต่ละคนลงไปในวาว ปลอยให้ลอยสูงขึ้นไป แล้วตัดเชือกปล่อยให้วาวให้ลอยไปให้ไกลที่สุด เพื่อเป็นการไล่วิญญาณอันชั่วร้ายให้ออกไปจากร่างของเด็ก ในประเทศเวียดนามก็มีประเพณีเรื่องวาวเกี่ยวกับเด็ก ๆ คล้ายเกาหลี คือ ในส่วนหนึ่งของงานฉลองวันปีใหม่ ครอบครัวชาวเวียดนามที่มีฐานะดีจะแขวนวาวไว้ที่หน้าบ้าน โดยเฉพาะครอบครัวที่มีบุตรชายจะทาววาวให้มีรูปร่างลักษณะต่าง ๆ ที่เป็นเครื่องหมายของความเจริญเติบโตและความก้าวหน้าของเด็กผู้ชาย¹ ส่วนในประเทศญี่ปุ่นมีการนำวาวมาเกี่ยวกับความเชื่อบางอย่างดังเช่นประเทศอื่น ๆ เช่นกันคือ ชาวญี่ปุ่นที่อาศัยอยู่ในจังหวัด สุรุเกะ ถือว่าในวันที่ 5 ของเดือน 5 เด็ก ๆ ทุกคนจะต้องมีวาว และเด็กคนไหนที่ทำวาวขาดลอยไปในวันนี้จะถือว่าเป็นโชคร้าย หากเกิดเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้นก็จะจัดคนออกติดตามวาวตัวที่ขาดลอยไปกลับมาให้ได้ แม้ว่าจะต้องตามไปเป็นระยะทางถึง 20 ไมล์ก็ตาม ใครนำวาวกลับมาได้ก็จะได้รับรางวัลเป็นเหล้าสาเก²

นอกจากเรื่องของวาวที่เกี่ยวกับประเพณีความเชื่อแล้ว ในอีกด้านหนึ่งวาวก็เป็นของเล่นหรือกีฬาเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจของมนุษย์ในสังคมด้วย โดยเฉพาะในประเทศจีน ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของวาวมีการเล่นวาวกันเพื่อเป็นการพักผ่อน

¹Jean Mouvlier and Paul Mouvlier. Kite.
p. 4 - 5

²ส พลายน้อย (นามแฝง) เกร็ดโบราณคดีประเพณีไทย หน้า 261

หย่อนใจและเพื่อความสนุกสนานเป็นครั้งแรกในราชสมัยราชวงศ์ซุง (Sung Dynasty) พ.ศ. 1503 - 1669 (ค.ศ. 960 - 1126) โดยมีประเพณีการเล่นวาววกันในวันที่ 9 เดือน 9 ของทุก ๆ ปี¹ การเล่นวาววของชาวจีนมีทั้งประเภทสวยงาม อันได้แก่การประชันรูปร่างเป็นรูปร่างคล้ายสัตว์ชนิดต่าง ๆ หรือการประชันประภาสิ่งต่าง ๆ ลงไปในวาวให้มีสีสันสวยงามและการเล่นวาวที่เป็นเกมส์กีฬา คือ กีฬาวาวต่อสู้กัน

การเล่นวาวในลักษณะที่เป็นเกมส์การต่อสู้กันนั้น วิธีการเล่นคือใช้แกวบคละเอี้ยคมสมกับกาวทาไว้ที่เส้นเชือกใกล้ ๆ กับตัววาว ผู้เล่นทั้งสองฝ่ายจะปล่อยวาวของตนขึ้นไป โดยพยายามที่จะใช้เชือกวาวในส่วนที่คม คือ ส่วนที่มีเศษแกวทาไว้ไปตัดเชือกวาวของอีกฝ่ายหนึ่งให้ขาดลอยไปให้ได้² (การเล่นเช่นนี้มีการเล่นกันในเมืองไทยด้วยเช่นกัน แต่คนไทย เรียกว่า วาวสายป่านคม) และการเล่นวาวต่อสู้กันนี้ได้มีการเผยแพร่ไปสู่ประเทศญี่ปุ่นและอินเดีย ส่วนของประเทศไทยที่พาวาวต่อสู้กัน (Kite Fighting) นั้นก็มีเช่นกันแต่การต่อสู้กันของวาวในประเทศไทยแตกต่างไปจากประเทศอื่น ๆ ในโลกที่สามารถกล่าวได้ว่าไม่มีชนชาติใดในโลกเหมือน ในประเทศไทยเราเรียกกีฬาวาวต่อสู้กันนี้ว่า กีฬาวาวพนัน ซึ่งเนื้อเรื่องโดยละเอียดนั้นจะกล่าวถึงในบทต่อ ๆ ไป

วาวนอกจากจะมีส่วนเข้ามาเกี่ยวข้องกับศาสนา ประเพณีความเชื่อและงานการกีฬาแล้ว ยังมีการนำวาวมาใช้ประโยชน์ในด้านการศึกษาค้นคว้างานทางวิทยาศาสตร์ด้วย เช่น ใน พ.ศ. 2281 (ค.ศ. 1749) อเล็กซานเดอร์ วิลสัน (Alexander Wilson) และโทมัส เมลวิลล์ (Thomas Melvill) ชาวสกอตแลนด์ ได้ใช้เทอร์โมมิเตอร์ติดไปกับวาวเจ้าปวยลอยขึ้นไปวัดอุณหภูมิในอากาศเหนือพื้นโลก³

¹ Clive Hart. Kites an Historical Survey. p.26

² Joseph Needham. Science and Civilisation in china. p. 576

³ "Kite". Encyclopedia American. v.16, p.466

ใน พ.ศ. 2295 (ค.ศ. 1752) เบนจามิน แฟรงคลิน (Benjamin Franklin) ได้ทำการศึกษาทดลองเกี่ยวกับประจุไฟฟ้าในบรรยากาศโดยการใส่ขั้วและลูกกุญแจเป็นอุปกรณ์ในการทดลอง ต่อมาใน พ.ศ. 2436 (ค.ศ. 1893) ลอร์เรนซ์ ฮาร์เกรฟ (Lawrence Hargrave) ชาวออสเตรเลีย ได้ประดิษฐ์ว่าวกลองขึ้นมาใช้ในคานาอุคินิมวิทยา โดยการปล่อยว่าวขึ้นไปในอากาศพร้อมกับเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความเร็วของกระแสลม ทิศทางลม ความกดกันของอากาศ ความชื้น และอุณหภูมิ¹

นอกจากนี้ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 24 ว่าวได้รับการพัฒนาการไปสู่การเป็นเครื่องบินโดยการนำเอาเครื่องยนต์มาประกอบไว้กับตัวโครงว่าวเพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนให้ว่าวลอยขึ้น บุคคลแรกที่ประสบความสำเร็จในการนำเอาเครื่องยนต์มาใช้ในการขับเคลื่อน คือ เคลมอนต์ อเดอร์ (Clement Ader) ชาวฝรั่งเศส ได้ทำการทดลองดังกล่าวใน พ.ศ. 2423 (ค.ศ. 1890) และว่าวนั้นสามารถที่จะบินไปได้ไกลถึง 50 เมตร แม้การต่อสู้ในเรื่องของการบินของ อเดอร์ จะเป็นเพียงระยะสั้นแต่ก็นับว่าเป็นการเริ่มต้นแห่งยุคของการบิน²

ในระหว่างนั้นที่สหรัฐอเมริกา พี่น้องตระกูลไรท์ (Wright Brothers) ก็เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องของเครื่องร่อนชนิดต่าง ๆ เช่นกัน ในราววันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2446 (ค.ศ. 1903) ออร์วิลไรท์ (Orville Wright) ได้นำรูปแบบจากคิตตี้ฮawk (Kitty Hawk) ที่มีลักษณะเป็นเครื่องร่อนมาจัดเตรียมเข้ากับเครื่องยนต์ขนาด 16 แรงม้า ที่ประกอบควายไบพัด

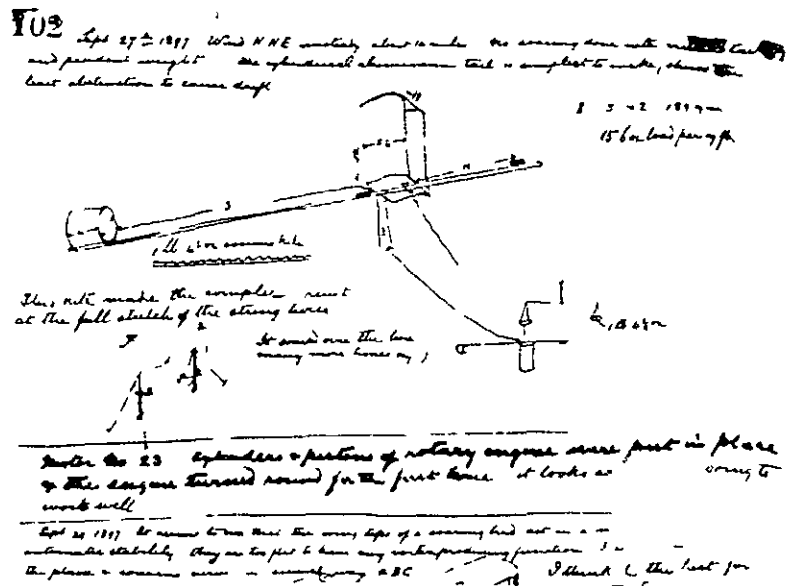
¹Edward Breck. "Kite-Flying", Encyclopedia Britannica. v.13, p.421

²C.H. Gibbs-Smith and others. Aeronautics. p.6

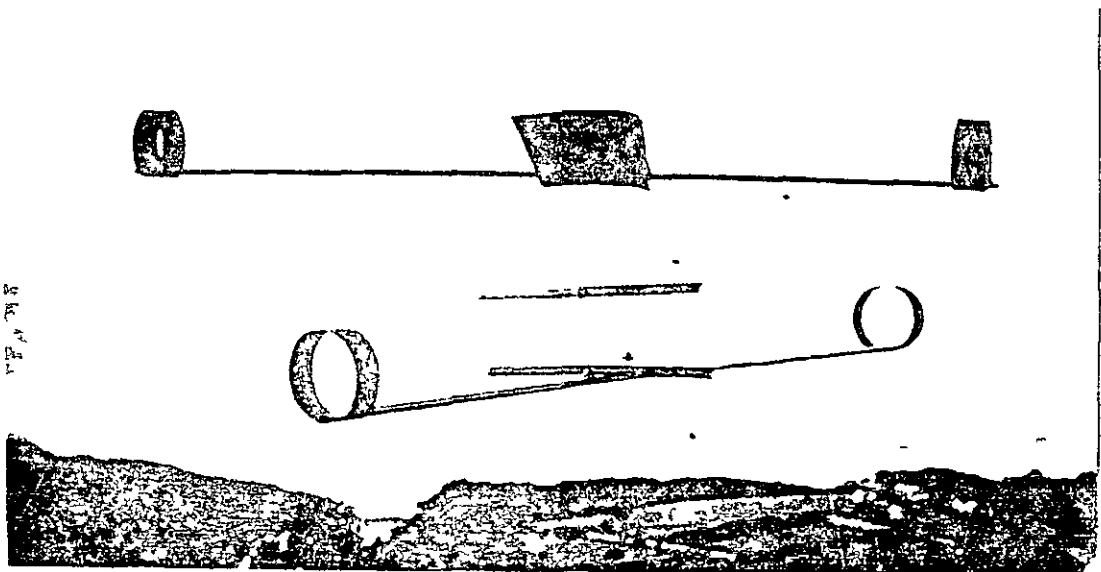
จนในที่สุดพี่น้องตระกูลไรท์ก็ประสบความสำเร็จเกี่ยวกับการบินจนได้รับชื่อเสียงเป็นที่เลื่องลือมาจนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้¹

แม้ปัจจุบันเครื่องบินจะพัฒนาการไปได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ สามารถที่จะบินไปไวกว่าเสียงถึงสองเท่าก็ตามที แต่ส่วนหนึ่งที่จะลืมเสียมิได้ก็คือ วาว อันเป็นสิ่งประดิษฐ์แรกเริ่มที่นำไปสู่หรือมีส่วนช่วยสนับสนุนให้เกิดการบินสมัยใหม่ขึ้นมา

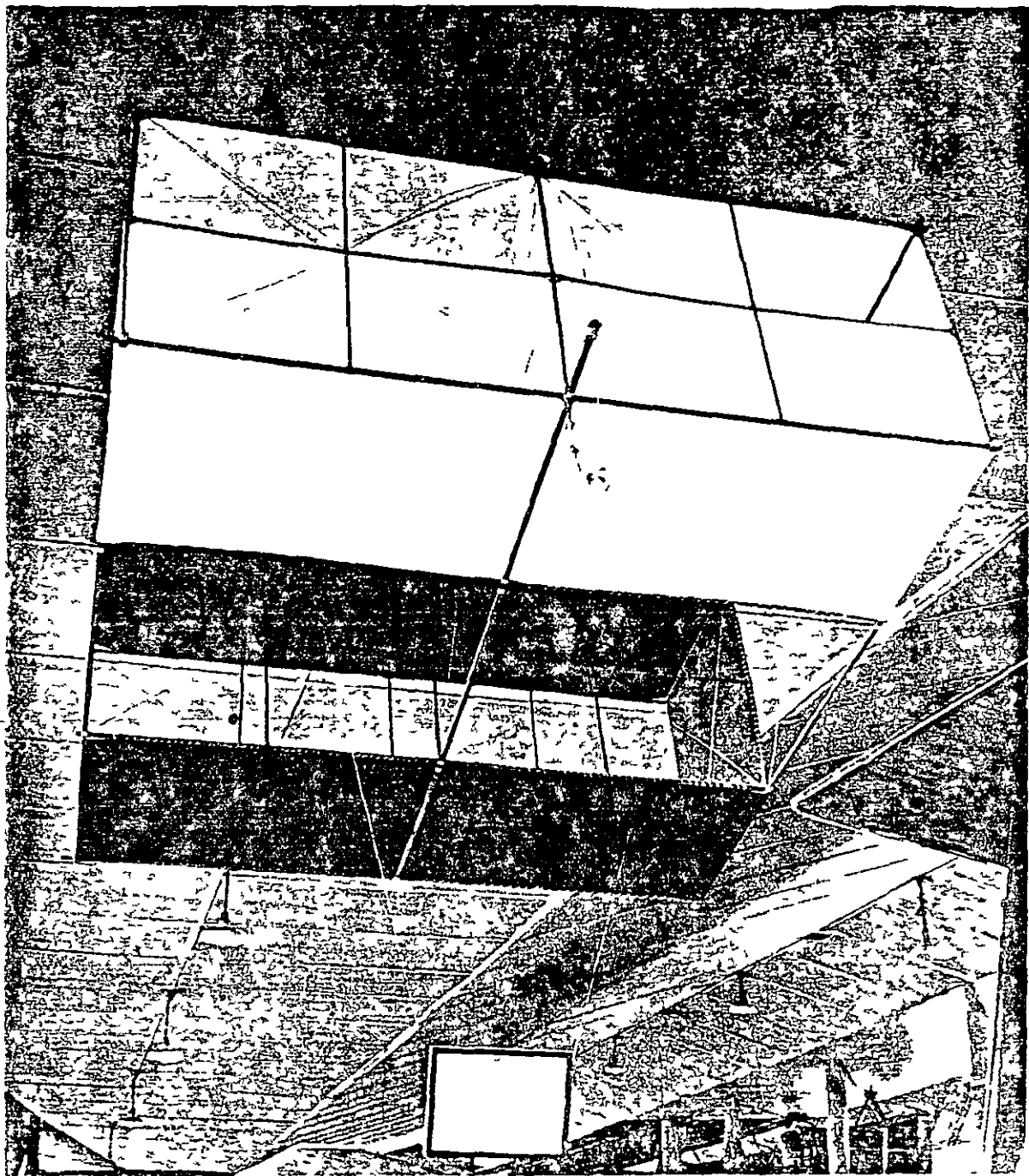
¹ Fred C. Kelly. The Wright Brothers. p.5-30

ภาพประกอบ 12 ส่วนหนึ่งจากสมุดบันทึกของฮาร์เกรฟ (Hargrave) ที่ได้เขียนไว้เป็นหลักฐาน

ภาพประกอบ 13 วัวที่ใช้เป็นเครื่องมือตรวจอากาศของ ฮาร์เกรฟ (Hargrave) ใน พ.ศ. 2436

ภาพประกอบ 14 ว่าวกล่องที่ไร้ในทางค่านอุตุนิยมวิหบา

ความเป็นมาของกีฬาว่าวก่อนสมัยรัตนโกสินทร์

ความเป็นมาของชาติไทยยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ว่า คนไทยมาจากไหน มีวัฒนธรรมความเป็นมาอย่างไร นับแต่อดีตมาไ้ นักวิชาการหลายท่านได้ทำการศึกษาค้นคว้าไว้กันเป็นจำนวนมาก แต่ก็ไม่สามารถชี้ชัดลงไปได้ว่าหลักฐานหรือข้อมูลที่แต่ละคนได้ศึกษาหรือค้นพบนั้นของใครถูกหรือผิด¹ จนกระทั่งในปัจจุบันได้มีการสำรวจพบหลักฐานใหม่ ๆ ที่แสดงให้เห็นว่าคนไทยได้มีถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยนี้เอง จากการสำรวจพบโครงกระดูกที่มีอายุราว 4000 ปีมาแล้วที่หมู่บ้านจรเข้เผือก อ.เมือง จ.กาญจนบุรี²

ชนชาติไทยมีกาเนิดมาเป็นเวลาไม่น้อยไปกว่าจีนหรืออินเดีย และมีขนบธรรมเนียมประเพณีสืบทอดต่อกันมาเป็นเวลานานแล้วด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะจากการค้นพบหลักฐานทางโบราณวัตถุและเอกสารทางงานประวัติศาสตร์ แสดงให้เห็นถึงลักษณะเด่นของศิลปวัฒนธรรมของคนไทย ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ไว้หลายอย่างเช่น การค้นพบเครื่องประดับ เครื่องใช้สำริดที่บ้านนกทา ต.นาดี อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น ซึ่งมีอายุราว 4500 ปีมาแล้ว³ และจากการค้นพบลูกกลิ้งที่ใช้พิมพ์

¹ ถนอม อานามวัฒน์ และคนอื่น ๆ ประวัติศาสตร์ไทยยุคก่อนประวัติศาสตร์ไทยถึงสิ้นอยุธยา หน้า 25

² สุก แสงวิเชียร "หลักฐานเพิ่มเติมที่แสดงว่าคนไทยได้มีถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทย เมื่อประมาณ 4000 ปีมาแล้ว" เมืองโบราณ 3 : 109 - 115
กุมภาพันธ์ - มีนาคม 2522

³ ถนอม อานามวัฒน์ และคนอื่น ๆ ล.ก. หน้า 6

เครื่องปั้นดินเผา เครื่องใช้โลหะ ที่ ถ.บ้านเชียง อ.หนองหาร จ.อุดรธานี จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมของชนชาติไทยเมื่อราว 5000 - 7000 ปีมาแล้วนั้น มีความเจริญรุ่งเรืองมาก¹

แม้ลักษณะของวัฒนธรรมที่ถูกค้นพบโดยมากจะเป็นวัฒนธรรมทางค่านิยม ทัศนคติ แตกต่างจากสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของชนบทรอบเนินมประเพณีของคนไทย ในสมัยโบราณได้เป็นอย่างดีเช่นกัน และวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นนั้นน่าจะได้รับการสืบทอดกันมาจนกระทั่งถึงสมัยสุโขทัย ดังนั้นหลักฐานจากบันทึกต่าง ๆ ในสมัยสุโขทัยอาจมีชนบทรอบเนินวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาแต่ดั้งเดิมรวมอยู่ด้วย โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางค่านิยมทางการ ซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมมนุษย์จะขาดเสียมิได้ อันได้แก่ การละเล่นพื้นเมืองต่าง ๆ ของคนไทยนั่นเอง สันนิษฐานได้ว่าการละเล่นต่าง ๆ ที่ปรากฏในสมัยสุโขทัยนั้น เช่น การแข่งเรือ หรือการเล่นว่าวก็ตาม คนไทยในสมัยก่อนสุโขทัยอาจจะรู้จักหรือมีการเล่นมาเป็นเวลานานแล้ว แต่ไม่สามารถที่จะระบุได้ว่ามีการเล่นกันมาตั้งแต่เมื่อใด เพราะหลักฐานเท่าที่ปรากฏมีเพียงแต่ในสมัยสุโขทัยเท่านั้น

2.1 การเล่นกีฬาว่าวในสมัยสุโขทัย

กีฬาว่าวนับได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทางค่านิยมทางการที่ได้มีหลักฐานปรากฏขึ้นในสมัยสุโขทัยเป็นครั้งแรก หลักฐานที่มีอายุเก่าแก่ที่สุดคือ พระราชนิพนธ์พงศาวดารเหนือซึ่งประมาณว่าคงจะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นก่อนสุโขทัยเป็นราชธานี โดยได้กล่าวถึงว่าวไว้ว่า

¹ R.B Smith and W. Watson. Early South East Asia.
p. 42.

"...พระร่วง* ขณะนั้นกะนองนักมักเล่นเบี้ยและเล่นว่าว ไม่ถือตัวว่าเป็นท้าวเป็นพระยา เสกจิไปไหนมาไหนก็ไปคนเดียว

ในกาลวันหนึ่งพระองค์ทรงว่าวควาหลงชาคลอยไปถึงเมืองทองอยู่ และพระยาอุ้นเป็นข้าพระร่วงเจ้า แรกก่อนชื่อนายอุ้นไปกลองลึงเผือกให้แล้วจึงเอาบานเมือง ควบเคาะคลองลึงเผือกเป็นทิพย์ จึงได้เป็นพระยา แล้วว่าพระร่วงเจ้าชาคลอยไปตกอยู่บนปราสาท พระร่วงเจ้าตามไปถึงเมืองทองอยู่ แลพระยาอุ้นเจ้านั่งอยู่ในบรรณศาลานอกเมือง ครั้นค่ำพระองค์ลอบเข้าไปหาชู้ควยชิตาพระยาอยู่บนปราสาทอันแล้วไปควยเหล็กคากลงมาทุกชั้น แต่เมื่อพระร่วงเจ้าเออว่าวนั้น พระองค์เจ้าให้พระยาอุ้นขึ้น พระองค์เหยียบบ่าพระยาอุ้นเออว่าว กรันหยิมมีถึงพระหัตถ์พระองค์ก็เหยียบศีรษะขึ้นเออว่าว ควบพระองค์คิดว่าเป็นข้า มิถือถือความและพระองค์เออว่าวได้แล้ว พระองค์หันมา. ."1

จากเรื่องราวในพระราชพงศาวดารเหนือนี้ ถอดมาในสมัยรัตนโกสินทร์ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ได้ทรงนามานิพนธ์เป็นร้อยกรองไว้เป็นหลักฐานอีกชั้นหนึ่งมีชื่อว่า ลิลิตพงศาวดารเหนือ โดยความตอนหนึ่งได้กล่าวไว้ว่า

"วันหนึ่งพระร่วงเจ้า	สู่โขไทย
ชักว่าวชาคลอยไป	ลับลิ
ติดตามว่าวไปไกล	ในป่า
มองมุงหาว่าวชู้	คาแล้วจนงาย

* พระร่วง หมายถึง เจาอรุณราชกุมารเจ้าเมืองศรีสัตนาคนาน้อย

เธอออกมาอยู่ไค	เจกวัน
แถวอุทกสำคัญ	ชอกไว
กรุงจีนประสาธรรพ์	แนะบอก
ไปเที่ยวคนไค	อยู่ถวนเจกวัน
ตามไปหลายรุ่งเช้า	คืนวัน
พบพานวาววัน	ตกทิ้ง
จนกระทั่งเขตรันธิ	ประเทษ
เมืองชื่อทองอุถิง	ติดหอยหลังคา
เธอเห็นแล้วหยุดว่า	อาไศรย
โรงภักศาลาใน	ที่นั่น
คาแล้วออกเข้าไป	หาลูกสาวนา
บหวากเกรงกรัน	รุ่งแล้วกลับมา
รุ่งเช้าเธอจึงร้อง	เรียกหา
เจานครออกมา	บอกชี้
ขึ้นยืนเยียบอังษา	รอบวาว
ยังทางอยู่นอยชี้	หนึ่งเท่าเหยียบหัว
นางสาวเหนโกรธแคน	โกรธา
มาเหยียบเสียบิคา	คอยไค
จึงกระซิบเจรจา	เล่าบอก
เขาก็เป็นเซยไซร์	หยาบซาเหลือเกิน
พระร่วงไกววแล้ว	จรคลา
เจานครโกรธา	สั่งให้

ไปเรียกพระร่วงมา
ลูกชกใส่อกไว้

โดยกวน
ขอมวนพานรอง"¹

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์

ในบทกลอนข้างบนได้กล่าวถึงพระร่วงทรงเล่นวาวจนสายป่านขาด
ตัววาวถูกกระแสดมพัดลอยไปตกค้างอยู่บนปราสาทเจ้าเมืองตองอู พระร่วงทรงเสด็จ
ตามไคเก็บวาวจนถึงเมืองตองอู ครั้นไปถึงเมืองตองอูเป็นเวลาพบค่าพอกก็ จึงไคพักอยู่
ที่ศาลานอกเมืองก่อน และในคืนนั้นเอง พระร่วงไคลักลอบเข้าไปหาธิดาเจ้าเมืองตองอู
ที่ปราสาท พระร่วงและธิดาเจ้าเมืองตองอู เมื่อพบกันแล้วทำให้เกิดมีความรักต่อกัน
ในที่สุดธิดาเจ้าเมืองตองอูก็ตกเป็นภรรยาของพระร่วงในคืนนั้น พอรุ่งเช้าพระร่วงทรง
เสด็จเข้าไปยังปราสาทเรียกหาพระยาอุโหมมาช่วยเก็บวาว เจ้าเมืองตองอูซึ่งเคยเป็น
ข้าราชการบริการแต่ก่อนทราบเรื่องจึงไคช่วยเหลือพระร่วงโดยให้พระร่วงขึ้นเหยียบบ่าไป
หยิบวาว พระร่วงเมื่อขึ้นไปบนบ่าเจ้าเมืองตองอูแล้วบังเลิญเหลืออีกเพียงนิคเดียวจะ
หยิบถึง พระร่วงจึงใช้เท้าเหยียบที่ศีรษะเจ้าเมืองตองอูให้สูงขึ้นไปอีกหนอยจนสามารถ
นำวาวลงมาได้

ขณะที่พระร่วงเหยียบศีรษะเจ้าเมืองตองอูนั่น ธิดาเจ้าเมืองตองอู
ซึ่งขณะนั้นตกเป็นภรรยาของพระร่วงแล้วเห็นเข้าก็โกรธพระร่วงมากที่เป็นเชยแล้วยัง
บังอาจเหยียบศีรษะพ่อบาของตนเองได้ ธิดาเจ้าเมืองตองอูจึงไคเล่าเรื่องราวต่าง ๆ
ระหว่างพระร่วงกับตัวเองให้บิดาฟังจนหมดสิ้น เจ้าเมืองตองอูทราบเรื่องก็โกรธพระร่วง
สั่งให้เรียกพระร่วงมาลงโทษทันที

จากหลักฐานที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นน่าจะเป็นที่ยืนยันได้ว่า ได้มีการเล่น
วาวมาเป็นเวลานานก่อนตั้งสุโขทัยเป็นราชธานี และเป็นที่นิยมในทุกระดับชั้นของสังคม

¹สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ ลิลิตพจนานุกรม

หลังจากสุโขทัยก่อตั้งเป็นราชธานีแล้ว ปรากฏว่ามีหลักฐานเรื่องวาวเกิดขึ้นในระยะนี้ อีก คือ บันทึกของท้าวศรีจุฬาลักษณ์* ในช่วงรัชสมัยของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช โดยใน บันทึกไฉ่กล่าวไว้ว่า

"เวลานี้ ถึงพระราชพิธีขมาภิเษก เสด็จพระโคกนเลียงเป็นนักขัตฤกษ์ หมู นางในคชคูวาวหงาว พังสำเนียงวาวร้องเสนาะลั่นฟ้าไปทั่วทิวาราตรี"¹

2.1.1 ความสัมพันธ์ของการเล่นวาวกับลักษณะของสังคมไทย

ความสัมพันธ์ของวาวที่เกี่ยวข้องกับสังคมไทยสมัยสุโขทัยนั้น เท่าที่ปรากฏหลักฐานมีอยู่น้อยมาก แต่อย่างไรก็ตามก็สามารถที่จะแยกความสัมพันธ์ของ วาวกับสังคมไทยในสมัยนี้ได้เป็น 2 ประการ คือ

2.1.1.1 ค่านิยมเมือง

ความสัมพันธ์ของวาวที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการเมือง ในสมัยสุโขทัยนั้น ดูเหมือนว่าจะเป็นไปในลักษณะของทางอ้อมเท่านั้น ดังที่ปรากฏเรื่องราว ในพระราชพงสาวดารเหนือ ซึ่งไฉ่กล่าวมาแล้วว่า พระร่วงเจ้าทรงเล่นวาวจนกระทั่งสาย ป่านวาวชาก วาวลอยไปถึงเมืองทองอุจันเป็นต้นเหตุให้พระร่วงลักลอบเข้าไปไต่เสียดกับ ธิดาเจ้าเมืองทองอุจัน และเหยียบศีรษะเจ้าเมืองทองอุจันเพื่อขึ้นไปเก็บวาวนั้น กวดยเหตุนี้เอง วาวจึงกลายเป็นต้นเหตุที่ทำให้เกิดความขัดแย้งกันระหว่างเจ้าเมืองทั้งสอง

*บันทึกของท้าวศรีจุฬาลักษณ์ (ตาบริบท้าวศรีจุฬาลักษณ์) เป็นวรรณกรรมที่ยังมี ปัญหาอยู่ ซึ่งจากการวิเคราะห์วรรณกรรมฉบับนี้พบว่า มีหลายสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าอาจเป็น วรรณกรรมที่ไม่ได้แต่งขึ้นในสมัยสุโขทัยจริง เชื่อกันว่าน่าจะเป็นหนังสือที่แต่งขึ้นในยุค รัตนโกสินทร์นี้เอง เพราะมีข้อความบางตอนที่ไม่ใช่เหตุการณ์ในยุคสุโขทัย เช่น คำานภาษา ที่ใช้และการกล่าวถึงวัตถุหรือสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่ไม่มีในสมัยสุโขทัยมาก่อน

¹ท้าวศรีจุฬาลักษณ์ ตาบริบท้าวศรีจุฬาลักษณ์ หน้า 107 - 108

2.1.1.2 กานสังคม

ความสัมพันธ์ของว้าวกับสังคมในสมัยสุโขทัย จากหลักฐานที่ท้าวศรีจุฬาลักษณ์ได้เขียนไว้จะเห็นได้ว่าว้าวมีความสัมพันธ์ในศาสนา ภายในสังคมไทยอย่างมากถึงกับถือเป็นพระราชกรณียกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งของพระมหากษัตริย์ไทยที่จะต้องทรงปฏิบัติคือ การปล่อยว้าวในพระราชพิธีบุญยาภิเษก และการปล่อยว้าวมีจุดมุ่งหมายประการใดไม่ปรากฏหลักฐาน เพียงแต่มีข้อสันนิฐานของพระยาภิรมย์ภักดี (บุญรอด เศรษฐบุตร) ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และความสามารถในการพิจารณาเรื่องราวของไทย เป็นอย่างใดก็กล่าวไว้ว่า แรกอินทิมักชอบเล่นว้าวหง่าว โดยใช้ว้าวหง่าวในพระราชพิธีเสวยเคราะห์โศกของบ้านเมือง และไค้แพร่เข้ามาถึงเมืองไทย¹ ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่าการปล่อยว้าวในพระราชพิธีบุญยาภิเษกนี้ไทยคงจะได้รับเอาแบบอย่างมาจากพราหมณ์ของอินเดียอาจเป็นไปได้โดยมีวัตถุประสงค์คล้ายกับชาวอินดู คือ เป็นพระราชพิธีที่หาขึ้นเพื่อเป็นสิริมงคลแก่บ้านเมือง เพราะถึงแม้ว่าในสมัยสุโขทัยพุทธศาสนาเถรวาทซึ่งลัทธิลังกาวงศ์ที่แพร่ขยายจากลังกามีอิทธิพลมาก และพระมหากษัตริย์ไทยในราชวงศ์พระร่วงจะทรงเอาพระทัยใส่ทะนุบำรุงก็ตาม แต่ขณะเดียวกันก็ทรงเอาธุระในศาสนาพราหมณ์ด้วย และในราชสำนักก็มีพราหมณ์พระศรีมโหสถ พระราชครูเป็นบูรพโศกถวายความรู้วิทยาการนักรบ และวิทยาการของกษัตริย์มีการประกอบพิธีกรรมตามพระเวท²

พระราชพิธีบุญยาภิเษกนี้ได้ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนถึงสมัยอยุธยาและสมัยรัตนโกสินทร์เช่นกัน แต่จากหลักฐานและบันทึกที่ปรากฏในระยะหลังนั้น ไม่ได้กล่าวถึงเรื่องของว้าวในพระราชพิธีนี้เลย แต่กลับมีเรื่องของว้าวที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับพระราชพิธีอื่น ดังที่ปรากฏในพระราชพงศาวดารกรุงเก่าในเรื่องของราชประเพณีกรุงศรีอยุธยาไว้ว่า

¹พระยาภิรมย์ภักดี ตานายว้าวพนัน หน้า 7

²องค์การศาสนาพราหมณ์อินดู ประวัติและหลักธรรมศาสนาพราหมณ์อินดู หน้า 16

"เดือนยี่ พระราชพิธีบุษยาก็เชกทั้งพระมณฑปเอาดอกไม้ 7 สี มาเรียงไว้ พระเจ้ากรุงศรีอยุธยาเสด็จประทับเหนือบัลลังก์ดอกไม้ นั้น จาเวญพระนชาแล้ว พราหมณ์จึงถวายมูรธาภิเศก"¹

ส่วนในสมัยรัตนโกสินทร์ได้ปรากฏชื่อพระราชพิธีบุษยาก็เชกในหนังสือพระราชพิธีสิบสองเดือน ซึ่งทรงพระราชนิพนธ์โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเช่นกัน โดยทรงนิพนธ์ไว้ว่า

"พระราชพิธีเดือนยี่

การพระราชพิธีในเดือนนี้นั้นคงนับพระราชพิธีบุษยาก็เชกมาไว้ เพราะเหตุผลอันใดกล่าวไว้แล้วในเดือนอ้าย ในคำให้การขุนหลวงหาวัดได้กล่าวไว้ว่า พระเจ้าแผ่นดินเสด็จประทับบนกองดอกไม้เจ็ดสี แล้วจาเวญพระนชาพราหมณ์ทั้ง 8 คนถวายพร แต่ในคำที่สมเด็จพระบรมวงศ์เชอเจ้าฟ้ามหามาลา กรมสมเด็จมาราษฎรทรงเล่าให้ฟังนั้นว่าทำเป็นมณฑปดอกไม้สด พระเจ้าแผ่นดินทรงเครื่องหอคอย่างมูรธาภิเศก ประคัมมณฑปดอกไม้สดนั้นแล้วทรงมูรธาภิเศกก็ไม่พิศการในที่แห่งใด แต่ไปสมกันกับคำที่กล่าวว่า มูรธาภิเศกนี้อยู่แห่งหนึ่งในจำนวนพระราชพิธีสิบสองเดือน 17 อย่าง มีชื่อบุษยาก็เชกในจำนวนนั้นด้วย จะหาข้อความให้ละเอียดไปกว่านี้ไม่ได้ ด้วยเป็นพระราชพิธีโพยมยาน เชื่องเหมือนพิธีฉะวียนโคกนึ่งเลี้ยงจึงได้สูญเร็ว"²

¹ กรมศิลปากร คำให้การชาวกรุงเก่า คำให้การขุนหลวงหาวัด และพระราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ หน้า 76

² พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชพิธีสิบสองเดือน
หน้า 76

จากหลักฐานในระยะหลัง ๆ ที่ได้อ้างมานั้น ถ้านำมาวิเคราะห์แล้วจะเห็นได้ว่า พระราชพิธีบุษยาภิเษกไม่น่าจะเป็นพระราชพิธีที่เกี่ยวกับเรื่องของวาว เพราะในสมัยอยุธยาตอนปลาย ปรากฏว่าได้มีการนำวาวมาใช้ในพระราชพิธีที่มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า พระราชพิธีแคลงหรือคลิ้ม โดยเป็นพระราชพิธีที่มีลักษณะคล้าย ๆ กับเรื่องของวาวในพระราชพิธีบุษยาภิเษก พระราชพิธีนี้ปรากฏอยู่ในพระราชพงศาวดารกรุงเก่าไว้ว่า พระราชพิธีคลิ้ม คือ พระราชพิธีชักวาวเรียกลม¹ พระราชพิธีนี้กระทำกันเช่นใด ไม่ปรากฏหลักฐานโดยละเอียด เพียงแต่บอกไว้ว่ามีการใช้วาวในพระราชพิธีเท่านั้น ซึ่งจะกระทำกันในเดือนอ้าย ดังนั้น จึงน่าจะสันนิษฐานได้ว่า การเล่นวาวห่าวในสมัยสุโขทัยคงจะเป็นพิธีอีกพิธีหนึ่งที่แยกจากพระราชพิธีบุษยาภิเษก แต่ได้จัดขึ้นพร้อมกับพระราชพิธีบุษยาภิเษก ครั้นต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยาจึงได้แยกออกไปต่างหาก และเรียกชื่อเสียใหม่ว่า พระราชพิธีคลิ้มหรือแคลง

2.1.2 จุดมุ่งหมายในการเล่น

จากหลักฐานที่ได้อ้างมาทั้งหมดแล้วนั้น แสดงให้เห็นว่าในสมัยสุโขทัยมีการเล่นโดยมีจุดมุ่งหมายที่แยกออกเป็น 2 ประการคือ

ก. เพื่อความสนุกสนาน เป็นการพักผ่อนหย่อนใจ แต่ไม่ปรากฏหลักฐานเป็นที่ยืนยันได้ว่า ในสมัยสุโขทัยนี้มีการเล่นกีฬาว่าวพนันแล้วหรือยัง

ข. เพื่อใช้ประกอบในพระราชพิธีทางศาสนา คือ พระราชพิธีบุษยาภิเษก

2.1.3 ระยะเวลาในการเล่น

ระยะเวลาในการเล่นว่าวในสมัยสุโขทัย ดูเหมือนว่าจะเล่นกันตั้งแต่เดือนยี่ (เดือนมกราคม) ซึ่งระยะเวลานี้จะเป็นช่วงฤดูหนาวมีลมมรสุมจากแผ่นดินใหญ่

¹กรมศิลปากร คำให้การชาวกรุงเก่า พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพหลวงสาทรราชชน 30 พฤษภาคม 2517 หน้า 250 - 251

ของจีนพัฒนามาจากทิศเหนือลงมาถึงทิศใต้ของประเทศไทยเป็นประจำ และกระแสลมที่พัดในฤดูนี้ ชาวไทยเรียกกันว่า ลมวาว* การที่เรียกลมวาวอาจเป็นเพราะในช่วงฤดูนี้คนไทยในสมัยโบราณนิยมเล่นว่าวกันก็ได้ แต่ปัจจุบันชาวไทยนิยมเล่นว่าวกันในเดือนมีนาคมและเมษายน

2.1.4 ประเภทและชนิดของว่าว

ประเภทและชนิดของว่าวเท่าที่ปรากฏเป็นหลักฐานในสมัยสุโขทัยนั้นมีอยู่เพียงชนิดเดียว คือ ว่าวหางว่าว แต่ความเป็นจริงแล้วน่าจะมีว่าวชนิดอื่น ๆ เล่นกันอยู่บ้าง เพราะในสมัยสุโขทัยนั้น ปรากฏว่าได้มีชาวจีนเข้ามาอยู่ในเมืองไทยแล้ว และมีหลักฐานปรากฏว่า ...ในสมัยสุโขทัยมีการติดต่อค้าขายกับจีน ตั้งแต่ พ.ศ. 1825 พระเจ้าหงวนลีโจวฮ่องเต้ รับสั่งให้ขุนนางคาแห่ง กวนกุนโหว ชื่อ หอว้อจี้เป็นราชทูตไปเกลี้ยกล่อมเสียมก๊ก* ให้เป็นไมตรี ซึ่งตรงกับสมัยพ่อขุนรามคำแหง...¹ จากการติดต่อกัน คงจะได้นากระดาษจีนหรือกระดาษที่เรียกกันว่ากระดาษว่าวมาด้วย จึงน่าที่จะได้รับแบบอย่างว่าวของจีนมาด้วย²

ลมวาว เป็นลมประจำถิ่นที่เกิดขึ้นในประเทศไทยในต้นฤดูหนาว ราวเดือนพฤศจิกายน พัดจากทิศเหนือไปทิศใต้ เป็นลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่มีทิศทางลมค่อนข้างแน่นอน ลมวาวนี้มักจะเข้าใจผิดว่าเป็นลมที่พัดในเดือนมีนาคมและเมษายน ซึ่งพัดจากทิศใต้สู่ทิศเหนือ และเป็นฤดูกาลที่ประชาชนเล่นว่าวที่จริงเป็นลมตะเภา

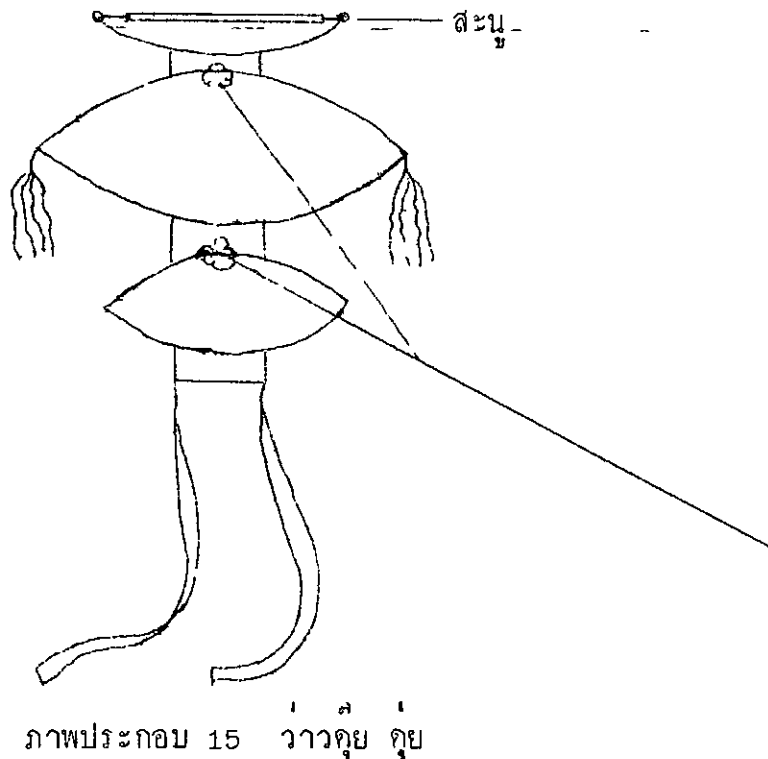
*เสียมก๊ก หมายถึง ประเทศไทยสมัยสุโขทัย

¹ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 5 หน้า 349

²ส.พลายน้อย (นามแฝง) เกร็ดโบราณคดีประเพณีไทย หน้า 274

นอกจากนั้น พระยาภิรมย์ภักดีได้นำข้อความที่ได้จากการสอบถาม
ท่านมหาเสวกเอกพระยาโบราณราชธานินทร์ (พร เกษะคุปต์) อุปราชมณฑลอยุธยา
มากล่าวอ้างในหนังสือตำนานวาวพั่นไว้ว่า ความตามพระราชพงศาวดารและจดหมายเหตุ
โบราณนั้น สันนิฐานว่าการเล่นวาวครั้งสุโขทัยคงจะได้รับแบบอย่างมาจากประเทศอื่น จะ
เป็นอินเดียซึ่งพราหมณ์บูชาพิธี หรืออาจจะเป็นประเทศจีนก็ได้ เพราะในสมัยนั้นทั้งสอง
ประเทศได้แต่งตั้งราชทูตติดต่อกันอยู่เนื่อง ๆ¹ ดังนั้นจึงน่าจะมีวาวชนิดอื่น ๆ เล่นกัน
ในสมัยนั้นอีก

ลักษณะของวาวหง่าวนั้นมีลักษณะเป็นเช่นไรไม่ปรากฏ แต่สันนิฐาน
จากลักษณะรูปแบบของวาวที่มีการเล่นกันอยู่ในปัจจุบัน วาวคู่ย คู่ย หรือวาวคู่ย คู่ย เป็น
วาวที่มีองค์ประกอบหลายอย่างที่น่าจะมีรูปร่างแบบอย่างเหมือนกับวาวหง่าวโบราณ ดังภาพ
ประกอบ 15

¹พระยาภิรมย์ภักดี ตำนานวาวพั่น หน้า 10

วาวว๊ว คู้ย หรือวาวว๊ว คู้ย เป็นวาวชนิดที่มีการตีควัตถุที่ทำให้เกิดเสียงดัง ซึ่งเรียกกันว่า สะนู ธนู หรือ อู๊ด* และเมื่อปล่อยลอยขึ้นไปในอากาศแล้ว จะมีเสียงดังคล้ายกับชื่อที่เรียกว่าวาวนั้นนั่นเอง

2.2 การเล่นกีฬาวาวในสมัยอยุธยา

พระเจ้าอู่ทองทรงสถาปนากรุงศรีอยุธยาขึ้นเป็นราชธานีอีกแห่งหนึ่งของไทย ใน พ.ศ. 1893 ซึ่งในขณะนั้นทางสุโขทัยมีพระมหาธรรมราชาที่ 1 (พระเจ้าลิไท) ปกครองอยู่ แต่เนื่องจากสุโขทัยนั้นกำลังเสื่อมอำนาจลง ขุนหลวงพระจั่ว (กษัตริย์อยุธยาองค์ต่อมา) จึงยกทัพขึ้นไปยึดครองสุโขทัยเป็นประเทศราช ใน พ.ศ. 1921 ทำให้สุโขทัยตกอยู่ในความปกครองของอยุธยา นับแต่นั้นเป็นต้นมา¹

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์และค่านิยมอื่น ๆ ก็กลืนบดมาจากสุโขทัยเป็นส่วนมาก และบางกึ่งก็กำเนิดขึ้นมาใหม่ตามยุคและกาลสมัย อย่างไรก็ตามจากหลักฐานบันทึกทางประวัติศาสตร์นั้น ปรากฏว่าวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ในสมัยสุโขทัยกับอยุธยามีส่วนคล้ายคลึงกันมาก ไม่ว่าจะเป็นพิธีการทางศาสนาพุทธ ศาสนาพราหมณ์หรือลักษณะของชีวิตความเป็นอยู่ โดยเฉพาะในเรื่องของขนบธรรมเนียมประเพณีที่เกี่ยวกับนันทนาการที่เป็นการละเล่นต่าง ๆ ของคนไทย อันรวมถึงการเล่นกีฬาวาวว๊ว คู้ย ดังที่ปรากฏหลักฐานจากพระอัยการ (ซอบังคับ) ในสมัยของพระเจ้าอู่ทอง เมื่อ พ.ศ. 1901 ไว้ว่า ห้ามประชาชนเล่น

* สะนู ธนูหรืออู๊ด นี้จะมีเสียงดังเช่นไรนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุที่นำมาตี เช่น หวายแผ่นบาง ๆ ใบลาน ไม้ไผ่แผ่นบาง ๆ เป็นต้น เสียงที่เกิดจะดังแตกต่างกันออกไป ในสมัยโบราณใช้วัตถุสิ่งใดมาตีก็ไม่ปรากฏ แต่เมื่อปล่อยวาวขึ้นไปแล้วคงจะทำให้เกิดเสียงดังหว่าวหรือหาวว คู้ยเช่นชื่อของวาวอาจเป็นไปได้ จึงเรียกกันว่า วาวหว่าว

¹ กรมศิลปากร พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 1 หน้า

ว่าวข้ามพระราชวัง¹ และในกฎมณเฑียรบาลในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรม
ไตรโลกนาถไว้ว่า "อนึ่งผู้ใดเล่นว่าวข้ามพระราชวังก็ดี ชักไม้ค้อนก่อนคืนอิฉาข้าม
พระราชวังโทษตัดมือ..."² ซึ่งแสดงให้เห็นว่าว่าวนอกจากจะมีการเล่นกันมาในสมัย
สุโขทัยแล้ว ในสมัยอยุธยา ก็คงมีเล่นเช่นกัน และได้มีการเล่นกันอย่างแพร่หลายมาก
จนกระทั่งเป็นที่เคียดแค้น เพราะสายป่านว่าวหรือตัวว่าวไปเกี่ยวและตกกระแทกกับยอด
ปราสาทพระบรมมหาราชวังจนทำให้เกิดความเสียหาย จึงต้องตรากฎมณเฑียรบาลขึ้นมา

2.2.1 ความสัมพันธ์ของการเล่นว่าวกับลักษณะของสังคมไทย

ว่าวในสมัยอยุธยานั้น นับได้ว่ามีบทบาทสำคัญภายในสังคมไม่น้อย
ไปกว่าชาติอื่น ๆ ในช่วงระยะเวลาเดียวกัน จากหลักฐานการค้นพบนั้น แสดงให้เห็นถึง
ความสัมพันธ์ของว่าวซึ่งแบ่งออกเป็นประเด็นใหญ่ ๆ 2 ประการ

2.2.1.1 ด้านการเมือง

ในด้านการเมืองนั้น ว่าวได้เข้ามามีบทบาทสำคัญเป็น
อย่างยิ่งในสมัยของพระเพทราชา ใน พ.ศ. 2233 ถึงปรากฏในพระราชพงสาวดารกรุง
ศรีอยุธยาไว้ว่า

"ในขณะเมื่อลุดักราช 1045 ปีgun (พ.ศ. 2233) เบญจศกล่วงไปนั้น สมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัว (พระเพทราชา) แรกเสด็จขึ้นราชภิเษกเสวยราชสมบัติทรงมี
พระราชโองการให้หาบรรดาท้าวพระยาพระหัวเมืองข้างปากใต้ฝ่ายเหนือทั้งหลาย
เข้ามาถวายบังคมถือน้ำพิพัฒน์สัจยาทุกหัวเมือง แต่พระยายมราชสังข์ ซึ่งไปครอง
เมืองนครราชสีมา เมื่อครั้งสมัยสมเด็จพระนารายณ์เป็นเจ้า ทราบว่าสมเด็จพระเพ

¹ พระยาภิรมย์ภักดี ตำนานว่าวพนัน หน้า 10

² กฎหมายตราสามดวง เล่ม 1 หน้า 99

ราชาขึ้นครองราชต่อมา จึงเกิดหิฐิमानะกระแจะเคื่อง ชั้รับสั่งแจ้งเมืองขึ้น โดยมีได้เข้ามาถวายบังคมสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงมีพระราชดำรัสให้ยกทัพไปตีเมืองนครราชสีมาที่คิดเป็นกบฏแข็งเมืองนั้นเสีย

ในครั้งแรก ได้ยกทัพไปล้อมตีเมือง แต่ปรากฏว่าไม่สำเร็จ จึงทรงพระกรุณาฯ ดำรัสสั่งอัครมหาเสนาบดีให้เกณฑ์กองทัพยกขึ้นไปตีเมืองนครราชสีมาใหม่ ครั้นไปถึงเมืองนครราชสีมาที่ตั้งค่ายล้อมไว้คู้จครั้งก่อนและพระยานนครราชสีมาที่จัดทัพขึ้นมาป้องกันอย่างสามารถ ล่วงเวลาประมาณสองปีเศษแล้ว ทัพกรุงก็มีสามารถตีให้เมืองแตกได้ ท้าวพระยานายทัพซึ่งตั้งล้อมอยู่นั้นได้ปรึกษาเห็นว่า การที่จะใช้กำลังบุกตีเมืองให้แตกหักไปในทันทีนั้น เห็นจะยากจึงคิดกลอุบายต่าง ๆ ขึ้น คือ ให้ทำลูกปืนกลยิงไปตกแล้วต่อเพลิงติดตามไปให้ถึงดินระเบิดโดยเร็ว อุบายที่สองใช้ว่าจู่พาดขนาดใหญ่ชักขึ้นแล้วเอาหม้อดินผูกแขวนสายป่านอันใหญ่หย่อนเข้าไปในเมืองแล้วจู่ชนวนลั่นลั่นไว้ ครั้นชนวนถึงดินแล้วปล่อยให้ตกลงไหม้ในเมือง และอุบายที่สาม ให้เอาเพลิงธูปเทียนผูกผูกธูปธูประคมยิงเข้าไปเผาเมือง ครั้นจกแจงเสร็จได้เวลาประมาณสามยามก็ยิงปืนกล ชักว่าจู่พาด และยิงธูประคมเข้าไปในเมืองพร้อม ๆ กัน แล้วแต่งพลอาสาหนุนเข้าไปปล้นเมือง ฝ่ายชาวเมืองถูกลูกปืนกลตายไปเป็นจำนวนมาก และหม้อดินที่ถูกว่าจู่พาดและธูปเพลิงธูปเทียนนั้นก็ตกติดหลังคาบ้านเรือนลูกไหม้จนทำให้ชาวเมืองระส่ำระสายละทิ้งหน้าที่หนีเอาตัวรอดไปจนหมด จนในที่สุดทัพกรุงก็สามารถตีเข้าเมืองได้เป็นผลสำเร็จ"¹

อีกประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเมือง คือ เรื่องว่า
ที่เข้าไปเกี่ยวกับเรื่องของกฎหมาย ซึ่งได้กำหนดขึ้นไว้ในกฎหมายเตียรบาลในสมัยของพระบาทสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ข้อที่ 67 ระบุโทษแก่ผู้กระทำความผิดในเรื่องการ เล่นว่าวไว้ว่า

¹ กรมศิลปากร พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับสมเด็จพระนพรัตน์
วัดเชตุพน หน้า 510 - 516

"อนึ่ง ถ้าคบกันกินเล่าในพระราชวัง ให้ต้มเล่าให้ร้อนตรอกปากแล้วให้จำ
 หนึ่งผู้ใดเล่นว่าข้ามพระราชวังก็ดี ชัดไม้ค้อนก่อนคืนอีกผาข้ามพระราชวังตัดมือ
 กวางพระชินังโทษถึงตาย อนึ่งใช้บันคาศักดิ์นั้นในพระ ราชวังและเข้ามาอนใช้
 ให้ผู้นอนและผู้นอนคล 10 ที่"¹

2.2.1.2 ด้านสังคม

ในด้านทางสังคมว่ายังคงเข้าไปมีส่วนเกี่ยวพันกับ
 ศาสนาทั้งเช่นที่กระทำกันมาเมื่อครั้งในสมัยสุโขทัย ทั้งปรากฏหลักฐานในหนังสือพระราช
 พงศาวดารกรุงเก่าในเรื่องที่ว่าด้วยการราชพิธี 12 เดือน ในสมัยอยุธยาไว้ว่า

"เดือนอ้ายพระราชพิธีคสิม (น่าจะหมายความว่าขอลม) คือ พิธีชักว่าว
 เรียกลม"²

ในรัชสมัยของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ พระราช
 โอรสพระองค์หนึ่ง คือ สมเด็จพระเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์ ไชยเชษฐาธิราช หรือเจ้าฟ้ากุ้ง ซึ่ง
 ทรงพระปรีชาสามารถในด้านอักษรและวรรณคดีเป็นอย่างยิ่ง ได้ทรงพระนิพนธ์บทกวีต่าง ๆ
 ไว้เป็นจำนวนมาก และจากบทพระนิพนธ์เล่มหนึ่งคือ กาพย์ห่อโคลงนิราศธารโศก* ได้มี
 การกล่าวถึงเรื่องราวซึ่งเกี่ยวข้องกับพระราชพิธีทางศาสนาในสมัยของพระองค์ไว้ด้วย
 ความว่า

¹กฎหมายตราสามดวง เล่ม 1 หน้า 99

²กรมศิลปากร คำให้การชาวกรุงเก่า คำให้การขุนหลวงหาวัด และพระราช
 พงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ หน้า 267

*กาพย์ห่อโคลงนิราศธารโศกเป็นบทพระนิพนธ์ร้อยกรองที่แต่งพรรณนาคำกรวญ
 ตั้งแต่ 2 ยาม จนรุ่งเช้าอีกวันหนึ่งแล้วกรวญประจำทั้ง 7 วัน ต่อมาคร่ำกรวญถึงนางเป็น
 รายเดือน โดยในแต่ละเดือนนั้นจะบรรจุงานพระราชพิธีจนครบ 12 เดือน

เคื่อนอายผายทรงท้าว	พิธีว่าวกล่าวแสดง
เคื่อนนี้พิธีแคลง	กลุ่มทองฟ้าคลาดอรไกล
มฤคเคียรคดมาศเกล้า	ลมแรง
ว่าวว่าวพิธีแสดง	แหล่งหล้า
เรียกชื่อพิธีแคลง	โดยที่
สาวส่งขึ้นลอยฟ้า	ร้ายร้องคณิงสาว" ¹

สมเด็จพระเจ้าฟ้าธรรมมาธิเบศร์ ไชยเชษฐสุริยวงศ์

บทกลอนข้างต้นได้กล่าวถึงพิธีแคลง ซึ่งเป็นพระราชพิธีทางศาสนาพราหมณ์พิธีหนึ่งอันเกี่ยวกับว่าว โดยการปล่อยว่าวหว่าวซึ่งเป็นว่าวที่ตีควัตถุที่สามารถทำให้เกิดเป็นเสียงดนตรีขึ้นไปส่งเสียงดังอยู่ในอากาศ

จากหลักฐานทั้ง 2 ฉบับที่ได้กล่าวมาเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับว่าวในพระราชพิธีทางศาสนาเช่นเดียวกัน แต่สาเหตุที่มีชื่อเรียกต่างกันคือ คลิม แคลง หรือแคลงบ้างนั้น ความจริงเป็นคำเดียวกันแต่เขียนแตกต่างกันออกไป ในภาษาเขมรมีอยู่คำหนึ่งคือ แคลง ซึ่งหมายถึงว่าวก็ได้ นกก็ได้²

พระราชพิธีคลิมหรือแคลงนี้ สันนิฐานว่าคงเป็นพระราชพิธีชกว่าวกลมในสมัยอยุธยา หลังจากนั้นมาไม่เคยปรากฏขึ้นอีกในสมัยรัตนโกสินทร์ พิธีนี้อาจเป็นวิธีคุนไฟอากาศหรือตรวจสภาพภูมิอากาศแบบเก่า ๆ ดังเช่นที่ทำกันในอินเดีย แต่ยังไม่ปรากฏหลักฐานเป็นที่ยืนยันอย่างชัดเจน เพราะว่าคนไทยในสมัยโบราณไม่ชอบแสดงแสดงเหตุผลที่แท้จริงในการประกอบกิจกรรมใดๆ นานเข้าเมื่อคนที่รู้ความจริงล้มตายจากไปหมด

¹ กรมศิลปากร เจ้าฟ้าธรรมมาธิเบศร์ พร้อมพระประวติและพระราชนิพนธ์ร่ายกรอง

² ส. พลายน้อย (นามแฝง) เกร็ดโบราณคดีประเพณีไทย หน้า 272 - 273

พิธีบางอย่างจึงเหลือแต่เค้าโครง ไม่ทราบถึงจุดมุ่งหมายอันแท้จริง ทำให้ดูแล้วเป็นพิธีที่
น่าตลกขบขันยิ่ง เช่นพิธีชักว้าวกลมในพระราชพิธีแกลง เป็นต้น¹

จากการสัมภาษณ์ท่านพระครูสุทธานันทมนี หัวหน้าคณะ
พราหมณ์ เทวสถาน โบสถ์พราหมณ์ เสาชิงช้า กรุงเทพมหานคร กล่าวว่าพระราชพิธีแกลง
นี้เป็นพระราชพิธีทางศาสนาพราหมณ์จริง ซึ่งนามาจากอินเดียแต่ในสมัยรัตนโกสินทร์ได้
ยกเลิกไป และหลักฐานต่าง ๆ ที่มีอยู่ในประเทศไทยเกี่ยวกับพระราชพิธีแกลงของทาง
เทวสถานโบสถ์พราหมณ์ในปัจจุบันนี้ยังไม่ปรากฏหลักฐาน²

ว่านอกจากจะเข้ามามีส่วนสัมพันธ์ในทางด้านศาสนา
แล้ว ก็ยังคงเข้ามามีส่วนสัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่โดยทั่วไปของคนไทย กล่าวคือ ว่า
เป็นการ เล่นชนิดหนึ่งที่เป็นที่นิยมของคนไทยในสมัยอยุธยา ดังปรากฏหลักฐานจากบันทึกของ
ชาวต่างชาติที่เข้ามาเจริญสัมพันธไมตรีกับประเทศไทยในสมัยอยุธยาหลายฉบับ เช่น
บันทึกจดหมายเหตุนอง เมอร์ซีเออร์ ลาลูแบร์ ราชทูตชาวฝรั่งเศสที่เข้ามาเจริญสัมพันธ
ไมตรีกับอยุธยาในสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชไว้ตอนหนึ่งว่า

"ว่าวกระดาษ

เราไม่ควรที่จะกล่าวถึง เซร์ โวลอง (Cerf - Volant) ทาด้วยกระดาษ
ซึ่งชาวสยามเรียกว่า ว่าว (Vao) อันเป็นการละเล่นของราชสำนักทุกแห่งใน
สมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในกรุงธนบุรี ข้าพเจ้าไม่ทราบว่าจะเป็นการละเล่นที่เกี่ยวกับศาสนา
หรือไม่แต่พระเจ้ามเหศวรมหาราช ซึ่งทรงนับถือศาสนามะหะหมัด ไม่ทรงนับถือรูป

¹ ศุภร บุญนาค และ สุริยา รัตนกุล สุนทรียภาพจากเจ้าฟ้าธรรมมาธิเบศร์
หน้า 84 - 85

² พระครูสุทธานันทมนี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ มณฑิร พัวไพบูลย์ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่
เทวสถานโบสถ์พราหมณ์ เสาชิงช้า กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2527

บุชาก็ไปรื้อกีฬาเล่นว่าด้วยเหมือนกัน บางทีก็ผูกโกมประทีปขึ้นไปกับว่าด้วยและ
 คุเหมือนดาวหาง บางทีก็ฉีกเหรียญทองคำไปควยให้เป็นบัวหนึ่งแฉ่งที่
 เก็บว่าวได้เมื่อสายป่านขาด หรือเมื่อว่าวลอยไปตกในที่ไกลไม่สามารถหรือถึง
 กลับมาได้ ว่าวของสมเด็จพระเจ้ากรุงสยามปรากฏในท้องฟ้าทุกคืนตลอดระยะ
 เวลา 2 เดือนของฤดูหนาว และทรงแต่งตั้งขุนนางให้คอยฉลักเปลี่ยนเวรยาม
 ถือสายป่านไว้"¹

นอกจากนั้น ยังปรากฏเรื่องของว่าวในบันทึกจดหมายเหตุการเดินทางครั้งที่ 2 ของบาทหลวงตาซาร์ดในระหว่าง พ.ศ. 2221 - 2231 (ค.ศ.
 1678 - 1688) ความว่า

"...มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับความอัศจรรย์ที่สมณโคดมกระทำขึ้นเกี่ยวกับปราสาท
 หลังจากนั้น วันหนึ่งซึ่งกำลังเล่นว่าวอยู่ ต้นไม้ขึ้นอยู่ในแถบนั้นสูงบ้างต่ำบ้าง เป็นการ
 กีดกันมิให้เล่นว่าวโดยสะดวกได้ เธอจึงบัญชาให้ต้นไม้ทุกคนมีระดับสูงเท่ากันหมด
 ก็สัมฤทธิ์ดังบัญชาโดยพลัน และปาฏิหาริย์นั้นยังคงดำรงอยู่จนทุกวันนี้ ต้นไม้เหล่านั้น
 มีความสูงเท่ากันอยู่เสมอราวกับว่ามีคนทำส่วนผู้ชานาญไปตัดแต่งอยู่ทุกปี ฉะนั้น
 นี่แหละ เป็นนิยายที่พวกพระภิกษุสงฆ์บิดเบือนให้ประชาชนหลงผิดอยู่ตลอดเวลา
 ซึ่งไม่ยากที่จะหาเหตุผลมาหักล้างให้ตกไปด้วยตัวของมันเอง แต่การที่จะแก้ความ
 เข้าใจผิดของจิตใจนั้นมิใช่สิ่งที่ง่ายนัก

แม้ว่าจะมีปาฏิหาริย์อันจอมปลอมเกี่ยวกับเรื่องว่าวอยู่ แต่ก็จริงอยู่อย่างหนึ่ง
 ว่า ว่าวได้กลายเป็นกีฬาที่เล่นกันอยู่ทั่วไปในหมู่ชาวสยาม ข้าพเจ้าว่าเป็นเพราะ
 ไม่ค่อยจะมีกีฬาอะไร เล่นกันมากนักหรือว่าเป็นสาเหตุเนื่องมาจากการหลงเชื่ออย่าง
 มงายแน่ จึงได้กระทำตามอย่างพระเจ้าของเขาขึ้นมา ข้าพเจ้าได้เห็นอยู่เนือง ๆ

¹ ลาลูแบร์ จดหมายเหตุลาลูแบร์ แปลโดย สันต์ ท. โกมลบุตร หน้า 216

ที่ทะเลชุบศร (Tleépouponne) กับที่เมืองละโว้ ในขณะที่พระราชบิดาประทับ
 อยู่ นั้น วาวมีรูปร่างต่าง ๆ คอยอยู่ในอากาศรอบ ๆ พระราชนิเวศน์ที่มีโคมและ
 ลูกพรวน ตอนแรก ๆ ที่เห็นดวงไฟเหล่านั้น ข้าพเจ้าสำคัญว่าเป็นดาวหางไปเสีย
 อีก และข้าพเจ้าไม่ทราบว่าจะเสียงลูกพรวนกรุ่น กริ่ง อยู่ในอากาศนั้นเป็นอะไร
 และในไม่ช้า ข้าพเจ้าก็คลายความสำคัญผิดเสียได้เมื่อได้เห็นดวงไฟและตัววาว
 ลอยสูงขึ้น และต่ำลงเป็นครั้งคราว..."¹

จากที่ลาลูแบร์และบาทหลวงคาซาร์ตได้กล่าวไว้ใน
 บันทึกนั้น จะเห็นได้ว่าก็ฟ้าวาวในสมัยอยุธยาเป็นที่นิยมเล่นกันทั้งพระมหากษัตริย์และประชาชน
 โดยทั่วไป

จากบันทึกที่ชาวต่างชาติได้กล่าวถึงว่าในประเทศไทย
 ไว้แล้ว คงปรากฏในเอกสารของชาวไทยเราเองด้วยเช่นกัน โดยได้ปรากฏอยู่ในหนังสือ
 ลัทธิธรรมเนียมต่าง ๆ (ภาคที่ 19 เรื่องคำราชาแบบธรรมเนียมในราชสำนักในสมัยอยุธยา)
 ความว่า

"...ถ้าทรงว่าวเพลาเข้าเพลาเย็นนั้น เจ้าปลัดผู้อยู่เวรเข้ามาคอยกราบทูล
 พระกรุณาด้วยลมกล้า ลมอ่อน ครั้นเสด็จไปทรงว่าวเจ้ากรมปลัดซึ่งอยู่เวรประนมมือ
 แอ่เสด็จไปจนถึงลานทรงว่าว ณ สวนกระต่ายแล้วเผ้าคอยรับสั่ง ครั้นวิ่งราว (คือ
 วิ่งรอก) เรียกหัวหมื่นตัวสี่การจเลวขึ้นไปวิ่งราว และเกณฑ์ให้คอยจำสายป่านถ้า
 พานวาวปักเป้าติดเข้ามานั้นให้เอาบัญชีกราบทูลพระกรุณาตามชื่อทุกครั้ง..."²

¹บาทหลวงคาซาร์ต จดหมายเหตุการเดินทางครั้งที่ 2 ของบาทหลวงคาซาร์ต
 แปลโดย สันต์ ท. โกมลบุตร หน้า 108 - 181

²กรมศิลปากร ลัทธิธรรมเนียมต่าง ๆ เล่ม 2 หน้า 542

จากข้อความข้างต้นนั้นสันนิฐานได้ว่า การเล่นวาว โดยการแข่งขันกัน (ก็พาวาวพนัน) น่าจะเริ่มขึ้นในสมัยอยุธยาแน่นอน เพราะข้อความในตอนท้ายความว่า ถ้าพาวาวปักเป้าติดเข้ามานั้นให้เอาบัญชีกราบทูลกระกรุณา แสดงว่าทางฝ่ายของพระมหากษัตริย์ทรงวาวพาวคอยควาววาวปักเป้าอยู่

ในสังคมไทยการเล่นวาวนับว่าเป็นส่วนหนึ่งในนิสัยของคนไทย แม้จะยังมีไม่ถึงดังการเล่นวาวก็มักมีการพูดกล่าวถึงกันอยู่เสมอ ในบทกวีต่าง ๆ ได้กล่าวถึงการเล่นวาวที่สอดคล้องกับชีวิตสังคมแบบไทยไว้อย่างเหมาะสม เช่น ในเรื่องของความรัก เป็นต้น ดังปรากฏในหนังสือโคลงทวาทศมาส* ไว้ว่า

"รควาวควาง	กลางหวา
เห็นวาวหงาววอกปดอม	วาวขึ้น
สายทรวงปั่นอกทาง	ทรวงพี่
-เห็นละลัษั๊กพื้น	พื้นแฉะ ๓
ระเร่ระรายรอง	เรียมตรอม
อึงแฉะเสียงเรียมแปร	ปานไผ่
ขอขยับะยรรคอม	เคี้ยวสวาทิ
พรายทัวฟ้าไหม	มาวถวิล ๓
ลมพัดแผยขาวควย	ลมเฮย
ลมเล่นรับขวัญบิน	มาไผ่

*โคลงนิราศทวาทศมาส เป็นโคลงโบราณเช่นเดียวกับโคลงนิราศทริภุญชัย ในโคลงท้ายเรื่องปรากฏว่าแต่งครั้งกรุงศรีอยุธยา กวีที่แต่งมี ๓ คนด้วยกันคือ (ขุน) ศรีกระวีราช (ขุน) พรหมนตรี (ขุน) สารประเสริฐ เป็นการแต่งถวายสมเด็จพระพุทธเจ้าในรัชกาลหนึ่ง และสันนิฐานว่าแต่งที่หลังโคลงนิราศทริภุญชัย แต่จะเป็นปีศักราชเท่าใดไม่ปรากฏ

เริ่มรักแล้วยังเลย	ลาญสวาดี
สารส่งวาวให้	แมมา ฯ
วาวรับขาวแล้ววาว	บินบน
วมส่งสายทรวงพา	วาวห่วย
เริ่มฟังข่าวนุชฉงน	ไฉนอยู่
วาวบอกสารหมาย	แสบทรวง ฯ" ¹

ขุนพรหมนครี ขุนศรีกระวีราช ขุนสารประเสริฐ

บทกลอนข้างต้นเป็นการกล่าวถึงการชักวาวในฤดูวาว คือ การชักวาวห่วยในพิธีแคลง โดยนำลักษณะอาการของวาวขณะที่ลอยอยู่ในอากาศมาเป็นสื่อในการที่จะบอกให้ฝ่ายหญิงได้รับรู้ถึงความรู้สึกของฝ่ายชายที่มีต่อฝ่ายหญิง ทั้งเช่นเสียงของสะพานนั้นเปรียบเสมือนเสียงร้องเรียกหาของพี่ควยความคิดถึงน้อง และลักษณะของวาวที่ถูกปล่อยให้ลอยไปตามกระแสลมนั้นเป็นการส่งข่าวเพื่อบอกให้น้องมาพบกับพี่

จากเอกสารต่าง ๆ ทั้งจากการจดบันทึกของชาวต่างชาติและชาวไทยเองนั้น แสดงให้เห็นว่ากีฬาว่าวในสมัยอยุธยาเป็นที่นิยม และเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยอยุธยามีกระดาดใช้กันอย่างแพร่หลายอยู่แล้ว ถึงกับปรากฏว่ามีร้านขายกระดาดควย แก่กระดาดที่ชายจะมีกระดาดว่าวมาจากเมืองจีนหรือเปลานั้นไม่ปรากฏ อาจจะปีแต่กระดาดข่อยหรือสมุคไทยหนา ๆ เสียมากกว่า²

2.2.2 จุดมุ่งหมายของการเล่น

ตามความในหลักฐานที่ได้อธิบายมาในตอนต้น ปรากฏว่าในสมัยอยุธยาว่าวไต่ถูกนำมาใช้โดยมีจุดมุ่งหมายอยู่ 3 ประการ คือ

¹ พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลาภฤติยากร วิจารณ์เทศมาศ หน้า 213 – 216

² ประยูรธ ลีทธิพันธ์ พระราชประวัติและประเพณีชาวบ้าน หน้า 357

1. เป็นเกมส์กีฬาชนิดหนึ่งซึ่งเป็นที่นิยมเล่นกัน และในช่วงสมัยอยุธยาตอนปลายได้ปรากฏว่าการ เล่นแข่งขันกีฬาว่าวระหว่างว่าวจุฬาและว่าวปักเป้าขึ้นแล้ว
2. การใช้ว่าวเพื่อประกอบพิธีทางศาสนาพราหมณ์ในพระราชพิธี

แถลง

3. การใช้ว่าวในการหาสงคราม
- แต่อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลที่แท้จริงนั้น ว่าวเป็นการละเล่นชนิดหนึ่ง และใช้ประกอบพิธีทางศาสนาพราหมณ์ ส่วนข้อสุดท้ายอาจเป็นเพียงโดยบังเอิญ

2.2.3 ระยะเวลาในการเล่น

ระยะเวลาในการเล่นว่าวในสมัยอยุธยาอันนิยมเล่นกันในช่วงฤดูหนาว เป็นเวลา 2 เดือน ดังที่ได้มีการกล่าวไว้ในจดหมายเหตุของ ลา ลูแบร์ และบาทหลวงคาซาร์ดี คือ ประมาณเดือนธันวาคมถึงมกราคม

2.2.4 ประเภทและชนิดของว่าว

ประเภทและชนิดของว่าวในสมัยอยุธยานั้นปรากฏว่ามีว่าวชนิดต่าง ๆ มากกว่าในสมัยสุโขทัยเป็นอันมาก ซึ่งได้แก่ ว่าวหงาว ว่าวจุฬา ว่าวปักเป้า ว่าวประเภทที่ถูกไฟขึ้นไปก๊วยและว่าวรูปสัตว์ต่าง ๆ (ไม่ปรากฏหลักฐานว่าเป็นว่าวรูปสัตว์ชนิดใดบ้าง)

✓ บทที่ 3

กีฬาว่าวในสมัยรัตนโกสินทร์

หลังจากกรุงศรีอยุธยาล่มสลายใน พ.ศ. 2310 ก็มาถึงสมัยกรุงธนบุรี ในสมัยนี้ บ้านเมืองยังไม่สงบสุขต้องทาสงครามอยู่เกือบตลอดเวลา ประชาชนจึงไม่มีเวลาว่างที่จะมาจัดงานรื่นเริงต่าง ๆ ได้ ทำให้ไม่ปรากฏหลักฐานว่าในสมัยธนบุรีนี้ยังมีคนไทยเล่นกีฬาว่าวกันอยู่อีกหรือไม่

ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ ประเทศชาติเริ่มมีความมั่นคงมากขึ้น แต่ในระยะต้นรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกนั้ บ้านเมืองยังมีศึกสงครามกับพม่าอีก ประชาชนจึงยังไม่มีเวลาที่จะมาสันทนาการได้ ครั้นในรัชสมัยต่อมาแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย บ้านเมืองสงบร่มเย็นปราศจากศึกสงคราม ประชาชนมีเวลาว่างที่จะเที่ยวเล่นหาความบันเทิงได้ การละเล่นพื้นเมืองต่าง ๆ ของไทยได้รับการปรับปรุงให้สมบูรณ์ดังเช่นในสมัยอยุธยา หลังจากทีเริ่มมีการฟื้นฟูในปลายแผ่นดินก่อน

3.1 ความสัมพันธ์ของกีฬาว่าวกับลักษณะของสังคมไทย

บทบาทของว่าวกับสังคมไทยนับตั้งแต่รัตนโกสินทร์ มาจนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้ นับว่าไม่น้อยไปกว่าในสมัยสุโขทัยและสมัยอยุธยา แต่เนื่องจากกาลเวลาเปลี่ยนไปและความเจริญก้าวหน้าทางคานวิทยาการทำให้รูปแบบของความสัมพันธ์ของว่าวกับสังคมเปลี่ยนแปลงไปควย ดังเช่นการใช้ว่าวในคานพิธีการทางศาสนา (พระราชพิธีแกลง) ได้ถูกยกเลิกไปเป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม ว่าวก็ยังคงมีความสัมพันธ์กับสังคมอยู่เสมอ ทั้งในคานการเมืองและสังคม ดังเช่นในสมัยสุโขทัยและอยุธยา

3.1.1 คานการเมือง

ในสมัยรัตนโกสินทร์นี้ ว่าวดูเหมือนว่าจะเข้ามามีส่วนสัมพันธ์คานการเมืองอยู่หลายประการ ทั้งทางตรงและทางอ้อมถึงควมในประกาศของทางราชการในสมัย

ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) ประกาศเมื่อวันจันทร์ เดือน 5 ขึ้น 2 ค่ำ ปีเถาะ สัปตศก จุลศักราช 1217 (พ.ศ. 2398) ใจความว่า

"พระยาเพ็ชฌาณ รับพระบรมราชโองการใส่เกล้าฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สั่งว่าให้นายอาเภอเป่ารองประกาศข้าราชการและราษฎรที่เป็นนักเล่านว้าวเอว ว้าวขึ้นก็ให้เล่น แต่ตามท้องสนามหลวงแถบที่ว่างเปล่าไม่ห้ามปรามคอกให้เล่น เกิด แทะอย่าให้สายป่านว้าวไปถูกเกี่ยวของพระมหาปราสาท พระที่นั่งสุทไธสวรรย์ ขอฟ้าใบระกา พระมหามณเฑียร พระที่นั่งในพระบรมมหาราชวัง พระบรมมหาราชวัง และขอฟ้าใบระกาอารามให้หักพังได้ ถ้าผู้ใดชักว้าวไม่ระวังให้สายป่านพาดไปถูก ตองของหลวงและวัดวาอารามให้พังยับเยินสืบไป จะเอาตัวเจ้าของว้าวเป็นโทษ ตามรับสั่ง"¹

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประชาชน ก็ยังคงนิยมเล่นว้าวกันอยู่มากดังเช่นเดิม และการเล่นว้าวในรัชสมัยนี้ยังเล่นกันตามอาเภอใจ ไม่ระมัดระวัง เป็นเหตุให้สายป่านและตัวว้าวไปตกยอดปราสาท พระบรมมหาราชวัง วัดวาอารามเสียหายอีก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงโปรดเกล้าฯ ให้มีพระบรมราชโองการร่างประกาศให้ประชาชนที่เป็นนักเล่านว้าวทราบว่า ถ้าผู้ใดเล่นว้าวจนทำให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของทางราชการแล้วจะมีโทษดังความในประกาศว่า

"ด้วยกระทรวงวังมีหมายคำเนินกระแสนพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ มายัง กระทรวงนครบาลว่า มีผู้ชักว้าวในที่ใกล้พระบรมมหาราชวัง สายป่านพาดข้ามไปถูก ยอดมหาปราสาทและที่ต่าง ๆ บางที่ว้าวตกลงในพระบรมมหาราชวังเป็นการไม่สมควร ห้ามไม่ให้ผู้หนึ่งผู้ใดชักว้าวในที่ใกล้พระบรมมหาราชวังมีสายป่านข้ามพระบรมมหาราชวัง

¹ประชุมประกาศ รัชกาลที่ 4 พ.ศ. 2394 - 2400 หน้า 135

เป็นอันขาด ถ้าผู้ใดละเมิดประกาศนี้ให้กรมกองตระเวนจับผู้กระทำความผิดขึ้นส่งศาลให้
พิจารณาโทษต่อไป"¹

ในค่านของว้าวที่เกี่ยวกับการเมืองทางอ้อมนั้น เกิดขึ้นในรัชสมัย
ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวอีกเช่นกัน ดังความซึ่งปรากฏในค่านานว่า
พันทอนหนึ่งว่า...ในระหว่างนี้ไกรทราว่ามีราชทูตต่างประเทศเข้ามาเจริญพระราชไมตรี
ซึ่งเป็นช่วงเวลาประจวบเหมาะับฤดูกาลเล่นกีฬาว่าวพันทอนคือ พระบาทสมเด็จพระจุลจอม
เกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้เชิญพวกเล่นว่าวพันทอนไปเล่นในทุ่งที่เข้ามาเจริญพระราช
ไมตรีได้เช่นกัน ² ซึ่งการนำกีฬาพื้นเมือง (ว่าวพันทอน) มาแสดงให้คณะทูตได้ชมกันนั้น
เป็นการเผยแพร่และแสดงออกถึงทางวัฒนธรรมของไทยให้ชาวต่างชาติเกิดความประทับใจ
กัน อันจะเป็นผลส่วนหนึ่งต่อการเจริญสัมพันธไมตรีที่ต่อกันตลอดไป

3.1.2 ค่านสังกม

บทบาทของว้าวในค่านของสังกม ชาวไทยโดยทั่วไปในสมัยรัตนโกสินทร์
นี้เข้ามาเกี่ยวกับชีวิตของชาวไทยไม่น้อยไปกว่าในสมัยสุโขทัยหรือสมัยอยุธยาเลย และความ
สัมพันธ์ของว้าวกับชีวิตของชาวไทยในสมัยนี้เปรียบเสมือนกับเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งในวิถี
ชีวิตของคนไทย กล่าวคือว่าวได้กลายเป็นของเล่นที่เป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของชาวไทย
อีกค่านคือ ว่าวได้เข้าไปมีส่วนสัมพันธ์ในเรื่องของศาสนาและสุดท้ายก็ความเกี่ยวข้องกับค่าน
กวีนิพนธ์

3.1.2.1 ในแง่ของการเล่น

จะเห็นได้ว่าจากข้อความตอนที่ รุช เบนเนดิก ได้เขียน
ไว้ในหนังสือชื่อ วัฒนธรรมและพฤติกรรมของไทย ไว้ว่าการเล่นว่าวเป็นกีฬาของชายและ

¹ กองจกหมายเหตุ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 5 หมวด 2 เลขที่ 2/36
ประกาศเรื่องชักว่าว ร.ก 117 (8 เม.ย. 117)

² พระยาภิรมย์ภักดี ค่านานว่าวพันทอน หน้า 14

เป็นที่นิยมกันมากสำหรับผู้ชาย ในระหว่างเดือนที่มีลมว่าว ชาวไทยใช้เวลาส่วนมากเล่นว่าวกัน โดยเฉพาะในวันที่สงบและปลอดจากงาน มักจะได้พบพวกลูกชายเล่นว่าวกันบนเรือ ขณะที่แล่นขึ้นลงตามแม่น้ำ การเล่นว่าวที่นิยมมากที่สุดก็คือการแข่งขันระหว่างตัวผู้ (ว่าวจุฬา) และว่าวตัวเมีย (ว่าวปักเป้า)¹

"...การเล่นว่าวนี้ แสดงนับได้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างชายกับหญิง ชายนั้นไม่ต้องสงสัยในความเป็นชาย ซึ่งในที่นี้แสดงลักษณะเป็นชนาครูปรางและพฤติกรรม ชายแสดงว่าวของตนให้เห็นด้วยเครื่องหมายหรือชื่อ และอาจมีว่าวสามสี่ตัวอยู่ในมือเพื่อให้การเล่นดำเนินต่อไป ถ้าว่าวตัวหนึ่งตกหรือเสียหาย ความหมายของการเล่นว่าวก็คือ ภรรยาอยู่ภายในวงชีวิตของสามี ทั้งว่าวตัวผู้และว่าวตัวเมีย ถ้าตัวผู้พลากและตัวเมียชนะเปรียบเป็นความฉิบพลาคของหญิง แต่การจู่โจมอย่างกระชั้นชิดเกินไป ซึ่งบางทีก็เป็นการยุติธรรมที่จะพูดว่ามีอำนาจเหนือหญิงหรือเป็น 'เจ้า' ของหญิง โนแรงของชาวยุโรปย่อมหมายถึงการตกลงสู่พื้นดินและพ่ายแพ้ทั้งในการเล่นว่าว..."²

ถึงเวลาที่ รุธ เบเนดิกต์ ได้กล่าวไว้นั้นเป็นการกล่าวถึงว่าวจุฬา ซึ่งเป็นเพศชายและว่าวปักเป้าซึ่งเป็นเพศหญิง เมื่อนำขึ้นแข่งขันต่อสู้กัน การแพชนะที่เกิดขึ้นระหว่างว่าวทั้งสองฝ่ายนั้นเปรียบได้เสมือนกับชีวิตคู่ครองของสามีภรรยาของคนไทยที่มักถือว่าเพศชายจะต่อเป็นใหญ่ และมีอำนาจเหนือกว่าเพศหญิงอยู่เสมอ ดังนั้นความผิดต่าง ๆ ที่สามีได้กระทำฉิบพลาคไปนั้น ฝ่ายภรรยาก็คงได้แต่นิ่งเฉย

การเล่นว่าวของชาวไทยที่เรียกกันว่าการแข่งขันกีฬาว่าวพนันนี้ เป็นเกมส์กีฬาที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยที่ไม่มีชาติใดในโลกเหมือน แม้แต่ชาว

¹รุธ เบเนดิกต์ วัฒนธรรมและพฤติกรรมของไทย แปลโดย พรรณี ฉัตรพลรักษ์
หน้า 74 - 75

²ค. หน้า 135 - 136

ต่างชาติที่เข้ามาในเมืองไทยและโคพบเห็น ยังเป็นที่แปลกหูแปลกตา ดังเช่น มงเซญอร์ ปาลากัวซ์ มุขนายกมิซซัง เกอ มาลโลล์ เจ้าคณะเขตประเทศสยามได้เขียนไว้ในบันทึก เรื่อง เล่าเรื่องกรุงสยาม ความว่า

"ในประเทศฝรั่งเศส วาวเป็นเครื่องเล่นของเด็ก แต่ในประเทศสยามไม่เป็นเช่นนั้น ในฤดูหนึ่งซึ่งมีลมพัดแรงเรื่อยจากทางใต้ เราจะเห็นวาวใหญ่ ๆ เป็นฝูงไล่ต่อสู้กันอยู่ในอากาศ มีเด็กหนุ่มและผู้ชายเป็นกลุ่ม ๆ พนันขันต่อกัน ตากก็ดูวาวพลางโหล่งปองปิกสนั่นเมือง"¹

ก็พบว่าพนันนี้ว่าเป็นการละเล่นที่เป็นที่นิยมชมชอบทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเป็นอย่างยิ่ง ในปัจจุบันส่วนราชการได้มีการจัดการแข่งขันกันขึ้น โดยให้ถือเป็นงานประเพณีของชาวไทยอย่างหนึ่งที่จะต้องมีการจัดการแข่งขันเป็นประจำในช่วงระหว่างเดือนมีนาคมของทุก ๆ ปี โดยให้มีชื่อเรียกว่า งานประเพณีวาวไทย และงานประเพณีวาวไทยนี้ก็ได้รับการจัดขึ้นเป็นทางการครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2526 เป็นต้นมาแล้ว²

3.1.2.2 ในแง่ของทางศาสนา

ด้านทางศาสนาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวาวนั้น ปรากฏอยู่ในรูปของความเชื่ออย่างหนึ่งของชาวไทยบางกลุ่ม ดังเรื่องที่เกิดขึ้นที่อำเภอศรีสัชชนาลัย จังหวัดสุโขทัยว่า ที่วัดพระศรีมหาธาตุที่หน้าพระอุโบสถวัดนี้มีอาคารที่รูปสี่เหลี่ยมหลังคาสองชั้นอยู่หลังหนึ่งเรียกว่า ภูมิพระร่วง ณ สถานที่นี้ชาวบ้านนิยมนำเครื่องสักการะมาถวายพระร่วงเป็นวาวกันมาก ซึ่งสันนิษฐานว่าประชาชนคนบาบาแก่นกันเมื่อรู้ว่าพระร่วงโปรดวาวจึงนำมาถวาย³

¹ปาลากัวซ์ เล่าเรื่องกรุงสยาม แปลโดย สันต์ ท. โกมลบุตร หน้า 221

²ยุพิน ธชาศรี วาวไทย หน้า 34

³ประยุทธ ลิทธิพันธ์ พระราชประเพณีและประเพณีชาวบ้าน หน้า 356

ในทานองเดียวกัน เรื่องการนำว้าวมาถวายสักการะ เพื่อเป็นการถวายเป็นปูชนียวัตถุที่วัดมณฑลวิมลาราม หรือวัดไร่ขิง ต.ไร่ขิง อ.สามพราน จ.นครปฐม เช่นกัน จากการสัมภาษณ์หลวงพ่อดุสิต (นามเดิมว่าผวน) ณ วัดไร่ขิง ซึ่งหลวงพ่อรูปนี้ได้อาศัยอยู่ที่วัดแห่งนี้มาตั้งแต่เมื่อยังเป็นเด็กลูกศิษย์วัด จนได้บวชเป็นพระภิกษุรวมระยะเวลาประมาณ 50 กว่าปีมาแล้ว ท่านได้กล่าวถึงเรื่องว้าวที่ประชาชนนำมาถวายถวายเป็นหลวงพ่อดุสิตไว้ว่า

"เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นมาเป็นเวลานานแล้วว่า เมื่อครั้งอัญเชิญหลวงพ่อดุสิต^{*} มาจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ลงมาตามดงนาเขาพระยาขามมาแม่น้ำท่าจีน นำขึ้นมาประดิษฐาน ณ วัดไร่ขิงนั้น ในวันที่อัญเชิญหลวงพ่อดุสิตขึ้นมาจากแม่น้ำ ได้จัดให้มีงานฉลองหลวงพ่อดุสิต และในงานฉลององค์หลวงพ่อดุสิตได้มีการเล่นว้าวฉลองในงานนี้ด้วย เพราะในช่วงระยะเวลานั้นพ่อดุสิตเป็นฤๅษีการเล่นว้าวกัน หลังจากได้อัญเชิญหลวงพ่อดุสิตมาประดิษฐาน ณ โบสถ์วัดไร่ขิงแล้ว ปรากฏว่ามีประชาชนมาเคารพสักการะกันและมีการบนบานสาธยายกับหลวงพ่อดุสิตเป็นประจำ เนื่องจากชาวบ้านโดยส่วนมากประสบภัยพิบัติหรือมีเหตุอันไม่สมหวัง จึงทำให้ชาวบ้านเลื่อมใสถึงความศักดิ์สิทธิ์ของหลวงพ่อดุสิตอย่างแพร่หลาย ต่างพากันมาเคารพสักการะและบนบานสาธยายกันมากขึ้น ผู้ที่บนแล้วได้ผลตามที่ประสงค์จะมาถวายเป็นหลวงพ่อดุสิต ประทัด ทองกาเป็ดหรือผ้าแพร เพราะมีการเล่นกันสืบมาว่าหลวงพ่อดุสิตชอบของเหล่านี้ ดังนั้น ว้าวจึงเป็นสิ่งที่ประชาชนนำมาใช้ถวายเป็นปูชนียวัตถุเสมอ¹

^{*} หลวงพ่อดุสิตเป็นพระพุทธรูปที่อัญเชิญมาจากวัดศาลาปูน จ.พระนครศรีอยุธยา เมื่อราว พ.ศ. 2394 มาเป็นพระประธานประจำโบสถ์วัดไร่ขิง นามขององค์หลวงพ่อดุสิตไม่ปรากฏ แต่ชาวบ้านเรียกกันว่า หลวงพ่อดุสิต

¹ พระเดชพระคุณ เป็นผู้ที่ให้สัมภาษณ์ มณฑลวิมลาราม พว.ไพฑูริย์ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่วัดไร่ขิง ต.ไร่ขิง อ.สามพราน จ.นครปฐม เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2527

จากการสัมภาษณ์หลวงพ่พระเทพวรเวที เจ้าอาวาส
วัดไร่ขิง ท่านได้กล่าวว่า ชาวบ้านมาถวายเทียนหลวงพ่มาขึ้นเป็นเวลา 100 กว่าปี
มาแล้ว ว่าวที่นำมาขึ้นมีว่าวทุกชนิดทุกขนาด ขณะนี้ทางวัดมีว่าวที่ชาวบ้านมาถวายเป็นร้อย ๆ
ตัว และทางวัดเองก็ได้จัดว่าวไว้จำหน่ายให้ชาวบ้านใช้ถวายหรือนำไปสักการะหลวงพ่ไร่ขิง
อีกด้วย¹

3.1.2.3 ในแง่ที่เกี่ยวกับบทกวี

ความสัมพันธ์ของว่าวกับสังคมไทย นอกจากจะ เกี่ยวข้อง
กับวิถีชีวิตของคนไทยในด้านทางศาสนาและเป็นเกมส่การละเล่นชนิดหนึ่งแล้ว ยังมีสิ่งที่
พิเศษที่นอกเหนือไปจากนี้คือ ความสัมพันธ์ระหว่างว่าวกับบทกลอน (เพลงยาว) และ
วรรณคดี ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะลักษณะของว่าวที่นำมากล่าวไว้ในบทกลอน
หรือวรรณคดีมักจะเปรียบเทียบในเรื่องของความรักระหว่างชายหญิงได้อย่างไพเราะ เหมาะสม
และสามารถสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของสังคมได้เป็นอย่างดีด้วย ดังปรากฏในหนังสือ เพลงยาว
กลบทและอักษร แต่งจารึกที่วัดพระเชตุพนฯ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว
ไว้ว่า

"เจ้าจิตรมิตรหมาก้างเขินขวย

เวียนวงหลงลงมวงงวย

ฉาบฉวยรวไรเรือเชอทุกทาง

โคมโลกโยกย้ายอายอกเอย

ชวคเชยเลยลามความแขนขวาง

เคลื่อนคลายหมายใหม่ใจจึกจาง

เห็นทางวางเวนเลนละเลิง

¹พระเทพวรเวที เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ มณเฑียร พั้วไพบูลย์ เป็นผู้สัมภาษณ์
ที่วัดไร่ขิง ค.ไร่ขิง อ.สามพราน จ.นครปฐม เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2527

ปักเป้าว่าว่วงคล่องเคลื่อนคล้าย
ลมลอยปลอยปลิวลิวเหลือเหิง
บินยอมนอนนอยนั้นเชิง
ว่าเริงเบิ่งเบือนเชือนเฉยแซ"¹

นายทัตมหาคเล็ก

จากบทกลอนข้างต้นเป็นการกล่าวถึงความสวยงาม
ของน้อง (หญิง) ที่ทำให้พี่ (ชาย) ต้องหลงใหลอยู่ตลอดเวลา และบัดนี้น้องต้องมาเห็นทาง
พี่ไป เหมือนว่าวปักเป้าที่คล่องคล่อง เคลื่อนย้ายโลกลีวเบือนนิคแซเชือนโยกไปย้ายมาไป
ตามสายลมฉะนั้น

และในโคลงนิราศหลวงนา^๑ ซึ่งปรากฏอยู่ใน
หนังสือชื่อ นิราศนรินทร์คาโคลงและนิราศปลื้ก้อยไ้วว่า

ตอนที่ 15	"ลมลงลมล้นเกรา	กาสวล
	เสียงกุลาครางควญ	ครันหล้า
	สายซุงสอกลงนวล	นงนุชพี่เอย
	เรียมจะจวนใจเรา	ว่าวร้องธูปาน"²

หลวงนา

¹นายทัตมหาคเล็ก เพลงยาวกลบทและกลอักษร แก่งจาวริกที่วัดพระเชตุพนฯ ใน
รัชกาลที่ 3 พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพรองอำมาตย์ตรี มนุ นาคามคี 23 มิถุนายน
2512 หน้า 100 - 101

² โคลงนิราศหลวงนา กล่าวกันว่าหลวงนาแต่งจะเป็นหลวงนากนโคเมืองไทรบุรีไม่ปรากฏ
โคลงนิราศฉบับนี้กล่าวว่าแต่งในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวแต่แต่งยังไม่จบ

²พ.ณ. ประมวลมารค นิราศนรินทร์คาโคลงและนิราศปลื้ก้อยไ้ว หน้า 241

จากบทกลอนข้างต้นเป็นการกล่าวถึงความรักของพี่
ที่มีแก่น้อง เสี่ยงลมที่พัดมา ทำให้พี่เกราสลัดคิดถึงน้อง และเสียดว่าวรูปาทองลมร้องครวญ
อยู่ในอากาศนั้นเสมือนตัวพี่ร้องคร่ำครวญไวแพยซาบ กุจตั้งว่าวก็ไม่ปาน

ส่วนในค่านทางวรรณคดีนั้น ปรากฏในหนังสือเรื่อง
พระอภัยมณี ซึ่งแสดงบทกวีจรระยะหว่างพระอภัยมณีกับนางผีเสื้อสมุทร โดยเปรียบเทียบกับการ
เล่นแข่งขันว่าว ความว่า

"พระพังคาจิตพิทवास	ผืนอารมณ์สมพาสทั้งไทกเกร้า
การโลภก็ช่วยยอมมัวเมา	เหมือนนวกข้าวกินมันกนเสบียง
เกิดกุลาคว่ำปากเป่าติด	กระแะชะชิกจากบกระทบเหนียง
กุลาส่ายยายหนีตีแกเอียง	ปักเป้าเหวี่ยงฉกแฉและกระแวงชิก
กุลาโคลงไม่สู้คล่องกะพองกระแ่ง	ปักเป้าแทงทะลที่ไม่มีนิค
จะแกไขก็ไม่หลุดสุดความคิด	ประกบติดตกยาลงกลางดิน
สมพาสกับรักรวมภริมย์สข	เหมือนเค็ดคอกหญ้าคมพอไคกลืน
เป็นวิสัยในพิภพธรณินทร	ไม่สุดสิ้นเสนหาประเวณี ¹
	สุนทรภู่

จากบทกลอนข้างต้นนี้ สุนทรภู่ได้ใช้ริยาอาการของ
ว่าวจุฬากับว่าวปักเป้าในขณะที่ต่อสู้กันมาเปรียบเทียบในบทกวีจรระยะหว่างพระอภัยมณีกับ
นางผีเสื้อสมุทร

จากตัวอย่างบทประพันธ์ที่นำลักษณะของว่าวมากล่าว
ในวรรณคดีหรือบทกลอน เพลงยาวเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า ว่าวในสมัยรัตนโกสินทร์มีความ
สัมพันธ์กับชีวิตของคนไทยมาก แม้แต่กวีเองก็ยังนำมาพรรณนาไว้เป็นโคลงกลอนเสมอ ๆ

¹สุนทรภู่ พระอภัยมณี หน้า 17 - 18

ในปัจจุบันนี้กีฬาว่าวนอกจากจะเป็นที่นิยมเล่นกันแล้ว ยังบ่งชี้ทำให้เกิดอาชีพใหม่ขึ้นในสังคมไทยด้วยสิ่งนั้นคือ อาชีพการทำว่าวขาย มีการทำขายกันเกือบตลอดทั้งปีและเป็นอาชีพที่หารายได้ให้เป็นอย่างดีไม่แพ้อาชีพอื่น ๆ จากการสัมภาษณ์ ลุงหว่อง ม่วงพิน อายุ 62 ปี มีอาชีพในการทำว่าวขายได้กล่าวว่า ลุงมีอาชีพทำว่าวขายมาเป็นเวลานานแล้ว และในแต่ละปีมีกำไรจากการขายว่าวเป็นจำนวนเงินนับหมื่น ซึ่งสามารถใช้จ่ายไปได้ตลอดทั้งปีเลย¹ นับได้ว่าว่าวนอกจากจะเป็นเกมส์การละเล่นของคนไทยแล้วยังกลายเป็นอาชีพอย่างหนึ่งของคนไทยไปด้วย จึงเห็นได้ว่าว่าวมีความสัมพันธ์กับชีวิตของคนไทยอยู่ไม่น้อยเลยทีเดียว

3.2 จุดมุ่งหมายในการเล่น

จุดมุ่งหมายของการเล่นว่าวในสมัยรัตนโกสินทร์นั้น ปรากฏว่า ว่าวเป็นเพียงเกมส์กีฬาชนิดหนึ่งของชาวไทยและชาวไทยยังคงให้ความสำคัญต่อกีฬาชนิดนี้ โดยได้มีการจัดให้มีการแข่งขันกันขึ้นและให้ยึดถือเป็นประเพณีของชาวไทยตลอดไปอีกประการหนึ่ง

3.3 รูปแบบของว่าวที่มีการเล่นในแต่ละภาคของประเทศไทย

รูปแบบของว่าวที่มีการเล่นในระยะสมัยรัตนโกสินทร์ ปรากฏว่ามีรูปแบบว่าวที่เป็นของไทยดั้งเดิมและรูปแบบใหม่ ๆ ที่ได้รับการเผยแพร่มาจากประเทศอื่น ๆ เช่น จีน อินเดีย และมาเลเซีย เป็นต้น อย่างไรก็ตามในแต่ละภาคของประเทศไทยก็มีว่าวที่เป็นรูปแบบเก๋ต่างไว้อยู่เสมอ

ภาคเหนือ

รูปแบบของว่าวที่มีการเล่นกันอยู่ในภาคเหนือที่เป็นรูปแบบดั้งเดิมคือ ว่าวคู่ย ว่าวอู๋ม ส่วนรูปแบบใหม่ ๆ จะเป็นว่าวรูปสัตว์ชนิดต่าง ๆ เช่น ว่าวงู ว่าวนก

¹ หว่อง ม่วงพิน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ มณเฑียร พัวไพบุลย์ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ห้องสนามหลวง เมื่อวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2527

เป็นต้น และจากการวิจัยพบว่าในภาคเหนือมีเยาวชนนิยมเล่นว่าวกัน คิดเป็นร้อยละ

39.91¹

ภาคกลาง

รูปแบบว่าวที่นิยมเล่นกันในภาคกลางนั้นมีรูปแบบต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ทั้งที่เป็นรูปแบบดั้งเดิมคือ ว่าวจุฬา ว่าวปักเป้า ว่าวคู่ยู่ คู่ยู่ ว่าวหาง ว่าวอีแพรก ว่าวอีลุ่ม ส่วนรูปแบบที่ไ้รับมาจากประเทศอื่น ๆ ได้แก่ ว่าวรูปสัตว์ต่าง ๆ ได้แก่ ว่าวสูง ว่าวนกยูง ว่าวปลา ว่าวคน ว่าวผีเสื้อ เป็นต้น และจากการวิจัยพบว่าเยาวชนในภาคกลางนิยมเล่นกีฬาว่าวกันคิดเป็นร้อยละ 50.60²

ภาคตะวันออก

รูปแบบของว่าวในภาคตะวันออกนั้น มีรูปแบบที่เป็นลักษณะดั้งเดิมและรูปแบบที่มีลักษณะเหมือนกับภาคอื่น ๆ ได้แก่ ว่าวอีลุ่ม ว่าวหาง ว่าวหัวแตก ว่าวคู่ยู่ คู่ยู่ ว่าวกระชายและว่าวใบมะกอก³ ส่วนรูปแบบที่เป็นว่าวมาจากต่างประเทศในภาคนี้ก็ไม่เป็นที่นิยมเล่นและจากการวิจัยพบว่าเยาวชนในภาคนี้นิยมเล่นกีฬาว่าวคิดเป็นร้อยละ 38.40⁴

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประชาชนโดยส่วนมากนิยมเล่นว่าวพื้นเมืองกัน และว่าวที่เป็นที่นิยมมากที่สุดคือ ว่าวหางหรือว่าวคู่ยู่ คู่ยู่ รองลงไปได้แก่ ว่าวอีลุ่ม ว่าว

¹วรศักดิ์ เพียรชอบ โปรแกรมพลศึกษาและกีฬาเพื่อพัฒนาเยาวชนไทยในชนบท

หน้า 58

²ก.

³หน่วยส่งเสริมชุมชนส่งเสริมวัฒนธรรมไทยวิทยาลัยครูฉะเชิงเทรา นิทรรศการวัฒนธรรมไทยตะวันออก หน้า 122

⁴วรศักดิ์ เพียรชอบ น.ก.

ปลาโททงและว้าวประทุน เป็นต้น¹ และจากการวิจัยพบว่าเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนิยมเล่นกีฬาว่าวคิดเป็นร้อยละ 46.70²

ภาคใต้

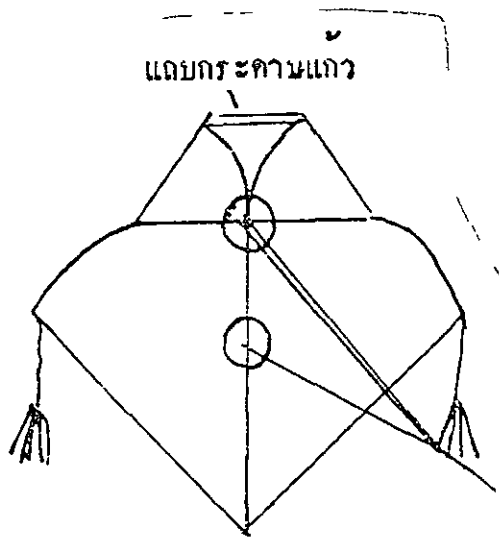
จากการสัมภาษณ์อาจารย์วิทยุ สุวรรณศิริ ซึ่งเป็นชาวอำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา โดยกาเน็ค และเป็นผู้ที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบและโครงสร้างของว่าวชนิดต่าง ๆ ทางภาคใต้ได้กล่าวว่า ในภาคใต้นี้มีว่าวเล่นกันเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในเขตของจังหวัดสงขลาที่มีว่าวที่มีรูปแบบต่าง ๆ กัน เช่น ว่าวนก ว่าวนกปีกแฉ่น ว่าวนกยุง ว่าวปลาวาฬ ว่าวปลาปักเป้า ว่าวควาย ว่าวใบยาง และว่าวกระป๋อง (ว่าวกระต่าย) เป็นต้น โดยรูปแบบของว่าวเหล่านี้เป็นว่าวพื้นเมืองทั้งสิ้นไม่ได้ไปลอกเลียนแบบมาจากใคร ส่วนในเขตจังหวัดที่อยู่ใต้สงขลาลงไปนั้น ชาวบ้านนิยมเล่นว่าววงเวียนกันอย่างมาก ว่าวที่มีรูปแบบอื่น ๆ ไม่นิยมประชันรู้กัน และที่น่าสังเกตอย่างหนึ่งในลักษณะของว่าวภาคใต้คือ มักนิยมติดแอด หรือที่ภาคกลางเรียกกันว่า สะนูหรือชนุนั้นเองไว้ที่ส่วนหัวของว่าวด้วย³ และจากการวิจัยพบว่าเยาวชนในภาคใต้นิยมเล่นกีฬาว่าวกันคิดเป็นร้อยละ 58.07⁴

¹ จารุวรรณ ธรรมวัตร หนังสือส่งเสริมการอ่านระดับมัธยมศึกษา เรื่องการละเล่นพื้นเมืองของเด็กอีสาน หน้า 41

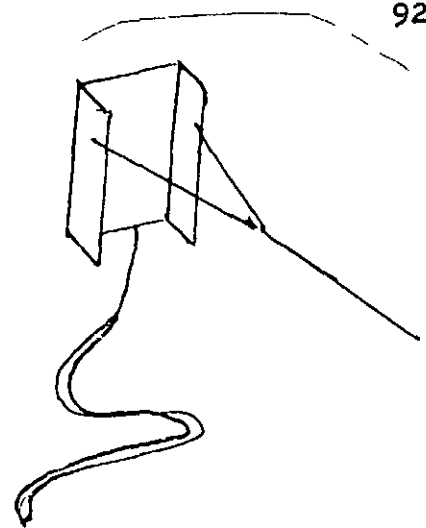
² วรศักดิ์ เพียรชอบ โปรแกรมพลศึกษาและกีฬาเพื่อพัฒนาเยาวชนในชนบท หน้า 58

³ วิทยุ สุวรรณศิริ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ มนต์เทียร พัวไพบุลย์ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่บ้านเลขที่ 200 ซอยวิเศษสุข ถนนรามคาแหง เขตหัวหมาก กรุงเทพมหานคร วันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2527

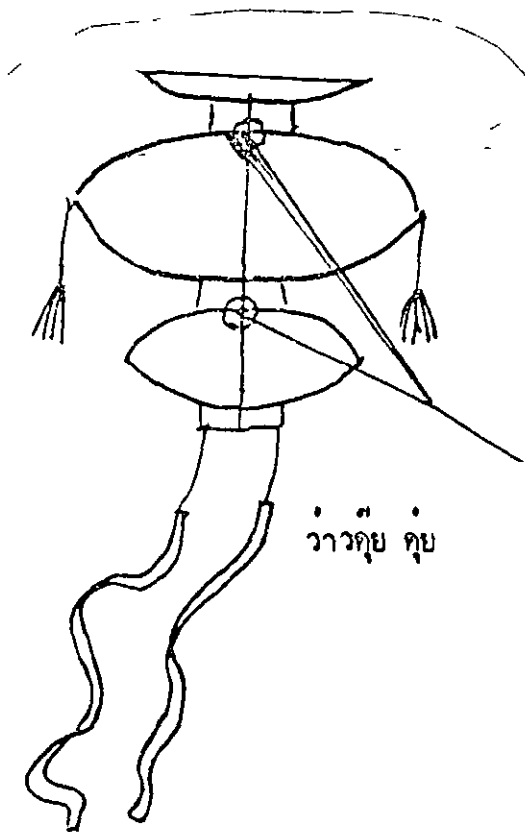
⁴ วรศักดิ์ เพียรชอบ น.ค.

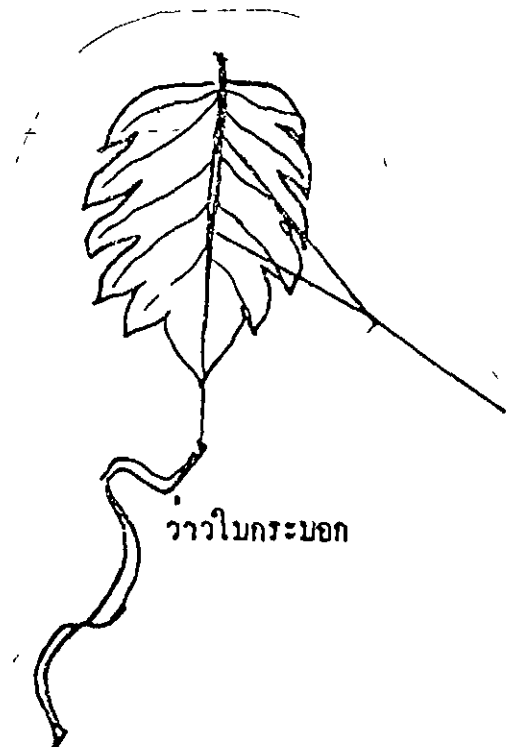
ว่าวหัวแตก

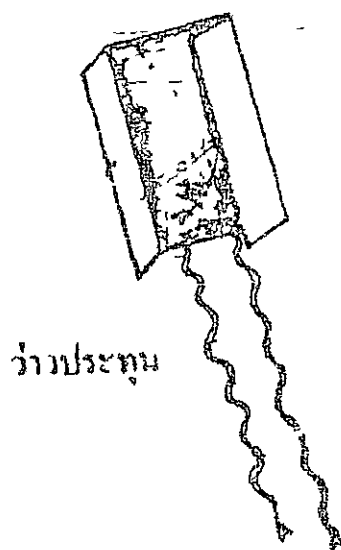
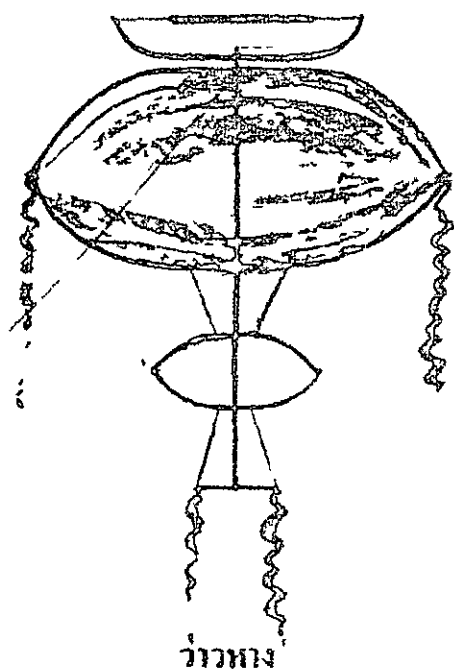
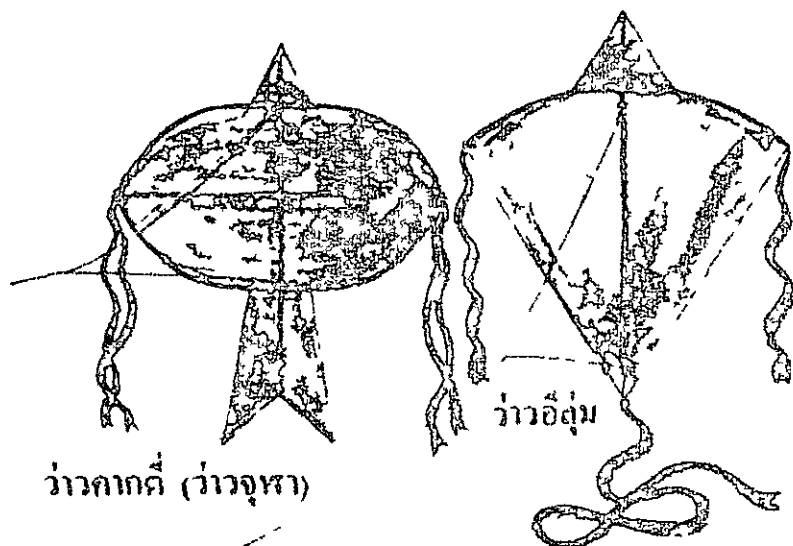
ว่าวประทุนหรือว่าวกระดาษ

ภาพประกอบ 16 รูปแบบว่าวของภาคตะวันออก

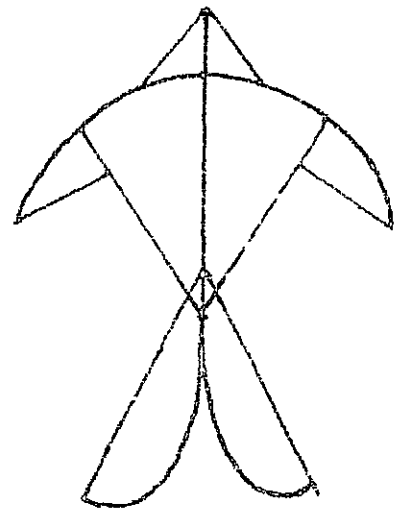
ว่าวใบกระบอก

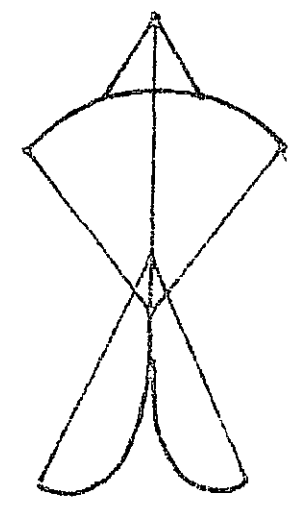
ภาพประกอบ 17 รูปแบบว่าวของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ .

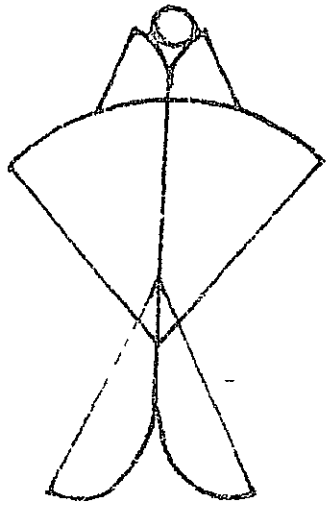
วาวใบบาง

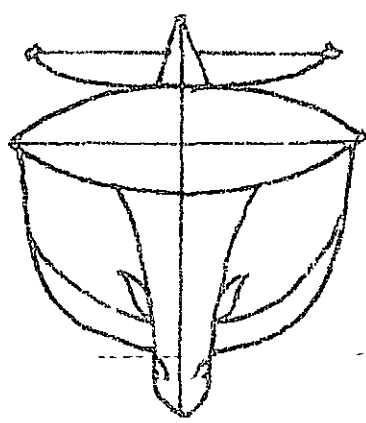
วาวปลาหมึกแอน

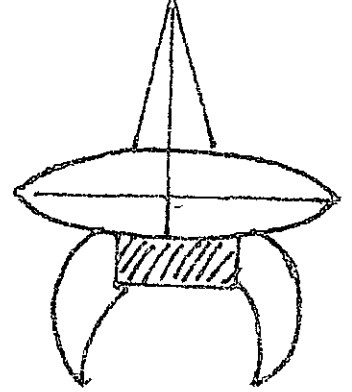
วาวปลา

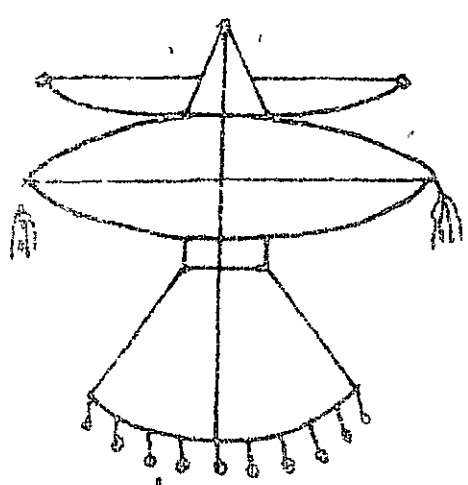
วาวปลาหวี

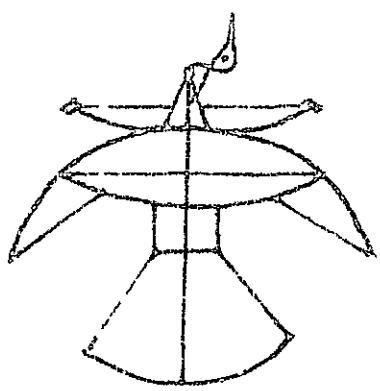
วาวควาย

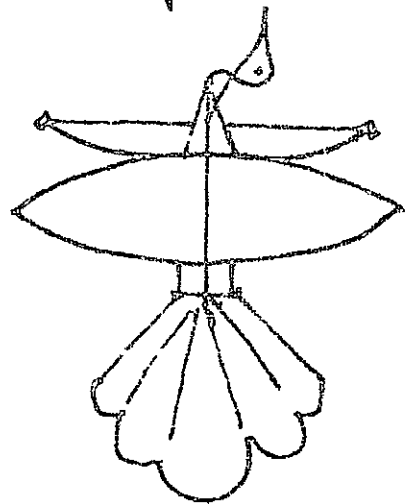
วาวจุฬา

วาวนก

วาวนกมีแอน

วาวนาคูญ

3.4 วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการประคิฐวาว

การประคิฐวาวนั้นจะต้องใช้วัสดุและอุปกรณ์ที่เป็นพื้นฐานเบื้องต้นดังนี้คือ มีด กาว ไม้ไผ่ กระดาษวาวหรือผ้า เชือกค้ายหรือเชือกป่าน แต่เนื่องจากวาวแต่ละชนิด มีวิธีการประคิฐที่ต้องใช้ความละเอียด ความสวยงามหรือความปราณีตของงานต่างกัน การประคิฐจึงต้องมีอุปกรณ์พิเศษเพิ่มขึ้นตามเทคนิคของวาวนั้น เช่น ตะไบ กระดาษทราย สีส้ม โลหะ เป็นต้น

3.5 วิธีการประคิฐ

การประคิฐวาวนั้นนับว่ามีใช้เป็นที่มองดูแล้วยาก แต่เมื่อได้ดูแล้วจะเห็นว่าวาวนั้นสามารถลอยขึ้นไปบนท้องฟ้าได้อย่างนุ่มนวลหรือมีประสิทธิภาพ ลักษณะวาวของชาวไทยมีทั้งรูปแบบและวิธีการประคิฐที่มีลักษณะต่าง ๆ เช่น การทาววกระดาษ จะกระหังไปจนถึงแบบหรือชนิดที่ยากมาก ซึ่งถ้ามิได้เรียนรู้ถึงหลักการของวิธีการประคิฐแล้วจะไม่ได้ผลอย่างแน่นอนโดยเฉพาะวาวจุฬา

3.5.1 การประคิฐวาวจุฬา*

การประคิฐวาวจุฬาเครื่องประกอบการทาววในขั้นต้นที่สำคัญคือ ไม้ไผ่สีสุกซึ่งจะต้องเป็นไม้ที่หนาและแก่จนเสี้ยนแข็งหรือดำ ควรเลือกไม้ไผ่สดทั้งลำที่เห็นว่าแก่แล้วตัดใช้ส่วนโคนที่เรียกว่า ซอไม้ เพราะมีเนื้อหนากว่าไม้ส่วนอื่น ไม้เป็นซีกโตพอเกือบขนาดไม้อก ปีกและขาบ ตากแดดแห้งแล้วฉีกไฟกุดให้ตรงจุค ค่อยไปนำมาเหลา ซึ่งก่อนเหลา ควรใช้กบไสให้เกลนเรียบเสียก่อนจะทำให้เร็วขึ้น โดยให้ส่วนที่เป็นผิวหรือเปลือกนอกนั้นคงอยู่ เมื่อไม้ถูกไสให้เล็กเกือบโคขนาดแล้ว จึงแต่งควยตะไบ ชักกระดาษทราย โกงปีกและขาบ ให้โค้งเสมอกันดังรูปภาพ¹

* วาวจุฬา เป็นแบบของพระยาภิรมย์ภักดี (บุญรอด เศรษฐบุตร)

¹พระยาภิรมย์ภักดี ตำนานวาวพั่น หน้า 57

การเตรียมไม้และเหลาไม้

ไม้ท้าววจุฬาประกอบควายไม้ 5 อัน คือ ไม้อก 1 อัน ปีก 2 อัน และขาบ 2 อัน และส่วนขนาดของวาวหรือหลักเกณฑ์ในการเหลาไม้และผูกโครงของ ผู้ประพันธ์แต่ละอาจารย์มักไม่ใคร่เหมือนกัน¹ ตัวอย่างที่ยกมานี้จะเป็นส่วนขนาดที่ท่านพระยาภิรมย์ภักดีได้คิดไว้คือ ไม้อกยาว 4 ศอก 1 คืบ หรือ 90 นิ้ว วัดเส้นรอบวงกลางอกโตที่สุด 2 นิ้ว 2 หุน เล็กเรียวไปที่ละน้อยถึงปลายหัววัดรอบได้ 1 นิ้ว 3 หุน แล้วเรียวมาทางหาง เข็มตรงที่ปีกกลางโต 1 นิ้ว 6 หุน ปลายเข็มโต 5 หุน ไม้ปีกสองอันยาวอันละ 68 นิ้วเท่ากัน ไม้ปีกอันบนวัดเส้นรอบวงที่ส่วนกลางได้ 2 นิ้ว เรียวลงมาถึงที่ผูกสายอุด 1 นิ้ว 6 หุน แล้วเรียวเล็กต่อไปให้มากในส่วนที่โค้งเป็นวงจนปลายสุดเหลือ 4 หุน คองโค้งให้โค้งเท่ากัน ทั้งสองข้าง

ส่วนไม้ปีกอันล่างนั้นเหลาให้มีขนาดย่อมกว่าปีกบนเล็กน้อย เพื่อจะ ใ้กระบายลมคันท้าวขึ้นสูง ไม้ขาบนมีขนาดยาว 65 นิ้ว สองอันเท่ากัน ปลายที่ผูกซ่อมขนาด เส้นรอบวงโต 1 นิ้ว 1 หุน และโคขึ้นไล่ลงมาถึงตรงที่ผูกปีกกลางเป็น 1 นิ้ว 7 หุน แล้วให้ เรียวถัดลงมาจากกลางกระพุ่มขนาดเล็กลงมาก่อนถึงปลายจนเหลือโตสุด 6 หุน ให้เหลา ขนาดเท่ากันทั้งคู่ให้โค้งเป็นวงเสมอกัน จึงเป็นการเสร็จการเหลาโครงวาว

การผูกและปักกระดากวาวจุฬา

วาวจุฬา เป็นวาวที่ใช้ทำการต่อสู้กันกับปักเป้า ดังนั้นการผูกโครง ติดกันจะต้องทำเป็นอย่างดีและแน่นหนา คือ เชือกที่ใช้ผูกติดกันจะกลายไม่ได้ การผูกโครงวาว ควรใช้ป่านใบกล้วยโตชุบน้ำการพันรัดเกี่ยวกอไก่แล้วฉนชะเนาะแน่นจนไม้ชนกันถึงบวบเป็นรอย หรืออาจใช้สาส์ลชุบน้ำการรองไม้ที่ชนกันนั้น

วิธีผูกวาวจุฬา เริ่มด้วยผูกไม้ปีกบนติดกับไม้อกให้แน่นคืออันหนึ่งก่อน แล้วผูกปีกอันล่างเช่นเดียวกัน แต่ต้องระวังให้ไม้ปีก 2 อันตรงกันพอดี ไม่บิดหรือตะแคงข้าง

¹สมาคมนักสาไทย กีฬาไทย ฉบับที่ระลึก 2504 หน้า 102

แล้วจึงรวบปลายปีกทั้ง 2 ประจบกันมิดหัวประกบให้แน่นเอาผ้าขาวอย่างเนื้อหนาหุ้มมิดหัว ป่าน ชุบน้ำกวาดที่นั่นอีกชั้นหนึ่งที่ต้องพันผ้านี้เพื่อจะกันไม่ให้ป่านปักเป่าตัดผ้าเข้าไปใน ปลายปีกว่าวจุฬาไ้ เพราะเคยมีเกิดขึ้นบ่อย ๆ ขณะต่อสู้กัน เมื่อผูกปลายปีกแน่นดีแล้ว คุ้แกว่งปีกต่อไปโดยเอาเชือกรั้งให้พองาววงปีกว่าวจุฬามี 2 ชนิด เรียกกันว่า ปีกมะยมและ ปีกหมอน คือ ปีกอ้วนทู่และปีกผอมแหลม ต่อมาผูกโคนซ่อมรวมติดกับไม้อกที่ซิดไว้ แล้วไม้ขาบท ปีกล่างเป็นแฉวง ขันเขนาระให้แน่นจึงผูกสายแรงขาบทที่ปลายเข็มถึงปลายขา รังคูล็องพอเป็น วงงามสมรูปเท่ากันทั้ง 2 ข้างก็จะโครูปโครงว่าว 1 ตัว

ข้อควรระวังในการผูกโครงทุกอันให้ส่วนที่เป็นผิวอยู่ด้านหลัง อย่า ให้ไม้แฉกไม่เสมอกัน ครั้นเห็นรูปว่าวดีเป็นที่พอใจแล้วก็ทดสอบวงปีก วงขา กับสายแรง เสมอเท่ากันอีกครั้งหนึ่ง แล้วเอากายหลอกซึ่งสักเป็นสี่เหลี่ยมหรือสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน คุ้ ของคาให้เท่ากันให้เรียบรอยแล้วปิดกระดาษ การปิดกระดาษว่าวจุฬาคุ้เหมือนว่าจะ เป็นที่ ลำบากมากกว่าว่าวปักเป้า เพราะมีขนาดใหญ่มากต้องติดกระดาษหลายแผ่นจึงจะพอปิด กวรับปิดกระดาษละซีกหรือครึ่งตัวเว้นหัวไว้อีกก่อน กระดาษที่ใช้จะต้องเป็นกระดาษที่มีเนื้อละเอียด หนียว ไม่ริ้วลมและเวลาตกลงมาไม่แตกง่าย ซึ่งโดยมากจะใช้กระดาษที่หามาจากประเทศ จีนหรือญี่ปุ่น เพราะมีคุณภาพดี การปิดว่าวก็ควรเลือกหาเวลาตอนที่อากาศไม่ร้อนจัดจนเกินไป เช่น เวลาค่ำหรือตอนเช้าซึ่งอากาศยังเย็นอยู่ หรือบางครั้งมาถึงกับต้องเอาผ้าชุบน้ำคลุมกระดาษ ก่อนปิด เพื่อให้แป้งเปียกที่ปิดตะเข็บแห้งช้าลงจะไม่ทำให้กระดาษยุบมาก เมื่อปิดเรียบร้อยแล้ว ควรปิดลูกปลาเสียให้เสร็จเลยที่เดียวแล้วจึงขึ้นหัวซึ่งผูก ป่านซึ่งอยู่ไซ้ 2 เส้น เส้นล่าง มีขนาดโตกว่าเส้นบนเล็กน้อย ผูกที่ปลายหัวมาจากที่ปีกบนไม่ต้องใช้ไม้หนูที่เรียกว่านมอุก รong ป่านสายอยู่ให้สูงขึ้นเหมือนว่าวจุฬาขนาดเล็ก ซึ่งถ้าผูกเส้นบนตึงพอเหมาะดี และปิดกระดาษ สะบักลมไว้เมื่อขึ้นไปจะมีเสียงอุกอากาศ ชรรคมหาหัวว่าวจุฬาของซึ่งให้แฉกหลังเล็กน้อย แต่ เฉพาะว่าวตามขนาดที่ยกตัวอย่างที่โลกกล่าวไว้นั้นควรแฉกประมาณ 5 นิ้ว ถ้าว่าวหัวตรงไม่ งอนเลยจะขึ้นไปส่ายไปมาเป็นวงกว้างและเมื่อควาลงมามักจะแฉก แต่ถ้าแฉกอนมากเกินไป

มักจะส่ายเป็นวงแคบและคว่ำไม่ไคร่ลง หากจะลงก็กลับลุกขึ้นเร็วและตะแบงไปทางไกลก็ยาก เมื่อผูกสายอุกขึ้นหัวและสลักแล้วก็ให้ปีนกระคายและลูกปลากับคอกจัน พ่นน้ำตากแห้ง เป็นเสร็จการทาวาวจุฬา 1 ตัว และสิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งที่มีก็มีประกอบด้วยคือ ถ่วงหัวด้วย ตะกั่วหรือโลหะ ซึ่งจะททำให้วาวไม่เบา หัวหมุนซึ่งโครงที่ดำใหม่ก็มีน้อยตัวนักที่ไถ่หน้าหนักพอดี การถ่วงตะกั่วนั้นต้องกะประมาณถ่วงให้เสร็จก่อนเอาวาวขึ้นทดลองจึงจะดี โดยมีวิธีพอเป็นเค้าถือจับปลายปีกทั้งสองยกขึ้นซึ่งดู ถ้าเห็นส่วนหัวหรือขาบหนักกว่ากันก็ถ่วงตะกั่วจนน้ำหนักพอดีกัน วิธีนี้เป็นวิธีการประมาณจะยึดถือเป็นหลักเกณฑ์ตายตัวไม่ได้ จนกว่าจะได้นาวาวขึ้นไปกินลมเต็มปีกแล้วจึงค่อยแก้ไขกันต่อไปอีกครั้ง

วิธีทดสอบและแก้ไขวาวจุฬา

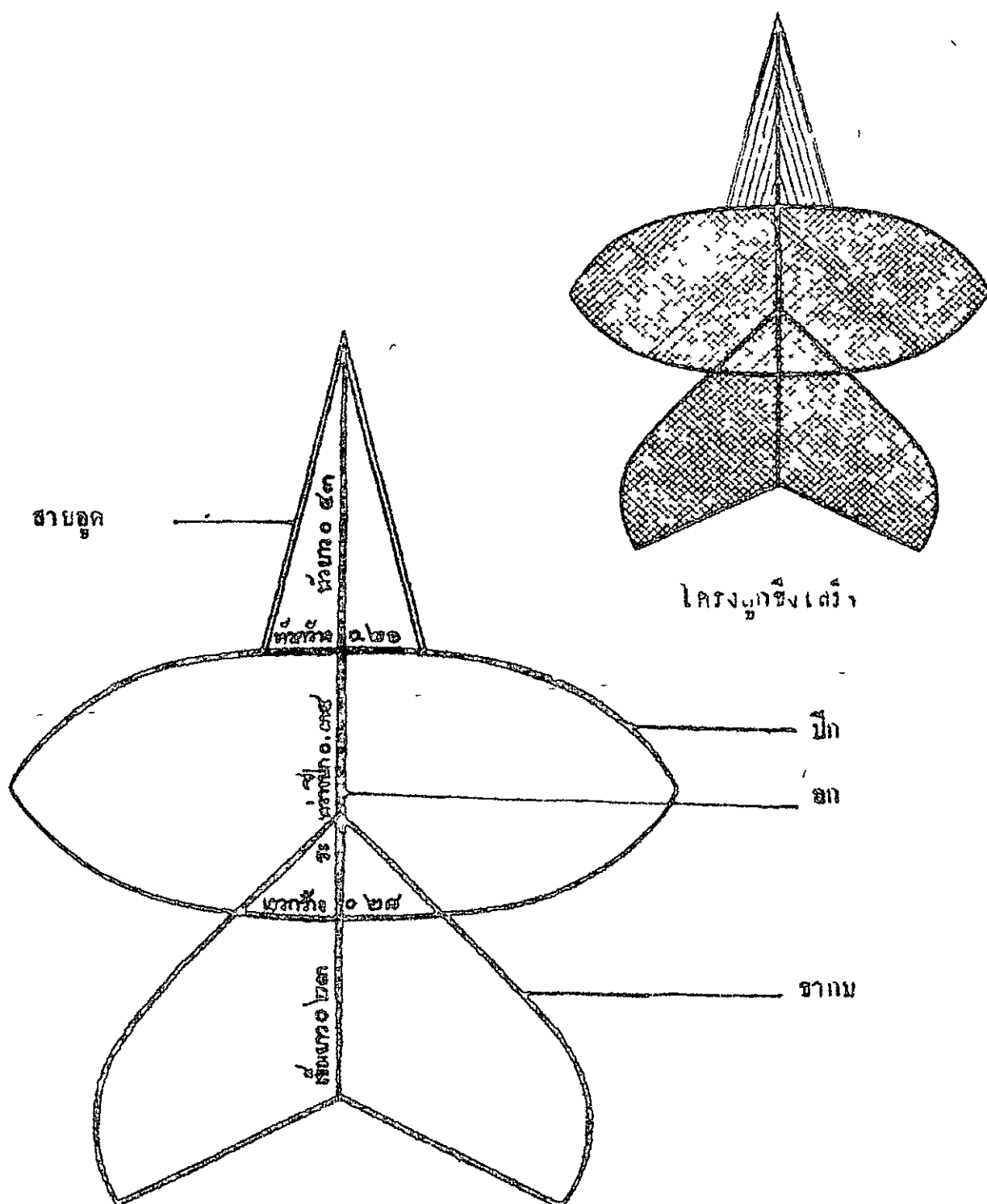
เมื่อก้าววาวและถ่วงตะกั่วที่หัวเรียบร้อยแล้ว ให้เจาะรูและผูกขลุ่ยกลางขลุ่ยบนคอกปลานที่ซีกสองเส้นทบกันยาวราว 8 - 9 ช่วงอก แล้ววัดขลุ่ยให้กินหนาเกินขอบคอกจันประมาณครึ่งนิ้ว เป็นการเสร็จเรียบร้อยแล้ว คอไปให้เตรียมนาวาวขึ้นลองได้ โดยสังเกตดูวาววาวเมื่อขึ้นไปแล้วมีลักษณะอาการเช่นใดบ้าง

ถ้าวาวมีลักษณะอาการหมุนหรือทรงตัวอยู่ไม่ได้ เป็นเพราะสาเหตุมาจากวาวกินหนาเบาหัว ถ้ากินหลังเบาหัววาวจะหมุนและจะกินลมมีน้ำหนักมาก ส่วนขลุ่ยกินหนาพอดีเป็นแต่เบาหัวเล็กน้อยก็จะขึ้นไปส่ายบ้างหมุนบ้างและขึ้นไปไม่ได้สูง แต่ถากินหลังหนักหัวคอกจัน วาวจะขึ้นนิ่งเฉย ๆ ไม่ส่ายและเมื่อขึ้นติดลมจะมีแรงถึงมากจนคน 2 คนก็ไม่สามารถที่จะรั้งอยู่ได้ หรือถากินหนาหนอยหนักหัวหนักก็จะส่ายวงกว้างเหวี่ยงลม⁺⁺ สูงก็แต่มีแรงน้อย

* ตะแบง หมายถึง อาการของวาวในลักษณะที่ถูกบังคับให้โยบเฉยไปทางด้านข้าง

** วาวเหวี่ยงลม หมายถึง อาการของวาวที่ถูกปล่อยให้ลอยสูงขึ้นไปจนกระทั่งถึงระดับชั้นของลมชั้นหนึ่งที่มีกระแสลมแรง (ชาวบ้านเรียกว่า จมบน) ซึ่งนำมาเปรียบเทียบกับกาพูดหรือการทาอะไรของคนที่ไม่เลินจลิมตัวหยุดไม่ได้

ลักษณะของวาวแบบนี้ผู้รักบางคนชอบเล่นมาก ส่วนที่มันไค้ลักษณะพอกิพร้อมทั้งหน้าหลังและ
 ถวงหัวก็จะขึ้นไปกินลมสายเป็นจิงหะเสมอไม่ซักและคลองมือผู้รัก จะบังคับไปทิศทางใดก็
 ง่าย ถ้าเห็นเอียงเซไปข้างหนึ่งก็ให้เอาป่านเล็กร้อยรูทึงบนข้างที่เอียง แล้วรัดป่านตุงก่อน
 ไปทางคานที่เอียงนั้นให้แน่น เรียกว่า รัดเอียง แล้ววาวจะหายเอียงไค้

ภาพประกอบ 19 โครงง้าวจุฬา

3.5.2 การประคิษฐวาวปักเป้า*

วาวปักเป้าที่ทาเล่นกันโดยทั่วไปอาจจะใช้ไม้ชนิดใดก็ได้ แต่ถ้าจะให้มีความปลอดภัยแล้วควรเป็นไม้ไผ่สีสุก กล้วยเป็นเพราะไม้ไผ่ชนิดนี้หยุ่นตัวหรือสปริงตัวดี เหนียวและทนทานต่อแรงคม การเลือกไม้ควรเลือกหาตัดมาจากไม้ในกอที่เป็นลาสดไม่ยอกควน หรือตายคากอ ต้องเป็นไม้ขนาดเล็กมีปล้องยาวซึ่งเรียกกันว่า เพชรไม้ และอายุแก่ไม้ต่ำกว่า 3 หรือ 4 ปี เวลาที่เหมาะสมสำหรับตัดไม้สมควรเป็นหน้าแล้งเดือนมีนาคมหรือเมษายน ก่อนฝนตกจึงจะดี มิฉะนั้นไม้จะไม่แข็งแรงและจะลู่ลมได้ง่าย เมื่อตัดไม้ที่ต้องการได้แล้วนำมาผ่าซีกตากแดด แล้วตัดให้ขนาดกับความยาวของอกและปักปักเป้า วาวปักเป้าตัวหนึ่งจะใช้ไม้ 2 อัน อันหนึ่งทากและอีกอันทากปัก ซึ่งในส่วนของไม้ปักจะต้องเอาส่วนที่เป็นข้อไว้กลาง ส่วนไม้อกจะมีข้ออยู่ตรงไหนก็ซอกก็ได้

ก่อนที่จะเหลาไม้เป็นโครงวาวต้องตากแดดให้แห้งเสียก่อน ถ้าสามารถปล่อยให้แห้งกลางแจ้งก็ยิ่งดี นำไม้มาฉีกไฟค้ำให้ตรง วิธีตัดไม้ไผ่ซีกให้ตรง ควรใช้น้ำมันหรือโซทาไม้ฉีกไฟให้ร้อนจัดแล้วจึงตัดไปทางใดก็ได้ที่ง่าย เว้นแต่ส่วนที่เป็นข้อมีเส้นแข็งพิเศษจะคัดก่อนข้างยากสักหน่อย จึงไม่ควรหักโหมในการตัดบริเวณนี้ เพราะอาจจะหักหรือแตกได้ ถ้าไม่มีตาหนิซารุก ว่าวที่ขึ้นไปจนติดลมอาจจะหักกลางอากาศได้ เมื่อตัดไม้ปักและอกได้ตรงดีแล้ว จึงลงมือเหลาไม้ให้กลมและเรียวควมมีค เล็กจนเกือบได้ขนาดที่ต้องการ โดยจะต้องให้ส่วนที่เป็นผิวเปลือกไม้คงอยู่ไว้ทุกชั้น เพราะผิวเป็นส่วนสำคัญมาก ถ้าเหลาเสียหมดไม่เอาไว้ ไม้จะสปริงตัวไม่ดีเพราะหักง่าย เมื่อเหลาได้ขนาดตามที่ต้องการแล้วก็ตกแต่งควมตะใบ แล้วโยงไม้ปักนั้นคู่ให้โค้งพองาม ค่อยไปให้ซัดควมกระคายทรายให้เกลี้ยง อีกชั้นหนึ่งเป็นเสร็จการเหลาไม้โครงวาวปักเป้าตัวหนึ่ง

*วาวปักเป้า เป็นแบบของพระยาภิรมย์ภักดี (บุญรอด เศรษฐบุตร)

ส่วนขนาดความใหญ่ของวาวตามระเบียบของสมาคมกีฬาไทยได้บัญญัติไว้ 2 ขนาด คือ วาวปักเป้าขนาดใหญ่ออกยาวไม่เกิน 34.5 นิ้ว ขนาดเล็กออกยาวไม่เกิน 28.5 นิ้ว โดยส่วนตัวใบจะโต เล็ก แข็ง อ่อน เท่าไรไม่กำหนด¹ และการผูกวาวปักเป้าจะใช้สูตรการแบ่งส่วนที่เรียกกันว่า ปีกหก ออกห้า คือปีกยาวหกส่วน ออกยาวหาส่วนหรือการตามารของท่านพระยาภิรมย์ภักดี (ชม เศรษฐบุตร) คือ ปีกยาวแปดส่วน ออกยาวเจ็ดส่วน²

วิธีผูกโครงและปีกกระดาษ

เมื่อเหลาไม้อกและปีกได้ตามที่ต้องการแล้ว เอาค้ายหลอดควันเกลียวโตเท่าสายเบ็ดขนาดย่อม ผูกกลางปีกที่ซึ่งน้ำหนักแล้วหอยไว้ที่ปลายไม้อกตอนหัวให้เป็นระยะจากหัวปักเป้ายาว 6 นิ้ว 6 หุน โดยต้องระวังให้ผิวทั้งสองอันหันออกทางด้านหลังตรงข้ามกับกระดาษที่ปัก แล้วเอาค้ายควันผูกปลายกันส่วนออกทั้งปลายปีกทั้งสองให้คลุมลงมาให้เท่ากัน เรียกว่าสายแรงกระเบน แล้วเอาค้ายควันขนาดใหญ่พอสมควรผูกตรงโคนปีกโยงไปพาดปลายหัวซึ่งบากไว้รับที่ปลายไม้ไว้รับค้ายแล้วขามมาผูกปีกที่โคนอีกข้างหนึ่งให้ไ้ระยะเท่ากันเรียกว่า แรงหัว เสร็จแล้วจะเป็นโครงวาวสำเร็จรูป

ถ้าเห็นว่าวาวยังมีลักษณะปีกกางอยู่ก็ให้รังแรงกระเบนให้สั้นเข้าไปอีก ถ้าปีกคลุมเกินไปแสดงว่ารังสายแรงกระเบนมากเกินไป วาวปักเป้าที่ได้รับการชมเชยว่ารูปลักษณะงามนั้นต้องเป็นวาวที่วัดสี่มุมเกือบเป็นสี่เหลี่ยมเท่ากัน เมื่อเห็นรูปร่างวาวดีพอแล้วก็ตรวจสอบสายแรงกระเบนและสายแรงหัวทั้งสองข้างให้เท่ากัน ผูกมัดปลายให้แน่นซึ่งสักค้ายค้ายหลอดอย่างใหญ่ โดยผูกที่ตรงกระเบนอกกับโคนปีกให้แบ่งระยะเป็นช่วงละ 7 หรือ 8 เส้น พร้อมทั้งต้องแต่งโคนปีกให้หวงเท่าเสมอกันด้วย เพื่อจะให้ปลายค้ายที่ผูกติดแน่นกับไม้ควรใช้

¹สมาคมกีฬาไทย ระเบียบ กติกาการแข่งขัน หน้า 5

²พระยาภิรมย์ภักดี ตำนานวาวพนัน หน้า 40

นักการจิมตึกลงไปค้วย เมื่อถูกโครงซึ่งสักเรียบร้อยแล้วก็เริ่มปิดกระคาน

วิธีการปิดกระคานให้ใช้การแบ่งเปี้ยกปิด แต่ต้องระวังอย่าให้ตะเข็บกระคานยุ่ยได้ ส่วนของกระคานว่าวพนักนี้สำคัญเช่นกัน จึงต้องเลือกกระคานที่เหนียวและไม่โป่งลมรั่วได้ เมื่อปิดกระคานเต็มว่าวดีแล้วได้ตัดกระคานที่สำหรับปิดว่าวนั้นมาทำเป็นแถบเส้นเล็ก ๆ ปิดทับอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า ลูกปลา ลูกปลานี้จะช่วยทำให้กระคานปิดว่าวตึงเสมอกัน แล้วปิดคอกจันสำหรับผูกซุงทั้งคานบนและล่าง นำว่าวมาพ่นนาและนำไปผึ่งลมให้แห้ง เมื่อว่าวแห้งดีแล้วนำมาเจาะรูผูกซุงเป็นเส้นรูดทาวว่าวตัวหนึ่ง การผูกซุงปักเป้าสำคัญอยู่ที่ซุงล่างมักเรียกกันว่า สะคือ ควรทองเจาะรูผูกที่ศูนย์กลางระหว่างปลายปักทั้งสองข้าง ลคคาลง 1 นิ้ว ถ้าผูกสูงหรือต่ำมากไปว่าวจะขึ้นไปมีอากาศส่ายไม่คล่อง ส่วนซุงบนเจาะ 4 รูกลมไม่ปักแบบธรรมดา

วิธีการทาวางปักเป้า

ว่าวปักเป้าเป็นว่าวที่ค่อนข้างยาวหากวดยาวผืนก็ซ้อนกัน 2 หรือ 3 ชั้น ผ่าที่ใช้เป็นผ้าขาวบางไม่มีแป้ง ทางชนิดธรรมดาที่หาได้กันอยู่เป็นแบบพับ 3 ชั้น ผืนกวดยาวแป้งเปี้ยก ส่วนคานทางตอนโคนกว้าง 3 นิ้ว 2 หุน เรียวไปปลายหางเหลือกว้าง 2 นิ้ว ยาว 8 ช่วงอกเศษ ส่วนโคนทางผูกไว้ช่วงหนึ่งยาวสามช่วงอีกครั้ง โดยใช้ป่านที่ชักว่าวนั้นมาทาและกรวแทรกสายป่านผืนเป็นแกนกลางทางยาวประมาณครึ่งทางกวดย โดยจะต้องผูกแทรกให้ตรงศูนย์กลางของแถบหาง มิฉะนั้นหางจะปลิวกินลมหมุนไปข้างเดียวเป็นเกลียวทำให้ป่านกลายเกลียวขาดไถ่กายหรือบางครั้งไปจะต้องถูกป่านหรือสายเครื่องว่าวจุฬา (จำปา) แล้วจะติดพันกับสายป่านไม่สามารถที่จะเลื่อนหลุดออกไปได้ อาจทำให้ปักเป้าตายปิ้ง*ในทันที ผ่าที่ทาเป็นหางเรียบร้อยแล้วจะต้องนำมาวัดทับให้ตึงกันโดยแน่น ทางปักเป้าเป็นส่วนสำคัญซึ่งน้ำหนักของหางจะต้องพอดีหรือเหมาะสมกับว่าว จึงจะทำให้ว่าวมีความคล่องตัวและบังคับได้โดยง่าย

*ตายปิ้ง หรือเข้าปิ้ง เป็นอาการที่ว่าวปักเป้าติดสายป่านเครื่องว่าวจุฬาจนไม่สามารถที่จะขยับไปมาได้เลย

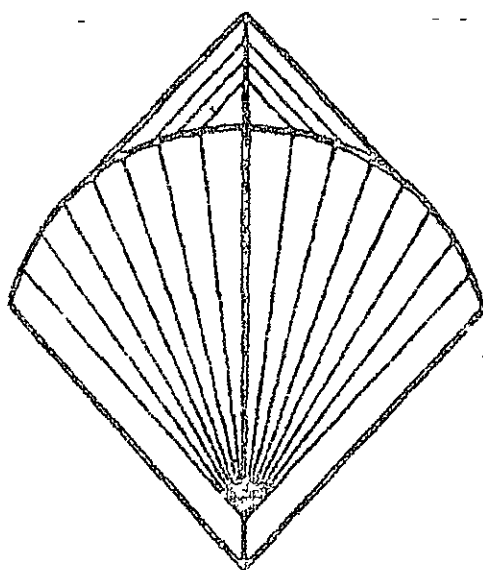
วิธีการทำเหนียงปักเป้า

การทำเหนียงของปักเป้านั้นทำได้ไม่ยากนักเพียงใช้สายป่าน ผูกมัดเพิ่มขึ้นอีกเส้นหนึ่ง โดยผูกปลายทั้งสองที่เชือกวาวให้กลางห้อยทั้งข้างก็เป็นเหนียง โดยสมบูรณ์ แต่สำหรับว่าวพั่นนั้นจะต้องทำเหนียงไว้ต่างหากเป็นจุดและจะผูกติดกับว่าว ต่อเมื่อจะเอาขึ้นไปต่อสู้กับว่าวจุฬาเท่านั้น เหนียงนี้ใช้สายป่านที่ชักมาหาเป็นเส้นยาว 3 วา ใส่หลอดหมุนได้ไว้หัวท้าย ส่วนล่างกรวใช้ป่านขนาดโคนน้อยผูกปลายติดกับหลอด ปลอยกลางป่านในทุ่ง ที่ต้องให้หลอดผูกปลายก็เพราะจะให้เชือกเหนียงหมุนได้ซึ่งจะทำให้เหนียงกางตัวอยู่เสมอไม่พันกันยุ่งเป็นเกลียว ส่วนที่ต้องการให้เส้นล่างโคนน้อยก็ โดยเมื่อเหนียงเข้าตัวว่าวหรือสวซุงแล้วจุฬาจะสับตัวไปบ่าให้ออกจากเหนียงหลาย ครั้งกว่าจะตกลงดิน ซึ่งระหว่างนั้นป่านเหนียงจะรูดอยู่กับตัวว่าวหรือสวซุงอย่างหนัก อาจขาดเสียที่แถวจุฬาได้และประการที่สำคัญคือปักเป้ามี่แต่เหนียงเป็นอาวุธสำคัญ ที่จะต่อสู้กับว่าวจุฬาได้

วิธีทดลองแก้ไขว่าวปักเป้า

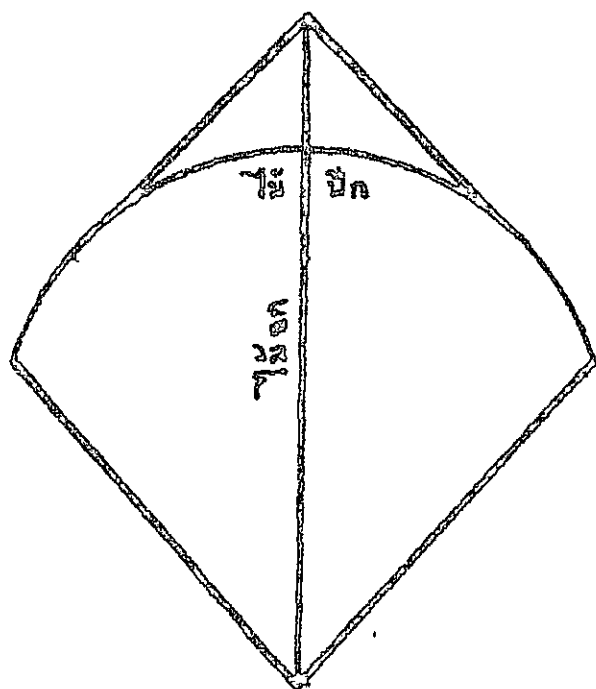
เมื่อทดลองว่าวจนครบทุกส่วนแล้วก็ถึงขั้นการทดสอบนำว่าว ขึ้นดูและแก้ไขก่อนนำเข้าสนามแข่งขันกับจุฬา เพราะว่าวทำไปขึ้นใหม่ ๆ มักจะไม่ดี พร้อมนัก ลักษณะของว่าวที่ยังไม่ดีนั้นจะมีอาการแสดงคือ ถ้ากินหน้าเบาทางว่าวจะ ควงหมุนขึ้นไม่ได้ ถ้าเพียงแต่กินหน้าทางไม่เบาก็จะยักกว้างงาหนาหมุนบ้าง แต่ถา กินหลังไม่เบาทางก็จะขึ้นที่อั้งตัวตรงเฉย ๆ และเวลากินลมน้อยหัวจะสั่น ส่วนโคน ทางถายาวเกินไปว่างจะยักกว้างและควงควย หากสั้นเกินไปว่าวก็จะที่อ้มไม่ยักคูกว่าว กินหลัง ว่าวจะขึ้นลอยหน้ายักวงงามเสมอเป็นจังหวะ จะบังคับให้ไปในทิศทางใดได้ง่าย ถ้าว่าวเอียงว่าวจะนกตะแบงหรือเทไปข้างเดียวให้ใช้ตะกั่วถ่วงปีกแก้กันอีกข้างหนึ่ง¹

¹พระยาภิรมย์ภักดี ตำนานว่าวพั่น หน้า 48

โครงกระดูกคนโบราณ

- โครงกระดูกคนโบราณ
โครงกระดูกคนโบราณ

- โครงกระดูกคนโบราณ

3.5.3 การประคิฐว้าวคู้ย คู้ย หรือคู้ย คู้ย*

ว้าวคู้ย คู้ย เป็นว้าวที่มีลักษณะรูปแบบคล้ายกับว้าวจุฬา ต่างกันเพียงที่ว้าวคู้ย คู้ย มีปีกขนาดเล็กอีกอันหนึ่งแทนขาของว้าวจุฬา และที่ส่วนหัวของว้าวจะมีลักษณะเป็นไม้ไผ่ขึ้นมาตรง ๆ จากปีกบนเพื่อไว้สำหรับผูกคันธนู

การเตรียมไม้และการเลาไม้

ว้าวคู้ย คู้ย เป็นว้าวที่นิยมใช้ไม้ไผ่มาประคิฐเป็นส่วนมาก แต่บางครั้งก็อาจใช้ไม้อื่น ๆ มาประกอบด้วยได้ โดยมากมักจะเป็นเพียงไม้อกเท่านั้น ส่วนประกอบอื่น ๆ เป็นไม้ไผ่ทั้งหมด เนื่องจากว้าวชนิดนี้เป็นว้าวที่ประคิฐขึ้นเพื่อความสะดวกและฟังเสียงดนตรีจากฉลุหรือสะนู จึงไม่จำเป็นต้องเตรียมไม้ไผ่ล่วงหน้าหรือมีขั้นตอนกึ่ง เช่น การประคิฐว้าวจุฬา เพียงนำไม้ไผ่ที่มีขนาดลำใหญ่ ๆ มาตัดเป็นท่อนแล้วมาเป็นซีกใหม่ขนาดโตพอกับขนาดที่ต้องการ นำไปตากแดดไว้ให้แห้งแล้วนำมาเลาหรืออาจใช้ไม้ไผ่ที่แห้งแล้วมาผ่าเป็นซีกเลาเป็นโครงเลยก็ได้ ไม้ที่ใช้ในการประคิฐว้าวคู้ย คู้ย ประกอบค้ำยไม้ 6 ชิ้น คือไม้อก 1 ชิ้น ไม้ปีก 4 ชิ้น และไม้ปลายอกค้ำกลาง 1 ชิ้น

ว้าวคู้ย คู้ยนี้เป็นว้าวที่ไม่ได้กำหนดขนาดไว้แน่นอนว่าปีกหรืออกจะต้องมีความยาวเท่าใดกึ่งเช่นว้าวจุฬา โดยมากนิยมประคิฐให้มีขนาดความยาวของอกตั้งแต่ 40 นิ้วขึ้นไป ขนาดของไม้อกนี้เป็นส่วนสำคัญที่ใช้เป็นเกณฑ์ให้ทราบว่า ว้าวที่ประคิฐจะมีขนาดใหญ่หรือเล็กเท่าใด เช่น ถ้าไม้อกยาวถึง 100 นิ้ว แสดงว่าจะต้องมีขนาดใหญ่มาก ถ้าอกสั้นเหลือ 40 นิ้ว ก็แสดงว่า เป็นว้าวขนาดเล็ก ดังนั้นในการประคิฐผู้ประคิฐกำหนดความยาวของอกนั่นเอง ส่วนการทำปีกส่วนบนก็จะอาศัยความยาวของไม้อกเป็นเกณฑ์อีกครั้งหนึ่ง คือ ไม้ปีกจะยาวกว่าไม้อกประมาณ 1 ฝ่ามือ หรือ 5 - 6 นิ้ว และปีกล่างก็จะมีขนาดเล็กกว่าปีกบนลงมากครึ่งหนึ่ง ทั้งที่อธิบายมานั้นจะเป็นหลักเกณฑ์โดยกว้าง แต่ในที่นี้จะไดยกตัวอย่าง

* ว้าวคู้ย คู้ย เป็นแบบของนายทองขาว จวบฤกษ์เย็น

ของวาวที่มีขนาดความยาวของอก 45 นิ้ว ของนายทองขาว จวบฤกษ์เย็น* มาแสดง ให้เห็นชัดเจนขึ้น

เมื่อได้ไม้เป็นซีกตามที่ต้องการแล้ว นามาเหลาให้มีขนาด เล็กลงด้วยมีดตามลักษณะของไม้โครงแต่ละชนิด คือ ไม้อกยาว 45 นิ้ว เหลาให้เป็น แท่งกลมหนา $3/8$ นิ้ว เท่ากันโดยตลอด หรือจะให้ปลายทั้งสองด้านเรียวลงไปแบบเข็ม ดังว่าวจุฬาก็ได้ ไม้ปีกส่วนบน 2 ชิ้น ยาว 50 นิ้ว เหลาให้เกลี้ยงกลมขนาดความหนา ตรงจุดศูนย์กลาง $3/8$ นิ้ว เหลาให้เรียวเล็กลงไปทางปลายทั้งสองคู่ให้อ่อนและโค้ง เป็นวงพอสวยงามเหมือนกันทั้ง 2 ชิ้น ไม้ปีกส่วนล่าง 2 ชิ้นยาว 25 นิ้ว เหลาให้เกลี้ยงกลมขนาดความหนาตรงจุดศูนย์กลาง $2/8$ นิ้ว แล้วเรียวลงไปทางปลายทั้งสองคู่ให้อ่อนโค้งเป็นวง ไม้ปลายส่วนล่างของอกเป็นไม้รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ากว้าง $3/8$ นิ้ว ยาว 10 นิ้ว เหลาให้เกลี้ยงและเจาะรูตรงจุดศูนย์กลางของไม้ขนาดความโตเท่ากับไม้อก เพื่อใช้สวมกับไม้อกให้กระชับแน่นขึ้นเมื่อผูกเข้าด้วยกัน

การผูกโครงและปิดกระดาน

วิธีการผูกโครงเริ่มด้วยการนำไม้ปีกบนอันแรกตรงจุดศูนย์กลาง ไม้ผูกติดกับไม้อก โดยให้ตาจากปลายยอดอกประมาณ 2 - 3 นิ้ว ตรงจุด ก นำไม้ปีก อันที่สองผูกตาลงมาจากปีกอันแรกตรงจุด ข ระยะความห่างของจุด ก กับ ข ประมาณ 19 นิ้ว ซึ่งอาจจะกว้างหรือแคบกว่านี้ก็ได้ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ประดิษฐ์ว่าให้ กว้างเท่าใด ถ้ากว้างมากปีกก็จะดูเป็นวงอ้วนทู่ ถ้าแคบก็จะดูโค้งเป็นวงแหลม และ รวบรวมปลายปีกทั้งสองมัดรวมกันตรงจุด ก ต่อไปนำไม้ปีกส่วนล่างอันแรกผูกตาลงมาจากจุด ข ประมาณ 4 - 5 นิ้ว ตรงจุด ง และอันที่สองตรงจุด จ ให้นำเป็นวงโค้งกว้างหรือ แคบเหมือนกับปีกส่วนบน นำไม้ปลายอกส่วนล่างสวมตรงที่เจาะเป็นรูเข้ากับไม้อกตรงจุด ข

*ทองขาว จวบฤกษ์เย็น เป็นบุคคลหนึ่งที่มีอาชีพในการประดิษฐ์ว่าวขาย

มัลให้ติดกับไม้อกจนแน่น แล้วใช้เชือกค้ายผูกกับปลายไม้วิ่งไปผูกติดกับไม้ปีกส่วนล่าง
คานซ้ายและขวา และระหว่างปีกส่วนบนกับปีกส่วนล่าง กังภาพ

เมื่อผูกโครงสมบูรณ์ขึ้นต่อไปนำมาปีกกระดากโดยใช้กระดาก
ที่มีขนาดกว้างยาวเท่ากับตัววาว วางลงกับพื้น นำโครงวาววางทับลงไปใต้กระดาก
แล้วใช้คินสอดูตามรูปโครงจนรอบและนำกรรไกรมาตัดตามรอบที่ขีดไว้ โดยให้เหลือ
ขอบห่างจากรอบที่ขีดไว้ประมาณ 1 นิ้ว หลังจากนั้นให้นำกาบแบ่งเปียกทาที่ตัวโครง
ปิดทับลงไปใต้กระดากและใช้กาบหอรอบขอบกระดากที่เหลือเกินไว้ปิดทับคลุมโครงวาว
ให้แน่น ในการปิดกระดากเพื่อความสะดวกควรคัดส่วนที่เป็นขอบแบ่งออกเป็นชิ้นสั้น ๆ
จะหาให้ปิดง่ายและกระดากไม่ย่น เมื่อกาบที่ใช้ปิดแห้งแล้วให้หาคอกจันทัดตรงจุด
ก และ ข ซึ่งจะใช้เป็นจุดที่ผูกสายชุง ค่อยไปให้ทำหางวาวโดยใช้กระดากหรือเศษมา
มาดัดเป็นแถบยาวต่อกันตามต้องการไม่กำหนด ผูกติดที่ปลายไม้ส่วนล่างไม้อกทั้งสองมุม
และตรงจุด-ค ทั้งสองคานกังภาพ เสร็จแล้วให้นำเชือกค้ายมาผูกสายชุงตรงจุด-ก
และ ข สายชุงตรงจุด-ก จะสั้นกว่าสายชุงจุด-ข รวมปลายเข้าหากันแล้วมัด ระยะ
ความห่างจากปลายที่มัดจากตัววาวประมาณ 18 นิ้ว ก็จะได้อูปรวาวคู้ๆ คู้ๆ แต่เนื่องจาก
วาวชนิดนี้จะต้องมีธนูหรือส่นที่ทำให้เกิดเสียงคนตรีผูกติดไปด้วย จึงต้องมีธนูผูกไว้ที่
ปลายยอดไม้อกอีกชิ้นหนึ่งก็จะได้อูปรวาวคู้ๆ คู้ๆ โดยสมบูรณ์

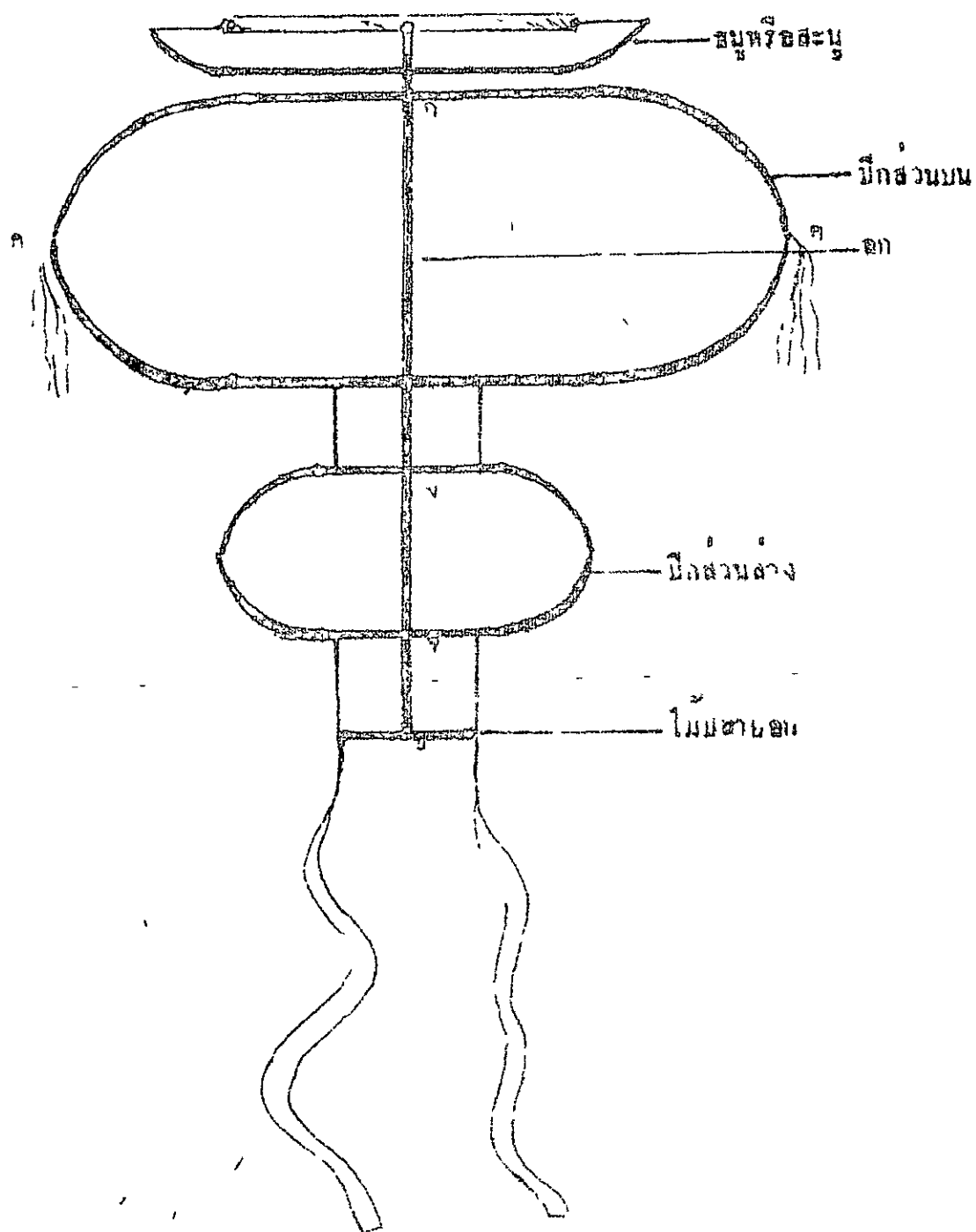
วิธีการหาธนูหรือส่น

นำหวายมาผ่าเป็นซีกบาง ๆ แล้วนำไปต้มในน้ำเปล่าและ
นำขึ้นมาเหลาซ้ำอีกครั้งจนให้มีขนาดบางเท่ากับไม้คโณน คัดได้สั้นเหลือขนาดความ
ยาวประมาณ 20 นิ้ว แล้วเจาะรูเล็ก ๆ ที่ปลายของหวายทั้งสองคานนำเชือกค้ายมา
ผูกมัดที่ปลายตรงรูที่เจาะไว้ให้แน่น นำกรรไกรมาดัดตรงที่มัดเชือกให้แน่นอีก เพื่อ
ป้องกันการหลุดหรือหวายฉีกขาดได้ง่ายเพราะมีขนาดบางมาก ค่อยไปให้นำไม้ไผ่มา
เหลาเป็นโครงคล้ายกันธนู ซึ่งมีขนาดความยาวประมาณ 30 นิ้ว โดยให้ตรงจุดศูนย์กลาง
มีขนาดโคดและเรียวเล็กลงไปยังปลายทั้งสองคาน คัดได้โค้งอ่อนเป็นวงดูสวยงาม

แล้วนำปลาย เชือกทั้งสองอีกด้านหนึ่งที่ผูกติดกับใบหวายมาผูกมัดซึ่งกับที่ปลายของไม้ไผ่ทั้งสองด้านทั้งภาพ ก็จะไ้ขลุ่ยหรือสะนู เสริ้จสมบุรณ์¹

การหาขลุ่ยหรือสะนู องค์ประกอบที่สำคัญคือตัววัตถุที่จะทำให้เกิดเสียงเพลง ซึ่งก็คือใบหวายบาง ๆ และการที่จะทำให้หวายมีเสียงเพลงที่ไพเราะได้ก็ขึ้น ึ่งผู้ประชิษฐ์จะต้องมีความชำนาญพอสมควร ดังนั้นักประชิษฐ์มีอีกใ้ใหม่อาจจะประสบปัญหาในการประชิษฐ์โดยใช้หวาย จึงอาจเปลี่ยนใช้วัสดุอื่นแทนการใช้หวาย เช่น การนำใบลานซึ่งมีคุณสมบัติบางและเหนียวอยู่แล้วมาเป็นตัวทำให้เกิดเสียงแทนได้ จะทำให้สะดวกแก่การประชิษฐ์ เพราะคุณภาพของใบลานนั้นสามารถทำให้เกิดเสียงเพลงได้ไพเราะเหมือนดังเช่นหวาย เพียงแต่ความทนทานอาจจะไม่ดีเท่าักับหวาย และโดยทั่วไปผู้เล่นว่าวชนิดนี้นิยมใช้ใบลานมากกว่าวัตถุชนิดอื่น ๆ

¹ทองขาว จวบฤกษ์เย็น เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ มณเฑียร พัวไพบุลย์ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่บริเวณตลาดนัดสวนจตุจักร กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2527

ภาพประกอบ 21 โครงว่าวคู่ คู่

3.5.4 การประคิษฐ์ว่าวรูปสัตว์

ว่าวรูปสัตว์ที่มีการเล่นอยู่ในประเทศไทยขณะนี้มียุหลายแบบ แต่ในที่นี้จะนำมาเสนอวิธีการประคิษฐ์เพียงสองชนิดคือ ว่าวผีเสื้อและว่าวงู และเนื่องจากว่าวรูปสัตว์ของชาวไทยนั้นได้รับแบบอย่างมาจากของชาวต่างประเทศทั้งสิ้น จึงทำให้วิธีการประคิษฐ์เหมือน ๆ กับของประเทศอื่น ๆ เช่นกัน ดังนั้นจึงขอเสนอวิธีการประคิษฐ์ของชาวต่างประเทศที่เขียนไว้ละเอียดและเข้าใจง่ายมาเสนอแทน

3.5.4.1 ว่าวผีเสื้อ*

ว่าวผีเสื้อเป็นว่าวสี่ตัวชนิดหนึ่งที่นิยมประคิษฐ์เล่นกัน ลักษณะของการประคิษฐ์โดยทั่ว ๆ ไป ถ้ามีขนาดเล็กก็ทำโดยไม่คงคานึงถึงสัดส่วนอะไรนัก แต่ถ้ามีขนาดใหญ่ก็ต้องมีการกำหนดสัดส่วนไว้ด้วยเช่นกัน จากตัวอย่างที่นำมานี้จะเห็นว่าวที่มีขนาดใหญ่

การเตรียมไม้และเหลาไม้

ไม้ที่นำมาใช้ในการประคิษฐ์เป็นไม้ประเภทไม้ไผ่เช่นเดียวกับว่าวชนิดอื่น ๆ การเตรียมไม้ของว่าวถ้ามีไค้ไข่แข็งขันคอสู้ จะไม่คานึงถึงขันคองอะไร ดังเช่นว่าวจุฬาหรือปักเป้า เพียงนำไม้ไผ่ที่แห้งแล้วมาตัดและผ่าเป็นสี่ให้ไค้ขนาดโตเท่าขนาดที่คองการก็เพียงพอแล้ว ว่าวชนิดนี้ประกอบด้วยไม้จนวน 3 ซัน คือ ไม้อก 1 ซัน ไม้ปัก 2 ซัน และไม้กลางอก 1 ซัน

เมื่อไค้ไม้เกือบไค้ขนาดแล้วนำมาเหลาให้เล็กลงด้วยมีค ตามขนาดที่คองการ คือ ไม้อก 1 ซัน ยาว 2 ฟุต 4 นิ้ว เส้นรอบวงขนาดของไม้โต 1 นิ้ว เท่ากับไค้ยตลอด ไม้ปัก 2 ซัน ยาว 4 ฟุต 8 นิ้ว เส้นรอบวงขนาด

*ว่าวผีเสื้อเป็นแบบของนายฮาร์โร ไรค์เว

ของไม้ตรงจุกศูนย์กลางโต 3/4 นิ้ว ส่วนปลายที่โค้งเว้าลงเล็กน้อย นาไปลงไฟ
คั้ให้ได้เป็นรูปโค้งตัวซี (C) ทุ้ให้สวยงาม ไม้กลางอก 1 ชิ้น ยาว 8 นิ้ว เส้นรอบ
วงขนาดไม้โต 3/4 นิ้ว

การผูกโครงและปีกกระดาน

วิธีการผูกโครงเริ่มต้นด้วยการใช้เชือกขนาด

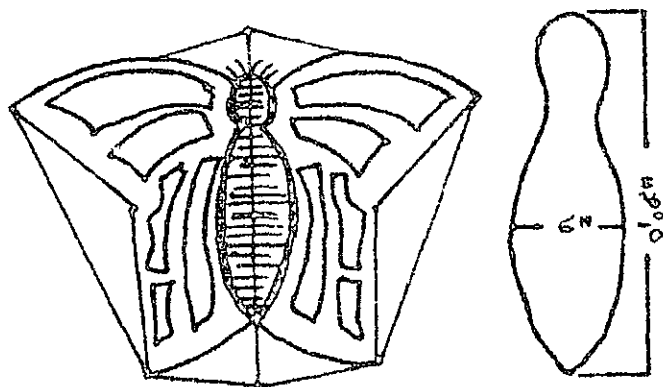
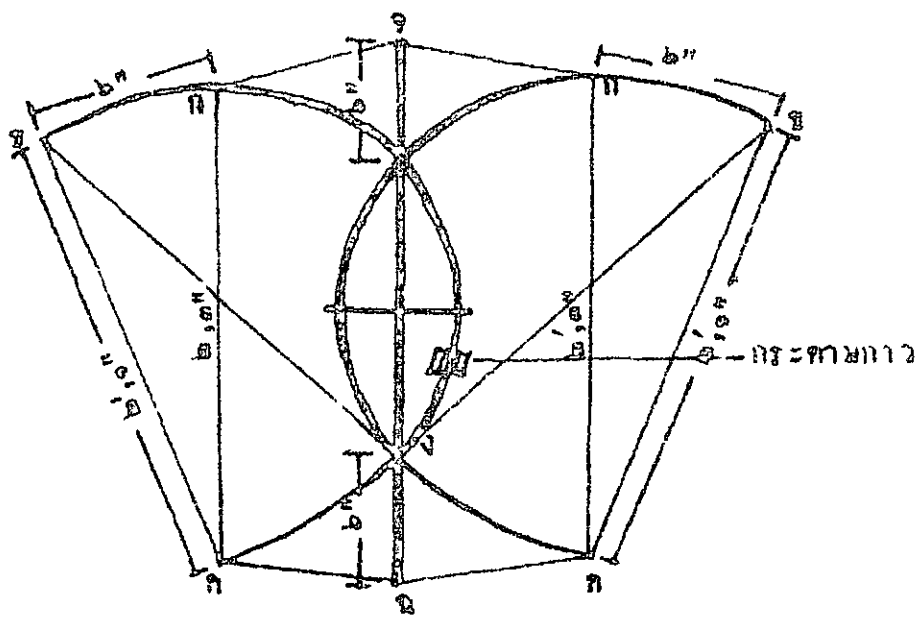
โตพอสมควรมัดครึ่งปลายปีกทั้งสองให้โค้งเป็นรูปตัวซี โดยให้ปลายไม้อยู่ห่างกัน 2 ฟุต
1 นิ้ว ใช้เชือกเส้นที่สองมัดจากปลายล่างของปีกซึ่งไปส่วนบนของปีก ห่างจากปลาย
6 นิ้ว (จุก ก และ ข) ทั้งปีกซ้ายและขวา ต่อไปนาปีกซ้ายและขวาเข้ามาประกบ
กับไม้อก ให้ใช้โค้งตัวซีระหว่างจุก ก และ ค เป็นหลัก ผูกไขว่กันติดกับไม้อกเจ้
เข้าไปจากปลายและก้นไม้อกคานละ 6 นิ้ว นำไม้ระหว่างอกและปีกมัดตรงจุกศูนย์กลาง
ของส่วนที่เป็นวงรี เพื่อล็อกไม้ปีกกับอกให้แน่นขึ้น เสร้จากการผูกไม้ปีกแล้วใช้เชือก
ซึ่งจากจุก ข บายังจุก ง ทั้งปีกซ้ายและขวา ใช้เชือกเส้นที่สองซึ่งระหว่างจุก จ ไป
จุก ก ทั้งสองคาน และใช้เชือกเส้นที่สามผูกซึ่งจากจุก ฉ ไปยังจุก ค ทั้งสองคาน
เป็นเส้ร้การผูกโครงว่าวผีเสื้อ

วิธีการปีกกระดานนั้น จะใช้กระดานขนาด

20 + 30 นิ้ว วางไว้กับพื้นนาโครงว่าวมาวางหาบแล้วใช้คินสอขี้นกระดานตาม
รูปโครงคังภาพ นากระดานที่ซึ่ดไว้มาตัดโดยให้เหลือขอบเกินไว้จากเส้นที่ซึ่กประมาณ
1 นิ้ว เพื่อไว้ลาหรับทาขาวพื้บแปะติดค้อมกับโครงว่าวให้กระดั้บแน่นขึ้น หลังจาก
ตัดกระดานออกเป็นรูปโครงว่าวที่ซึ่ดออกมาแล้ว ให้นำกระดานชนิกแข็งตัดเป็นรูปผีเสื้อ
ขนาดตัวกว้าง 4 นิ้ว ยาว 1 ฟุต นำมาติดที่ตัวพื้นกระดานแล้วแต่งควยสีให้มีสีสร
ต่าง ๆ ตามลักษณะของผีเสื้อ (การทาวว่าวชนิกนี้ ผู้ทาจะต้องมีฝีมือในการวาดภาพควย)
หลังจากระบายสีแล้วปล่อยให้แห้ง แล้วนำมาแปะติดกับโครงว่าวควยขาวแบ่งเปีก
โดยให้ส่วนที่เป็นขอบที่เหลือไว้ติดค้อมกับโครงไม้และเชือกทุ้ให้เรียบร้อยเสมอกัน

ส่วนคานตรงข้ามที่ไม่ได้ติดกระดาษให้ใช้กระดาษขนาด 1×2.5 นิ้ว ปิดทับคลุมไม้ปักที่เป็นรูปวงรีกับกระดาษว่าว เพื่อให้บริเวณตรงกลางลาตัวติดกับกระดาษว่าวควยเป็นเส้นการประดิษฐ์ว่าวผีเสื้อ นาวามาผูกตรงโดยให้สายตรงบนผูกตรงจุดที่ปักไม้ไขว่กันกับอกคานบน และตรงกลางผูกตรงจุดที่ปักไม้ไขว่กับอกคานล่างถึงภาพ รวบปลายสายตรงเข้าควยกันโดยให้สายตรงบนสั้นกว่าเส้นล่างพอสมควร แล้วนำไปทดลองขึ้น แก้วไขจุดที่บกพร่องต่อไป เพื่อให้ว่าวขึ้นได้และมีประสิทธิภาพ¹

¹Harold Ridgway. Kite making and Flying.

ภาพประกอบ 22 โครงว่าวผีเสื้อ

3.5.4.2 วาวงู*

วาวงูนับเป็นวาวที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในการบรรการวาวสัตว์ทั้งหลายเพราะวาวที่เมื่อขึ้นไปลอยลมอยู่ในอากาศแล้วมีความสวยงามและเป็นที่เพลิดเพลินทั้งเด็กและผู้ใหญ่มาก อนึ่งขั้นตอนของการประดิษฐ์ไม้นุ่งยากซับซ้อนเหมือนกับวาวอื่น ๆ แต่อาจจะมีปัญหาตรงที่ว่า ผู้ประดิษฐ์จะต้องมีฝีมือในการวาดภาพ ระบายสีเป็นกวย จึงจะทำให้วาวดูสวยงามสมบูรณ์แบบ

การเตรียมไม้และเหลาไม้

ลักษณะของไม้ที่นำมาประคิษฐ์นั้น คือ ไม้ไผ่

ชนิดใดก็ได้ที่แห้งแล้วตัดเป็นท่อน แล้วผ่าซีกออกเป็นชิ้น ๆ ให้โคนากโตพอเกือบเท่าส่วนที่ตอการ เนื่องจากวาวชนิดนี้ส่วนที่จะใช้ไม้เป็นโครงคือส่วนของหัวงูเท่านั้น จึงใช้ไม้ประกอบเพียง 3 ชิ้น คือ ไม้แกน (อก) 1 ชิ้น ไม้ที่เป็นส่วนโค้งของหัว 1 ชิ้น และไม้ที่เป็นส่วนหัวขึ้นหาง 1 ชิ้น ดังภาพ

เมื่อได้ไม้ตามขนาดที่ต้องการแล้ว ก็นำมาเหลา

ให้เล็กลงกวยมิตตามขนาด คือ ไม้แกนหนา 8 มิลลิเมตร ยาว 54 เซนติเมตร ไม้ที่เป็นส่วนโค้งของหัวตรงจุดศูนย์กลางหนา 6 มิลลิเมตร และค้อย ๆ เล็กลงไปทางส่วนปลายทั้งสองด้านเหลือ 3 มิลลิเมตร ยาว 75 เซนติเมตร โกงคูให้เป็นรูปโค้งพอสวยงาม ไม้ที่เป็นส่วนหัวขึ้นหางหนา 6 มิลลิเมตร ยาว 30 เซนติเมตร ขนาดของวาวที่นำมาเสนอนี้เป็นวาวงูขนาดใหญ่ ถ้าผู้ประดิษฐ์จะทำให้มีขนาดเล็กลงไปกว่านี้ก็สามารทำได้เช่นกัน โดยลดสัดส่วนของความยาวและความหนาในแต่ละคานให้เล็กลงให้สมกูลย์กัน ไม่จำเป็นต้องคำนึงว่าไม้จะยาวหรือหนาเท่าไรนัก แคมีเพียงสิ่งเดียวที่ควรระวังกือนาหนักของไม้ทั้งสองคานของแกนคองเท่ากัน

*วาวงู เป็นแบบของนายจัน มูเวอร์

การผูกโครงและปิดกระดาน

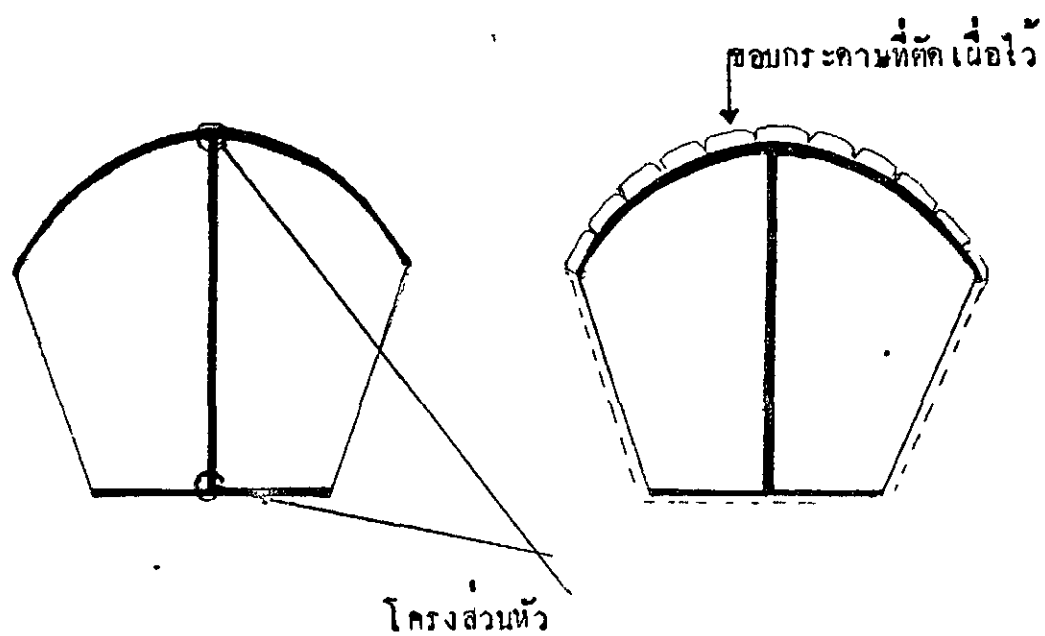
วิธีการผูกโครงเริ่มจากนาไม้แกน (อก) มาผูกด้วยเชือกค้ายึดกับไม้ที่เป็นส่วนหัวขึ้นล่างให้แน่นหนา ต่อไปนำไม้ที่เป็นส่วนโค้งของหัวมาผูกกับปลายคานบนแล้วใช้เชือกค้ายูกรั้งปลายของไม้ที่เป็นส่วนโค้งของหัวทั้งสองคานกับปลายของไม้ที่เป็นส่วนหัวขึ้นล่างทำให้โค้งเป็นวงรูปหัวงู เป็นเสร็จการผูกโครงส่วนหัวงู เนื่องจากการประคองว่าวงส่วนที่เป็นโครงจะอยู่เฉพาะที่เป็นตัวหัวงูเท่านั้น ดังนั้นส่วนอื่น ๆ จึงเป็นกระดานเสียส่วนใหญ่ การปิดกระดานส่วนที่เป็นโครงไม้จะติดกระดานในลักษณะเช่นเดียวกับโครงว่าวนชนิดอื่น ๆ คือ นาโครงที่เป็นไม้วางทาบลงไปบนแผ่นกระดาน (ใช้กระดานว่าว) แล้วใช้คินสอซิกกลงไปในกระดานตามรูปโครง นากะดานที่มีคามาติดตามรอยที่ขีดโดยเว้นจากรอยเส้นที่ขีดออกมาประมาณ $1/2$ นิ้ว ถ้าจะให้มียี่สิ่สรวางมคล้ายกับงูก็ให้นำไปวางครูปหน้างูระบายสีลงก่อน เมื่อสีแห้งแล้วก็นำมาติดกับโครงไปโดยก่อนจะติดให้ใช้กรรไกรตัดส่วนที่เป็นขอบเกินออกมา $1/2$ นิ้วนั้นเป็นขึ้น ๆ ก่อน กังภาพ เพราะจะทำให้การติดกระดานในส่วนที่เป็นวงโค้งดูสวยงามไม่ย่นและง่ายต่อการติดอีกด้วย เสร็จจากการติดกระดานส่วนหัวแล้ว ขั้นตอนต่อไปเป็นการทาลาตัว ส่วนของลาตัวจะเป็นกระดานทั้งสิ้น โดยนากะดาน (ใช้กระดานย่น) มาถักต่อกันให้มีลักษณะเป็นแผ่นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ายาวประมาณ 4 - 5 เมตร ใช้คินสอวางให้เป็นรูปตัวงูโดยให้ส่วนหัวกว้าง 30 เซนติเมตร และคอย ๆ เล็กกลงไปยังส่วนปลายของหางจนถึงปลายสุดทำให้สวยงามแล้วใช้กรรไกรตัดออกนาระบายสี เมื่อสีแห้งดีแล้วก็นำมาติดกับส่วนหัวควยกาว

หลังจากเสร็จจากการผูกโครงและปิดกระดาน

เรียบร้อยแล้วก็นำมาผูกสายซุง โดยสายซุงบนจะผูกตรงจุดที่ไม้แกนตัดไขว้ติดกับไม้ที่เป็นส่วนโค้งของหัว และสายซุงล่างผูกตรงจุดที่ไม้แกนติดไขว้กับไม้ที่เป็นหัวอันล่าง

รวมปลายเชือกทั้งสองผูกติดกันให้สูงเกินหน้าเล็กน้อย คือสายชูงบนสั้นกว่าสายชูงเส้น
 ล่างเล็กน้อย แล้วนำไปต่อเชือกคายขนาดยาวไปทดลองขึ้นเล่นเป็นเสร็จการประสิทธิ์
 วาวงูโดยสมบูรณ์¹

¹Jean Mouvrier and Paul Mouvrier. Kite. p. 22 - 24

ภาพประกอบ 23 โครงวางงู

3.5.6 การประคิษฐ์วาวอื่น ๆ

วาวรูปดาว*

วาวรูปดาวเป็นวาวที่มีการประคิษฐ์ขึ้นโดยยึดลักษณะของ รูปดาว 5 แฉกเป็นแบบอย่าง วาวชนิดนี้เป็นวาวที่ซับซ้อนในการประคิษฐ์ที่ไม่ยุ่งยากนัก เหมาะสำหรับนักประคิษฐ์ที่เพิ่งหัดทำใหม่ ๆ วาวดาวนั้นนอกจากจะทำไม่ยากแล้วยังเป็นวาวที่ชักได้ง่ายไม่ค่อยมีปัญหา นัก ประคิษฐ์โดยนายทองขาว จวบฤกษ์เย็น อายุ 54 ปี ซึ่งมีอาชีพในการทาวาวขาย

การเตรียมไม้และเหลาไม้

ไม้ที่ใช้ในการประคิษฐ์วาวชนิดนี้เป็นไม้ไผ่เพียงชนิดเดียวเท่านั้น ไม้ชนิดอื่น ๆ ใช้ไม่ได้ การเตรียมไม้ นั้นไม่ต้อมีขั้นตอนอะไร เพียงตัดไม้ไผ่ขนาดที่มีลำใหญ่ ๆ บ้างจากกอ นำมาผ่าซีกเป็นชิ้น ๆ โขชนากเกือบเท่าความยาวและความหนาที่ต้องการ จากนั้น 3 ชิ้น นำไปผึ่งแดดให้แห้งหรืออาจจะใช้ไม้ที่เป็นลาคัดทิ้งไว้ให้แห้งอยู่แล้วก็ได้ เมื่อได้ไม้เป็นชิ้นแล้ว ให้นำมาเหลาค่อยมีก้นให้กลมและเล็กจนเหลือขนาดความหนา $1/4$ นิ้ว เป็นแท่งเท่ากันโดยตลอดทั้งอันไม่ต้องให้ปลายเรียวยาว 29 นิ้ว เหลาเช่นนี้เหมือนกันทั้ง 3 ชิ้น เป็นการเสร็จขั้นตอนการเหลาไม้

การผูกโครงและปักกระดาม

วิธีการผูกโครงเริ่มควยารนาเอาไม้ทั้ง 3 ชิ้นมารวมกัน จักให้ยาวเสมอกัน ใช้สายวัดหรือไม้บรรทัดวัดแบ่งครึ่งเอาคันทอดซีกไว้ ก็จะได้อกศูนย์กลางของไม้ทั้ง 3 ชิ้นเท่า ๆ กัน ถอไปให้ใช้สายวัดหรือไม้บรรทัดวัดจากปลายไม้ทั้งสองด้านเข้ามาหาจุดศูนย์กลางของไม้ที่ซีกไว้เข้ามา 8 นิ้ว เอาคันทอดซีกที่ไม้ทั้ง 3 ชิ้นเป็นเครื่องหมายไว้ ในการวัดใบและทาเครื่องหมายไว้เพื่อใช้เป็นตำแหน่ง

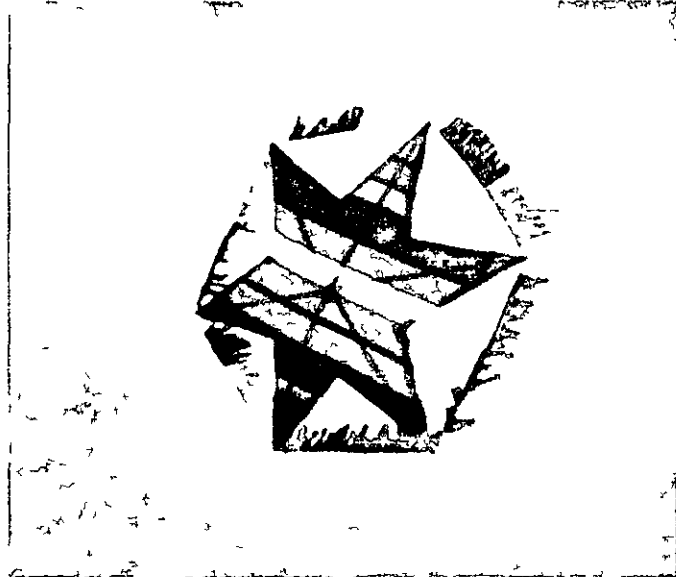
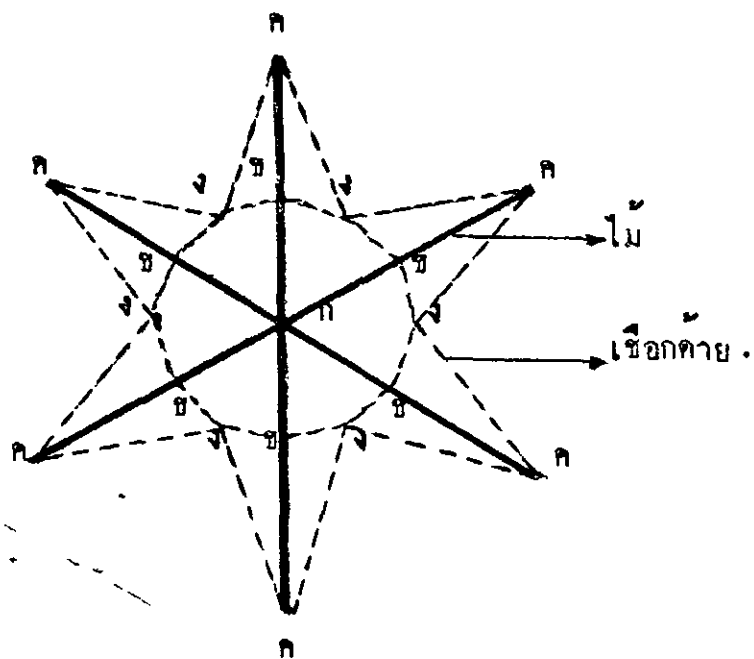
* วาวดาว เป็นแบบของ นายทองขาว จวบฤกษ์เย็น

หรือจุดที่จะผูกโครงไม้ทั้ง 3 ขึ้นเข้าด้วยกันให้ไต่ส่วนที่เท่ากันจริง ๆ เมื่อวัดเป็นที่เรียบร้อยแล้วให้นำไม้ทั้ง 3 ขึ้นมามีตรวมกัน ตรงจุดศูนย์กลางที่ขีดไว้ให้แน่น รูปที่ออกมาจะเป็นช่องสามเหลี่ยมทั้งหมด 6 ช่องด้วยกัน ต่อไปให้นำเชือกถายเส้นที่สองมีครึ่งระหว่างช่องทั้ง 6 นั้นตรงจุดที่หาเครื่องหมายไว้ (จุด ข) จนครบทุกช่องโดยให้เชือกที่อยู่ระหว่างช่องยาวประมาณ 7 นิ้ว ต่อไปให้นำเชือกเส้นที่สามผูกจากปลายไม้ที่จุด ก โยงมาที่จุด ง ไปจนรอบทุกช่อง (จุด ง เป็นจุดที่เป็นจุดศูนย์กลางของเส้นเชือกระหว่างช่อง) ก็จะปรากฏเป็นรูปดาวห้าแฉกดังภาพ

เสร็จจากการผูกโครงแล้วให้นำโครงมาวางลงบนกระดาษแก้ว ขนาดกว้างยาวเกือบเท่ากับตัววาว ใช้ดินสอขีดลงไปทีละกระดาษตามรูปโดยรอบ นาคกระดาษมาตัดตามรอยที่ขีดไว้โดยให้เหลือขอบเลยออกมาจากที่ขีดประมาณ $1/2$ นิ้ว เสร็จแล้วใช้กาวยาที่โครงปักทับไปที่กระดาษ ส่วนที่เป็นขอบที่เหลือไว้ก็ใช้กาวยาที่ขอบปักทับกล่อมเส้นเชือกที่เป็นโครง ก็จะได้เป็นรูปว่าวดาวและปักยดทั้งไว้ให้แห้ง หลังจากกาวยาแห้งก็แล้วขั้นต่อไปเป็นการตกแต่งรูโดยรอบ โดยให้เชือกผูกมัดที่ปลายทั้งหมด ซึ่งเชือกนั้นจะสันกว่าความกว้างของช่องเล็กน้อย รูปดาวที่ออกมา จะมีลักษณะโค้งโค้งตรงจุดศูนย์กลางเล็กน้อยคล้าย ๆ กับรูปผีเสื้อ (ต้องระวังอย่าให้โค้งมาก) ต่อไปให้นำกระดาษแก้วรูปสี่เหลี่ยมกว้าง 2 นิ้ว ยาวเท่ากับความยาวของช่องตัดด้านหนึ่งให้เป็นชั้นเล็ก ๆ แบบลักษณะของภูแล้วใช้อีกด้านที่ไม่ได้ตัดติดกับเส้นเชือกที่ขึงอยู่ ก็จะได้อีกว่าวปักกระดาษโดยสมบูรณ์ หลังจากนั้นก็นำไปผูกสายซุง โดยให้สายซุงบนผูกอยู่ตรงที่จุด ข ตรงจุดใดจุดหนึ่ง ส่วนสายซุงล่างอยู่ตรงที่จุด ก แล้วรวบปลายทั้งสองมาผูกมามีตรวมกันห่างจากตัววาวประมาณ 18 นิ้ว ลักษณะของการผูกสายซุงนั้น สายซุงเส้นบนจะสันกว่าสายซุงเส้นล่างเล็กน้อย ซึ่งตรงกับคำที่พูดกันว่า ผูกซุงกินหน้า เสร็จแล้วก็นำไปทดลองขึ้นเล่นได้ ว่าวชนิดนี้ปัญหาที่จะมีก็คือลักษณะของการเอียงของวาว ดังนั้นถ้าวาวมีอาการเอียงไปทางด้านใดนั้น หมายความว่า

โครงการที่เอียงอ่อนไป จะต้องนำวามาคัดโครงการที่อยู่ตรงข้ามให้โค้งอ่อนพอ ๆ กัน ลักษณะของอาการเอียงก็จะหายไป การประคองรู้วามชนิถาจะให้คิควรมีการ ปิกระดาบแกวหลายสีเพื่อจะได้มีสีสรรที่ดูแจ้วสวงามน่าเล่นยิ่งขึ้น จะช่วยให้ เกิดความสนุกสนานเพลิกเพลินไคอย่างเต็มที่¹

¹ทองขาว จวบฤกษ์เย็น เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ มนเทียร พัวไพบุลย์ เป็นผู้ สัมภาษณ์ ที่ตลาดนัดสวนจตุจักร เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2527

ภาพประกอบ 24 โครงว้าวรูปดาว

3.6 ลักษณะของการเล่นกีฬาว่าวโดยทั่วไป

การเล่นว่าวของชาวไทยโดยทั่วไปที่นอกเหนือไปจากกีฬาว่าวพั่น ที่เป็นการแข่งขันระหว่างว่าวจุฬาและว่าวปักเป้าแล้วยังมีการเล่นอีกหลายแบบด้วยกัน คือ

การเล่นแบบปล่อยขึ้นเพื่อดูความสวยงามของว่าวขณะที่ลอยลมอยู่ในอากาศ ซึ่งจะทำให้ผู้เล่นเพลิดเพลินได้เป็นอย่างดี โดยมากจะเป็นการเล่นของเด็ก ๆ เป็นส่วนใหญ่¹

การแข่งขันว่าวประเภทว่าวคู่ๆ หรือว่าวดางของชาวภาคอีสาน เป็นการจัดการแข่งขันว่าวโดยยึดถือขนาดของว่าวและเชือกป่านที่ชักว่าวให้มีขนาดใกล้เคียงกันเข้าแข่งขันกัน โดยปล่อยว่าวขึ้นไปพร้อม ๆ กัน ว่าวของใครจะขึ้นดีและมีเสียงสะนูไพเราะกว่ากัน การแข่งขันว่าวประเภทนี้นิยมจัดแข่งขันกันใน จังหวัดอุบลราชธานีหรือบริเวณภาคอีสานของประเทศไทยเป็นส่วนใหญ่

การตัดสินแบ่งออกเป็น 2 อย่างคือ

1. วินิจฉัยว่าวของใครจะขึ้นสูงกว่ากัน ถ้าว่าวของใครสูงกว่า ก็จะเป็นผู้ชนะ

2. วินิจฉัยจากเสียงของสะนู ว่าวของแต่ละฝ่ายของใครจะดัง ไพเราะกว่ากัน ถ้าของใครไพเราะกว่าก็จะเป็นฝ่ายชนะ²

การเล่นว่าวสายป่านคม การเล่นว่าวประเภทนี้เป็นการเล่นโดยนำเอาเศษแก้วมาบดให้ละเอียด ผสมกับกาวยาไว้ที่เส้นเชือกส่วนที่อยู่ใกล้กับตัวว่าว แล้วนำมาทาลงเล่นกัน ไม่มิกติกาอะไรเพียงแต่กว่าให้ว่าวของคนอื่นขาดลอยไปเท่านั้น

¹ คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ การละเล่นของเด็กภาคกลาง หน้า 31

² กรมพลศึกษา กีฬาพื้นเมือง หน้า 960

ก็ได้ใช้ การเล่นว้าวประเภทนี้อาจมีการพนันขึ้นต่อกันขึ้น โดยผู้พนันจะเป็นผู้กำหนดให้คู่แข่งมีว้าวข้างละกี่ตัว และวางเงินเดิมพันข้างละเท่าไร เมื่อฝ่ายใดถูกตัดว่าวขาดลอยไปหมดก่อน ฝ่ายนั้นก็เป็นผู้แพ้ การเล่นว้าวควยป่านคมนี้ไม่ต้องมีศิลปะอะไรนัก การแพ้ชนะกันจึงอยู่ที่ว่าป่านของใครจะคมกว่ากันเท่านั้น¹

การประกวดว้าวภาพ นับเป็นการจัดการแข่งขันว้าวอีกลักษณะหนึ่ง แต่ไม่ได้แข่งขันต่อสู้กันดังว้าวจุฬาและว้าวปักเป้า หากเป็นว้าวที่เป็นศิลปะประเภทที่บรรจุความมุ่งหมายไว้ ซึ่งสามารถที่จะอ่านออกจากตัวว้าวนั้น ๆ ได้ โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. ประเภทความคิด
2. ประเภทสวยงาม
3. ประเภทซับซ้อน

การแข่งขันว้าวภาพนี้ได้เริ่มมีการแข่งขันกันเมื่อไม่กี่ปีมานี้เอง โดยจะจัดให้มีการแข่งขันพร้อมกับงานการแข่งขันกีฬาว้าวพนัน หลังจากที่มีการแข่งขันระหว่างว้าวจุฬาและว้าวปักเป้าจบสิ้นลงโดยสมบูรณ์แล้ว² (ระเบียบการประกวดคู่มือภาคผนวก จ)

3.7 ระยะเวลาในการเล่นว้าวของแต่ละภาคในประเทศไทย

พื้นที่ประเทศไทยโดยส่วนรวมแล้วอยู่ในเขตสภาพภูมิอากาศที่แบ่งออกเป็น 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูหนาว และฤดูฝน คล้ายกันทุกภาค แต่ความต้องการในการเล่นว้าวของแต่ละท้องถิ่นนั้นยังคงแตกต่างกันออกไป เช่น

¹ประยูทธ สิทธิพันธ์ พระราชประวัติและประเพณีชาวบ้าน หน้า 360

²สมาคมกีฬาไทย กีฬาไทย ฉบับที่ระลึก 2505 หน้า 142

ฤดูหนาว ชาวไทยในแถบบริเวณภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันออก นิยมเล่นว้าวกัน เพราะในฤดูนี้จะมีลมประจำถิ่น ซึ่งเรียกว่า ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือหรือที่เรียกกันว่าลมว้าวพัดผ่าน เหมาะกับการเล่นว้าว ถากล่าวถึงการเล่นว้าวที่มีการเล่นกันมาตั้งแต่ในอดีตแล้ว ชาวไทยในส่วนนี้เป็นกลุ่มที่ยังคงมีการเล่นว้าวโดยยึดถือระยะเวลาตามประเพณีที่มีการเล่นกันคือ ในระหว่างเดือนธันวาคมไปจนถึงเดือนกุมภาพันธ์¹

ฤดูร้อน ในฤดูนี้ชาวไทยในแถบบริเวณภาคกลาง ภาคตะวันตก และภาคใต้ นิยมเล่นว้าวกัน คือในราวเดือนมีนาคมไปจนถึงเดือนเมษายน เพราะในช่วงระยะเวลานี้จะมีลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้หรือที่เรียกกันว่าลมตะเภาพัดผ่าน

ฤดูฝน ในฤดูนี้เป็นฤดูที่ไม่มีการเล่นว้าว เนื่องจากมีอุปสรรคในเรื่องของฝน เมื่อว่าวถูกน้ำแล้วจะชำรุดไม่สามารถขึ้นได้ และกระแสลมในช่วงฤดูนี้พัดไม่สม่ำเสมออีกด้วย

3.8 การแข่งขันกีฬาว่าวพั่น

กีฬาว่าวไทยหรือที่เรียกกันว่า กีฬาว่าวพั่นนี้เป็นกีฬาที่แปลกแตกต่างไปจากวิธีการเล่นของชาติอื่น ๆ ซึ่งนับได้ว่าเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของชาติ เพราะวิธีการต่อสู้กันระหว่างพู่และปักเป้าอันพลิกแพลงและเต็มไปด้วยชั้นเชิงในการเล่นทำให้เกิดความตื่นเต้น สนุกสนาน ทั้งที่รูธ เบเนดิกต์ ได้เขียนไว้ในหนังสือวัฒนธรรมและพฤติกรรมของไทยไว้ว่า

¹ หน่วยสงเคราะห์ศูนย์ชุมชนส่งเสริมวัฒนธรรมไทยวิทยาลัยครูฉะเชิงเทรา
 นิทรรศการวัฒนธรรมไทยตะวันออก หน้า 121

"การเล่นว้าวเป็นการเล่นประจาศาติที่ชายชอบกันเป็นพิเศษ การเล่นว้าวนี้ไม่แพร่หลายไปประเทศอื่น ๆ และเล่นกันด้วยความชำนาญ ซึ่งผู้ดูทุกคนชื่นชม ที่น่ารู้คือการตีคัพระหว่างว้าวตัวเมียและว้าวตัวผู้..."¹

3.8.1 การแข่งขันกีฬาว่าวก่อนรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

การแข่งขันกีฬาว่าวระหว่างว้าวจุฬาและว้าวปักเป้า นับว่าเป็นที่นิยมกันไม่น้อยทั้งในสมัยก่อนและในช่วงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แม้แต่พระบรมวงศานุวงศ์ทรงนิยมเล่นเช่นกัน ดังปรากฏในคานานวังหน้าไว้ว่า

"เล่ากันว่าครั้งกรมพระราชวังบวรฯ^{*} เสด็จลงมาพระราชวังหลวง เพลาเขาประทับที่โรงละครเก่าที่อยู่ข้างวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ทรงตรวจตราขอราชการต่าง ๆ แล้วจึงเสด็จเข้าเฝ้าสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราชทุกวันมิได้ขาด แม้จนในการเล่นหัวเครื่องสำราญ พระราชอริยาบถก็โปรดที่จะทรงดูด้วยกันเป็นคันทว่า ในฤดูลมสาเกด้าปีใดทรงว่าว วังหลวงทรงว่าวกลาซึกที่สนามหน้าวัดพระศรีรัตนศาสดาราม วังหน้าทรงว่าวปักเป้าซึกที่สนามหลวง เล่ากันมาแต่ก่อน"²

¹ ฐิต เบเนจิกต์ วัฒนธรรมและพฤติกรรมของไทย แปลโดย พรณี นัทรพลรักษ์ หน้า 134

^{*} กรมพระราชวังบวรฯ หมายถึงกรมพระราชวังบวรมหาเสนานุรักษ์ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

² ประชุมพงศาวดาร เล่ม 11 หน้า 71

นอกจากนี้ยังปรากฏในงานวีของนักกวีก้าง ๆ ในสมัย
ของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ไ้กล่าวมาแล้วในตอนต้น โดยเฉพาะ
ผลงานของสุนทรภู่ไ้กล่าวถึงการเล่่นวาวไ้ควย ซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นไ้
ว่าชาวไทยในระยะนั้นคงมีการเล่่นวาวกันอยู่มากเป็นประจา ดังปรากฏในนิราศ
พระบาท * ซึ่งไ้กล่าวถึงการเล่่นวาวในตอนนั้น ความว่า

"...พอแรมค่ำหนึ่ง วันนั้นท่านพระคลังหาบุญยังไปฉลองศาลาลัย มี
ละคอนผูกฉนวนลมหมาน กลับประสานสวสวส่งเสียงใส สุวรรณหงส์ทรงวาวแต่
เข้าไปฟ้เสียงใสหอกยันคไ้บนเกล..."¹

และจากการจดบันทึกของบาทหลวงปาลเลกัวซ์ ซึ่งเข้ามา
ในประเทศไทยในระหว่าง พ.ศ. 2373 ซึ่งตรงกับรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้า
เจ้าอยู่หัว ไ้กล่าวถึงการเล่่นวาวในระยะนั้นไ้ว่า

" ..ในฤดูหนึ่งซึ่งมีลมพัดแรงเรื่อยมาจากทางใต้ เราจะเห็นวาว
ใหญ่ ๆ เป็นฝูงไ้คววักกันอยู่ในอากาศ มีเด็กหนุ่มและผู้ชายเป็นกลุ่ม ๆ
พนันขันตอกัน คากั้ควาวพลางรองป้องปิกสนั่นเมือง. ." ²

แต่การแข่งขันไ้พาววพนันในระยะเวลาก่อนสมัยของ
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้นคงเป็นการแข่งขันกันโดยมีกฎกติกา
อย่างง่าย ๆ ไม่นานนอน เพราะมีหลักฐานปรากฏเป็นกฎกติกาการแข่งขันวาวพนัน

นิราศพระบาท สุนทรภู่แต่ง เมื่อปลายปี พ.ศ. 2350

¹สุนทรภู่ นิราศพระบาท พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพหม่อมราชวงศ์
เนตร ปาลกวงศ์ ณ อยุธยา 15 สิงหาคม 2472 หน้า 16

²ปาลเลกัวซ์ เล่าเรื่องกรุงสยาม หน้า 221

เก่าแก่ที่สุดเพียงใน พ.ศ. 2448 คือในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัวเท่านั้น¹

3.8.2 การแข่งขันกีฬาว่าวในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว

การแข่งขันกีฬาว่าวในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัวนั้นเป็นช่วงที่มีความเจริญรุ่งเรืองมากที่สุดเท่าที่มีหลักฐานปรากฏมีประชาชน
มาชุมนุมเล่นกันอย่างเนืองแน่นตั้งแต่ก่อนที่จะได้รับการสนับสนุนจากพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยนักประชันแข่งขันกันในสถานที่ต่าง ๆ หลายแห่ง จนกระทั่ง
มาแข่งกัน ณ ทองสนามหลวง และใน พ.ศ. 2448 นี้เองขณะที่นักเล่นว่าวพนักกำลัง
ชุมนุมเล่นว่าวกันอย่างกรึกกรั่นเต็มทองสนามหลวง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิน ณ ทองสนามหลวงทอดพระเนตรเห็นนักเล่นว่าวมา
สนุกสนานกันเป็นจำนวนมากก็ทรงพอพระทัย จึงมีพระราชกระแสรับสั่งโปรดเกล้าฯ
ให้เรียกนักพวกที่เล่นว่าวนี้ไปเล่นถวายหน้าพระที่นั่ง ณ สนามพระราชวังสวนกุหลาบ
เป็นครั้งแรก

การแข่งขันกีฬาว่าวพนัก ณ สนามพระราชวังสวนกุหลาบ
จัดขึ้นโดยให้เข้คว่าวจุฬาอยู่สนามมา (สนามเสือป่าในปัจจุบัน) สนามว่าวปักเป้า
อยู่ในกำแพงสวนกุหลาบ (ริมพระที่นั่งอนันตสมาคม) ครั้นถึงวันกำหนดนักเล่นว่าว
ต่างก็นำว่าวไปพร้อมกันทั้งฝ่ายจุฬาและปักเป้า แล้วเอาว่าวขึ้นคว้าต่อสู้กันถวาย
ตามพระกระแสรับสั่งอย่างสุดฝีมือด้วยกันทุกคน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัวเสด็จออกทอดพระเนตรพร้อมทั้งข้าราชการ "ารฝ่ายหน้าฝ่ายในเป็นที่พอ
พระราชหฤทัย และทรงพระราชทานพวงมาลัยเปี่ยมสวมกอดผู้ชนะว่าวกวพระหัตถ์
ทุกเย็น และยังทรงโปรดเกล้าฯ ให้มีแถวของทหารและพิณพาทย์บรรเลงเพลง
ต่าง ๆ ระหว่างที่ว่าวกำลังต่อสู้กัน โดยให้พิณพาทย์ทำเพลง เหาะ เมื่อปักเป้าตาย

¹ คบเพลิง (นามแฝง) "คุยเรื่องกีฬาไทย" วารสารกีฬา 3 : 4 - 7

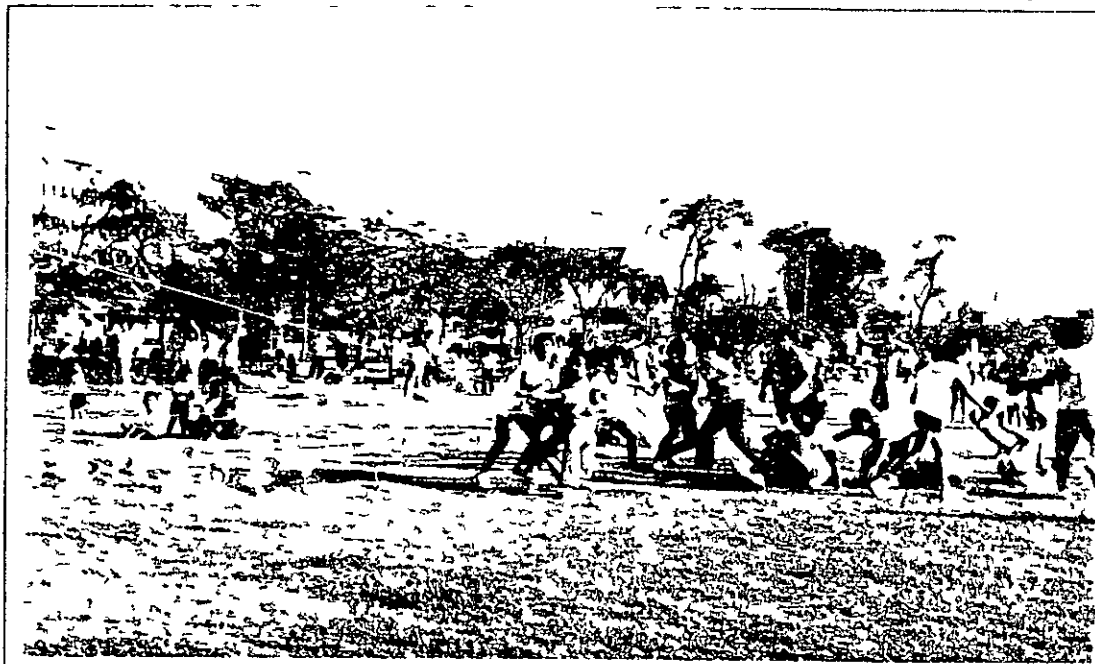
จุฬารอก พาไปกินได้ หาเพลง โอค เมื่อขณะว่าจุฬาเข้าเหียงหรือประกบ
ปักเป้าหมูนจนกกิน ทั้งบางวันทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเลี้ยงอาหาร
ว่างแถมเลวาววคอย ส่วนประชาชนที่มาดูว่าวพันทนาพระที่นั่งในครั้งนี้มีมากจน
เบียดเสียดกันแน่นไปหมด

การแข่งขันในครั้งนี้เป็นที่พอพระราชหฤทัยเป็นอย่างยิ่ง
และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เริ่มกำหนดคนักและเล่นว่าวพันทนอีกต่อไปตั้งแต่
ปีหน้าเป็นต้นไป ทรงโปรดเกล้าฯ ให้เล่นแข่งขันชิงแทม นับกะแนแล้ว พระราชทาน
ถ้วยทองให้เป็นรางวัลแก่ผู้ชนะ

ในปีรัตนโกสินทร์ 38
ในปฏิทินโกสินทร์ ศก 124 (พ.ศ. 2448) ทรงพระราช
ดำริจะให้มีการสมโภช เนื่องในการตั้งกรมสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าเยาวมาล
นกุล จึงทรงพระราชปรารภหาวิธีจะโปรดเกล้าฯ ให้มีการเล่นอะไรฉลองเป็นการ
กรีกครั้งรื่นเริง ในขณะนั้นพระเจ้าอนงยาเธอพระองค์หนึ่งกราบบังคมทูลขึ้นว่า
เห็นควยเกล้าว่าการเล่นที่เป็นของไทย ๆ ด้วยกันแล้วอะไรจะมาสนุกสู้ว่าวพันทนไม่มี
และเป็นที่พอใจของพลเมืองอยู่แล้วอีกควย ถ้าได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เข้า
มาเล่นควยถวายเป็นที่สนามมาสวนกุศลจะเป็นการสนุกกรีกครั้ง ป็นแน่ พระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นชอบด้วย จึงรับสั่งให้พระยาอนุชิตภานุไชยมาเป็น
นายสนามรับฉลองพระเกษพระคุณ

เป็นอันว่าการเล่นว่าวพันทนได้จัดขึ้น ณ สนามสวนกุศลอีกครั้ง
หนึ่ง โดยเริ่มจัดให้มีการแข่งขันกันตั้งแต่วันที่ 10 11 และ 12 พฤษภาคม รวม
เป็นเวลา 3 วัน และรางวัลที่จะทรงพระราชทานนั้นจัดเป็น 3 รางวัล ทั้งฝ่ายจุฬา
และปักเป้า คือ ถ้าจุฬากับปักเป้าคู่แรกติดกัน ฝ่ายใดชนะจะได้รับพระราชทานรางวัล
ชั้นที่ 1 พิเศษคือ พวงมาลัยเบียดสะพายแล่งมีอุระห้อยคู่ที่ 2 เป็นพวงมาลัยสวมคอมืออุระ
ห้อย คู่ที่ 3 พวงมาลัยสวมคอใบมีอุระ นอกจากนี้ยังทรงพระราชทานพิณพาทย์ 2 วง

* วังรอก เป็นสำนวนคำที่ใช้กล่าวเมื่อผู้ควบคุมว่าวจุฬา ซึ่งมีลูกมือช่วยวังรอก
ดึงหรือผ่อนสายว่าว โดยเฉพาะในช่วงที่ว่าวกำลังเข้าคัมภีร์จะแพชนะกัน

ภาพประกอบ 25 ลักษณะของการวิ่งรอกของว้าวูซา

สำหรับฝ่ายจุฬาวงหนึ่ง กับปักเป้าอีกวงหนึ่ง เพื่อกระทำเพลงในกริยาและอาการ
ของวาวที่จะเป็นไปในเวลาแพ้วหรือชนะ ก็จะทำให้พิณพาทย์ทั้งสองฝ่ายหาเพลงเชิดฉิ่ง
เมื่อวาวจุฬาและวาวปักเป้ากำลังติดพันกัน และหาเพลง กราว เมื่อจุฬาวี้งรอกพา
ปักเป้าเข้าไปในแกนไค และเมื่อจุฬาเข้าเหินยิงปักเป้าจะตกให้พิณพาทย์หาเพลง
โอดและเยาะเย้ย เป็นสัญญาณที่บอกให้ผู้ชมได้รู้ถึงอาการกริยาของวาวพัวพันขณะที่กำลัง
ต่อสู้กันอยู่กลางอากาศกับช่วยให้สนามวาวครีกครื้นขึ้นอีกมากด้วย และยังทรงพระราชทาน
พิณพาทย์หลวงขึ้นเป็นพิณอีกวงหนึ่งให้บรรเลงเพลงอยู่ในกำแพงฝ่ายในตามวงที่
บรรเลงอยู่ข้างนอก

ในการแข่งขันในวันแรก ปรากฏว่ามีอุปสรรคในเรื่องของ
กระแสดม ทำให้มีวาวขึ้นคว่ำกันไคไม่กี่คู่ก็ตองเลิก เพราะกระแสดมหยุดพัก ในการ
แข่งขันวันนี้ วาวปักเป้าของพระยาภิรมย์ภักดีกับวาวจุฬาของพระอิทธิกรณประกาศว่า
กัน วาวพระยาภิรมย์ภักดีชนะเที่ยวแรกทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานสวม
พวงมาลัยเปียสะพายแล่งเป็นรางวัล ต่อมาในวันที่ 2 กระแสดมในวันนี้ดีมาก ครั้น
ถึงเวลานายสนามชักธงขึ้นเป็นสัญญาณให้วากันไค ต่างก็นำวาวขึ้นคว่ำกันและแย่ง
กันคึกคึกเอาชนะกันโนเที่ยวแรกกันซุลมุน ทำให้สายป่านติดพันกันยุ่งจนไม่สามารถ
จะแข่งขันไคจนนายสนามต้องมาวัดขยายให้วาวจุฬาออกห่างออกไปอีก และคราวนี้
วาวทั้งสองฝ่ายคว่ำคึกกันเป็นคู่ ๆ พร้อมกันถึง 4 คู่ พินพาทย์กับบรรเลงเพลงเชิดฉิ่ง
เพลงกราวและเพลงโอดเป็นตอน ๆ ส่งเสียงอึกทึกทั่วไป ทางคานผู้ชมต่างก็พากัน
ชมกันจนแน่นสนาม กรันหมกเวลา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรง
เปิดโอกาสให้นายสนามไคกราบบังคมทูลเบิกกั้วผู้ชนะเข้ารับพระราชทานรางวัลตาม
ลำดับชั้น

รุ่งขึ้นในวันที่ 3 (วันที่ 12 พฤษภาคม) ซึ่งเป็นกำหนดของ
วันสุกท้าย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จออกโปรดเกล้าฯ ให้นายสนาม

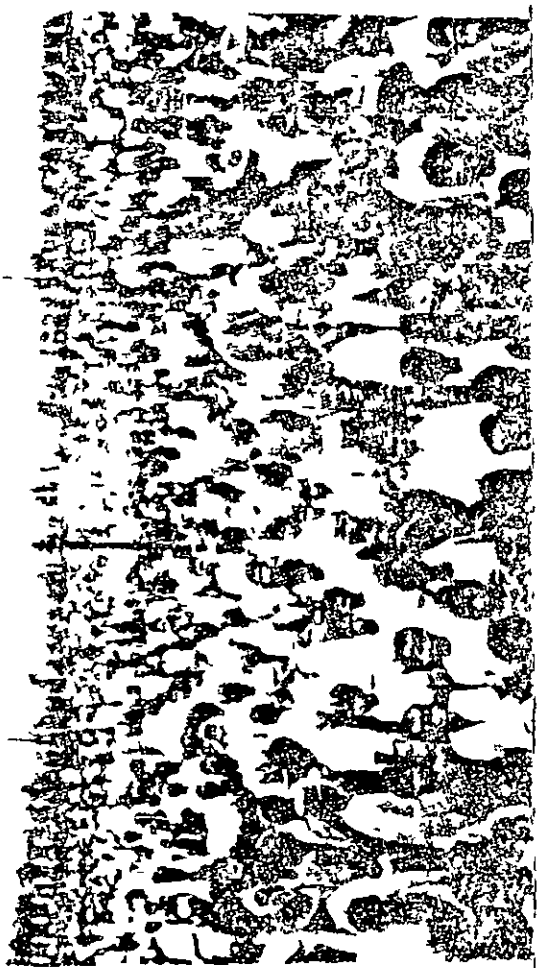
เขาเฝ้ารับสั่งว่าพรุ่งนี้ขอให้เล่นว้าวพนันกันต่อไปอีกวันหนึ่งด้วย เนื่องจากวันแรกที่เป็นวันงานเล่นว้าวไม่ได้เพราะลมไม่ดี จึงเป็นอันว่าการแข่งขันได้เพิ่มขึ้นเป็น 4 วัน นายสนามรับพระบรมราชโองการใส่เกล้าฯ มาแจ้งให้พวกเล่นว้าวทราบ พวกเล่นว้าวต่างพากันดีใจและมาเล่นกันต่ออีกในวันรุ่งขึ้นเป็นวันที่ 4 ในวันนี้การแข่งขันเป็นที่สนุกครึกครื้นเป็นอย่างยิ่ง แม้หมดเวลาการแข่งขันแล้วก็ยังมีความอยู่กันอย่างสนุกสนานอยู่เนืองนิตย์ ครั้นเสร็จจากพระราชทานรางวัลและเลี้ยงอาหารว่างทั้งเช่นเคย แล้วทรงพระราชปฏิสันถารกับพระยาอนุชิตชาญไชยนายสนามว่าให้ว้าวพนันคราวนี้สนุกเกินกว่าที่คาดหมาย และทรงขอขอบใจทุกท่านที่นำว้าวมาลงแข่งขันเป็นเสร็จงานพิธีการแข่งขันว้าวในงานฉลองสมโภชสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าเยาวมาลณมณ1

ปีต่อมา (พ.ศ. 2449) เมื่อจวนจะเข้าฤดูลมตะเภา^{*} พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จออกสนาบทงของพระโรงข้างในพร้อมด้วยเจ้านายและข้าราชการผู้ใหญ่บางท่าน ทรงปรารภถึงการเล่นว้าวพนันเมื่อคราวสมโภชตั้งกรมว่า สนุกครึกครื้นมากจึงมีพระราชประสงค์จะให้เล่นแข่งขันนับแค้ม (คะแนน) ซึ่งถวยทองของหลวง โดยจะพระราชทานแก่ฝ่ายจุฬาและปักเป้าที่ชนะเลิศฝ่ายละ 1 ถ้วย ในขณะนั้นเจ้านายที่เฝ้ากราบบังคมทูลขึ้นว่า ที่ทรงพระราชดำรินี้เป็นการสมควรยิ่งนัก ค่ายว้าวมีเล่นกันมาแต่ครั้งโบราณจนเป็นพิธีอย่างหนึ่งและพลเมืองก็นิยมชอบเล่นชอบดูกันทั่วไป ทั้งพระราชวังสวนกุหลาบก็กว้างขวางใหญ่โตถ้ามีว้าวพนันเล่นเป็นประจําตามฤดูกาลแล้วจะทำให้พระราชวังไม่เจียบเหงา

¹พระยาภิรมย์ภักดี ตำนานว้าวพนัน หน้า 22 - 24

^{*}ลมตะเภา เป็นลมประจําถิ่นชนิดหนึ่งที่มีทิศทางพัดจากทิศใต้ไปสู่ทิศเหนือในช่วงระยะเวลาระหว่างฤดูร้อน เป็นประจําทุก ๆ ปี หรือที่เรียกกันอีกอย่างว่าลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้

การแข่งขันในงานฉลองกรมสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนสวรรคโลกกษัตรา
ณ บริเวณซึ่งเป็นที่ตั้งพระที่นั่งอนันตสมาคมปัจจุบัน ใน พ.ศ. ๒๔๔๘
Kite-flying competition for the celebration of the rank promotion of H R H Princess
Sawankhalok, one of King Chulalongkorn's daughters in 1905

ภาพประกอบ ๒๖ ภาพการแข่งขันวาทน์ในงานฉลองกรมสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนสวรรคโลกกษัตรา

รูปถ่ายที่ ๕ " พระปิ่นองค์ประธานในการแข่งขันว่าวชิงถ้วยทอง, ณ สนามสวนดุสิต จ.ศ.๑๒๔๗ "

วราปิกเป่าชนะเที่ยวที่ ๓
ได้รับพวงมาลัยดอกไม้มือบะห้อย

พระปิ่นองค์ (๒๒) (๒๒) (๒๒)
ผู้เป็นประธานพระปิ่นองค์ (๒๒) เป็นผู้เป็นประธานว่าวชิงถ้วยทอง ๒
และเป็นผู้เป็นประธานว่าวชิงถ้วยทอง (๒๒) (๒๒) (๒๒)
ผู้เป็นประธานว่าวชิงถ้วยทอง (๒๒) (๒๒) (๒๒)

ภาพประกอบ ๒๗ ภาพงานการแข่งขันกีฬาว่าวพื้นบ้านและผู้ที่ได้รับพระราชทานรางวัล
จากการแข่งขันในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

กรณีนี้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
จึงรับสั่งให้พระยาอนุชิตชาญไชยนาทขอบังคับว่าวพันทันท์หมกขึ้นทูลเกล้าถวาย
ทรงตรวจข้อบังคับของว่าวพันทันท์โดยตลอดแล้วรับสั่งว่า กฎของเก่าได้กำหนดอยู่แล้ว
แต่ยังไม่ตรงกับความรู้สึกของว่าวสนามนี้ จึงพระราชทานให้พระเจ้าอนงยาเธอ
กรมพระดำรงราชานุภาพทรงตรวจและร่างข้อบังคับเพิ่มเติม เมื่อทรงตรวจตรา
ถูกต้องแล้วทรงเห็นชอบด้วย จึงรับสั่งให้กรมพระดำรงราชานุภาพพิมพ์ข้อบังคับนี้
ขึ้นเป็นเล่มแจกจ่ายให้ผู้เล่นว่าวและโปรดเกล้าฯ ให้ชานนามข้อบังคับนี้ว่า กติกา
เล่นว่าวที่สนามสวนกุหลาบรัตนโกสินทร์ ๓๙
๓๙ ๑๒๕ แจกโปรดเกล้าฯ ให้กำหนดลงมือ
เล่นว่าวแข่งขันตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๔๙ เป็นต้นไป

เมื่อถึงกำหนดเวลาการแข่งขัน ปรากฏว่ามีว่าวเป็นจำนวน
มากบางจระเข้เป็นเข้าแข่งขันตีตราวงเดิมขึ้นพันทัน ๒๒ บาท ๑๑ บาท ดังเช่นกรัง
ก่อน ๆ กรณีนี้เวลานายสนามชัชวาลย์ขึ้นว่าวพันทันต่างขึ้นคว่ำกันเป็นที่สนุกสนาน
จนกระทั่งถึงวันสุดท้าย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จมาพระ
ราชทานรางวัลแก่ผู้ชนะ ซึ่งเป็นรางวัลถ้วยทองชนะเลิศ และยังให้ทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ ให้จัดผ้าแพรห้อยปักคั่นเลื่อมเป็นอักษรนามาภิไธยย่อ จ.ป.ร. มีสี
๓ สี เป็น ๓ ชั้น คือ ชั้นตรี โท และ เอก ให้เป็นรางวัลแก่ว่าวคู่ที่สามสามารถ
เข้ารายก็ เช่น เขาเหนียงและประกบหรือต่อสู้กับปักเป้ากว่าจะเอาชนะได้ด้วยความ
ยากลำบาก เป็นต้น กับผ้าปักคั่นเลื่อมเป็นอักษรนามาภิไธยย่อ จ.ป.ร. รูปดอกจัน
๓ สี มี ๓ ชั้น เช่นเดียวกับด้านขวาให้เป็นรางวัลแก่ปักเป้าคู่ที่สามารถชกตอย
(เขาชน) ว่าวคู่ไหนไม่หักเคาะ กระดาษขาดหรือเอาว่าวคู่ที่ตกด้วยการต่อสู้
อย่างยากลำบากเช่นเดียวกัน

นอกจากนั้นแล้วสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถทรง
โปรดพอพระทัยในการเล่นว่าวแข่งขัน จึงมีพระกระแสรับสั่งให้ชุมนุมรวมเล่นแข่งขัน

ซึ่งแถมเช่นเดียวกับการแข่งขันชิงถ้วยทอง โภ้ยให้เป็นการแข่งขันแบบวันเดียวจบ ครั้นรุ่งขึ้นถึงกำหนดเวลาเจ้าของวาวทั้งหมดต่างนำวาวของตนมาขึ้นกว่ากัน จนถึงกำหนดเวลาเลิก ปรากฏว่า วาวจุฬาของสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอกรมพระภาณุพันธุวงศ์วรเดชได้คะแนนสูงสุด ฝ่ายวาวปักเป้าพระยาภิรมย์ภักดีได้รับคะแนนสูงสุด แล้วสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถทรงพระราชทานรางวัลชั้นเงินใหญ่แก่ผู้ชนะเลิศทั้งสองฝ่ายให้เป็นกรณีพิเศษเป็นเสร็จการเล่นวาวแข่งขันชิงถ้วยทองและเงินรางวัลในปีนั้น

ต่อมาปลายปี พ.ศ. 2449 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่ทรงว่างราชกิจจึงงกเลนวาวพนันแข่งขันชิงถ้วยทอง ปรากฏว่า ทำให้ผู้ตั้งใจจะบาเข้าร่วมแข่งขันต้องผิดหวัง ครั้นถึงต้นปี พ.ศ. 2450 ผู้ที่เตรียมวาวไว้อยู่แล้วต่างก็พากันกลับไปเล่นกัน ณ หอสนามหลวงดังเคยใหม่อีก โดยมีนายจางหาหน้าที่เป็นนายสนาม เมื่อถึงกำหนดเวลานัด ปรากฏว่ามีนักเล่นวาวนา วาวของตนไปที่สนามกันอย่างพร้อมเพรียง การแข่งขันควาเล่นกันสนุกสนานกันอยู่พักหนึ่ง แดพอนานวันเข้าผู้เล่นวาวจุฬาและปักเป้ามือใหม่ ๆ ค่อยหายหน้าไปวันละสองสามสายจนหมด เพราะพวกวาวจุฬาที่มีฝีมือก็ต่างก็ค่อยจางแต่จะควาปักเป้าของผู้ที่ยังเล่นไม่เก่ง ส่วนปักเป้าที่มีฝีมือก็หันมาควาแต่จุฬาที่มีฝีมืออ่อนเข้าบ้าง ทำให้ผู้เล่นที่มีฝีมืออ่อนอีกหนระอาใจเลิกกันไปเป็นพวก ๆ

นอกจากนั้น นายสนามยังไม่เข้มแข็งหรืออารีอารอบพอ เช่น เมื่อวาวชาคลอยหรือตกก็ นายสนามมักติดตามเอากลับคืนมาให้เจ้าของไม่ค่อยจะได้ แม้แต่สายป่านชักวาวหากตกตามบนหลังคาบ้านใดก็จะถูกตัดเอาไปเฉย ๆ ถอนาตอบตา จะไปขอถ่ายคืนก็ไม่ค่อยได้เมื่อเกิดมีปัญหาค้าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย ทำให้การเล่นวาวพนันไม่สนุกครึกครื้น จนในที่สุดต้องเลิกแข่งขันกันก่อนที่จะหมดฤดูกาลแข่งขัน

ต่อมาไม่มีท่านผู้ใดคิดเล่นว่าวกันที่ทองสนามหลวงอีก ฝ่ายผู้ที่ยังชอบเล่นอยู่ต่างก็กระจัดกระจายกันไปเล่นสนามอื่น ๆ แต่มีการเล่นกันอยู่ไม่กี่สาย และนับตั้งแต่ พ.ศ. 2450 เป็นต้นมา การเล่นกีฬาว่าวพนันแข่งขันจึงถวายพระราชทาน ณ สนามแข่งขันสวนดุสิตก็ไม่มี หลักฐานปรากฏอีกเลยว่าได้มีการแข่งขันกันต่อไปอีก จึงเป็นอันสิ้นสุดการแข่งขันกีฬาว่าวพนันอย่างเป็นทางการในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจนกระทั่งสิ้นรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ใน พ.ศ. 2453¹

3.8.3 สนามแข่งขันว่าวตั้งแต่อดีต - ปัจจุบัน

กีฬาว่าวพนันเป็นกีฬาที่ต้องใช้พื้นที่โล่งกว้าง ปราศจากสิ่งกีดขวางต่าง ๆ เช่น บ้านเรือน เสาไฟฟ้า และต้นไม้ เป็นต้น จึงจะเป็นสถานที่ที่เหมาะสมแก่การจัดการแข่งขัน ดังนั้นจึงปรากฏว่า มีสนามเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก อันเนื่องมาจากต้องมีการย้ายสนามที่มีเหตุเกิดจากความเจริญของบ้านเมืองจึงมีผู้คนมาสร้างที่อยู่อาศัยในต่างต่าง ๆ ที่ได้มีการจัดการแข่งขันว่าวพนันมาที่ปรากฏเป็นหลักฐานมีดังนี้

3.8.3.1 สนามว่าวหน้าโรงหวย (ประตูสามยอด)

ตามหลักฐานที่ปรากฏ สนามว่าวแห่งนี้เป็นสนามแข่งขันกีฬาว่าวพนันเป็นแห่งแรก โดยมีพระยาอัษฎนทรวิกรมายศ (กิต โรจนดิษฐ์) เมื่อครั้งยังเป็นพระยาบาเรอภักดิ์ เป็นนายสนาม สนามว่าวแห่งนี้ใช้เป็นสถานที่แข่งขันอยู่เป็นเวลาหลายปี²

3.8.3.2 สนามว่าวสะพานเสี้ยวริมพระราชวังบวร

สนามสะพานเสี้ยวเป็นสนามที่ย้ายมาจากสนามหน้าโรงหวย การแข่งขันกำหนดให้แดนของจุฬาราชมนตรีและพวกญักกรหรือ

¹พระยาภิรมย์ภักดี ตำนานว่าวพนัน หน้า 30 - 32

²ประยูทธ สิทธิพันธ์ พระราชประเพณีและประเพณีชาวบ้าน หน้า 361

กรมอัยการปัจจุบัน ณ สนามแห่งนี้ปรากฏว่าวาจาวาของท่านจางวางท่อมเป็นว่าวที่
ดีที่สุด ซึ่งมักจะต่อสู้กับว่าวปักเป้าของพระยาภิรมย์ภักดี (ชม เศรษฐบุตร) เป็น
ประจำเสมอ จนกลายเป็นคู่ขั้วเดียวกันตลอดเวลาที่มีการแข่งขัน¹

3.8.3.3 สนามว่าววัดโลก (วัดพลับพลาไชย)

สนามว่าวพนันวัดโลกเกิดราว พ.ศ. 2425
มีนายแสงเป็นนายสนามคนแรกและต่อ ๆ มา นายจั่นซึ่งเป็นนายอาเถออยู่ในสมัยนั้น
ไ้รับเป็นนายสนามต่อ สนามว่าวพนันวัดโลกแห่งนี้มีการแข่งขันกันอยู่เป็นเวลาหลายปี
มาเลิกไปเมื่อ พ.ศ. 2432 ด้วยเหตุที่ว่ามีบ้านเรือนของราษฎรและชาวต่างประเทศ
มาปลูกบ้านเรือนกันแน่นหนาขึ้น ทำให้เกิดขวาง เกะกะไม่สะดวกต่อการแข่งขัน และ
เมื่อว่าวขาดลอยไปจะตามไปเก็บมักเป็นไปด้วยความยากลำบาก ประจวบกับในเวลา
นั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้ตัดถนนเทพศิรินทร์
ผ่านสนามว่าวด้วย จึงจำเป็นต้องเลิกไป²

3.8.3.4 สนามว่าวนอกวังสระปทุม (ประตูน้ำ ปทุมวัน)

สนามว่าวนอกวังสระปทุมเป็นสนามที่เกิดขึ้นต่อ
จากสนามวัดโลก หลังจากที่สนามวัดโลกมีขนาดเล็กลง สนามนอกวังสระปทุมมีพระเจ้า
บรมวงศ์เธอกรมหลวงสวัสดิ์วัฒนวิเศษเป็นผู้อุปถัมภ์ พระองค์ทรงโปรดและเสด็จ
ทรงจทรงราดูแลเป็นประจำทุกวัน สนามว่าวแห่งนี้จึงเป็นสนามว่าวที่สนุกครึกครื้นขึ้น
อีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่สนามวัดโลกเลิกไป แต่สนามนี้ผู้ชมการแข่งขันมีไม่มาก เพราะ
เป็นสนามที่อยู่ไกลจากที่ชุมชน ตลอดจนยังไม่มีวดยานพาหนะที่จะเดินทางไปมาได้
สะดวก ในที่สุดก็ต้องเลิกไป ในช่วงระยะเวลาว่างที่มีการแข่งขันก็ฬว่าวพนัน
กันอยู่ ณ ที่สนามแห่งนี้ พอดีมีราชทูตจากต่างประเทศเข้ามาเจริญพระราชไมตรี

¹พระยาภิรมย์ภักดี ตำนานว่าวพนัน หน้า 11

²ประยูทธ ลิทธิพันธ์ พระราชประเพณีและประเพณีชาวบ้าน หน้า 362

ในเหตุการณ์ที่ว่า พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้เชิญนักเล่นว่าวพนันสนามนอกวังสระปทุมไปเล่นให้พวกราชทูตได้ชมกัน¹

3.8.3.5 สนามว่าววัดคอนบ้านทราย (แถวยานนาวา
ปัจจุบัน)

หลังจากสนามว่าวนอกวังสระปทุมเลิกเล่นกันไปแล้ว ผู้ที่ชอบเล่นก็ได้หันมาประชุมเล่นกันใหม่ที่สนามวัดคอนบ้านทราย สนามว่าวแห่งนี้ในระยะแรก ๆ เป็นสนามที่สนุกครึกครื้นดีเพราะเป็นที่ทำเลที่เหมาะสม แต่พอเล่นกันไปไม่ได้นานก็มีพวกนักเลงอันธพาลเข้ามาก่อความมากขึ้น นายสนามก็ไม่เข้มแข็งพอ ขอบกั้นเหล่าเมากันทุกวันจนเป็นที่น่ารังเกียจของผู้เล่นว่าวคนอื่น ๆ เป็นอย่างยิ่ง ทำให้ผู้นำว่าวไปเล่นน้อยลงทุกวันจนในที่สุดก็ต้องเลิกไป²

3.8.3.6 สนามว่าวหัวลำโพง

สนามว่าวหัวลำโพงเป็นสนามที่ผู้ที่ยังสนใจการเล่นอยู่ย้ายมาเล่นต่อจากสนามวัดคอนบ้านทราย พอเริ่มสนุกครึกครื้นและมีคนติดตามราชการก็มีประกาศปรับที่ดินเตรียมสร้างสถานีรถไฟ ทำให้การแข่งขันว่าวต้องระงับไป³

3.8.3.7 สนามว่าวสวนอนันต์ในคลองมอญ (จังหวัด
ชลบุรีในสมัยก่อน)

สนามว่าวแห่งนี้เกิดขึ้นต่อจากสนามว่าวหัวลำโพง โดยมีท่านผู้บัญชาการรบภาคีที่ท่านหนึ่งเป็นนายสนาม สนามว่าวแห่งนี้เล่นกันได้เพียง 2 ปีก็ต้องเลิกไปอีกและพากันมาเล่นกันบริเวณริมคลองตรงข้ามกับวังสราญรมย์⁴

¹พระยาภิรมย์ภักดี ตานวนว่าวพนัน หน้า 13

²ดู. หน้า 14

³สมบัติ จำปาเงิน กีฬาไทย หน้า 148

⁴ประยูรช สิริพิพันธ์ พระราชประเพณีและประเพณีชาวบ้าน หน้า 363

3.8.3.8 สนามวาวสะพานหัวตะเฒ่

ครั้งเลิควากสนามอนันต์ในคลองมอญแล้ว ได้มีนายศักดิ์อยู่แปปากคลองบางกอกใหญ่เป็นผู้ที่มีชื่อว่าฝีมือเยี่ยมในการเล่นวาว จุฬาได้พากันมาเล่นที่สะพานหัวตะเฒ่ ถนนริมคลองตลาด (ปัจจุบันเรียกว่า ปากคลองตลาด) การเล่นวาวพนันคราวนี้สนุกสนานครึกครื้นเช่นกัน มีคนมาชมการแข่งขันเป็นจำนวนมาก แต่เล่นกันไม่ได้นานก็ต้องถูกห้ามให้เลิกไป เพราะว่าสายป่านวาวไปพาดถูกกับวัตถุต่าง ๆ ทำให้เกิดความเสียหาย¹

3.8.3.9 สนามวาวบางขุนพรหม

เมื่อสนามวาวสะพานหัวตะเฒ่ถูกทางราชการสั่งห้ามเล่นแล้ว นักเล่นวาวได้พากันย้ายมาเล่นที่บางขุนพรหม ซึ่งในระหว่างนั้น มีการตัดถนนสายสามเสนขึ้นมาใหม่ สนามวาวนี้ฝ่ายปักเป้าเล่นอยู่ที่หน้าวัดสารพัดช่าง ต่อมาที่บ้านเรือนราษฎรมาปลูกกันเป็นที่เกะกะทำให้สนามไม่เหมาะสมที่จะใช้ในการแข่งขันได้ในไม่ช้าก็ต้องเลิกกันไปอีก²

3.8.3.10 สนามวาสนามหลวง

ต่อมาในปี พ.ศ. 2442 นายพลโทพระยา สโมสรรพรการ (หัตถ์ ศิริสัมพันธ์) ได้นัดเล่นวาวพนันกันที่สนามหลวง ซึ่งแต่ก่อนเรียกว่าทุ่งพระสุเมร พอเริ่มก็มีนักเล่นวาวมาชุมนุมเล่นกันเต็มไปหมด เนื่องจากสนามหลวงเป็นสถานที่ที่มีพื้นที่เป็นบริเวณกว้างเหมาะสมแก่การเล่นเป็นอย่างดี การเดินทางไ่มาก็สะดวกจึงทำให้กีฬาว่าวพนันกลับมาเป็นที่สนุกสนานครึกครื้นมากเป็นประวัติศาสตร์คือทั้งผู้หญิง เด็กเล็ก พระสงฆ์ สามเณรและชาวต่างประเทศ รวมทั้งบรรดาเจ้านายบางพระองค์ก็ยังอุตสาหมาเฝ้าดูบ้างนั่งดูบ้างจนเต็มสนามทุกวัน

¹พระยาภิรมย์ภักดี ตำนานวาวพนัน หน้า 14

²ดู.

จนกระทั่งวันหนึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิน
ผ่านทอดพระเนตรเห็น จึงโปรดเกล้าฯ รับสั่งให้นักเล่านว้าวไปแข่งขัน ณ สนาม
สวนกุหลาบ นับแต่นั้นมาสนามหลวงจึงต้องหยุดเล่นไป¹

3.8 3.11 สนามว้าวศาลาแดง

หลังจากสงครามการแข่งขันทิ้งถ้วยทอง
พระราชทานแล้ว ก็ไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดนักเล่านว้าวกัน ณ ห้องสนามหลวงอีก ต่างฝ่าย
ต่างก็กระจ่ายไปเล่นสนามอื่น ๆ จนกระทั่งฤดูว้าวปลายปี พ.ศ. 2457 ท่านหลวง
เจนสกลรัถย์ (จัน ภูมิจิตร) ได้นักเล่านว้าวพนักขนาดเล็ก จูฬากยาว 3 ศอกคือ
ที่ทุ่งศาลาแดง พอมีว้าวพนักควักกันไปไต่ไม่กี่วันข่าวก็แพร่หลายไปสู่ นักเล่านว้าวเก่า ๆ
และคนที่ชอบเล่นพนักนอกวงต่างพากันไปดูมากขึ้นด้วยทุ่งศาลาแดงนี้เป็นทำเลที่
เหมาะสม กว้างขวางไม่ไกลจากที่ชุมชน

ในระยะแรกเริ่มเป็นการเล่นในพวกหมู่บ้าน
เดียวกันเอง เงินเดิมพันพนันกันก็เพียงเล็กน้อย ครั้นต่อมาท่านพระยาประชากรกิจ
วิจารณ์ (โฮ อมาตยกุล) กับพระยาประมุขมณฑล (ชั้น ศิริยาภย์) ไปลงเล่น
ด้วย ทำให้เงินพนันจากเดิมพนัน 11 บาท 5 บาท 2 สลึง เพิ่มขึ้นเป็น 22 บาท
เอา 11 บาท และในคราวนี้ว้าวพนักเป็นที่สนุกสนามมาก เพราะมีนักเล่านว้าวฝีมือ
เก่า ๆ ได้มาเล่นอยู่ด้วย เช่น ว้าวจุฬของท่านอาจารย์แดง พระยาประชากรกิจ
วิจารณ์ ขุนประคิมรุจิรุเชตร (เนื่อง) นายสังข์ บุรณศิริ นายถมยา นายน้อย
นายหมุด และนายเจง เป็นฝ่ายจุฬา ส่วนฝ่ายปักเป้ามีพระอรสมพลาภิบาล นายเจียร
สาธรรานนท์ นายจิต มหาดเล็ก นายแจ้ว เพ็ชรลดา (ขุนจรรยาพอลชันท์)

¹ประยูร ลิทธิพันธ์ พระราชประเพณีและประเพณีชาวบ้าน หน้า 363

นายแป๊ะ ใบประยูร นายพิน ทรัพย์อรอด นายให้ และ พระยาภิรมย์ภักดี
ต่างฝ่ายได้คว่ำกันเป็นที่สนุกสนานจนถึงฤดูฝนจึงเลิก¹

สนามว้าวศาลาแดงนี้เป็นสนามที่ได้รับความนิยมไม่แพ้ไปจากสนามหลวงที่มีการนัดกันไปเล่นในครั้งแรกเลย มีการจัดการแข่งขันกันเรื่อยมาจนกระทั่ง พ.ศ. 2462 รวมเป็นเวลา 5 ปี การแข่งขันก็ฬาววพนันก็ค่อย ๆ เจริญงลงไปตามลำดับจนเหลือเล่นกันอยู่ไม่กี่สาย นักเล่นว้าวหน้าใหม่ ๆ ก็ไม่มีเข้ามาร่วมเล่นและปรากฏว่าการเล่นยังมีเรื่องถกเถียงกับแพททุกคู่ ยิงนานวันไปปัญหาก็ยิ่งเพิ่มทวีมากขึ้นจนบางคนหนีไปเล่นกันที่สนามแห่งอื่น ๆ

ต่อมาเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2463 ได้มีการประกาศแจ้งในหนังสือพิมพ์รายวันนัดประชุมเล่นว้าวพนัน ณ สนามศาลาแดง ครั้นถึงเวลากาหนดวันนัดหมายปรากฏว่ามีนักเล่นว้าวพนันมาเล่นกันอยู่ไม่กี่สายคือ ของ นายเจียร สาขรานนท์ นายแป๊ะ นายโตะ ชุนประดิษฐ์ และนายหมุดผดักเปลี่ยนกันเป็นฝ่ายจุฬาและปักเป้า ส่วนผู้ที่ไปหักเล่นมือใหม่ก็ถูกพวกนักพนันวงนอกบางคนกล่าวคำหยาบเบาะแซยต่าง ๆ ทำให้ผู้เล่นราคาญหมดความมานะจะฝึกเล่นต่อไป จนในที่สุดทำให้สนามศาลาแดงไม่มีผู้ใดมานัดเล่นกันและต้องเลิกไปในปี พ.ศ. 2465 ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว²

สนามที่ได้มีการจัดการแข่งขันก็ฬาววพนันทั้งหมดที่ได้กล่าวถึงมานั้น ในปัจจุบันนี้ได้กลายเป็นที่อยู่อาศัยและสถานที่ราชการไปหมดแล้ว คงเหลือแต่ที่สนามหลวงเพียงแห่งเดียวที่ยังเป็นสนามที่ใช้ในการแข่งขันได้

¹พระยาภิรมย์ภักดี ตานานว้าวพนัน หน้า 38

²สมพงษ์ เกรียงไกรเพชร เล่าเรื่องเก่าของไทย หน้า 231

3.8.4 การจัดการแข่งขันกีฬาว้าวพนันในปัจจุบัน

การเล่นกีฬาว้าวพนันในปัจจุบันนับว่าเป็นยุคของ กีฬาประเภทนี้อีกครั้งหนึ่ง หลังจากประสบปัญหาทั้งทางด้านการสถานที่ ด้านเศรษฐกิจ และด้านการเมือง คือสงครามโลกครั้งที่ 2 และท้องสนามหลวงต้องถูกใช้เป็นสถานที่ประกอบพระราชพิธีใหญ่ ๆ เช่น พระราชพิธีพระเมรุมาศ เป็นต้น¹

3.8.4.1 การจัดการแข่งขันกีฬาว้าวพนันในต่างจังหวัด

ในปัจจุบันการแข่งขันกีฬาว้าวพนันในต่างจังหวัดไม่ปรากฏ แต่จากการสัมภาษณ์นายห่อง ม่วงพิณ อายุ 72 ปี ชาวจังหวัดราชบุรี เป็นผู้ที่มีอาชีพในการท้าวว้าขายมาเป็นเวลานานหลายสิบปีแล้วได้กล่าวว่า ในจังหวัดราชบุรีเองก็เคยมีการแข่งขันกีฬาว้าวพนันเหมือนกัน แต่ในปัจจุบันนี้ไม่มีแล้ว² นอกจากนี้ อาจจะเคยมีการแข่งขันในจังหวัดสมุทรสงครามเช่นกัน ซึ่งปรากฏหลักฐานในหนังสือตำนานว้าวพนันอยู่ตอนหนึ่งว่า ในระหว่างที่มีการแข่งขันกีฬาว้าวพนัน ณ ท้องสนามหลวง ใน พ.ศ. 2450 มีชาวบ้านชาวจังหวัดสมุทรสงครามนำว้าวจุฬาตัวใหญ่อกยาว 6 ศอก เข้ามาแข่งขัน ซึ่งเป็นว้าวที่เจ้าของคุยว่าได้เคยคว้าปักเป้ามามากต่อมากแล้ว และยังไม่เคยตกเพราะปักเป้ายาวแต่ครั้งเดียว³ จากที่กล่าวมานั้นแสดงให้เห็นว่า ชาวสมุทรสงครามคงมีการแข่งขันกันอยู่บ้าง จนทำให้มีผู้เล่นฝีมือดี และนำเข้ามาแข่งขัน ณ ท้องสนามหลวงด้วย

3.8.4.2 การจัดการแข่งขันกีฬาว้าวพนัน ณ ท้องสนามหลวง

สมัยก่อนสนามหลวงใช้เป็นที่พักชั่วคราวเพื่ออวดแขกบ้านแขกเมือง ต่อมาได้กลายเป็นสถานที่ประกอบพระราชพิธีและใช้เป็นที่ตั้งงานมหกรรม

¹ สมพงษ์ เกรียงไกรเพชร เล่าเรื่องเก่าของไทย หน้า 233 - 234

² ห่อง ม่วงพิณ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ มลเจียร พัวโพนุลย์ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ท้องสนามหลวง เมื่อวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2527

³ พระยาภิรมย์ภักดี ตำนานว้าวพนัน หน้า 33

การเล่นต่าง ๆ เช่น ว้าว ตะกร้อ เป็นต้น¹ ดังนั้นสนามหลวงจึงใช้ในการแข่งขันกีฬาว่าวพั่นเรื่อยมา การใช้สนามหลวงเป็นที่แข่งขันนั้นได้เริ่มแล้วหยุดไป และกลับมาใช้ใหม่อีกไปมาอยู่หลายครั้งคือ ใน พ.ศ. 2448 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินผ่านท้องสนามหลวงทอดพระเนตรเห็นนักเล่นว่าวกำลังแข่งขันกันอยู่เป็นที่พอพระทัยจึงมีพระกระแสรับสั่งให้เรียกพวกเล่นว่าวไปเล่นถวายหน้าพระที่นั่ง เป็นผลให้การแข่งขันว่าว ณ ท้องสนามหลวงต้องเลิกไป ต่อมาภายหลังได้กลับมาเล่นใหม่อีกใน พ.ศ. 2450 แต่เล่นได้เพียงปีเดียวก็ต้องเลิกไปอีก² จนกระทั่งถึง พ.ศ. 2467 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าฯ ให้พระยาภิรมย์ภักดีเป็นนายสนามจัดการแข่งขันกีฬาว่าวพั่นขึ้นที่ท้องสนามหลวงอีกครั้ง นับแต่นั้นมาสนามหลวงก็เป็นสนามที่ใช้ในการแข่งขันกีฬาว่าวพั่นเรื่อยมาจนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ได้ทรงโปรดเกล้าฯ ส่งว่าวซึ่งเป็นว่าวส่วน ระองค์เป็นรูปสามศรีสีเขี้ยวติดอยู่ที่ท่อนว่าวจุฬาเข้าร่วมการแข่งขันด้วย³

การแข่งขันคงดำเนินเรื่อยมาจนกระทั่งเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้กีฬาว่าวพั่น ณ ท้องสนามหลวงต้องเลิกไปอีกครั้งหนึ่ง จนถึง พ.ศ. 2495 จึงได้เปิดสนามหลวงเป็นสถานที่จัดการแข่งขันกีฬาว่าวพั่นและถือเป็นเทศกาลของการแข่งขันกีฬาว่าวพั่นติดต่อกันเรื่อยมา⁴ โดยมีคณะกรรมการ

¹ ประยูร พิษนาคะ และ เกรียงศักดิ์ พิทยานะ แผ่นดินไทย หน้า 215

² พระยาภิรมย์ภักดี ตำนานว่าวพั่น หน้า 18

³ สมพงษ์ เกรียงไกรเพชร เล่าเรื่องเก่าของไทย หน้า 231

⁴ ด.

ภาพประกอบ 28 พิธีเปิดงานประเพณีว่าวไทย 2527 ณ หอวังสนามหลวง

ภาพประกอบ 29 วงหินพาทย์ที่ขับร้องเพลงประกอบกริยาอาการของว่าวขณะที่กำลัง
ทำการต่อสู้กันอยู่ในอากาศ

ชุดหนึ่งได้จัดตั้งสมาคมขึ้นมาชื่อว่า สมาคมกีฬาสยาม ท่าหน้าที่ตั้งเสริมกีฬาไทย ประเภทต่าง ๆ ให้เจริญอยู่เสมอ กีฬาวาวพั่นจึงเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่ทางสมาคมได้เริ่มจัดขึ้นเป็นประจำนับแต่ พ.ศ. 2495 มาจนถึงขณะนี้ และในปัจจุบัน การจัดงานการแข่งขันกีฬาวาวพั่นได้ยึดถือเป็นประเพณีอย่างหนึ่งที่จะมีการจัดขึ้นในระหว่างเดือนมีนาคมของทุกปีเรื่อยไปดังเช่นประเพณีอื่น ๆ ของไทย¹

3.8.5 วิธีการแข่งขันกีฬาวาวพั่น

ถ้ากล่าวถึงการแข่งขันกีฬาวาวพั่นแล้ว ผู้ฟังคงจะต้องรู้โดยทันทีว่าเป็นการแข่งขันต่อสู้กันระหว่างวาวจุฬาและวาวปักเป้าเท่านั้น โดยมีการเปรียบวาวจุฬาเสมือนเป็นเพศชาย และวาวปักเป้าเปรียบเสมือนเป็นเพศหญิง มาแข่งขันกัน ในการต่อสู้ระหว่างวาวจุฬากับวาวปักเป้าต่างมีกลวิธีในการต่อสู้ที่แตกต่างกัน ดังนั้น ผู้ที่เข้าแข่งขันในฝ่ายของจุฬาก็จะต้องรอบรู้และมีความชำนาญในการเล่นวาวจุฬา ผู้เล่นวาวฝ่ายปักเป้าก็ต้องรอบรู้และมีความชำนาญในการเล่นวาวปักเป้า

วิธีการแข่งขันหรือการควบคุมการแข่งขันกีฬาวาวพั่นนี้มีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ผู้เล่นจะต้องทราบเป็นพื้นฐานเบื้องต้นเสียก่อนจึงสามารถที่จะเข้าใจในเกมส์การแข่งขันได้ว่ามีลักษณะเป็นเช่นไร ซึ่งจะกล่าวไว้เป็นที่พอสังเขป ดังนี้คือ

ลักษณะทั่วไปของสนาม

การจัดสถานที่ในการแข่งขันเป็นหน้าที่ของนายสนาม ซึ่งแบ่งเขตสำหรับการแข่งขันออกเป็น 2 เขต โดยจะขอยกเอาสนามหลวงมาเป็นตัวอย่าง

¹ กรุงเทพมหานคร กาหนดการจัดงาน งานประเพณีวาวไทย 2527

ในการอธิบายให้ชัดเจนขึ้น คือ ทางคันทศโค (ด้านวัดพระศรีรัตนศาสดาราม) เป็นเขตของฝ่ายว้าวจุฬา และทางทิศเหนือ (ด้านกรบประชาสัมพันธ์) เป็นเขตของว้าวฝ่ายปักเปา ไซ้เชือกขนาดใหญ่พอมประมาณซึ่งสูงจากพื้นดินให้พ้นศีรษะและสามารถสังเกตเห็นได้โดยง่ายเป็นเส้นแบ่ง หรือพูดอีกนัยหนึ่งก็คือ ฝ่ายว้าวจุฬามีแคนอยู่คนละ และฝ่ายว้าวปักเปามีแคนอยู่เคลบเสมอ¹ ภายในเขตแดนฝ่ายว้าวจุฬานั้น นายสนามจะเอาธงพื้นขาวมีเลขกำกับประจำธง ซึ่งสุดแล้วแต่จะมีว้าวจุฬาเข้าแข่งขันในวันนั้นจำนวนเท่าใดก็ต้องมีธงไปปักไว้เท่าจำนวนทีมของว้าวจุฬา โดยเริ่มหมายเลข 1 จากทางทิศตะวันออกแล้วเรียงไปทางทิศตะวันตกมีระยะต่อเท่า ๆ กัน และจะต้องห่างจากเส้นเชือกแบ่งแดนประมาณ 15 เมตร การที่นายสนามปักธงไว้นั้นเพื่อเป็นเครื่องหมายที่ตั้งอำนวยความสะดวกของฝ่ายจุฬา

เจ้าหน้าที่ของสนามว้าว

เจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ของสนามเป็นผู้ได้รับการแต่งตั้ง

จากสมาคมกีฬาไทย อันประกอบไปด้วย

1. นายสนามพร้อมด้วยผู้ช่วยรวม 2 คน มีหน้าที่จัดสถานที่และกิจการต่าง ๆ อันเกี่ยวกับการแข่งขัน ตลอดจนเป็นผู้คัดเลือกกรรมการตัดสินชี้ขาด

2. ประธานกรรมการ มีหน้าที่ชี้ขาดในกรณีพิพาทระหว่างคู่ต่อสู้ 1 คน

3. กรรมการตัดสิน มีจำนวนเท่ากับจำนวนของว้าวจุฬาที่สมัครเข้าแข่งขันวันนั้น สายละ 1 คน มีหน้าที่ตัดสินและให้คะแนนทั้งสองฝ่าย กรรมการเหล่านี้ประจำจุฬาสายใดก็ต้องถือธงซึ่งมีเครื่องหมายตรงกับจุฬาสายที่ตน

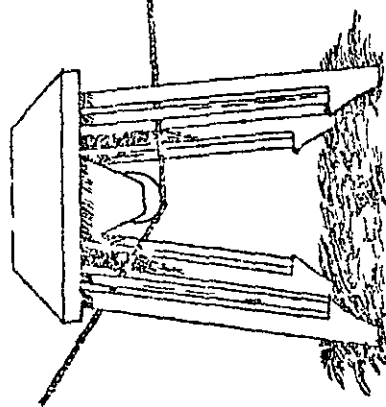
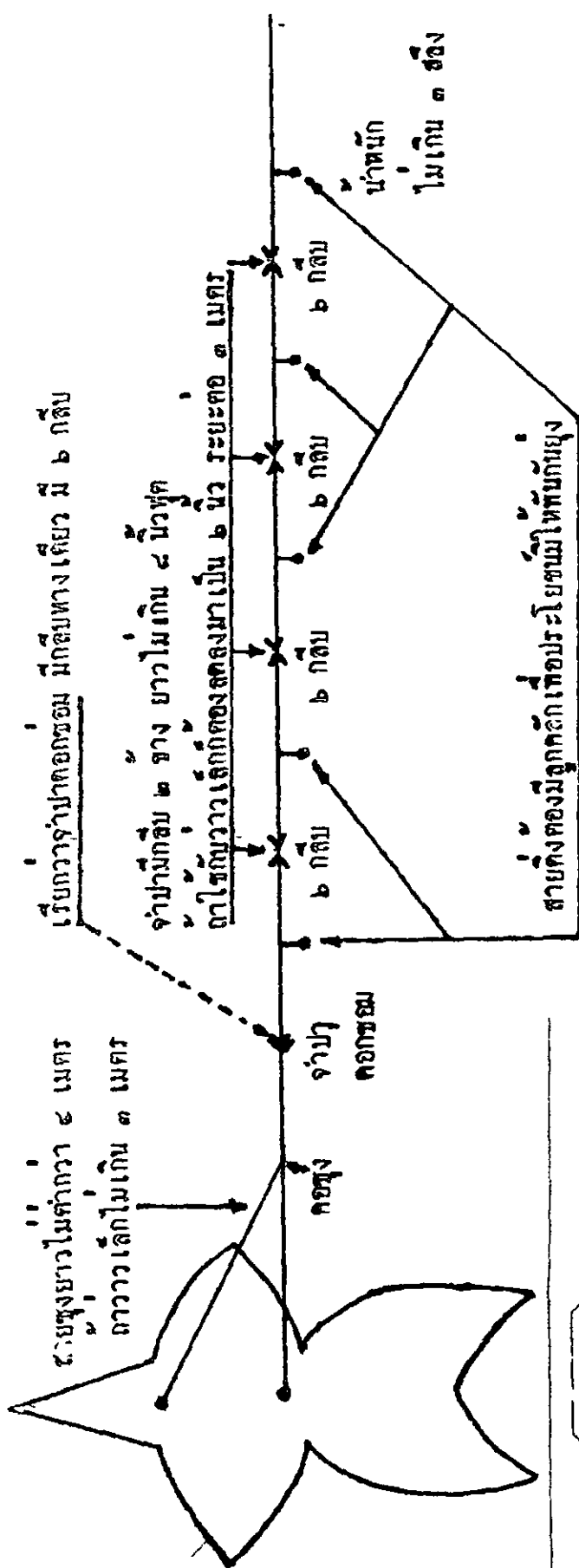
¹สมบัติ จาปาเงิน กีฬาไทย หน้า 144

ประจำอยู่นั้น 1 ชง การที่ต้องมีชงประจำไว้เพื่อให้สัญญาณติดต่อไปยัง
กรรมการที่ประจำเสาธงหน้ากองอำนวยการไต่ทราบในคำสั่งของคน

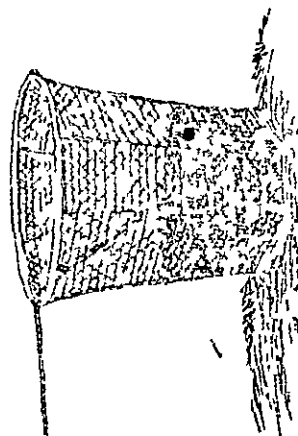
4. กรรมการกำกับสัญญาณจำนวน 1 คน มีหน้าที่ประจำ
อยู่หน้าเสาธงหน้ากองอำนวยการ เมื่อถึงเวลา 16.30 น. จะกองชักธงของสมาคม
ขึ้นสู่ยอดเสาเพื่อแสดงว่าเริ่มการแข่งขันไต่แล้ว นอกจากธงของสมาคมที่ชักขึ้นแล้วก็
ยังมีธงเล็กอีก บรรดาธงเหล่านี้จะมีเครื่องหมายตรงกับว่าวจุฬาที่เข้าแข่งและตรงกับ
ที่กรรมการตัดสินมิให้ดังกล่าว กรรมการที่กำกับเสาธงนี้จะต้องคอยตรวจดูว่า
กรรมการตัดสินไต่ยกธงใดขึ้นก็แสดงว่าว่าวจุฬาสายที่มีเครื่องหมายนั้น ซึ่งกำลังต่อสู้
กับปักเป้าตัดสินให้เล็กกัน กรรมการและฝ่ายปักเป้าจะไต่ทราบว่าเล็กต่อสู้กัน ต่อมา
เวลา 18.30 น. ผู้กำกับธงจะชักธงสมาคมลง ซึ่งเป็นสัญญาณบอกให้รู้วว่าหมดเวลา
การแข่งขันแล้ว

ลักษณะของว่าวจุฬาและปักเป้าตลอดจนเครื่องประกอบ
ว่าวจุฬาประกอบด้วยไม้ไผ่สีสุกจำนวน 5 ชิ้น ผู้ซึ่งเป็น
โครงว่าว ส่วนปักเป้าใช้ไม้ไผ่ 2 ชิ้น ผู้เป็นโครงปักเป้า ว่าวจุฬามีจายา 5 ดอก
หาด้วยผิวไม้ไผ่ยาว 8 นิ้ว เหลากลมโตประมาณ 3 มิลลิเมตร จายา 1 ดอก มี
จำนวนไม้ 8 อัน มัดแน่นติดกับสายป่านที่ชักจุฬายาว 12 วา เครื่องจายานี้เป็นอาวุธ
ประจำตัวของว่าวจุฬาที่จะต่อสู้กับปักเป้า โดยมีสายถึงจำนวนไม่เกิน 4 อัน มีความ
ยาวไม่เกิน 1 ฟุต มีตะกั่วถ่วงน้ำหนักไม่เกิน 75 สตางค์ดวงเชือกไว้

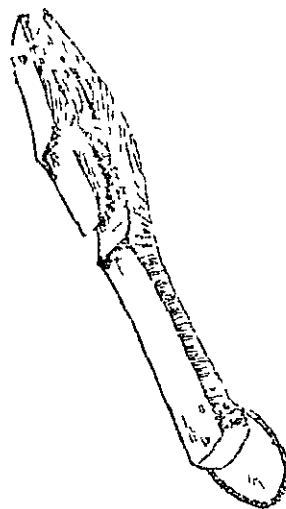
ว่าวปักเป้ามี่เหนียงรูปร่างเป็นเชือกป่านที่ชักตัดมาโดยเฉพาะ
ยาว 8 เมตร ผู้ปลายทั้งสองข้างให้หย่อนเป็นสายหุง รูปกริ่งวงกลม เหนียงนี้มีไว้
สำหรับคล้องตัวว่าวจุฬาให้เสียศูนย์และพาว่าวจุฬาตกลงพื้นดิน

मारक

करेजापान

मारक

ภาพประกอบ 30 เครื่องประกอบวาวจุฬา

การปฏิบัติของเจ้าของว้าวก่อนแข่งขันและขณะที่แข่งขัน
เจ้าของว้าวจุฬา และว้าวปักเป้าทุกสายก่อนที่จะเข้า
แข่งขันนั้นจะต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. จกทะเบียนเพื่อเข้าแข่งขันต่อหน้านายสนามว่าตนจะ
สมัครใจเข้าแข่งขันว้าวชนิดใด คือ จุฬาหรือปักเป้า และจะใช้เครื่องหมายประจำ
ว้าวอย่างไร

2. เจ้าของว้าวจุฬาและปักเป้าจะต้องนำว้าวเข้าแข่งขัน
นั้นให้คณะกรรมการตรวจสอบพร้อมทั้งอุปกรณ์ในการแข่งขัน เมื่อกรรมการตรวจสอบ
แล้วไม่ผิดปกติก็จะประทับตรารับรองให้

3. ก่อนเวลาแข่งขันทุกวัน เจ้าของว้าวจุฬาและปักเป้า
จะต้องซื้อบัตร ณ กองอำนวยการที่จะต้องซื้อบัตรก็เพื่อประโยชน์ในการให้คะแนน
ซึ่งกันและกันเป็นต้นว่า ฝ่ายใดแพ้แต่ละครั้ง ผู้แพ้จะต้องให้บัตรของคนต่อผู้ชนะจำนวน
1 บัตรทุกครั้ง เมื่อเสร็จจากการแข่งขันแล้ว บัตรนี้ยังมีประโยชน์ในการใช้ตรวจสอบ
ทบทวนดูว่า คะแนนที่กรรมการให้ไว้กับบัตรที่ฝ่ายชนะได้มาตรงกันหรือไม่ ถ้าไม่ถูกต้อง
กรรมการก็จะได้ตรวจสอบต่อไป

4. ผู้เล่นฝ่ายจุฬาจะต้องเข้าประจำที่ที่นายสนามกำหนด
ไว้ คือ ที่เสาธงมีหลายเลขกำกับภายในเขตของจุฬาเพื่อเตรียมการแข่งขัน ส่วน
ปักเป้านั้นไม่มีเขตกำหนดให้เลือกที่ซัดกันเองตามความเหมาะสมภายในเขตของว้าว
ปักเป้า ทั้งสองฝ่ายจะต้องระวังคอยดูธงสัญญาณของสมาคมว่าไ้ชักขึ้นสู่ยอดเสาเมื่อใด
ก็เป็นอันว่าเริ่มการแข่งขันได้ ขณะที่กำลังแข่งขันกันอยู่นั้นผู้แข่งขันทั้งสองฝ่ายจะต้อง
รักษาลังของกรรมการอยู่ตลอดเวลาที่แข่งจากธงสัญญาณที่กองอำนวยการ

การต่อสู้ของวาวจุฬาและปักเป้ากับการไต่คะแนน

การต่อสู้ของฝ่ายจุฬานั้นจะต้องพยายามทำให้คิดปักเป้าเมื่อได้ปักเป้าตัวใดตัวหนึ่งหรือไม่เกิน 2 ตัว ฝ่ายจุฬาก็จะต้องพยายามทำให้ปักเป้าเกิดการซารุดเสียหายก่อนเช่น หางขาด อกหัก กระดาษขาด ฯลฯ โดยฝ่ายปักเป้ามีกริยาอาการผิดปกติไปจากเมื่อครั้งก่อนถูกจุฬาคว่าแล้วจึงวิ่งรอกเข้าเขตของจุฬาจุฬาก็เป็นฝ่ายชนะได้ 10 คะแนน แต่ฝ่ายปักเป้าก็สามารถถือโอกาสที่จุฬาคว่าติดอยู่บนटकจงในเขตของปักเป้าได้กวาดประกายประกายก็คิดว่าปักเป้าชนะจุฬาได้

การไต่คะแนนของกรรมการนั้นถือเอาการต่อสู้ของทั้งสองฝ่าย ฝ่ายใดชนะได้ครั้งละ 10 คะแนน ผู้แพ้ไม่ได้คะแนนแต่ก็ไม่มีการหักคะแนนจากฝ่ายแพ้ ในวันหนึ่งฝ่ายจุฬาหรือปักเป้าของผู้เข้าแข่งขันนั้นก็สามารถนำขึ้นต่อสู้กันอีกครั้งก็ยอมมีการแพ้ชนะกันมากมาย กรรมการรวบรวมคะแนนไว้จนถึงวันสุดท้ายว่าใครไต่คะแนนสูงสุดก็เป็นผู้ชนะเลิศในคราวนั้น¹

วิธีการต่อสู้ของวาวปักเป้ากับวาวจุฬา

การเล่นวาวปักเป้าต่อสู้จะเอาชนะแถววาวจุฬาไถ้นั้นไม่ใช่สิ่งง่าย นอกจากจะต้องมีความชำนาญในการบังคับวาวไถ้แล้ว จะต้องมีสุขภาพแข็งแรง มีสายตาก็สามารถกะประมาณหรือกำหนดได้อย่างแม่นยำว่าขณะนั้นวาวสั้นหรือยาว พร้อมทั้งความคิดในการตัดสินใจอย่างเฉียบขาดด้วย ถ้าบกพร่องอย่างใดอย่างหนึ่งก็จะเอาชนะจุฬาได้โดยยาก

วิธีการตีวาวจุฬาครั้งแรก เมื่อวาวพร้อมขึ้นอยู่ในอากาศคอยต่อสู้กับวาวจุฬาแล้วพอบองเห็นจุฬาคว่าปักเป้าต้องระวังและเตรียมตัว

¹ สมาคมกีฬาไทย กีฬาไทย ฉบับที่ระลึก 2504 หน้า 146 - 150

คาดคะเนดูให้วาวยาวกว่าจุฬาไว้ และไม่ควรที่จะให้วาวจุฬาติดปากเป่าสั้น ***
 เว้นไว้เสียแต่ผู้ที่ลอบมีความชานาญหรือรู้วิธีที่จริง ๆ เท่านั้น จึงควรทราบกลางป่าน
 วาวจุฬาซึ่งเรียกกันว่า ตายราว โดยที่วาวหนึ่งพลงหยอนป่านไม่ให้ถูกเครื่องวาว
 จุฬากวาวรวบหัวรวบหางใด แต่กรณีเช่นนี้บางครั้งปากเป่าอาจพลาดท่าหลบไม่ทัน
 ถูกจุฬารวบเข้าปิ้ง ใดก็เคยมีเหตุการณ์เช่นนี้มาแล้ว ทางที่เหมาะสมที่สุดที่จะ
 ดึงวาวจุฬาก็คือ ค่ะเนวาวให้พอกที่แล้วไล่ถิกตรงหัววาวจุฬาสวมเหนียงในทันที ถ้า
 พลาดมาติดซุงหรือติดเครื่องจาปาหน้าซุงหรือคอกจาปากอกที่ 2 ก็ยังดี เมื่อเห็นว่า
 ยาวพอกก็รีบสาววาวเข้ามาไลศรอบเหนียง ถ้าหากว่าปากเป่ายังยานมากก็รีบสาววาว
 เข้ามาทำให้ระยะพองามกับเหนียงแล้วกระตุกปากเป่าข้ามหัวและดึงหลังวาวจุฬาให้
 คลุกคลีพันตัวกันอยู่ซุดมุน แต่ถ่วงระวังให้มากควยเมื่อรีบเร่งสาววาวปากเป่าเข้ามา
 กลุกคลี ถ้าเผลอหรือเพลินมือวาวอาจฉลากลเข้ามาสั้นถูกจุฬากระทำได้ ถ้าเห็นเหนียง
 เข้ามาไถระยะพอกที่แล้วให้ประคองวาวคอยที่ไว้อยาสาวเข้ามาอีก ถ้าพลาดเข้ามา
 บาง ก็เข้าประกบในระยะพอสสมควรเท่านั้น ถ้าเห็นวาวจุฬาว่าลึกลงมาที่โคน
 ป่านปากเป่า ซึ่งเป็นโอกาสที่จะทราบซุงแล้วปล่อยป่านปากเป่าไปในไมซাপ่านปากเป่า
 จะพานซากบจุฬาตก หรือเห็นถ้าจะหาบไคที่จาปาหน้าซุงก็ให้หาบลงในขณะนั้น แต่
 ถ้าเห็นป่านปากเป่าดลาลึกเกินกว่าจาปากอกตนก็ให้รีบตีวาวหนึ่งและตกลงไปหาบที่ตัว
 วาวจุฬา หากลูกคึงเครื่องวาวจุฬาตัวคึงพันรวมกันหลายคึงก็จงถือป่านรอนึงไว้คอยที่
 ให้วาวจุฬาตั้งตัวขึ้นเสียก่อนคอยสาววาวเข้ามา เพราะถ้าจะสาวเร่งวาวในทันที
 เมื่อวาวจุฬากาลังกวากลูกกลีอยู่นั้น ลูกคึงทั้งหมดจะพักรัดป่านปากเป่าจนแน่น ทำให้
 ป่านฝืดจนสาวไม่เข้าหยอนไม่ออก ถ้าปากเป่าตัวใดโคนเข้าเช่นนี้จะเป็นการลำบาก

ปากเป่ายาว หมายถึง ลักษณะของวาวที่อยู่เลยยาวออกไปทางคานหลังของ
 จุฬาขณะกำลังตอสูกัน

ปากเป่าสั้น หมายถึง ลักษณะของวาวที่อยู่สั้นเข้ามาข้างหน้าตัววาวจุฬาขณะ
 กำลังตอสูกัน

* * * เข้าปิ้ง หมายถึง ลักษณะอาการที่ปากเป่าติดสายป่านเครื่องวาวจุฬาจนไม่
 สามารถที่จะเคลื่อนไหวได้

ที่จะแก้ไขได้ ต่อเมื่อว่าวจุฬาหยุดคว่ำแล้วกลับตัวขึ้นมา จึงจะเป็นโอกาสอันดีของ บักเป่าให้รีบสาวไล่ครอบเหนียง ถึงแม้ว่าวจุฬาจะตะแบงหนักก็เป็นกรง่ายของฝ่าย บักเป่าจะตีราวไล่ตามสกัดกั้นหน้าคักหลังคว่ำวาวกาลังอยู่ใกล้และเคี้ยเห็นสั้นยาวได้ ถนัด และบังคับว่าวไควองไวกว่าวจุฬาเป็นอันมาก จึงควรรีบคลุกเข้าให้ไคเสียใน ตอนนี้ที่คิดว่าถ้าวช่วยไหววจุฬาพาบักเป่าขึ้นสูงหรือทอดปานออกไปไกลไคแล้ว ฝ่าย จุฬาก็จะคว่ำทำนบกเป่ามากรวดเขาป่ มักจะเผ็ด ถ้าจะหย่อนออกหรือสาวเข้า เมื่อ เห็นดังนี้และบักเป่ายังยาวอยู่เล็กน้อยหรือในระยะเหนียงพอดักจึงชิงคั้งเข้ามาให้ไค ระยะประกบกันแน่น ว่าวจุฬาก็จะตกควยบักเป่าเหมือนกัน ส่วนว่าวจุฬาเข้าเหนียง ปานบักเป่าไม่สามารถผอนปานไยาวออกได้ ว่าวจุฬาจะไม่ตกเลยเมื่อไคต่อสูกัน อยู่นานจนปานสาวไม่เข้าก็ยังมิวิธีกันไคไคแต่รั้งว่าวให้หนัก แล้วปล่อยปานกระซาก ไหสะท้อนไปมา บางทีสายถึงที่รัดแน่นนั้นเคลื่อนถลาออกหรือการกระทบกันของสาย ปานบักเป่ากับสายถึงของจุฬากันหลายหนก็ถูกสายถึงนี้แฉวไคเช่นกัน ปานบักเป่าก็ จะสามารถเคลื่อนไคคักองตัวขึ้นถึงเดิม ในการประกบกันสายปานเผ็ดวิธีที่ดีที่สุดก็คือให้ นาสายปานของบักเป่าถูกหีดแฉกกับเหนียงเสียก่อนที่จะนาขึ้นแข่ง

การที่ว่าวจุฬาจะตกบักเป่าไคก็เพราะเข้าเหนียง เข้าทุง และประกบ 3 ประการนี้เท่านั้น เหนียงจึงเป็นอาวุธสำคัญของบักเป่า แต่ทว่ากว่าจะ เอาสวมหิ้วว่าวจุฬาไคนั้นเป็นการยากมาก ถ้าเหนียงครอบว่าวจุฬาไคแล้ว ก็ให้ผอน ปานปล่อยไปไม่ต้องบังคับว่าวอีกแต่อย่างไค ตัวว่าวบักเป่าจะรั้งไหววจุฬาตกลงกิน เอง¹ ส่วนการเข้าประกบต้องสังเกตุว่าวเขาประกบกันเท่าไรที่ตรงส่วนไหน

ตะแบงหนัก หมายถึง อาการของว่าวจุฬาที่ถูกบังคับให้หลบหลีกจากว่าว บักเป่าไปทางซ้ายหรือขวา

¹พระยาภิรมย์ภักดี ตำนานว่าวพนัน หน้า 51 - 53

และเมื่อประกบกับจุฬายำรับคิง เพราะถ้ารับคิงแล้วปักเป้าจะหลุดจากการประกบ
สังเกตุว่าประกบเต็มตัวคิงแล้วจึงก้อยโน้มนำคิงเบา ๆ ก่อน เมื่อเห็นแน่นแล้วจึง
ไขรอกวิ่งโดยเร็ว จุฬายำจะตกทันที¹

วิธีการต่อสู้ของว้าวจุฬากับว้าวปักเป้า

ว้าวจุฬานี้ นอกจากจะเล่นตองฝึกมังคัลป์ให้เป็นไปได้อย่าง
ใจนึกแล้ว จะต้องมีส่วนที่สามารถที่จะกำหนดเป้าหมายที่จะกระทืบปักเป้าได้
อย่างแม่นยำด้วย เพราะการพลาดพลั้งใดเสียกันนั้นมักจะอยู่ในช่วงเวลาต่อสู้ขลุมน
กัน ดังนั้นการมีส่วนที่สามารถจะกะประมาณช่วงระยะความห่างที่สามารถกระทืบ
ปักเป้าได้อย่างแม่นยำนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

การเริ่มจะคว่ำคิกว้าวปักเป้าที่แรกใช้ว่าชักว้าวเป็นแล้ว
นึกอยากจะคว่ำก็คว่ำสุมลงไป หากจะต้องรุมหาทวงทีของปักเป้าเสียก่อน เช่น
ถ้าปักเป้าขึ้นมามากก็ควรคว่ำปักเป้าขึ้นเรียงตัวเด่นเป็นหน้ากระดานหรือขึ้นซ้อนสลับ
พันปลา ถ้าเห็นว่าขึ้นซ้อนกันแบบสลับเป็นพันปลาการคว่ำก็ลดทอนลดไม่คิกปักเป้า
ตัวที่อยู่ยาวกว่าจะโอบเอาซุง ทำให้หมดโอกาสต้องตกลงสู่พื้นทันที ถ้าเห็นปักเป้าสั้น
กว่าก็จงตะครุบตัวรวบหัวรวบหางเสียโดยทันที หากไม่สำเร็จในครั้งแรกอาจคลุก
เกลือก ข้างลงต่ำเกือบถึงยอดไม้ก็ได้ แต่ถาเห็นปักเป้าขึ้นอยู่ไคร่ระดับหรือยาวกว่า
ก็ควรคว่ำให้หางตัวแล้วซ้อนลิกตะเน่ให้ปักเป้าคิกเครื่องจาปากอกตน พลัง
เกลือกว้าวสับคิสายเครื่องให้พันปักเป้าคิกแน่นขึ้น ถ้าโอกาสให้ช่องก็ให้คว่ำขาม
รวกที่เคี้ยว ครั้นเห็นไม่เหมาะจะทำได้ดังที่กล่าวโดยว้าวปักเป้าอยู่ในระยะที่มีโอกาส
ก้อยไล่กรอบเหนียงอยู่ให้ตะแบงหนีไปข้างหนึ่ง ถ้าปักเป้าไล่ตามจะทันก็จงคว่ำกลับ

¹สมาคมนักพิชิตไทย กีฬาไทย ฉบับที่ระลึก 2504 หน้า 155 - 156

²เกลือก หมายถึง ลักษณะอาการของว้าวจุฬาและว้าวปักเป้ากำลังคลุกเคล้า
กันอยู่

กลัวว่าหนีอีกทางหนึ่ง แม้มักเป่ายังไล่ตามถึงตัวอยู่อีกก็อย่าทิ้งตัวขึ้นมาตรง ๆ ควร
เกลือกและตะแบงเลียงหลบชายหลักขวาจนมักเป่าจะพลากท่าสั่นเข้ามาแล้วจึงรวบ
หางทันที แต่ถ้าเห็นมักเป่ายาวมากหรือขึ้นไม่ถึงตัวจุฬาทั้งไล่มันก็จะตั้งอกวิ่งว่า
จุฬาใกล้ ประการหนึ่งการวิ่งรอกว่าจุฬาให้สูงไกลเข้ามาโดยมักเป่ายาวนี้ ผู้ชักไม่
ควรทอดทิ้งให้แต่พวกวิ่งรอกวิ่งกันโดยลาพังตองคอยคุมอยู่ที่หน้ารอก เพราะคนวิ่งรอก
ไม่สามารถจะรู้หลบหลีกกว่าไปทางใดก็ได้ ถ้าเห็นว่ามักเป่าเร่งเข้ามาได้หนึ่งอยู่
สูงถึงหัวจุฬาแล้ว ผู้ชักต้องให้หยุดรอกทันทีและจับป่านตะแบงว่าวหนีหนึ่งหรือทำหาง
มักเป่าให้เสียแล้วแต่โอกาสจะให้ ถ้าขึ้นวิ่งรอกมาทั้งว่าวกำลังพอก็กับหนึ่งอยู่อย่าง
นั้นจะต้องถูกหนึ่งยงคล้องทันที

อีกประการหนึ่งเมื่อคว้าวาวลงไปลึกติดโคนป่านมักเป่าแล้ว
ฝ่ายมักเป่ายาวอยู่มากก็ยังไม่ควรคลุกเข้าให้ซึ่งตั้งตัวขึ้นมาคอยที่ไว้ให้มักเป่าสาว
เข้ามาใกล้ตัวก่อนจึงคอยคลุกพันรวก* และพันหาง เพราะจะพันรวกเข้าเสียในขณะที่
มักเป่ายาวมากอยู่นั้นจะควาได้แต่ป่านติดตายสาวไม่เขาจะหาความลำบากให้แก่ว่าว
จุฬา จนต้องวิ่งรอกเจิกเสียเวลาและเหนื่อยกันเปล่า ถ้าควาลงไปติดมักเป่าและสงสัย
ว่าจะถูกป่านมักเป่าทาบสูง มักเป่าจะเล่นวิธีปล่อยป่าน ก่อนที่จะให้โอกาสมักเป่าทำ
เช่นนั้น ต้องรีบชิงควาแก่ให้หลุกหรือควาซาพันรวกในทันควัน แล้วแต่หัวว่าวจะเบี่ยง
ไปทางใด ถ้าเห็นว่าการควาซาไม่ไช่เกรวก็ให้หลุกกลับเป็นการควาพันรวกเข้าอีก
เช่นนี้ ก็จึงควากระหน่ำไปทางเดียวพันให้มากรวก อย่าพยายามแก้กลับ พอเห็น
พันรวกได้หลายรวกแล้วจึงรีบรอกโดยเร็ว ป่านมักเป่าจะรวมติดอยู่ที่สูงไม่เลื่อนไป
รักษาให้ตกได้ แมว่าว่าวจุฬาจะไม่ตกถ่วงป่านรักษาก็ดี อาการที่มึนตรวมกันอยู่นี้
ว่าวจุฬาเป็นฝ่ายเสียเปรียบมาก มิฉะนั้นจะตกกับเสมอตัวเท่านั้น เพราะถ้ามักเป่ารั้งเชือก

* พันรวก หมายถึง ลักษณะของเชือกป่านจุฬากับมักเป่าติดพันกันเป็นเกรียว
อันเกิดจากจุฬาว่าวมักเป่าหมุนคล่อมเชือกป่านมักเป่า

ก็จะขาดลอยไปเสีย แต่เมื่อเห็นปักเป้าหาบซุงในกรังแรกบังเอิญจะหมุนวาวจุฬาไปทางโคไม้ทัน วิธีที่ดีคือปล่อยป่านวาวจุฬาให้ตัววาวลอยไปตามลมเร็วที่สุด แล้วแต่ลมจะพัดไปไกลถึงไหนก็ช่าง ระวังอย่างเดียวคืออย่าปล่อยให้วาวตกกินเป็นไขได้ ถ้าขึ้นคั้งป่านไว้มานักเป้าจะเลื่อนพื้นซากบตันที่ จงปล่อยมันไปคั้ง เช่นที่กล่าวจนกว่าปักเป้าจะผอนตามไม้ทัน เพราะบางทีป่านปักเป้าจะลากกับยอดหญ้าทำให้ฝืด แล้วมันเข้ามาติดจากปากเองจึงจะหมดอันตราย เมื่อเป็นดังนี้ทางฝ่ายจะว่องไวโทะตัวเอง โดยวาวลอยไปไกลมากจนต้องวิ่งรอกและสาวกันเข้ามาจนเหนื่อย ปราศจากความสนุกสนานและทั้งเสียเวลาเปล่าๆ

วิธีसारอกเหียง ถ้าวาวจุฬา'เสียท่าเข้าเหียงปักเป้า อันคับแรกคือคั้งป่านให้วาวจุฬาสะบัดพลิกตัว หรืออีกอย่างคั้งป่านติดซากบวาวจะหมุนสะบัดเต็มแรง โดยมากมันจะถอยหลุดเหียงไค้ในกรังเดียว ถ้ายังไม่หลุดวงหึงสะบัดซ้ำ ๆ กัน ถ้าโทะก็อาจทำให้เหียงปักเป้าขาดไค้ แต่เชื่อเหียงว่าไม่เป็นผลสำเร็จในขั้นนี้ ควไปให้ทดลองคั้งป่านคั้งตัววาวจุฬาที่อย่าให้มันกินลมส่ายเต็มตัว จะเห็นไค้ว่าปักเป้ากินไค้เพียงใดซิคหรือห่างตัว วิธีนี้แม้ที่สังเกตให้รู้วว่าเหียงปักเป้าใหญ่หรือเล็ก พื้นซากบรัดตัวหรือสวมซุง ถ้าเหียงปะทะเข้าออก หัววาวจุฬาจะเซซวนปักลง เมื่อเห็นคั้งนี้ก็จงใช้วิธีसारอกคั้งกล่าวแล้วอีกพักหนึ่งหากเหียงหลุดจากตัวจุฬาไค้แล้วและปักเป้าอยู่ยาวออกไปหรืออยู่ในระยะไกลตัวฝ่ายวาวจุฬายังไม่ควรวิ่งรอกเลย ทางคั้งที่สุดจะถอยหลบให้พบนเหียงกอนและท้าววปักเป้าไค้ตายในขณะซุลมุนอยู่นั้นให้ไค้เสียกอน คุ้มเป็นโอกาสที่ปักเป้าอาจตายง่ายอยู่บ้าง เพราะเมื่อป่านปักเป้าหย่อนหรือติดคั้งไปจะไม่สามารถนำวาวกลับมาให้ถึงตัวหรือหาจนเห็นปักเป้ายาวออกไปมาก ค่ะเนวจะสาวเร่งเข้ามากรังได้ แต่ถ้าไม่ทันตรงการวิ่งรอกไค้ ถ้าวิ่งรอกในทันทีที่หลุดจากเหียง จะทำให้เป็นโอกาสของปักเป้ารับสาวสวมเหียงซ้ำอีกไค้ได้ง่าย เพราะผู้ลอบปักเป้าอยู่ใกล้ มองเห็นท่าหนีที่ไล่ไค้ถนัดคิดว่า เมื่อกำลังसारอกเหียงอยู่ ถ้าเห็นปักเป้าขึ้นหรือถีนอยู่ห่างตัววาวจุฬาก็วิ่งสันนิษฐานไค้ว่า เหียงปักเป้าใหญ่ยาว

เช่นนี้ ถ้าผู้ชักว้าวจุฬารูวิธีประคองว้าวให้ลอยลมอยู่ได้ และไม่ตกใจรีบวิ่งรอกเสียก่อน ว้าวจุฬาจะไม่ตกลงกินได้ง่าย โดยเหตุว้าวปักเป้ากินไม่กระชั้นตัวให้โอกาสว้าวจุฬา ตั้งตัวตรงพนันอันตราย และผู้ชักจะผ่อนปาน โกรงปักไค้จนกว่าจะหย่อนว้าวไปไกลและ เตี้ยแคบออกไม้และปานปักเป้าจากตองกรูหรือพนันออกหนุ่ยออกไม้รายทาง ซึ่งจะหาให้ ปานเดินไม่สะทก ว้าวลอยลมตามว้าวจุฬาไม่ทัน หรือปานอาจติดคันไม้รังปักเป้าสั้น เข้ามาถึงเหนียงกลับเข้าเครื่องจาปากก็เคยมีเหมือนกัน นอกจากนี้เหนียงใหญ่เข้าตัว ว้าวจุฬาแล้วมักจะหลวมเข้าซุง ซึ่งจุฬามีโอกาสหาตายทางหรือทำให้ปักเป้าหกหน้าสั้น เข้ามาตายเครื่องก็ไค้ เมื่อครั้งแรกเห็นว่าเหนียงหลวมซุงจุฬายังไม่กวรก็ใจวิ่งรอก ก่อนจะต้องตีว้าวแยกกันคู้ที่ท่าแล้วควาลงหาทาง ถ้าปักเป้าเลือกอยู่ซางจะทะลิ่งหก กลับถึงเหนียงเข้าเครื่องหรือทางซุงก็ไค้ ถ้าไม่สำเร็จวิธีนี้แะปักเป้ายังตั้งตัวอยู่ แต่เหนียงไม่ออกไปรัคคู้ก็พึงสันนิษฐานไค้ว่า ปานปักเป้าหย่อนไม่ออกไปไค้อีก คราวนี้ จะวิ่งรอกก็ไค้แต่ไม่ควรนอนใจ เพราะเกิดปักเป้ากินลบเวลาวิ่งรอกอาจออกไปถึง เหนียงรัคคู้ก็ไค้ ฝ่ายปักเป้าเมื่อเห็นว่าจะเอาคกกายเข้าเหนียงเช่นนี้ไม่เป็นผล คงสาวเร่งปักเป้าเข้ามาประกบชนกับจุฬาอีก เมื่อเห็นดังนี้ฝ่ายจุฬาต้องหยุดรอกปล่อย ปาน บางทีปักเป้ามุ่งเร่งสาวปานเพลินไม่ทันรู้ตัวอาจกลาเข้ามาตายก็ไค้ หากไม่เป็น ไปตามที่คคคคองควาแยกหลบ อย่าให้กระทบตัวไค้ แล้วหาไปจนกว่าจะเกมกัน จะคือ วิ่งรอกขณะกำลังประกบไค้ที่นี้ไม่พนอันตรายเหมือนกัน¹

3.8.6 กฎกติกาการแข่งขัน

กฎกติกาการแข่งขันนี้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการแข่งขันมาก เพราะเป็นสิ่งที่ช่วยให้อาการแข่งขันดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย กฎกติกาการแข่งขัน ก็พาว้าวพนันนี้ไค้ปรากฏหลักฐานขึ้นเป็นครั้งแรกในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าฯ ให้

¹พระยาภิรมย์ภักดี ตำนานว้าวพนัน หน้า 66 - 69

ร่างขึ้นเมื่อครั้งจัดการแข่งขันชิงถ้วยทองพระราชทาน ณ สนามว่าวสวนกุหลาบ ใน
ระหว่างงานฉลองสมโภชในการตั้งกรมสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าเยาวมาล
นฤมล มีข้อกำหนดไว้ว่า

ทฤๅติกาเล๑นว่าว
ที่สว๑นคูลิต
ในการตั้งกรมสมเด็จ๑พระเจ๑าลูกเธอ เจ๑าฟ้าเวยาวมาลย๑นถ๑ม
วันที่ 10 - 11 - 12 พฤษภาคม
รัตนโกสินทร ศก 124

พระยาสี๑หราชฤๅติไกร ไค้รับพระบรมราชาน๑ญาติให้ตั้งช๑อกฤๅติกาไว้ตั้งจะ
กล่าวต๑อไปนี้

พระยาสี๑หราชฤๅติไกร นายสนาม

พระยาเทพอร๑ชุม ที่ปฤๅษาในการที่จะกำหนดรางวัด

พระยาส๑มสรสร๑รพการ

กำหนดศ๑ญ ะหว๑างจุลากับปักเป๑้า ก๑าแพงสว๑นแป๑ะเต๑งค๑านไค้ สนามจุล
อย๑สนามรูปไซ๑ค๑านไค้ สนามปักเป๑้าอย๑สว๑นแป๑ะเต๑ง เตน๑

ในการเล๑นว่าวครั้งนี้ จะพระร๑าท๑นรางวัด ฝ่ายจุลาเป๑นผ้าห๑ย ฝ่าย
ปักเป๑้าเป๑นค๑อกจ๑น๑ สำหรับผู๑แล๑ติ๑ที่ห๑ว๑างช๑ง เครือ๑รางวัดนั้นปักค๑้วยค๑ินเล๑อม
มีอักษรพระนามอย๑กลาง แ๑งเป๑สามชั้น

ชั้นที่ 1 พื้นทอง

ชั้นที่ 2 พื้นสี๑ทับทิม

ชั้นที่ 3 พื้นสี๑ชมพู

ลักษณะที่จะไค้รางวัดตามชั้นนั้นค๑งนี้

1. จุลาติ๑ปักเป๑้า ๆ ทำให๑จุลาเข๑มถ๑าป๑กถ๑าชา๑หัก วัด๑แต่ปลาย๑เข๑ม
ถ๑าป๑กถ๑าชา๑เข๑าไป ตั้ง๑ 5 นิ้วขึ้นไปก็๑ี ทำให๑ออก๑า๑ 2 เสน๑ก็๑ี ถ๑าส๑มปลาย๑ป๑ก
๑า๑ก็๑ี ถ๑าปักเป๑้า๑ก๑ต๑อยจุลา ๆ มี๑น๑คร๑าย ค๑ือ๑ัก๑า๑และ๑ระ๑า๑๑า๑ตั้ง๑ 6 นิ้ว
ขึ้นไปจน๑ำ๑ัน๑ล๑กไค้ถ๑าไม๑ถึง๑ำ๑ัน๑ล๑กไค้ แ๑หลาย๑แล๑ก็๑ี

ถ้าจุลาพาบักเป้าเข้ามาในสูญไค่ จุลา มีรางวัลชั้นที่ 1 ถ้าตกบักเป้า
บักเป้าได้รางวัลชั้นที่ 1

2. จุลาติดบักเป้า จุลาเข้าเหียงบักเป้า ถ้าบักเป้ามัดขงจุลา ถ้าบักเป้า
ปะกบจนถึงทองตอสูกันโดยเป็นการล่ามาก ถ้าจุลาชนะ ปีรางวัลชั้นที่ 2 ถ้าจุลาแพ
บักเป้ามีรางวัลชั้นที่ 2 เพราะเหตุว่าเป็นผู้แก่ดีแลล่อคี่

3. จุลาติดบักเป้า ๆ ปะกบแลหลคอกออกแล้วปะกบอีก จุลา มีอาการบอมข้ำ
เป็นต้นว่าปึกหักขาหัก เข้มหักต่ำกว่า 5 นิ้วก็คี่ ถ้าลักขาขาดกระดากขาด ต่ำกว่า 6
นิ้วลงมาก็คี่ ถ้าจุลาชนะมีรางวัลชั้นที่ 3 ถ้าบักเป้าชนะมีรางวัลชั้นที่ 3 เพราะเหตุว่า
เป็นผู้แก่ดีแลล่อคี่

4. จุลาตัวเดียวคว่ำบักเป้าได้ในวันเดียวชนะ 3 เที้ยว ได้รางวัลชั้นที่ 3
จุลาตัวเดียวนั้นคว่ำบักเป้าได้ในวันที่ 2 อีก 3 เที้ยว เลื่อนขึ้นเป็นรางวัลชั้นที่ 2
จุลาตัวเดียวนั้นคว่ำบักเป้าได้ในวันที่ 3 อีก 3 เที้ยว เลื่อนขึ้นเป็นรางวัลชั้นที่ 1
ถ้าชนะได้ในวันเดียว 6 เที้ยว ก็ได้รางวัลชั้นที่ 2 ที่เดียว ถ้า 9 เที้ยวก็เป็นชั้น
ที่ 1

5. บักเป้าตัวเดียว ล่อจุลาตกได้ในวันเดียว 3 เที้ยว ได้รางวัลชั้นที่ 3
บักเป้าตัวเดียวนั้น ล่อจุลาตกได้ในวันที่ 2 อีก 3 เที้ยว เลื่อนขึ้นเป็นรางวัลชั้นที่ 2
บักเป้าตัวเดียวนั้น ล่อจุลาตกได้ในวันที่ 3 อีก 3 เที้ยว เลื่อนขึ้นเป็นรางวัลชั้นที่ 1
ถ้าชนะได้ในวันเดียว 6 เที้ยวถ้า 9 เที้ยว ก็เป็นอันได้รางวัลชั้นที่ 2 และชั้นที่ 1
ดังกล่าวในข้อก่อน

ว่าด้วยการที่จะเข้าสนาม

ข้อ 1 บรรดาผู้ที่เข้าจะชกมวย ต้องนำวามายังสนาม ให้ฝ่ายสนามตรวจ
ก่อนที่จะชกมวยขึ้น ไม่ให้มีผิดจากข้อห้ามแลเขียนอนุญาตและประทับตราในตัวมวย
แลทางแล้วจึงชกมวยขึ้นได้

ข้อ 2 ในเวลาก่อนที่จะบ่าวาวจุลา ฤาปากเป่าขึ้นชักก่อนนั้น ผู้ที่เป็นเจ้าของ จุลาฤาปากเป่า ต้องนำเค็มพั้นมาวางไว้ก่อนนายสนามก่อนจึงทุกรายทุกวันแล้วจึงจะนำ วาวไปขึ้น แม้วาวจุลาฤาปากเป่าตัวใดไม่นำเค็มพั้นมาวางไว้ก่อนนายสนามก่อนแล้ว ถึงว่าผู้ที่ไม่ได้วางเค็มพั้นจะชนะ เค็มพั้นที่จะได้นั้นก็ให้เป็นภัพไป เพราะเหตุว่า ตนไม่ได้วางเค็มพั้นไว้ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากนายสนามแล้วจึงจะใช้ได้

ข้อ 3 อัตรารัดที่จะใช้ในการเล่นวาวนี้ ใช้ไม้ไทย คือเท่ากับ 10 นิ้วฟุต เป็น 1 คีบ

ว่าด้วยข้อห้ามจุลา

ข้อ 4 วาวจุลาของผู้ใดที่จะนามาขึ้นต่อในสนาม ห้ามไม่ให้ถุกสั่งกล่าว

4 คอกลงมา

ข้อ 5 ห้ามไม่ให้ใช้เหล็ก ทองเหลือง ทองแดง สังกะสี แลอื่น ๆ ติดที่ เหวลที่บ่าวาวจุลา

ข้อ 6 ห้ามไม่ให้ใช้ลวดทองเหลือง ทองแดง สังกะสี ทำสายซุง ฤาแทรก ในเกลียวป่าน ในสายซุงจุลา

ข้อ 7 ห้ามไม่ให้ใช้เหล็ก ทองเหลือง ทองแดง สังกะสี แลอื่น ๆ ซึ่ง นอกจากไม้ไผ่ หวาย หนามหวาย มัดป่นซ่อนไว้ในเครื่องจาปาของวาวจุลา

ข้อ 8 ห้ามไม่ให้ใช้ลวดเหล็ก ทองเหลือง ทองแดง สังกะสี เข้าเกลียว แทรกปนกับสายเครื่องจาปาของวาวจุลา

ข้อ 9 ห้ามไม่ให้ใช้กระเบื้องถ้วย ฤาแก้ว ฤาลิงอื่น ๆ ที่เป็นของคม ทาสายซุงสายป่านสายเครื่องวาวจุลา

ข้อ 10 คิ่งที่ห้อยตามหวางเครื่องจาปานั้น จะใช้เหล็กทองแดง ทองเหลือง สังกะสี ตะกั่ว อย่างใดก็ได้

ข้อ 11 สายป่านจุลาที่จะขันต่อในสนามนั้น อย่างมากที่สุดห้ามไม่ให้หนักเกินกว่า 30 ชั่งจีน

ข้อ 12 เมื่อนายสนามได้ตรวจประทับตราอนุญาตแล้ว ห้ามไม่ให้ผู้ใดเติมติ่งแลจปาเข้าอีก

ว่าด้วยข้อห้ามปักเป้า

ข้อ 13 ห้ามไม่ให้ปักเป้ายาวเกินกว่าศอกคือ 5 นิ้ว

ข้อ 14 ห้ามไม่ให้ทำปักเป้าหางแมว คือหางสั้นกว่า 5 ช่วงของปักเป้านั้น

ข้อ 15 ห้ามไม่ให้ใช้กระเบื้องถ้วยถาด้วยแก้ว ภาชนะอื่นที่เป็นของคมทาสายป่าน สายซุง สายเหียง โคนหาง และหางปักเป้านั้น

ข้อ 16 ห้ามไม่ให้สายป่านที่ชักปักเป้านั้นโตเกินประมาณซึ่งนายสนามยังไม่ได้อนุญาตให้ชักปักเป้าขันต่อในสนามนั้น

ข้อ 17 นายสนามจะเรียกสายป่านซึ่งจะชักปักเป้านั้นไว้เป็นตัวอย่างประมาณคืบหนึ่ง

ข้อ 18 จุลาคีดี ปักเป้ากีดี ซึ่งกระทำผิดข้อห้ามนี้ ถ้าคนแพต้องเสียเค็มพันเต็ม ถ้าคนชนะจะเรียกเค็มพันแก่ผู้แพ้ไม่ได้ ถ้าผิดด้วยกันทั้งสองฝ่ายเป็นยกเลิก

ว่าด้วยปักเป้าจุลาต่อสู้กัน

ข้อ 19 ถ้าจุลาติดปักเป้าแล้ว ต้องทำให้ปักเป้าเสียหางก่อน แลจุลาพาปักเป้าที่เสียหางนั้นเข้ามาในสูญจุลาได้แล้ว ต้องถือว่าจุลาชนะปักเป้า

ข้อ 20 ถ้าจุลาติดปักเป้าแล้วกำลังต่อสู้กัน จุลาเข้าเหียงกีดี เข้าซุงกีดี ปักเป้าปะกบติดจุลากีดี ชกจุลาออกหักกีดี ปีกหักกีดี เข้มหักกีดี ขาหักกีดี ถ้ากระดาบหลุ่ลักขาโคตกกว่า 6 นิ้วกีดี กำปั้นสอดเข้าออกได้ ถ้ากำปั้นสอดไม่ได้แต่หลายแผลกีดี ถ้าจะมีพยุ ธานีเหทุอย่างใดทำให้จุลาชำรุดคังเช่นกล่าวมาแล้วนั้น โดยปักเป้าจะยัง

ไม่เสียหาง ถ้าจุลาพาบักเป้าเข้าไปในสูญไค้ก็ต้องถือว่าจุลาชนะบักเป้า เพราะจุลา
 ชารุกแล้ว ถ้าจุลานั้นตกในเขตรของบักเป้าก็ต้องถือว่าบักเป้าชนะจุลา จุลาจะเถียง
 ว่าไม่ได้ตกโดยเข้าเหินียง ถ้าปะกบซึ่งบักเป้าได้ทำให้ตก จุลาถูกพยุฎาถูกเหตุอื่น
 จึงตก ถ้าควาแนล'เลยตก จะถือเช่นนั้นไม่ได้เลย เพราะได้ต่อสู้กับบักเป้าแล้ว
 นับว่าจุลาเคราะห์ร้ายเอง

ข้อ 21 จุลาติดบักเป้าสองตัว บักเป้าเสียหางทั้งสองตัวก็ตี เสียหางแต่
 ตัวเดียวก็ตี ถ้าจุลาพาเข้าไปในสูญไค้ ต้องถือว่าจุลาชนะบักเป้าทั้งสอง บักเป้า
 ต้องเสียเดิมพันทั้งสองให้แก่จุลา ถ้าจุลาตกให้เสียเดิมพันเฉพาะแต่ตัวเดียวเท่านั้น
 เพราะจุลาตกตัวเดียวให้บักเป้าแบ่งเดิมพันไปเท่ากันตามเดิมพัน เพราะเป็นความผิด
 ของบักเป้าที่ไม่หลบหลีกกัน ถ้าบักเป้าฝ่ายหนึ่งจะร้องว่า จุลาตกเพราะบักเป้าของตน
 ตนจะขอแบ่งเดิมพันให้จากนั้นไปได้เลย เพราะจุลาตกโดยบักเป้าทั้งสองนั้น เว้น
 เสียแต่บักเป้าจะยอมกันเอง

ข้อ 22 ถ้าจุลาติดบักเป้า 3 ตัว โดยจุลาจะพาเข้าไปในสูญไค้ก็ตี ถ้า
 จะตกในสูญไค้ก็ตี จะถือว่าผู้ใดแพ้ผู้ใดชนะไม่ได้ ต้องว่าเสมอกัน (เลิกกัน)
 ถ้าหลุดเสียตัวหนึ่ง ยังแต่สองตัวใช้ได้

ข้อ 23 ถ้าจุลาติดบักเป้ากำลังต่อสู้กันอยู่ มีอีกตัวอื่นมาพานสายติดเครื่อง
 ของจุลาที่ต่อสู้กันอยู่นั้น กระทบให้จุลาที่ต่อสู้กับบักเป้านั้นตกก็ตี ถ้าพานสายบักเป้า
 ถ้าพานตัวบักเป้า ทำให้เสียหางแก่จุลาผู้ที่ต่อสู้กันอยู่ก็ตี เหตุทั้งสองประการนี้ต้องถือว่า
 เป็นความผิดของจุลาตัวที่มานาน ถ้าจุลาตัวที่ต่อสู้ตก ให้จุลาตัวที่มานานนั้นใช้เดิมพัน
 แทน ถ้าบักเป้าเสียโดยเหตุที่พานนั้น ก็ให้ใช้เดิมพันแทนบักเป้าจริงเต็ม เพราะตน
 ไปพานเขาทำให้เขาเสีย เว้นแต่จุลาติดบักเป้าอยู่ด้วยกัน นานกันเข้าก็เหมือนกัน
 ไม่มีผิด เพราะอยากเล่นด้วยกันและเป็นการไขว่แกล้งเป็นนัยเล็ก

ข้อ 24 ถ้าจุลาติดปีกเป้ากำลังต่อสู้กันอยู่ ภายหลังปีกเป้าเสียหางแล้ว หลุดจากจุลาที่ต่อสู้กัน จุลาคือตัวอื่นคิดว่าติดพาเข้าไปในสูญได้ จะถือว่าชนะปีกเป้าตัวนั้น ไม่ได้เลย เพราะปีกเป้าเสียหางเสียแล้ว เว้นแต่คู่ที่ต่อสู้กันอยู่จึงจะเป็นแพชนะ

ข้อ 25 ถ้าจุลาติดปีกเป้าแล้ว กำลังต่อสู้กันอยู่ ฝ่ายจุลามีเหตุชูงขาตกก็ตี ฤาชารุกทาง ๆ ก็ตี แต่หลุดจากปีกเป้าคู่ต่อสู้กันเสียแล้ว ปีกเป้าตัวอื่นโอบติดจุลาตก จะถือว่าปีกเป้าตัวนั้นชนะจุลาไม่ได้เลย เพราะจุลาเป็นเหตุเสียแล้ว เว้นแต่คู่ที่ต่อสู้กันอยู่ จึงแพชนะ

ว่าด้วยลักษณะจุลาตก

ข้อ 26 ถ้าจุลาคิดว่าติดปีกเป้าแล้ว ปีกเป้าปะกบก็ตี จุลาเข้าเหนียงก็ตี ฤาเข้าชูงก็ตี ฤาตกด้วยเหตุหนึ่งเหตุใดก็ตี ตกถึงพื้นดินก็ตี ตกบนต้นไม้ก็ตี ฤาตกในที่ใดที่หนึ่งก็ตี ซึ่งเป็นเขตของปีกเป้าโดยจุลาไม่มีทางที่จะกลับขึ้นไปบนอากาศได้ ฝ่ายเจ้าของจุลาจุลาลากเข้าไปในสูญได้ ต้องถือว่าปีกเป้าชนะจุลาเพราะตกในเขตของปีกเป้าแล้ว จุลาลากไปโดยจุลาไม่ได้กลับขึ้นบนอากาศ

ข้อ 27 ถ้าจุลาติดปีกเป้าแล้วตกปีกเป้าด้วยเหตุหนึ่งเหตุใดก็ตี ตกห้อยอยู่บนต้นไม้ก็ตี ตกถึงดินก็ตี ฤาตกในที่ใดที่หนึ่งก็ตี แล้วกลับขึ้นไปบนอากาศได้ โดยไม่มีผู้ใดส่งแลไม่มีผู้ช่วยจะถือว่าปีกเป้าชนะจุลานั้นไม่ได้ ถ้าปีกเป้าเสียหางจุลาพาเข้าไปในสูญได้ ต้องถือว่าจุลาชนะปีกเป้า ปีกเป้าจะร้องว่าจุลาตกแล้วไม่ได้

ข้อ 28 ถ้าจุลาติดปีกเป้าแล้ว ใดต่อสู้กัน จุลาตกปีกเป้าด้วยเหตุหนึ่งเหตุใดก็ตี เมื่อตกแล้วปานจุลากับปีกเป้าจะติดกันอยู่ก็ตี ฤาหลุดจากกันก็ตีต้องถือว่าปีกเป้าชนะจุลา จุลาตกเพราะปีกเป้าตัวนั้น เว้นไว้แต่จะหลุดกันเสียแต่บนอากาศ

ข้อ 29 ถ้าจุลาติดปีกเป้าแล้ว เข้าเหนียงก็ตี เข้าชูงก็ตี จะเหนียวรังจุลาลงมาก็ตี ถ้าจุลาเตี้ยลงมาจนตก คนพวกปีกเป้าจับสายปานจุลาไว้ก็ตี จับตัวจุลาไว้ก็ตี จุลาตกลง จะถือว่าปีกเป้าชนะจุลาไม่ได้

ข้อ 30 ถ้าจุลาติดปักเป้าแล้ว ปักเป้าเสียหาง จุลาพาเข้าไปใกล้สูญ ภายหลังปักเป้ากลับคืนขึ้นมาใหม่ จุลาต้องหย่อนป่านไปทำให้เสียหางเสียก่อน จึงจะพาปักเป้าเข้าไปในสูญได้ เว้นไว้แต่พาเข้าไปในสูญแล้ว ปักเป้าจึงกลับคืนดี ถ้าเป็นเช่นนี้ต้องถือว่าจุลาชนะปักเป้า เพราะเข้าไปในสูญจุลาแล้ว

ข้อ 31 ถ้าจุลาติดปักเป้าแล้ว สายป่านปักเป้าติดแน่นกับเครื่องจำปาของจุลาซึ่งสาวไม่เข้าหย่อนไม่ออกแล้ว ตัวปักเป้าสั้นกว่าจุลา เสียหางหน้าซุงก็ดี ถ้าเสียหางที่สายป่านจุลาาก็ดี แต่หางหลุดขอย ๆ ก็ต้องถือว่าจุลาชนะปักเป้า จุลาเดินรอกพาเข้าไปได้ เพราะปักเป้าไม่มีทางที่จะทำให้จุลาตกได้แล้ว

ว่าด้วยขาดลอย

ข้อ 32 เมื่อจุลายังไม่ติดปักเป้า ขาดลอยไป ปักเป้าตัวหนึ่งตัวใดโอบติด จะถือว่าปักเป้าตัวนั้นชนะจุลาไม่ได้เลย เพราะจุลาตายเสียก่อนแล้วปักเป้าจึงโอบติด

ข้อ 33 ถ้าปักเป้าตัวใดขาดลอย จุลาคว่ำติด จะถือว่าจุลาชนะปักเป้าไม่ได้ เพราะปักเป้าตายเสียก่อนแล้วเหมือนกัน เว้นแต่คู่ที่ต่อสู้กันอยู่จึงแพ้นะ

ข้อ 34 ถ้าจุลาติดปักเป้าแล้ว จุลาขาดลอย ปักเปาก็ติดไปกับจุลาต้องถือว่าปักเป้าชนะจุลา เพราะเหตุว่าคู่ที่ต่อสู้ติดกันไป เว้นแต่จะหลุดจากกันเสียบนอากาศ จะถือว่าปักเป้าชนะจุลาไม่ได้ เพราะจากกันเสียแต่นบนอากาศแล้ว

ข้อ 35 ถ้าจุลาติดปักเป้าแล้ว ปักเป้าเสียหางโดยตัวปักเป้าจะขาดลอยก็ดี ถ้าหางจะขาดลอยก็ดี ถ้าจุลาพาตัวปักเป้าถาทางปักเป้า ซึ่งมีตราเดิมพันไปได้แต่อย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ต้องถือว่าจุลาชนะปักเป้า เพราะเขาได้สิ่งสำคัญคือเดิมพันของปักเป้าไปแล้ว

ข้อ 36 จุลาติดปักเป้าแล้ว ปักเป้าเสียหาง จุลาพาเข้าไปในสูญปักเป้า ขาดลอยตกอยู่ในสูญจุลา ต้องถือว่าจุลาชนะปักเป้า ถ้าปักเป้าขาดลอยตกในเซตรของปักเป้า จะถือว่าจุลาชนะปักเป้าไม่ได้เลย ถ้าปักเป้าตกกลางสูญก็อย่าให้ผู้ใดหยิบฉวย

ต้องให้นายสนามตรวจก่อน ถ้าดวงตราเดิมพันอยู่ในเซตรบักเป้า จะถือว่าจุลาชนะ บักเป้าไม่ได้เลย

ข้อบังคับนี้ถ้ามีบกพร่องอยู่อย่างใดนอกจากที่ได้กล่าวไว้แล้วนี้ นายสนาม เป็นผู้มีความาจที่จะตัดสินเค็จขาดในเวลานั้น ถ้าได้ตัดสินแล้วอย่างใด จึงจะตั้งข้อบังคับเพิ่มเติมอีกต่อไป

กฤติกาอันนี้ได้ตกลงในที่ประชุมหน้าพระที่นั่งวังสวนกุหลาบ วันที่ 6 พฤษภาคม
รัตนโกสินทรศก 124¹

¹ กองจดหมายเหตุ กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 5 นวค รล. 94/29
กฤติกาการเล่นวาวที่สวนกุหลาบในการตั้งกรมสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าเยาวภาวนา
(10 - 12 พฤษภาคม ร.ศ. 124)

ระยะหลังต่อมาได้มีการปรับปรุงแก้ไขอีกหลายครั้งจนกระทั่งครั้งสุดท้าย
ใน พ.ศ. 2508 ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กติกากการแข่งขัน วัวใหญ่และวัวเล็ก
ของสมาคมกีฬาไทยในพระบรมราชูปถัมภ์
แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2508

ว่าด้วยหน้าที่ของนายสนาม

ข้อ 1 นายสนามจะได้จัดสนามแข่งขันวัว แบ่งศูนย์กลางเป็นเขตสำหรับ
วัวจุฬายูทอนเหนือลม วัวปักเป้ายูทอนใต้ลม มีเสาชิงที่หน้ากองอำนวยการเป็น
สัญญาณบอกเวลา เริ่มและเลิกการแข่งขันวัวและสัญญาณอื่น ๆ ในเวลาแข่งขัน

ข้อ 2 นายสนามหรือกรรมการเป็นผู้ชี้ขาดของวัว เครื่องหมายที่ตัววัว
ลงทะเบียน

ข้อ 3 การใช้สนามหลวงเป็นสนามแข่งขัน มีเส้นเขตศูนย์กลางนี้ (มีประกาศ
เมื่อ พ.ศ. 2503 แล้ว) นายสนามหรือกรรมการจะได้ปักธงเป็นเขตควาของแต่
ละฝ่าย ในเขตฝ่ายจุฬาจะได้ปักธงไว้ในแนวใต้ลม ผู้ควาวัวจุฬาลงไปควาต่ำกว่า
แนวธงนี้ไม่ได้ ในเขตฝ่ายปักเป้าจะได้ปักธงในเขตวาวปักเป้าไว้เป็นสองแนว แนวบน
เป็นแนวที่ห้ามมิให้ผู้ล่อวาวปักเป้าขึ้นมาล่อกินแนวธง แต่เมื่อว่าควาคิดต่อสู้กันแล้ว
ขึ้นมาได้ไม่ห้าม แนวล่างเป็นแนวที่ผู้ล่อวาวปักเป้าจะลงไปล่อหรือต่อสู้เกินเขตแนวธง
ไม่ได้

ข้อ 4 วัวสำหรับแข่งขันในสนามมี 2 ขนาดคือ วัวใหญ่ขนาดหนึ่ง วัวเล็ก
ขนาดหนึ่งดังนี้

ก. วัวจุฬาใหญ่ มีไม้อกยาวตั้งแต่ 80 นิ้วขึ้นไป

ข. วัวปักเป้าใหญ่ มีไม้อกยาวไม่เกิน 34½ นิ้ว

ค. วาวจุฬาเล็ก มีไม้ดอกยาวไม่เกิน 66 นิ้ว

ง. วาวปักเป้าเล็ก มีไม้ดอกยาวไม่เกิน 28 นิ้ว

ไม้ปัก ไม้ฉากมวาวจุฬา และไม้ปักวาวปักเป้าจะสั้นยาวเท่าใด

ไม่ห้าม

ข้อ 5 วาวของแต่ละฝ่ายแต่ละเจ้าของที่จะนำเข้าแข่งขันจะต้องมีเครื่องหมายที่ตัววาวให้เห็นได้ชัดเจน ในเมื่อขณะวาวขึ้นลอยอยู่ในอากาศ ถ้าเครื่องหมายของฝ่ายใดเห็นคล้ายคลึงกันเป็นที่สังเกตยาก นายสนามหรือกรรมการมีอำนาจที่จะเปลี่ยนเสียใหม่ได้

ข้อ 6 เจ้าของวาวจุฬาจะต้องนำตัววาวจุฬาพร้อมด้วยเครื่อง จำปา สายคึง ลูกคึง และเจ้าของวาวปักเป้าจะต้องนำตัววาวปักเป้าพร้อมป่านชักหางวาวและกระเบนหางเหินียง มาให้นายสนามหรือกรรมการตรวจ ประทับตราที่ตัววาว และที่ขั้วหางเสียก่อนเมื่อได้ประทับตราเสร็จแล้วจะเปลี่ยนแปลงให้ผิดไปจากเดิมไม่ได้ ถ้าจะทำเครื่องหมายหรือซ่อมเครื่องจำปา หรือปักกระดามาวใหม่ จะต้องนำมาให้นายสนามหรือกรรมการตรวจประทับตราอีกครั้งไป และเจ้าของวาวจุฬาจะต้องนำธง เครื่องหมายประจำตัววาวขนาดต่าง ๆ มามอบให้นายสนามก่อนเวลาแข่งขันดังนี้

1. ธงเครื่องหมายวาวจุฬาของสายนั้น ๆ ขนาด 30 x 60 นิ้ว จำนวน 1 ธง พร้อมด้วยค้ำขนาด 3 เมตร บนยอดเสาธงมีปุ่มกลมจำนวน 1 ด้าน

2. ธงเครื่องหมายวาวจุฬาของสายนั้น ๆ ขนาด 10 x 20 นิ้ว จำนวน 2 ธง เพื่อผูกไว้ที่เสาธงของกรรมการ เพื่อหาสัญญาณก้าววาวในขณะทำการแข่งขัน

3. ธงเครื่องหมายวาวจุฬา ของสายนั้น ๆ ขนาด 5 x 8 นิ้ว จำนวน 1 ธง พร้อมด้วยค้ำยาวประมาณ 1 เมตร เพื่อมอบให้กรรมการ เป็นสัญญาณในการติดต่อซึ่งกันและกัน

ข้อ 7 ก่อนนำว้าวขึ้นแข่งขัน ให้เจ้าของว้าวทั้งสองฝ่ายไปรับบัตรที่เจ้าหน้าที่ของสมาคม ตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้

ข้อ 8 ว้าวสายโคที่เป็นฝ่ายแพ้ในเที่ยวนั้น ๆ ให้มอบบัตรของตนแก่สายว้าวที่ชนะครั้งละ 1 บัตร

ข้อ 9 ว้าวสายโคเล่นผิดกติกา หากชนะจะไม่ได้รับบัตรจากฝ่ายแพ้ ถ้าหากว่าแพ้จะต้องเสียบัตรให้แก่ฝ่ายที่เล่นถูกต้องกติกาทุกครั้งไป

ข้อ 10 ถ้าการแข่งขันแต่ละครั้ง หากมีว้าวจุฬาหรือปักเป้ามีสิทธิ์เข้าแข่งขันมากเกินกว่าที่จะเล่นพร้อมกันในวันเดียวกันได้ นายสนามหรือกรรมการจะกำหนดให้ว้าวต่าง ๆ ผัดเวรกันมาแข่งขันเป็นวัน ๆ ไปโดยวิธีจับสลาก

ข้อ 11 วัตถุประสงค์ของว้าว หรือวันแข่งขันซึ่งรางวัลนายสนามหรือกรรมการจะได้ชักธงของสมาคมฯ ขึ้นสู่ยอดเสาให้เริ่มลงมือแข่งขัน และเลิกการแข่งขันตามกำหนดเวลาที่กำหนดไว้ ในขณะที่กำลังลงธงลงจากยอดเสา เลิกการแข่งขันหากว้าวปักเป้าที่ไถ่แล้วยังไม่เข้าศูนย์ หรือว้าวจุฬาเข้ารั้วยังไม่ตกถึงดินก็ให้ถือว่าเป็นว้าวเล็กกัน

ข้อ 12 เมื่อได้ชักธงสัญญาณขึ้นสู่ยอดเสาแล้วว้าวจุฬาคว้าว้าวปักเป้าคิดจะต้องสู้กันจนถึงแพ้ชนะ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายจะมาร้องขอบอกเลิกโดยอ้างเหตุว่าเป็นว้าวไม่กินกัน หรือว้าวเอาคืนยังไม่ไถ่คิลเครื่อง หรือประการใด ๆ ไม่ได้ทั้งสิ้น

ข้อ 13 นายสนามหรือกรรมการจะชี้แจง หรือตัดสินข้อปัญหาใด ๆ แต่เฉพาะเจ้าของสายว้าวเท่านั้น ถ้าเจ้าของสายว้าวไม่สามารถมาพบกับนายสนามหรือกรรมการได้ ก็ให้ตั้งผู้แทนที่สุภาพเรียบร้อยมาเจรจาแทน นายสนามหรือกรรมการจะไม่ยอมชี้แจงปัญหาใด ๆ แก่เจ้าของว้าวหรือผู้แทนที่ใช้กริยาอันไม่สมควร

ข้อ 14 นายสนามหรือกรรมการจะได้พยายามตัดสินทุกข้อปัญหาของว่าวให้เสร็จสิ้นไปไม่ให้ค้าง ถ้าว่าวคู่ใดเกิดปัญหาที่มีไคร้ระบุไว้ในกติกา นายสนามหรือกรรมการจะได้พิจารณาตัดสินไปตามเหตุผลข้อเท็จจริง อนุโลมตามแนวทางกติกา

ข้อ 15 นายสนามและกรรมการทุกคนห้ามไม่ให้ไปช่วยเหลือแนะนำว่าวสายใด ๆ ทั้งสิ้น เว้นไว้แต่มีเหตุจำเป็นเกิดขึ้นซึ่งเป็นหน้าที่ของนายสนามหรือกรรมการจะต้องดำเนินการให้เป็นที่ยอมรับ

ข้อ 16 การให้คะแนนว่าวแข่งขัน

- ก. ว่าวจุฬาชนะว่าวปักเป้า 1 หรือ 2 ตัว ได้ 10 คะแนน
- ข. ว่าวปักเป้าชนะว่าวจุฬาได้ 10 คะแนน
- ค. ว่าวปักเป้า 2 ตัว ชนะว่าวจุฬาได้ตัวละ 5 คะแนน
- ง. ว่าวปักเป้า 2 ตัว ชนะว่าวจุฬา แต่ว่าวปักเป้าตัวหนึ่งถูกปรับให้ใช้แทนว่าวจุฬา ฝ่ายที่ถูกปรับไม่ได้คะแนน ฝ่ายที่ไม่ถูกปรับได้ 10 คะแนน

ข้อ 17 สมาคมกีฬาไทยฯ จะได้แต่งตั้งกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเพื่อดำเนินการแข่งขันและพิจารณาตัดสิน

การนำว่าวเข้าแข่งขันในสนาม

ข้อ 18 เจ้าของว่าวทุกสายซึ่งจะนำว่าวเข้าแข่งขันในสนาม จะต้องเสียค่าธรรมเนียมลงทะเบียนไว้ที่นายสนามส่วนอัตราค่าธรรมเนียม นายสนามจะเป็นผู้กำหนดให้

ข้อ 19 ค่าธรรมเนียมที่เจ้าของว่าวได้เสีย ให้ไว้แก่นายสนามแล้ว จะเรียกร้องคืนไม่ได้

ข้อ 20 เจ้าของว่าวจุฬาและว่าวปักเป้าทุกสายที่ไคร้ลงชื่อสมัครเข้าแข่งขันแล้ว จะต้องนำว่าวมาแข่งขันตามกำหนดเวลาที่กำหนดไว้

ข้อห้ามฝ่ายว้าวจุฬา

ข้อ 21 ห้ามไม่ให้ว้าวจุฬาใช้โลหะของคม หรือแก้วป้านมาติดสายอุด บำเอว สายแรง ขากบ ที่ตัวว้าว หรือชั้นผง ของเหนียว ภูทา หรือใช้เส้นลวด แทรกเข้าเกรียวป้าน สายซุง สายเครื่องจำปา สายคิง และทำสายซุงเป็นปม ถ้าจะผูกด้วยเชือกที่สายเครื่องหรือสายซุงไม่ห้าม

ข้อ 22 ว้าวจุฬาขนาดใหญ่ตัวเครื่องจำปากอกหนึ่งให้ใช้ไม้ไผ่ซีกหลาวกลม กอกหนึ่งไม่เกิน 6 ซีก ๆ หนึ่งยาวไม่เกิน 9 นิ้ว มีจำปาไม่เกิน 5 ดอก กอกหนึ่ง ผูกระยะห่างกันไม่เกิน 4 เมตร กับลูกคิงผูกด้วยด้ายฟอกควั่นเป็นเกลียวห้อยคั้น จำปาไม่เกิน 4 คิง คิงหนึ่งหนักไม่เกิน 21 กรัม ห้ามประดิษฐ์ทำเครื่องจำปา โดยใช้ วัตถุอื่นเข้าแทรก สายซุงว้าวใหญ่วัดพบแล้วไม่ให้สั้นกว่า 6 เมตร หรือ $3\frac{1}{2}$ ช่วงอก (240 นิ้ว)

ข้อ 23 ว้าวจุฬาขนาดเล็กให้ติดสายเครื่องจำปาสายหนึ่งมีดอกจำปา ไม่เกิน 3 ดอก ทาด้วยไม้ไผ่ซีก เหลากลมคอกหนึ่งไม่เกิน 6 ซีก ๆ หนึ่งยาวไม่เกิน 6 นิ้ว ระยะห่างระหว่างคอกจำปากอกหนึ่ง ๆ ไม่เกิน 3 เมตร (120 นิ้ว) ลูกคิง ไม่อนุญาตให้ใช้ ห้ามประดิษฐ์ทำเครื่องจำปาโดยใช้วัตถุอื่นเข้าแทรก สายซุงว้าวเล็ก พบแล้วไม่สั้นกว่า 4 เมตร หรือ 3 ช่วงอก (160 นิ้ว)

ข้อ 24 ห้ามไม่ให้เอาว้าวจุฬาขึ้นหรือลงนอกเขตของตนเป็นอันขาด เมื่อคว้าวาวลงไปแล้วจะคิดว่าวักเป่าหรือไม่ตีกก็ตาม ขณะกลับตั้งตัวว้าวขึ้นมา จะต้องพยายามกลับขึ้นตามแนวเดิม ไม่ควรตะแบงว้าวออกนอกจนเกินสมควรซึ่งเป็น เหตุให้ไปพาดพิกว้าวสายอื่น

ข้อ 25 ในขณะที่ทำการแข่งขันอยู่ เจ้าของว้าวจุฬาจะนำว้าวขึ้นรอไว้ในเขตของตนก็ได้ แต่ห้ามไม่ให้ปล่อยว้าวออกนอกเขต

ข้อ 26 ให้ว้าวักเป้าพยายามล่อตรงแนวป่านของว้าวจุฬา เมื่อตีคว้าวจุฬาแล้ว ห้ามไม่ให้เดินแยกทางเกินสมควรจนป่านขวางสนามและให้สาวว้าวเข้ามาต่อสู้กัน ห้ามมิให้หย่อนป่านออกไปโดยไม่มีการต่อสู้กันเลย นอกจากว้าวักเป้าตัวนั้นตาย

ข้อ 27 เมื่อว้าวจุฬาคิดว่าตีคว้าวักเป้าตัวหนึ่งหรือสองตัวห้ามมิให้วิ่งรอกเข้ามาต่อสู้ใกล้ศูนย์ ถ้าขณะนั้นลมไม่พอจะทรงตัวว้าว ก็ให้วิ่งรอกว้าวลงเล็กน้อย

ข้อ 28 ว้าวจุฬาคว้าวักเป้าแล้วป่านว้าวจุฬาติดต้นไม้ หรือสิ่งอื่นใด พวกว้าวจุฬามีสิทธิ์ที่จะใช้ไม้สอยหรือขึ้นไปปลดป่านนั้นให้หลุดออกได้ แต่ห้ามชักว้าววน ที่นั้นเป็นอันตราย ถ้าพวกว้าวจุฬาไปชักว้าววนที่ปลดป่าน ถือว่าเป็นการเล่นผิดกติกา กรรมการอาจพิจารณาให้เป็นแพ้หรือเล็กน้อยก็ได้แล้วแต่กรณี

ข้อ 29 ว้าวจุฬาตกโดยอาการใด ๆ จะตีคว้าวักเป้าหรือไม่ก็ตาม ห้ามไม่ให้พวกว้าวจุฬาลากว้าวเป็นอันตราย ถ้าลากและเกิดความเสียหายใด ๆ ขึ้น เจ้าของว้าวจุฬาสายนั้นจะต้องรับใช้ค่าเสียหายทั้งสิ้น

ข้อ 30 เมื่อว้าวจุฬาพาว้าวักเป้าลงในศูนย์จุฬา ฝ่ายว้าวจุฬาจะต้องช่วยแก้ป่านกับตัวว้าวักเป้าออกมามอบให้ฝ่ายวักเป้าไปด้วยดี ห้ามไม่ให้ทำลายอย่างใดเป็นอันตราย

ข้อห้ามฝ่ายวักเป้า

ข้อ 31 ห้ามไม่ให้ว้าวักเป้าใช้สายป่านชักโตกว่าที่นายสนามกำหนดไว้ ว้าวักเป้าขนาดใหญ่ไม่ให้ใช้ทางสั้นกว่า 5 ช่วงอก สายเหนียวยาวตามเส้นตรงไม่เกิน 4 วา (8 เมตร) สายทุ้งไม้ห้ามไม่ให้ใช้ของคมใด ๆ อนุญาตสายป่านสายเหนียว สายกระเบนหาง ว้าวักเป้าขนาดเล็กไม่ให้ใช้ทางสั้นกว่า 5 ช่วงอก สายกระเบนหางไม่ให้สั้นกว่า $2\frac{1}{2}$ ช่วงอก สายเหนียวยาวตามเส้นตรงไม่เกิน 3 วา (6 เมตร) สายทุ้งไม้ห้ามไม่ให้ใช้ของคมใด ๆ อนุญาตสายป่าน สายเหนียวสายกระเบนหาง

ข้อ 32 ให้ว้าวปักเป้าพยายามล่อตรงแนวป่านของว้าวจุฬาเมื่อคิดว่า จุฬาแล้ว ห้ามไม่ให้เดินแยกทางเกินสมควรจนป่านขวางสนามและให้สาวว้าว เข้ามาคอสูกัน ห้ามมิให้หย่อนป่านออกไปโดยไม่มีการคอสูกันเลย นอกจากว้าวปักเป้าตัวนั้นตาย

ข้อ 33 ในขณะที่ว้าวจุฬาคว่ำต่ำ สันคว้าวปักเป้าให้ว้าวปักเป้า ซึ่งขึ้น ลอยสูงและยาวกว่าว้าวจุฬาโดยคิดว่าจุฬาได้ ห้ามมิได้คว่ำหนีต่ำลงไปอีก ถ้าว้าวปักเป้ายังหนีอยู่ต่อไปอีกกรรมการอาจพิจารณาสั่งให้ว้าวปักเป้าตัวนั้นลงก็ได้

ข้อ 34 เมื่อว้าวปักเป้าและว้าวปักเป้าคว่ำคอสูกันแล้ว สายป่านหรือ ตัวว้าวจุฬาต่ำลงมา ห้ามมิให้ฝ่ายว้าวปักเป้ารับสายป่านหรือตัวว้าวเป็นอันตราย ถ้าหากไปจับเข้าจะถูกปรับให้แพ้ทันที

ข้อ 35 เมื่อว้าวจุฬาเข้าเขตว้าวปักเป้า ห้ามมิให้พวกปักเป้าทำอันตราย แก่ตัวว้าวจุฬา สายป่านหรือตัวว้าวปักเป้า และห้ามมิให้พวกว้าวปักเป้าพาสายป่านว้าวปักเป้าข้ามหรือลากว้าวปักเป้าไปทางใดก็ตามเป็นดินเป็นอันขาดจนกว่ากรรมการ หรือพวกว้าวจุฬาสายป่านนั้นจะบอกหรือฉีกฉีกการตีของว้าวสายนั้น ๆ

ข้อ 36 ถ้ากรรมการเห็นว่า ว้าวปักเป้าแล้วต้องทำให้ว้าวปักเป้าตาย เช่น เสียหางตัวเอง เสียหางหน้าซุง เสียหางที่เข้าป่านหรือกลางป่าน หางขาด กระเบนหาง หวีหรือหางขาด หางเข้าเขี้ยวตัวเอง ซุงหัก หางขาด ว้าวเฉาบกลับตัว เหนียงขาด หรือเหนียงหลุด ปีกขาด ออกหัก กระต่ายขาดจนตัวว้าวเอียง เหนียงเข้าเครื่อง เหนียงหลวมตัว เสียหางรายทางหรือมีอาการเปลี่ยนแปลงจากสภาพเดิม ว้าวจุฬา พาว้าวปักเป้าเข้าศูนย์ได้ชนะว้าวปักเป้า

ข้อ 37 ถ้าว้าวจุฬาคิดว่า ว้าวปักเป้าแล้วว้าวปักเป้าทำร้ายว้าวจุฬาจะ กระต่ายขาด เป็นแผลยาวถึงแก่ 6 นิ้วขึ้นไปหรือขาดตั้งแต่ 3 แผล เมื่อวัดรอบที่ขาด ทั้ง 3 แผลรวมกันยาวตั้งแต่ 6 นิ้วขึ้นไป จากบเคาะ หัก ประทิมเข้าเหนียง เข้าซุง ซุงหลวมหัวซุงขาด ปีกขาด เข็มหัก หรืออย่างอื่นใดที่ทำให้มีอาการเปลี่ยนแปลงไปจาก สภาพเดิม ว้าวจุฬาพาว้าวปักเป้าเข้าศูนย์ได้ ชนะว้าวปักเป้า

ข้อ 38 วาจุฬาควาคิดว่าวปักเป้า 2 ตัว วาจุฬาจะต้องทำให้วปักเป้าตัวหนึ่งหรือทั้ง 2 ตัวตาย หรือวาจุฬาเข้าร้าย วาจุฬาพาว่าวปักเป้าเข้าศูนย์ได้ชนะว่าวปักเป้าทั้ง 2 ตัว แต่ขณะวาจุฬาวิ่งรอกจะพาว่าวปักเป้าเข้าศูนย์ แต่ยังมีทันเข้าศูนย์ วาปักเป้าตัวที่ตายกลับเป็นขึ้น หรือวาจุฬาที่เข้าร้ายหลุดจากการเข้าร้าย ถ้าวาจุฬาวิ่งรอกเข้าศูนย์ไปให้ถือว่าวาวเล็กกัน แต่ถ้าฝ่ายจุฬารู้ตัวก่อนที่วาวจะเข้าศูนย์ว่าวาวพ้นจากการเข้าร้ายแล้ว วาจุฬาจะผ่อนป่านออกไปทำการต่อสู้จนถึงแพ้ชนะอีกก็ได้

ข้อ 39 วาจุฬาควาวาปักเป้าติดต่อกันแล้ว วาปักเป้าสายป่านสั้นเข้ามาจนตัวว่าวปักเป้า ถัดกว่าตัววาจุฬาและสายป่านว่าวปักเป้าตายไม่สามารถหย่อนสายป่านให้ตัวว่าวปักเป้ายาวกว่าตัววาจุฬาได้ เรียกว่าเสียหางรายทาง วาจุฬาพาว่าวปักเป้าเข้าศูนย์ ได้ชนะว่าวปักเป้า แต่การพาว่าวปักเป้าเข้าศูนย์ วาจุฬาจะต้องทำให้เห็นวาวปักเป้า ถัดกว่าวาจุฬา และหย่อนป่านไม่ออกจริง แต่ระหว่างวาจุฬาวิ่งรอกเข้ามายังไม่เข้าศูนย์ วาปักเป้ากลับสามารถหย่อนป่านออกไปจนตัวว่าวปักเป้า ยาวกว่าวาจุฬาได้ ถ้าวาจุฬาวิ่งรอกพาเข้าศูนย์ไป เมื่อลงมารวักดูปรากฏว่าตัวว่าวปักเป้ายาวกว่าตัววาจุฬาโดยว่าวปักเป่ายังไม่ตายให้ถือว่าวาวเล็กกัน

ข้อ 40 วาจุฬาควาวาปักเป้า แล้ววาจุฬาหรือว่าวปักเป้าเข้าร้าย วาจุฬาวิ่งรอกพาว่าวปักเป้าเข้าศูนย์ตัววาจุฬาเข้าศูนย์ตกดิน แต่ตัวว่าวปักเป่ายังลอยตัวอยู่ในอากาศยังไม่ตกถึงดิน พวกว่าวปักเป้าจะเข้าไปจับสายป่านที่อยู่ทางตัวว่าวปักเป้าไม่ได้เป็นอันขาด ถ้าไปจับสายป่านหรือตัวว่าวปักเป้าเข้า ให้ถือว่าว่าวปักเป้าแพ้วาจุฬา และในระหว่างที่ตัวว่าวปักเป่ายังลอยตัวอยู่ในอากาศในศูนย์ของว่าวปักเป้านั้น ในกรณีเช่นนี้ พวกวาจุฬาจะลากพาตัวว่าวปักเป้าเข้ามาไม่ได้ ให้ถือว่าเล็กกัน

ข้อ 41 ว่าวจุฬาคิดว่าวปักเป้าต่อสู้กัน สายป่านว่าวจุฬาเข้าไปติดต้นไม้ ตัวว่าวจุฬาห้อยอยู่แล้วภายหลังปะทะลมทรงตัวขึ้นได้เอง โดยว่าวจุฬาหรือว่าวปักเป้าเข้ารายอยู่ ถือว่าว่าวจุฬาชนะว่าวปักเป้า แต่ถ้าตัวว่าวจุฬาหรือตัวว่าวปักเป้าหรือทั้งสองตัวกระคายขาด หรือชำรุด ให้ถือว่าลากให้ว่าวจุฬาแพ้ว่าวปักเป้า

ข้อ 42 ว่าวจุฬาคิดว่าวปักเป้าต่อสู้กันแล้ว ว่าวจุฬาเข้าราย หรือไม่เข้ารายก็ตามตกลงมาจากปีกขวาหรือซ้ายบนละต้นไม้ กระบพพื้นดินแล้วกลับตัวขึ้นยังไม่ถือว่าว่าวจุฬาตก แต่ถ้าหัวว่าวจุฬากระบพหลังคาหรือพื้นดินให้ถือว่าว่าวจุฬาแพ้ว่าวปักเป้า ถ้าหัวว่าวจุฬากระบพต้นไม้ และกลับขึ้นมาได้ และพาว่าวปักเป้าเข้าศูนย์โดยว่าวปักเป้าหรือว่าวจุฬาเข้าราย หรือพาว่าวปักเป้าเข้ามาโดยว่าวปักเป้าหรือว่าวจุฬายังไม่เข้ารายก็ตาม แต่เมื่อเอาลงมาปรากฏว่า กระคายหัวของว่าวจุฬาฉีกขาด ถือว่าลากให้แพ้ว่าวปักเป้า

ข้อ 43 เมื่อว่าวปักเป้าคิดว่าวจุฬาแล้ว ให้พยายามต่อสู้ทำร้ายว่าวจุฬา เช่น ให้เข้าเหนียงประกบไม้อก ไม้ปีก ไม้ขาบนเคาะหัก กระคายขาดสายขึงขาด สายออกขาด สายแล่งขาด หรืออย่างอื่น ๆ อันกระทำให้ว่าวจุฬาตกในศูนย์ว่าวปักเป้าปักเป้าชนะว่าวจุฬา

ข้อ 44 ว่าวจุฬาคิดว่าวปักเป้าแล้วว่าวจุฬาเข้ารายตกลงในศูนย์ว่าวปักเป้าในเมื่อขณะว่าวจุฬาตก สายป่านของว่าวทั้งสองหลุดจากกัน ให้ถือว่าเลิกกัน เว้นไว้แต่ว่าวว่าวจุฬาหลุดลากจนสายป่านว่าวปักเป้าขาดจากกัน ให้ถือว่าว่าวปักเป้าชนะว่าวจุฬา

ข้อ 45 ว่าวจุฬาคิดว่าวปักเป้าลงต้นไม้คิดว่าวปักเป้า แต่บังเอิญสายป่านจุฬาคิดต้นไม้หรือสิ่งใด ๆ ก็ดี ว่าวปักเป้าสายที่ถูกว่าวจุฬาไล่คว้านนั้นมีสิทธิ์ที่จะโฉบไม่คว้าวว่าวจุฬาตัวนั้นได้ ถ้าว่าวจุฬาตัวนั้นตกในศูนย์ว่าวปักเป้า และสายป่านติดกันเป็นรวด ให้ถือว่าว่าวปักเป้าชนะว่าวจุฬา

ข้อ 46 ว่าวจุฬาค้าววักเป้า แต่ยังไม่ติดสายป่านว่าวจุฬาติดต้นไม้หรือสิ่งใด ๆ ตัวว่าวยังลอยอยู่ในอากาศ ว่าวจุฬาอีกตัวหนึ่งติดกับวักเป้าเป็นคู่ต่อสู้กันอยู่แล้วไปติดกับว่าวจุฬาตัวที่ป่านติดอยู่นั้น กระทำให้ว่าวจุฬาตัวที่ติดกับวักเป้าอยู่ในศูนย์ว่าวปักเป้าทันทีให้ถือว่าว่าวจุฬาตัวที่ติดต้นไม้ทำให้ตกไม่ได้ เพราะไม่ระวังตนเอง แต่ถ้าเมื่อติดกันอยู่ และพยายามแก้มือออกโดยว่าวจุฬาไม่ตกก็ให้เลิกกัน

ข้อ 47 ว่าวจุฬา 2 ตัว ไล่คว้าติดวักเป้าตัวเดียวกันพร้อมกัน และสายป่านปักเป้าที่ติดสายป่านว่าวจุฬาทั้งสองตัวนั้น เข้าไปติดอยู่ในเครื่องของว่าวจุฬาตัวหนึ่งหรือทั้ง 2 ตัวให้เลิกกัน แต่ถ้าสายป่านวักเป้าติดอยู่ที่โคนป่านว่าวจุฬาทั้ง 2 ตัวโดยไม่ได้เข้าไปติดที่เครื่องว่าวจุฬา ให้ว่าวจุฬาพยายามแก้มือออกให้หลุดเสียตัวหนึ่ง ว่าวที่ติดกันอยู่ก็ให้ต่อสู้กันต่อไป แต่ถ้าแก้มือหลุดก็ให้เลิกกัน

ข้อ 48 ว่าวจุฬาไล่คว้าวักเป้าแล้วว่าวจุฬาตก จะตกในกรณีใด ๆ ก็ตามถ้าปรากฏว่าสายป่านของวักเป้าเข้าไปติดอยู่ในเครื่องของว่าวจุฬาหรือพันสายป่านของว่าวจุฬาเป็นรวด ก็ให้ถือว่าปักเป้าชนะว่าวจุฬา แต่ถ้าสายป่านวักเป้าไม่เข้าเครื่องและไม่เป็นรวด เพียงแต่ทับกันก็ให้เลิกกัน

ลักษณะของจังหวะคว้าของว่าวจุฬา

ข้อ 49 ว่าวจุฬาคว่าลงมาจะเป็นการอัดหรือชโยกกก็ตาม เมื่อคว้าลงมาแล้วเริ่มหันหัวว่าวกลับขึ้นไปตรง ๆ หรือตะแคงไปข้างซ้าย ข้างขวาก็ตาม ระยะนี้ถือว่า เป็นจังหวะที่หนึ่ง ในจังหวะที่หนึ่งนี้วักเป้าที่เข้าไปติดต่อกับว่าวจุฬาจะเป็นที่ตัวก็ตามเรียกว่าติดในจังหวะเดียวกัน แต่ถ้าวักเป้าตัวใดหลุดออกไปแล้วแต่ยังมีวักเป้าตัวอื่นยังติดอยู่ ว่าวตัวที่หลุดออกจะเข้ามาติดใหม่โดยถือว่าเคยติดอยู่แล้วไม่ได้ ถ้าเข้ามาติดใหม่อีกให้ถือว่าเข้ามาติดในจังหวะที่สองเมื่อว่าวจุฬาที่คว้าอัด หรือชโยกกลับตัวตั้งขึ้นเรียกว่าหมดจังหวะที่หนึ่งแล้ว ว่าวปักเป้าที่มาติด

หลังจากนี้เรียกว่าติดจังหวะที่สอง ส่วนว่าวจุฬาที่ตะแบงไปเมื่อตั้งหัวขึ้น เรียกว่า
 หมดจังหวะที่หนึ่งแล้ว ว่าวปักเป้าที่มาคิดหลังจากนี้เรียกว่าติดในจังหวะที่สอง ว่าว
 ปักเป้าที่มาคิดในจังหวะที่สองนี้ จะต้องถูกปรับให้ไขแทน ในเมื่อมีการไคเสียกัน
 แต่ถ้าวาวปักเป้าที่มาคิดในจังหวะที่สองหลุดออกไปไคก่อนที่จะมีการไคเสียกัน
 ก็เป็นอันเลิกกันไปเพราะว่าวปักเป้าตัวที่มาคิดในจังหวะที่สองแต่ถ้าวาวปักเป้าตัวที่
 มาคิดในจังหวะที่สองนี้ไปทำให้เกิดการไคเสียขึ้นอีก เช่น ไปทำให้ว่าวปักเป้าตัวที่
 เข้าติดอยู่แล้วเสียเช่นเหนียงเข้าเครื่อง เสียหางรายทาง เหนียงหลวมตัว และ
 อื่น ๆ เมื่อจุฬาร่วงรอกพาวปักเป้าที่เสียไปไค แม้ว่าวปักเป้าตัวที่เข้ามาติดในจังหวะ
 ที่สองจะหลุดไปแล้วก็ดี หรือว่าวปักเป้าที่มาคิดในจังหวะที่สองไขแทนผู้แพ้ทั้งสิ้น
 แต่ถ้าวาวจุฬาว่าวปักเป้าตัวไกลสายป่านของว่าวจุฬาพาสายป่านของว่าวปักเป้า
 ตัวที่อยู่โคนป่านของว่าวจุฬาไปด้วย ลักษณะนี้ยังไม่ถือว่าว่าวปักเป้าตัวที่อยู่โคนป่าน
 ว่าวจุฬาติดกับว่าวจุฬา เพราะว่าวปักเป้าตัวที่อยู่โคนป่านว่าวจุฬาอาจจะยกขึ้น
 เมื่อไคไคได้ นอกจากสายป่านของว่าวปักเป้าตัวที่ติดอยู่โคนป่านว่าวจุฬาได้พันสายป่าน
 ว่าวจุฬาเป็นรวกแล้วจึงจะถือว่าติดกัน

ลักษณะว่าวชาคลอยที่มีไคเสียหรือเลิกกัน

ข้อ 50 ว่าวจุฬาว่าติดว่าวปักเป้าแล้วว่าวจุฬาชาคลอย สายป่านว่าวจุฬา
 ไปติดต้นไม้หรือสิ่งอื่นใดหรือมีผู้จับสายป่านไคในเขตศูนย์ของว่าวปักเป้า โดยที่
 โคนป่านของว่าวจุฬาที่ชาคลอยนั้นออกไปนอกศูนย์แล้ว และสายป่านว่าวปักเป้ายังติด
 อยู่กับว่าวจุฬาในขณะที่ว่าวชาคลอยพอดีกกับว่าวปักเป้าหลุดจากว่าวจุฬา ว่าวปักเป้า
 ตัวนั้นมีสิทธิ์ที่จะโฉบจุฬาให้ติดกับว่าวจุฬาไค ถ้าโฉบติดก็ให้ถือว่าวปักเป้าชนะว่าวจุฬา
 ถ้าโฉบไม่ติดก็ให้เลิกกัน และเมื่อว่าวจุฬาว่าติดว่าวปักเป้าและทำให้ว่าวปัก เป้า
 ตายแล้ว วึ่งรอกเข้ามาว่าวปักเป้าที่ตายแล้วนั้นชาคลอยหลุดจากว่าวจุฬาไป ว่าวจุฬา
 มีสิทธิ์ที่โฉบคว้าเอาว่าวปักเป้าที่ชาคลอยไปนั้นไค ถ้าคว้าตามเอามาได้โดยที่ว่าว

ปักเป้านั้นตายและพาเข้าศูนย์ได้ให้ถือว่าว้าวจุพานั้นว้าวปักเป้า แต่คว่ำตามเอามาไม่ได้ให้เลิกกัน

ข้อ 51 ว้าวจุพาลอยติดกับว้าวปักเป้าไป แม่จะไปติดกับว้าวจุพาศัวอื่นก็ตาม และจุพาศัวหลังนี้พาเอาว้าวที่ขาดลอยกลับมาในศูนย์ของว้าวจุพา ก็ให้ถือว่าว้าวจุพาศัวที่ขาดลอยติดไปกับว้าวปักเป้านั้น แพ้ววปักเป้า

ข้อ 52 ว้าวจุพาคว่ำติดว้าวปักเป้าต่อสู้อันหนึ่ง หางว้าวปักเป้าขาดลอยไป เหลือแต่หัวว้าวปักเป้าขาดลอยไป เหลือแต่หางติดอยู่กับว้าวจุพา เมื่อว้าวจุพาทกลงที่เส้นศูนย์ จะต้องพิสูจน์ว่าดวงตราที่ประทับหัวว้าวและหางว้าวตกอยู่ในเขตฝ่ายใด ทั้งสองตัวก็ให้ฝ่ายนั้นชนะแต่ถ้าตกอยู่ฝ่ายละตัวก็ให้ถือว่าเลิกกัน

ข้อ 53 ว้าวจุพาคว่ำติดว้าวปักเป้าต่อสู้อันแล้ว ว้าวปักเป้าขาดลอยไป โดยสายป่านของว้าวปักเป้ายังติดกับสายป่านว้าวจุพาอยู่ แต่ว้าวจุพาไม่เอาว้าวลง กลับคว่ำว้าวปักเป้าตัวอื่นอีก เมื่อว้าวจุพาทกลงโดยมีสายป่านของว้าวปักเป้าตัวก่อนยังติดอยู่ จะถือว่าว้าวปักเป้าตัวที่ขาดลอยช่วยดึงไม่ได้ ให้ว้าวจุพาแพ้ววปักเป้าตัวที่ติดใหม่

ข้อ 54 ในระหว่างที่ว้าวจุหาวิ่งรอกพาว้าวปักเป้าที่ตายแล้วเข้าศูนย์ จำต้องระวังว้าวของตนอย่าให้ไปพากับว้าวจุพาสายอื่นได้ ถ้าหากไปติดกับว้าวจุพาสายอื่นกระทำให้ว้าวปักเป้าที่ตายมาแล้วหลุดหรือขาดลอยไป ให้ถือว่าเลิกกันจะไปปรับเอากับว้าวตัวที่ไปติดนั้นไม่ได้

ลักษณะว้าวเลิกกัน

ข้อ 55 ว้าวจุพาคว่ำติดว้าวปักเป้าต่อสู้อันนานเกินกว่า 10 นาที ยังไม่มีการโต้เสียกัน โดยกรรมการหรือนายสนามจะยกธงเครื่องหมายว้าวจุพาขึ้น

ข้อ 56 ว้าวจุพาคว่ำติดว้าวปักเป้าพร้อมกันเกินกว่า 2 ตัวขึ้นไป แล้วแก้มหลุดออกจากกันให้เลิกกัน

ข้อ 57 ว่าวจุฬาคว่าคิดวว่าบักเป้าต่อสู้กัน แต่ไม่ปรากฏวว่าวบักเป้าเข้ามาประกบวว่าวจุฬาสักครั้งหนึ่ง เมื่อเอวว่าวลงมาปรากฏวว่ากระตาววว่าวจุฬาขาดตามกติกาให้ถือว่าเลิกกัน

ข้อ 58 ว่าวจุฬาคว่าคิดวว่าบักเป้าเข้าซุงโดยวว่าบักเป้ายังไม่เสีย แล้ววว่าบักเป้าหย่อนสายป่านเรื่อยไปโดยไม่สาวเอาเข้ามาต่อสู้กันจนกวว่าวว่าวจุฬาตกให้ถือว่าเลิกกัน

ข้อ 59 ว่าวจุฬาคว่าวว่าวบักเป้าติดต่อสู้กัน ต่างฝ่ายยังไม่เข้าร้ายแล้วเซไปติดกันเป็นสองคู่ให้เลิกกัน

ลักษณะวว่าวต้องถูกปรับใช้แทนกัน

ข้อ 60 ว่าวจุฬาคว่าคิดวว่าบักเป้าหนึ่งหรือสองตัวก็ตามแล้วหาจนวว่าบักเป้าเสีย วิ่งรอกเข้ามาติดกับวว่าวบักเป้าอีกตัวหนึ่ง ทำให้จุฬาตกในศูนย์ของวว่าบักเป้า ให้ถือว่าวว่าวจุฬาแพ้ววว่าบักเป้า แต่วว่าบักเป้าตัวที่มาติดทีหลังนี้จะต้องเป็นผู้ใช้แทนวว่าวจุฬา และให้หักคะแนนวว่าวที่ใช้แทนทีเดียวละ 10 คะแนน

ข้อ 61 ว่าวจุฬาคว่าคิดวว่าบักเป้าแล้วเข้าร้ายชวนเซอยู่ในอากาศ โดยมีอาการวว่าจะตก ในทันใดนั้นมีวว่าวจุฬาตัวเปล่าควาลงมาติดหรือควาลงมาพาดสายป่านวว่าวบักเป้า ทำให้วว่าวบักเป้าเสียโอกาสแล้ว วว่าวจุฬาต่อสู้ของวว่าวบักเป้ากลับพาวว่าวบักเป้าเข้าศูนย์ไปใ้ให้ถือว่าวว่าวจุฬาชนะวว่าวบักเป้าแต่ให้ปรับวว่าวจุฬาตัวทีหลังใช้แทนวว่าวบักเป้า แต่ถ้าวว่าวจุฬาตัวนั้นตกก็ให้เป็นแพ้ววว่าวบักเป้า โดยปรับวว่าวจุฬาตัวที่ติดทีหลังให้ใช้แทนวว่าวจุฬาตัวที่ตกและให้หักคะแนนวว่าวจุฬาสายนั้นทีเดียวละ 10 คะแนน¹

¹สมาคมกีฬาไทย ระเบียบ กติกาการแข่งขันวว่าว หน้า 2 - 19

นับตั้งแต่มีระเบียบ กติกา ฉบับแรกขึ้นมา และได้มีการแก้ไขปรับปรุง
หลายครั้ง จนกระทั่งมาถึงฉบับปัจจุบันนี้ปรากฏว่ามีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงรายละเอียด
ในทุกข้อ และมีหัวข้อใหม่ ๆ เพิ่มเติมขึ้นมาอีกหลายหัวข้อคือ เรื่องที่ว่าด้วยหน้าที่
ของนายสนาม การจะนำว้าวเข้าแข่งขันและขนาดของว้าว เป็นต้น ทำให้กติกา
จากเดิมมีเพียง 36 ข้อ กลายเป็น 61 ข้อด้วยกัน ระเบียบ กติกาในปัจจุบันนับได้ว่า
เป็นระเบียบที่มีความสมบูรณ์มากที่สุด และให้ความเป็นธรรมแก่ผู้เข้าแข่งขันทุกฝ่าย
มากยิ่งขึ้น

3.9 การจัดตั้งสมาคมกีฬาไทย

สมาคมกีฬาไทยเป็นสมาคมหนึ่งที่ก่อตั้งขึ้นโดยมีความมุ่งหมายเช่นเดียวกับ
สมาคมกีฬาอื่น ๆ เช่น สมาคมกรีฑา สมาคมฟุตบอล สมาคมว่ายน้ำ เป็นต้น
เป็นการที่ส่งเสริมกีฬาประเภทนี้ให้เจริญก้าวหน้าอยู่เสมอ

3.9.1 ความเป็นมาของสมาคมกีฬาไทย

การจัดตั้งสมาคมกีฬาไทยเกิดขึ้นด้วยเหตุผลเนื่องมาจากการ
แข่งขันกีฬาว้าวพนันได้ซบเซาลงไปมาก หลังจากสิ้นรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประกอบกับสภาวะทางค่านิยมเศรษฐกิจภายในประเทศ
ตอนปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวตกต่ำ ค่าใช้จ่ายในการ
นำว้าวเข้ามาแข่งขันสูงจนทำให้ผู้เล่นไม่สามารถสู้กับค่าใช้จ่ายได้ การเล่นกีฬา
ว้าวพนันจึงได้เงียบหายไป

ประมาณ พ.ศ. 2470 ได้มีนักเล่นกีฬาว้าวพนันประมาณ 4 - 5 คน
เห็นว่ากีฬาไทยซึ่งเคยเล่นกันอยู่เป็นหลักคือ ว้าวพนัน ตะกร้อ และหมากรูกไทย
ซึ่งเป็นกีฬาที่เป็นศิลปและวัฒนธรรมประจำชาติ ถ้าปล่อยให้หายชงักไปโดยไม่มี
การจัดการแข่งขันเสียแล้วนานไปอาจหายสาบสูญไปได้ จึงได้ปรึกษารื้อฟื้นกันก่อตั้ง
เป็นสมาคมขึ้นมีชื่อเรียกว่า สมาคมกีฬาสยาม โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะทำนุบำรุงและ
ส่งเสริมกีฬาของไทยประเภทต่าง ๆ ให้คงอยู่ตลอดไป กรรมการชุดแรกที่ได้เป็น
ผู้ก่อตั้งสมาคมคือ

1. พระยาภิรมย์ภักดี (บุญรอด เศรษฐบุตร) นายกสมาคมและนายสนาม
2. นายยิ้ม ศรีหงษ์ กรรมการ
3. หลวงบรรณสารประสิทธิ์ กรรมการ
4. หลวงมงคลแมน (สังข์ บุณยะศิริ) กรรมการและเหรียญกษาปณ์
5. นายชื่น กรรมการและปฏิคม
6. นายสงัด พลายานนท์ กรรมการ

การก่อตั้งสมาคมในระยะแรกเริ่มนั้นยังไม่ค่อยจะมีความพร้อมนัก แม้แต่สถานที่ตั้งของสำนักงานของสมาคมก็ต้องอาศัยบ้านของพระยาภิรมย์ภักดี เป็นที่ประชุม ไม่มีสถานที่เป็นเอกเทศโดยเฉพาะจึงยังไม่ได้มีการจดทะเบียนก่อตั้งสมาคมขึ้น ให้ถูกต้องตามกฎหมาย การประชุมของคณะกรรมการในระยะนั้นเป็นการประชุมเกี่ยวกับการร่างระเบียบของสมาคมและปรับปรุงกติกาต่าง ๆ ขึ้นมาใหม่ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทำการติดต่องกรมสุขาภิบาลเพื่อใช้สนามหลวงเป็นที่แข่งขันว้าวและหมากรุก และนับแต่นั้นมาจึงเริ่มเปิดการแข่งขันกีฬาว้าวพนันขึ้น ณ สนามหลวงอีก

ฤดูกาลแข่งขันจะเปิดแข่งขันทุกปีในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ไปจนถึงเดือนเมษายน โดยจัดการแข่งขันกีฬาว้าวพนันพร้อมกับการแข่งขันหมากรุกขึ้นด้วย ต่อมาในภายหลังจึงได้เพิ่มการแข่งขันตะกร้อขึ้นมา โดยมีคณะกรรมการตั้งรายนามต่อไปนี้เป็นกรรมการผู้ตัดสิน

กรรมการกีฬาว้าวแข่ง

พระพิบูลย์บรรณารักษ์ หลวงมงคลแมน หลวงสารประสิทธิ์

ขุนศรียังยศ พระพิบูลบรรณารักษ์

กรรมการกีฬาตะกร้อ

นายยิ้ม ศรีหงษ์ พระยาบรรณาสรรพสิทธิ์ หลวงมงคลแมน

นายหวล พิริยะกิจ พระพิบูลบรรณารักษ์

กรรมการกีฬาหมากrukไทย

นายยิ้ม ศรีหงษ์

ส่วนทางด้านรายได้ของสมาคมโดยมากเก็บจากกรรมการและสมาชิกประจำ เป็นฟิชี่คือ คนละ 500 บาทต่อปี เมื่อถึงฤดูกาลแข่งขันว่าว กรมสุขาภิบาลยอมให้เข้าสนามหลวงได้ทั้งสนาม และมีสิทธิเรียกเก็บค่าวางหางเร่จากแม่ค้าที่มาขายของบริเวณสนามหลวงได้ทั่วสนาม

จดทะเบียนสมาคม

สมาคมกีฬาสยามถึงแม้จะได้ออกตั้งเป็นรูปสมาคมขึ้นมาเป็นระยะเวลาหลายปีแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่ได้จดทะเบียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความไม่มั่นใจของคณะกรรมการว่าสมาคมนี้สามารถที่จะคงอยู่ไปได้อีกนานหรือไม่ ในภายหลังต่อมาประมาณ 4 - 5 ปีเมื่อปรากฏว่าได้รับการสนับสนุนจากทุกฝ่ายเป็นอย่างดี ทางสมาคมจึงได้ดำเนินการขอจดทะเบียนให้เป็นสมาคมที่ถูกต้องตามกฎหมายในวันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2475 โดยใช้ชื่อว่า สมาคมกีฬาสยาม มีพระยาภิรมย์ภักดีเป็นนายกสมาคมนับแต่บัดนั้นเป็นต้นมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบำรุงและส่งเสริมกีฬาไทยคือ ว่าว ตะกร้อ และหมากrukไทย

นายกสมาคมและผลงาน

1. พระยาภิรมย์ภักดี (บุญรอด เศรษฐบุตร) เป็นนายกสมาคมคนแรก ดำรงตำแหน่งอยู่ตั้งแต่ พ.ศ. 2470 - 2475 ผลปรากฏว่าการดำเนินงานของสมาคมเป็นไปด้วยดีและมีความเจริญก้าวหน้าขึ้นมากโดยตลอด มีการเชิญว่าวจุฬาวาวปักเป้าสายต่าง ๆ เข้ามาแข่งขันเป็นจำนวนมาก จนทำให้กีฬาว่าวพั้งในระยะนั้นตื่นตัวขึ้นมาอีกครั้งหลังจากที่ได้เงียบไป

2 นายยิ้ม ศรีหงษ์ เป็นนายกสมาคมต่อมาในระหว่าง พ.ศ. 2475 - 2480 เนื่องจากนายยิ้ม ศรีหงษ์ เป็นคนหนึ่งในคณะกรรมการก่อตั้งสมาคมชุดแรก และเป็นผู้รักในกีฬาไทยอย่างเ็นชีวิตจิตใจ ได้สร้างผลงานต่าง ๆ ไว้มากคือ

1. ปรับปรุงและร่วมมือกับกรมพลศึกษาร่างกติกการแข่งขันตะกร้อ ได้ดัดแปลงการเล่นตะกร้อเป็นประเภทต่าง ๆ ซึ่งแต่ก่อนนิยมเล่นเพียงตะกร้อเตะหน เท่านั้น และพยายามหาทางให้เป็นกีฬาสากล ดังนั้นจึงได้จัดตะกร้อแยกออกเป็น

1.1 ตะกร้อเตะหน ในประเภนี้แยกออกเป็น 2 อย่างคือ วงใหญ่เล่นมากคน เตะให้แม่นตรงคู่ ตกคินน้อย และวงเล็กเล่นน้อยคน เตะให้แม่น ตรงคู่ ตกคินน้อย และเตะควายท่าพลิกแพลงต่าง ๆ

1.2 ตะกร้อรอกบวง

1.3 ตะกร้อข้ามตาข่ายโดยดัดแปลงหรือเลียนแบบกีฬาแบดมินตัน

1.4 ตีตะกร้อ*

1.5 ตะกร้อธง**

2. ส่งเสริมการเล่นหมากรูกไทย โดยร่วมมือกับกรมพลศึกษาร่าง กติกาให้รัดกุมยิ่งขึ้น ใ้รู้ชื่อหมากรูกคน

3. ส่งเสริมการแข่งขันวาว มีวาวสายต่าง ๆ เข้าร่วมแข่งขันมาก เหมือนสมัยก่อน ๆ

4. รวมจัดกีฬาพื้นเมืองกับทางราชการในวันตรุษสงกรานต์

* ตีตะกร้อ หมายถึง วิธีการเล่นแบบหนึ่งโดยการเตะลูกตะกร้อให้ขึ้นมา ตั้งอยู่ที่อวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายเช่น ศีรษะ ไหล่ ต้นแขน เป็นต้น

** ตะกร้อธง เป็นการแข่งขันตะกร้อแบบหนึ่งคล้ายการแข่งขันวิ่งเร็ว โดยให้ผู้เข้าแข่งขันเตะตะกร้อเลี้ยงไว้ควยอวัยวะส่วนต่าง ๆ ยกเว้นมือ ไปตามช่อง หรือลู่วิ่งที่มีขนาดกว้าง 3 เมตร ยาว 50 เมตร เคลื่อนที่จากเส้นเริ่มไปยังเส้นชัย ซึ่งมีธงปักไว้ โดยไม่ให้ตกดินและออกจากลู่วิ่ง เมื่อเลี้ยงเลยออกไปนอกเส้นชัยแล้ว ผู้ใดสามารถวิ่งไปถึงธงได้ก่อนผู้อื่นจะเป็นผู้ชนะ

5. จัดการแข่งขันกีฬาไทยต่าง ๆ เช่น ตะกร้อ หมากรุกไทย เกือบตลอดทั้งปี มีการมอบถ้วยรางวัลและเสื้อสามารถแก่ผู้ชนะเลิศด้วย

6. รวมมือเป็นกรรมการการจัดการแข่งขันเกือบทุกแห่งที่เชิญมาไม่ว่างานนั้นจะเป็นทางราชการ วัด หรือเอกชน

3. นาวาเอกหลวงสุภชลาศัย เป็นนายกสมาคมกีฬาไทยตั้งแต่ พ.ศ.

2480 - 2484 หลังจากที่ย้ายได้ลาออกจากตำแหน่งด้วยโรคชรา ในสมัยของ นาวาเอกหลวงสุภชลาศัย การกีฬาไทยได้ตื่นตัวขึ้นไม่เพียงแต่ภายในกรุงเทพมหานคร แต่ได้แพร่ขยายตัวออกไปทั่วประเทศด้วย โดยให้ทุกจังหวัดกันคว่ำเรือพื้นกีฬาพื้นเมืองที่นิยมเล่นกันมากแต่โบราณและนำมารวบรวมจัดพิมพ์เป็นเล่มชื่อว่า กีฬาพื้นบ้าน

ส่วนทางด้านการจัดการแข่งขันประจำปีของสมาคมก็ได้จัดขึ้นที่ท้องสนามหลวง ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์จนถึงเดือน เมษายน เรื่อยมาและคึกคักยิ่งขึ้น และในระหว่างสมัยที่นาวาเอกหลวงสุภชลาศัย เป็นนายกสมาคมนี้ได้มีการเปลี่ยนชื่อของสมาคมจากชื่อสมาคมกีฬาสยาม มาเป็นสมาคมกีฬาไทย เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนชื่อประเทศสยามมาเป็นประเทศไทย ใน พ.ศ. 2482

4. พระยาจินดารักษ์ เป็นนายกสมาคมกีฬาไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2484 - 2487 ในระยะที่พระยาจินดารักษ์เป็นนายกสมาคมนี้ก็ได้พยายามส่งเสริมให้มีการแข่งขันกีฬาไทยประเภทต่าง ๆ ต่อเนื่องมาโดยตลอด และได้จัดให้มีการแข่งขันตะกร้อและหมากรุกที่กรมพลศึกษาอีกด้วย จนกระทั่งเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงต้องหยุดชงักไป

5. พันเอกหลวงวรรณสิทธิพิชัย เป็นนายกสมาคมกีฬาไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2490 - 2498 หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 สงบลง สมาคมกีฬาไทยก็เริ่มดำเนินงานขึ้นใหม่โดยจัดให้มีการแข่งขันตะกร้อและหมากรุกไทย ส่วนการแข่งขันกีฬาว่าวพนันนั้นได้รับการสนับสนุนน้อยมาก อันเนื่องมาจากสภาวะเศรษฐกิจของ

ประเทศตกต่ำ และการแข่งขันกีฬาว้าวพนันจะต้องใช้ทุนมาก ดังนั้นกีฬาว้าวพนันในช่วง
ระยะนี้จึงไม่ค่อยคึกคักดังเช่นแต่ก่อน

6. จอมพลเรือหลวงยุทธศาสตร์โกศล ร.น. เป็นนายกสมาคมกีฬาไทย
ตั้งแต่ พ.ศ. 2498 - 2500 ในสมัยของหลวงยุทธศาสตร์โกศลนี้ได้ส่งเสริมกีฬาไทย
ประเภทต่าง ๆ โดยจัดให้มีการแสดงร่วมในงานฉลองของทางราชการเป็นประจำ
เช่น งานฉลองรัฐธรรมนูญ งานฉลองยี่สิบห้าศตวรรษ เป็นต้น ส่วนการจัดงานการแข่งขัน
ณ บริเวณท้องสนามหลวงในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนเมษายนนั้น ได้จัดให้มี
การแข่งขันว้าวจุฬาและว้าวปักเป้าขนาดเล็ก ประเภทว้าวภาพ ตะกร้อข้ามตาข่าย
ตะกร้อรอกบ่วง

7. พลเอกประภาส จารุเสถียร เป็นนายกสมาคมกีฬาไทยตั้งแต่ พ.ศ.
2500 - 2516 ได้ให้การสนับสนุนกีฬาไทยเป็นลำดับเรื่อยมา มีการจัดงานเกี่ยวกับ
การแข่งขันกีฬาว้าวพนันเนื่องในโอกาสของวันสำคัญต่าง ๆ เช่น พ.ศ. 2504 สมาคม
กีฬาไทยร่วมกับยูวสมาคมแห่งประเทศไทยจัดให้มีการประกวดว้าวกาชาดขึ้นเป็นครั้งแรก¹
และในระหว่าง พ.ศ. 2500 - 2516 นั้นมีการปรับปรุงแก้ไขระเบียบกติกาการ
แข่งขันใหม่อีกหลายครั้ง รวมทั้งระเบียบการให้รางวัลที่กำหนดขึ้นมาใหม่ เช่น
รางวัลเสื้อสามารถ เป็นต้น²

8. พลโทเผชิญ นิมิตรบุตร เป็นนายกสมาคมกีฬาไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2516 -
2520 ในช่วงระยะเวลาของนายกคนที่ 8 นี้ กีฬาว้าวพนันเจียมเหงาลงไปมาก
และการจัดงานการแข่งขันกีฬาว้าวพนันมักมีอุปสรรคทำให้ต้องงดการแข่งขันเสมอ
ดังเช่นใน พ.ศ. 2520 มีปัญหาทั้งทางด้านการบริหารงานภายในสมาคมและ
ทางด้านสถานที่ที่จะใช้ในการแข่งขันคือ ท้องสนามหลวง จึงต้องงดไปแต่กิจกรรม

¹พิมพ์ เขียนทองดี ความรอบตัว 365 วัน หน้า 84

²สมาคมกีฬาไทย กีฬาไทย ฉบับที่ระลึก 2504 หน้า 1 - 16

การแข่งขันกีฬาไทยประเภทอื่น ๆ คือตะกร้อหรือหมากรุกไทยก็คงมีการส่งเสริมให้มีการเล่นกันเป็นประจำทุกปีเสมอ

หลังจากพลโทเผชิญ นิมิตรบุตร พ้นจากตำแหน่งแล้วทางสมาคมก็ได้แต่งตั้งผู้ใดทำหน้าที่เป็นนายกสมาคมอีก แต่ถ้ามี่งานต่าง ๆ ที่ทางสมาคมจัดทำร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ หรืองานของสมาคมเอง คณะกรรมการของสมาคมก็จะเชิญเลขาธิการสมาคมคือ พันเอกเดชา กาลบุตร เป็นนายกกิตติมศักดิ์แทนนายกสมาคมชั่วคราว

9. พันตรีประชา ธรรมโชติ เป็นนายกสมาคมกีฬาไทยคนปัจจุบัน ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากทางสมาคมใน พ.ศ. 2527 นี้เอง และในปีนี้ทางสมาคมก็ได้จัดงานมหกรรมการแข่งขันกีฬาวาวพั่น ร่วมกับหน่วยงานของกรุงเทพมหานครและองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยขึ้นอีกครั้งหนึ่ง เป็นงานที่จัดขึ้นอย่างมโหฬารเป็นพิเศษ ดังเช่นเมื่อครั้งมีการแข่งขันชิงถ้วยทองของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทุกประการ เพื่อเป็นการรื้อฟื้นกีฬาประเภทนี้ให้คงอยู่ดังเช่นในอดีตตลอดไป¹

3.9.2 การดำเนินงานของสมาคมกีฬาไทยเกี่ยวกับการจัดการแข่งขันกีฬาวาวพั่น

จากประวัติความเป็นมาของสมาคมกีฬาไทยที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่า การดำเนินงานของสมาคมกีฬาไทยนับแต่เริ่มแรกเป็นสมาคมที่มีบทบาทเกี่ยวกับการจัดการแข่งขันกีฬาวาวพั่นเป็นจุดสำคัญ และเน้นความสำคัญของกีฬาวาวพั่นมากกว่ากีฬาตะกร้อหรือกีฬาหมากรุกไทยเสียอีก แต่ต่อมาในระยะหลังบทบาทของกีฬาตะกร้อและกีฬาหมากรุกไทยได้เข้ามามีบทบาทและมีประชาชนสนใจมากขึ้น จึงทำให้ทางสมาคมหันมาส่งเสริมกีฬาประเภทตะกร้อและหมากรุกไทยมากขึ้น ดังนั้นกีฬาวาวพั่นจึงไม่ได้รับการสนับสนุนดังเช่นในอดีต

¹ปริญญา สุขจิต เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ มนเชียร พัวไพบูลย์ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่บริษัทบุญรอดบริวเวอรี่ จำกัด เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2527

การดำเนินงานของสมาคมกีฬาไทยในค้ำที่เกี่ยวกับกีฬาว่าวพั่นนับตั้งแต่พระยาภิรมย์ภักดีเป็นนายกสมาคม บทบาทที่สำคัญของสมาคมก็คือการจัดการแข่งขันกีฬาว่าวพั่น มีการปรับปรุงแก้ไขระเบียบ กติกาให้เป็นมาตรฐานยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในสมัยของจอมพลประภาส จารุเสถียร เป็นนายกสมาคมก็ได้มีการปรับปรุงแก้ไขวิถีการเล่น ระเบียบและกติกาหลายครั้งจนเป็นกติกาที่มีความสมบูรณ์ และให้ความเป็นธรรมแก่ผู้เล่นทุกฝ่าย นอกจากในเรื่องของระเบียบกติกาแล้ว ในสมัยของหลวงยุทธศาสตร์โกศล เป็นนายกสมาคมได้มีความคิดริเริ่มในการจัดงานการแข่งขันกีฬาว่าวพั่นให้มีรูปแบบแปลกใหม่ขึ้นอีกคือ นอกจากจะมีการแข่งขันต่อสู้กันระหว่างว่าวจุฬา และว่าวปักเป้าแล้วยังคงจัดให้มีการแข่งขันประกวดว่าวภาพเพิ่มขึ้นในงานอีกด้วย ทำให้บรรยากาศในการจัดงานมีความสนุกสนานครึกครื้นมากยิ่งขึ้น

การจัดงานการแข่งขันกีฬาว่าวพั่นของสมาคมในระยะหลังคือ ตั้งแต่ พ.ศ. 2520 เป็นต้นมาดูเหมือนว่าจะเจียบเหงาลงไปทุกปี บางปีถึงการแข่งขัน แต่อย่างไรก็ตามแม้ทางสมาคมจะไม่ได้จัดก็มีหน่วยงานอื่น มาดำเนินงานจัดการแข่งขันแทนบ้าง ได้แก่ วิทยาลัยพุทธาธบรีเวอรี่ และกรมพลศึกษา เป็นต้น จนกระทั่งใน พ.ศ. 2527 นี้เองที่ทางสมาคมได้เริ่มกลับมาส่งเสริมกีฬาว่าวพั่นขึ้นใหม่อีกครั้งหนึ่ง โดยการจัดงานร่วมกับหน่วยงานของกรุงเทพมหานครและองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งมีเป้าหมายที่จะดำเนินงานนี้เป็นประเพณีสืบทอดไป ในระหว่างเดือนมีนาคมของทุกปี ในการจัดงานนอกจากจะมีการแข่งขันต่อสู้กันระหว่างว่าวจุฬา และว่าวปักเป้า และการประกวดว่าวภาพแล้วได้มีการเพิ่มรูปแบบของงานขึ้นมาใหม่อีกสิ่งหนึ่งคือ การประกวดประดิษฐ์ว่าวจุฬา และว่าวปักเป้า ซึ่งรายละเอียดในการประกวดนั้นได้จากภาคผนวกที่ ฉ

บทที่ 4

อิทธิพลของกีฬาว้าวจากต่างประเทศที่เข้ามาในประเทศไทย

ตามหลักฐานที่สำรวจพบมานั้นปรากฏว่า การเล่นว้าวของชาวไทยนับแต่อดีตมานั้น ได้รับอิทธิพลมาจากประเทศต่าง ๆ เรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบัน ทั้งใน ด้านของรูปแบบและวิธีการเล่น ซึ่งสามารถแยกอิทธิพลของกีฬาว้าวที่ประเทศไทย ได้รับมาอันเนื่องมาจากการติดต่อสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ ดังนี้

4.1 อิทธิพลของกีฬาว้าวจากอินเดีย

อิทธิพลของว้าวจากประเทศอินเดียได้เข้ามามีบทบาทในประเทศไทยอย่างมากนับแต่มีหลักฐานปรากฏขึ้นมา โดยเข้ามาในรูปแบบของพิธีกรรมทาง ศาสนาและค่านิยมกีฬา รูปแบบที่เป็นพิธีกรรมทางศาสนา คือ ในพระราชพิธีบูชา พิเศษและพระราชพิธีเฉลิม ซึ่งได้กล่าวไว้ในตอนต้นแล้วจึงจะไม่กล่าวซ้ำอีก

ส่วนทางด้านนันทนาการหรือในรูปแบบของเกมส์กีฬานั้นคือ การเล่น ว้าวสายป่านคม ซึ่งได้ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในเมืองไทยเมื่อราวประมาณ 60 - 70 ปี มาแล้ว โดยชาวอินเดียเมืองบอมเบย์ซึ่งเข้ามาทำการค้าอยู่ในกรุงเทพมหานครบริเวณ แถวตึกแดงฝั่งธนบุรี ตรงข้ามปากคลองโอ่งอ่าง ตามหลักฐานในหนังสือตำนานว้าวพนัน ได้กล่าวไว้ว่า แห่บอมเบย์ที่เข้ามาค้าขายอยู่แถวตึกแดงได้นำว้าวอีลุ่มสายป่านคมลอบ ไปตัดว้าวของเด็ก ๆ ไทยขาดลอบไปหมดอยู่เรื่อยมา โดยไม่มีใครทราบว่ามันขาดด้วย สาเหตุใด ต่อมาวันหนึ่งนักเล่นว้าวได้หาวิธีที่จะสืบให้รู้ความจริงว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น โดยการพยายามเอาว้าวหางที่มีสายป่านโตและหนักขึ้นไปล่อว้าวของแห่ แห่คว่ำติด ว้าวหางแต่ไม่ขาดเพราะมีสายป่านโตและหนัก ส่วนว้าวหางก็ถูกปล่อยตามป่านและ ว้าวของแห่จนตกลงมาได้ ในที่สุดจึงรู้ว่าเป็นว้าวที่ชักด้วยป่านคม ต่อมาไม่นานพวก เด็ก ๆ ได้นำเอาไปทำตัวอย่างเล่นกันอย่างแพร่หลาย และมีการเล่นกันต่อมาเรื่อย ๆ จนกระทั่งบัดนี้ บางแห่งถึงกับมีการแข่งขันด้วยการนำว้าวสายป่านคมมาต่อสู้กันอีกด้วย¹

4.2 อิทธิพลของกีฬาวาวจากมาลายู

ชาวมลายูหรือมาเลเซียเป็นชนชาติหนึ่งที่นิยมเล่นกีฬาวาวกันมาเป็นเวลานานถึง 500 ปีมาแล้ว มีวาวชนิดต่าง ๆ เล่นกันอยู่หลายชนิดซึ่งมีขนาดต่าง ๆ กันคือตั้งแต่ขนาดเล็ก ๆ จนถึงขนาดใหญ่กว่าตัวของผู้เล่น วาวที่มีการเล่นกันอยู่ในประเทศมาเลเซียนี้ได้แก่ วาวแมว วาวห่าน วาวสุนัข เป็นต้น แต่วาวที่เป็นที่นิยมเล่นกันมากที่สุดและถือว่าเป็นวาวพื้นเมืองที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวมลายูเซียคือ วาวบูลัน (Wan Bulan) หรือวาวพระจันทร์ (Moon-Kite) ซึ่งวาวชนิดนี้มีลักษณะเด่นคือในส่วนช่วงท้ายของวาวจะมีรูปร่างลักษณะเป็นรูปพระจันทร์ครึ่งเสี้ยว¹

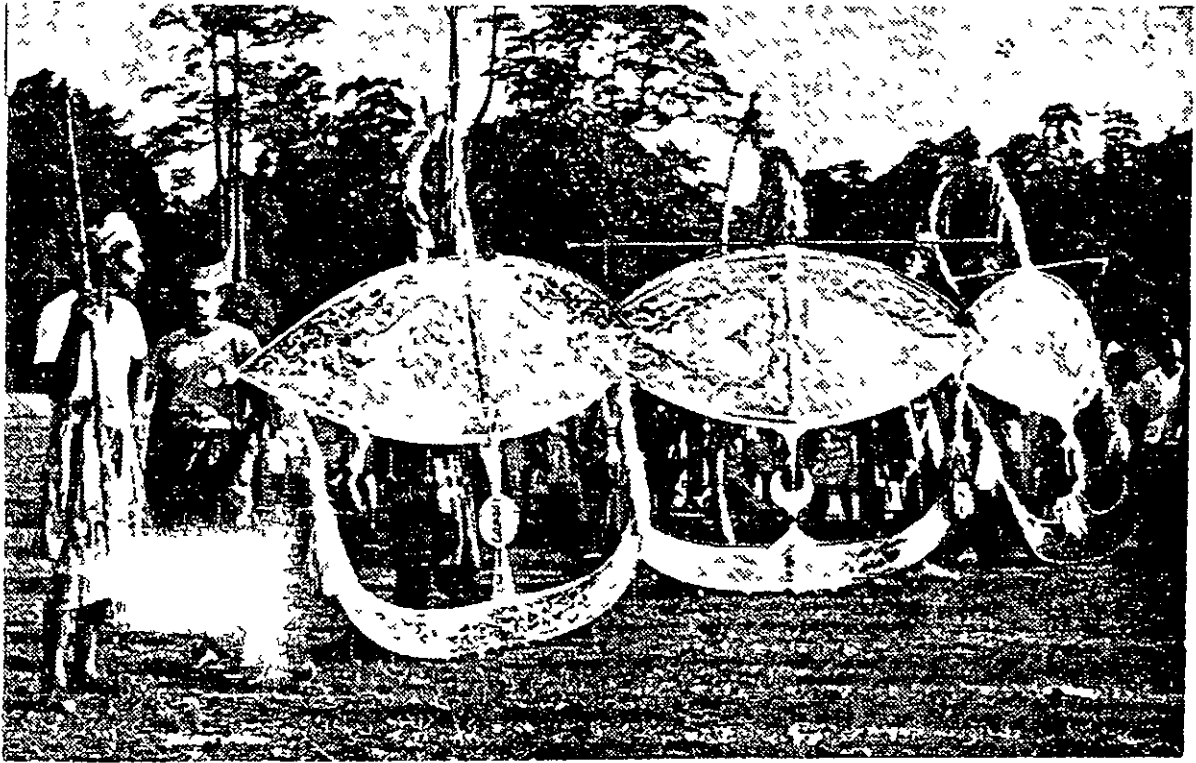
วาวพื้นเมืองของชาวมลายูเซียที่เรียกว่า วาวบูลันนี้เองที่เป็นวาวที่ชาวไทยในบริเวณภาคใต้ได้นำเอารูปแบบอย่างมาประชันรู้เล่นกัน โดยชาวไทยเรียกว่าวาวชนิดนี้ว่า วาววงเคียน วาววงเคียนเป็นวาวที่มักนิยมเล่นกันในบริเวณพื้นที่ตั้งแต่จังหวัดสงขลาลงไปจนถึงชายแดนมาเลเซียเท่านั้นในจังหวัดอื่น ๆ ไม่นิยมเล่นกัน² วาววงเคียนหรือวาวบูลันนี้ถ้าพิจารณาให้ดีจะเห็นได้ว่าเป็นวาวที่แสดงออกให้เห็นถึงอิทธิพลของทางศาสนาเข้ามาสอดแทรกด้วยคือ รูปแบบของวาวเป็นการแสดงออกในด้านที่มีรูปลักษณะคล้าย ๆ กับเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ทางศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าชาวไทยที่นิยมประชันรู้วาวชนิดนี้เล่นกันมักเป็นชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นส่วนใหญ่เช่นกัน³

¹Aristide S.G. Papineau. Papineau's Guide to Malaysia Land of exotic splendour. p. 158.

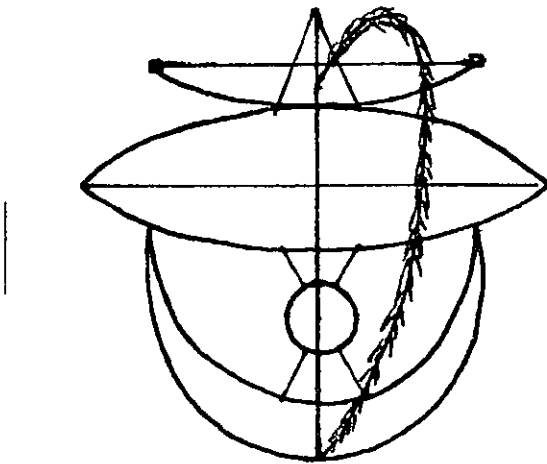
²ภิญโญ สุวรรณคีรี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ มณเฑียร พัฒโพลย์ เป็นผู้สัมภาษณ์ที่บ้านเลขที่ 200 ซอยวิเศษสุข ถนนรามคาแหง เขตหัวหมาก กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2527

³ทวีศักดิ์ ยุคคันทน์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ มณเฑียร พัฒโพลย์ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตลาดกระบัง เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2527

ว่าววงเดือนนี้เป็นว่าวที่ประดิษฐ์เล่นกันเฉพาะในกลุ่มของผู้ใหญ่เท่านั้น
เด็ก ๆ จะไม่เล่น แม้แต่คนอายุ 50 - 60 ปีแล้วก็คงประดิษฐ์เล่นกันอย่างสนุกสนาน

ภาพประกอบ 32 รูปแบบวาวมุลันของชาวมลายู

ภาพประกอบ 33 รูปแบบวาวมุลันของชาวไทย

4.3 อิทธิพลของก๊ฬาว่าวจากจีน

ว่าวของประเทศจีนนับว่าได้เข้ามาเมื่ออิทธิพลต่อกีฬาว่าวของชาวไทย ไม่น้อยกว่าของชาวอินเดีย ซึ่งอิทธิพลที่ได้รับมาจากประเทศจีนนั้นที่ปรากฏมี ใ้ง างค่าน ของวิธีการ เล่นและรูปแบบของว่าว แต่อิทธิพลที่ได้รับและเห็นได้อย่างชัดเจนที่สุดก็คือ ในค่านของรูปแบบของตัวว่าว ซึ่งชาวไทยได้แบบอย่างมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

รูปแบบของว่าวในประเทศไทยในระยะแรกเริ่มก็มีผู้ที่มีความรู้และ จากการสำรวจพบในบันทึกได้กล่าวถึง เรื่องรูปแบบว่าวของไทยว่าได้รับมาจากประเทศ ไทหรือเป็นมาอย่างใดไว้น้อยอย่างมาก แต่ก็ยังไม่สามารถสรุปได้ว่าชาวไทยได้รับมาจาก ชาวอินเดียหรือชาวจีนก่อนกัน เพราะว่าประเทศไทยในสมัยโบราณนั้นก็ได้มีการติดต่อ สัมพันธ์ไมตรีกับประเทศจีนและอินเดียอยู่เสมอ ทำให้ อิทธิพลทางด้านวัฒนธรรมของจีน และอินเดียมาปรากฏอยู่ในประเทศไทยไม่น้อย

มีการกล่าวกันว่ารูปแบบของว่าวจุฬา เป็นรูปแบบที่ได้รับแบบอย่าง มาจากประเทศอินเดีย โดยได้ดัดแปลงรูปแบบมาจากว่าวรูปดาวที่มีลักษณะ เป็นดาว ห้าแฉกมุมเท่ากันหกเหลี่ยม โคนดาวจะแปลงให้บุบหนึ่งเป็นหัว อีก 2 มุมเป็นปีกและ ขาขบ แล้วขยายส่วนโครงไม่ให้สั้นยาวเท่ากัน เหลือปลายให้เรียวอ่อนเพื่อระบาย ลมได้ดี ยุกตุง 2 ข้างให้น้ำหนักขึ้นเสมอกันดังที่เล่นกันอยู่ในปัจจุบัน¹ แต่ก็มีสิ่งที่เป็น ที่น่าสังเกตอยู่อย่างหนึ่งว่า รูปแบบของว่าวจุฬาน่าจะได้รับเอาแบบอย่างมาจากจีน มากกว่าเพราะว่าในประเทศจีนปรากฏว่ามีรูปแบบของว่าวที่มีลักษณะคล้ายกับว่าวจุฬา ของชาวไทยด้วยเช่นกัน จากการสำรวจพบภาพวาดที่เขียนเป็นรูปคนกำลังเล่นว่าว ของชาวจีนในสมัยโบราณ (ดังภาพประกอบ 34)² จึงน่าจะสันนิษฐานได้ว่าชาวไทย น่าที่จะได้รับเอาแบบอย่างมาจากจีนมากกว่าอินเดีย นอกจากนั้นชาวไทยยังได้รับ รูปแบบว่าวที่เป็นรูปสัตว์ชนิดต่าง ๆ จากจีนอีกเป็นจำนวนมากด้วย

¹พระยาภิรมย์ภักดี ตานานว่าวพนัน หน้า 5

²Harold Ridgway. Kite making and Flying. p. 81.

ภาพประกอบ 34 รูปแบบว่าวของชาวจีนในสมัยโบราณที่มีลักษณะคล้ายกับว่าวจุฬา
และว่าวปักเป้าของไทย

ภาพประกอบ 35 รูปแบบว่าวของไทยที่ได้รับแบบอย่างมาจากจีน

4.4 อิทธิพลของกีฬาว่าวจากอินโดนีเซีย

อินโดนีเซียนับว่าเป็นประเทศหนึ่งในแถบภาคพื้นทวีปเอเชียที่นิยมเล่นกีฬาว่าวกันมาเป็นเวลาหลายร้อยปีมาแล้ว และมีว่าวชนิดต่าง ๆ เล่นกันอยู่หลายชนิดเช่นกัน ดังปรากฏในหนังสือประชุมพงศาวดาร เล่มที่ 41 ความว่า

วันพฤหัสบดีที่ 28 มิย.

"...ที่ท่าหน้าทูลกระหม่อมถึงอยู่นอกเมืองก็ไม่เจียบเหงา ด้วยตอบริเวนท่าหน้าไปข้างเหนือเป็นที่ว่าง พวกชาวเมืองมาเล่นว่าวกันทุกคน ถึงเวลาบ่ายตั้งแต่ 15 น. ไปมีทั้งเด็กผู้ใหญ่มาประชุมกันวันละมาก ๆ ชอบเล่นว่าวเหมือนกับไทยเรา แต่ว่าวที่เล่นนั้นต่างกันตามถิ่น ในมณฑลเปรียงงา เช่นที่เมืองบันดุงนี้เล่นว่าวอีลุ่มมีหางเป็นพู่ติดอยู่ที่กลางหลังหางมณฑลเบนมาศตลอดไปจนเมืองยกยา ระบุว่าวที่เล่นคล้ายว่าวตุย ตุย แตกระบวนที่เล่นไม่เห็นคว้าวอะไรกันเหมือนอย่างว่าวไทย ว่าเป็นแต่ชักลอยตัวอยู่พร้อม ๆ กันหลายสาย ขอแข่งขันบางที่จะอยู่ที่ว่าวของใครลอยอยู่ได้นานกว่าเพื่อนเป็นชนะดอกกระมัง..."¹

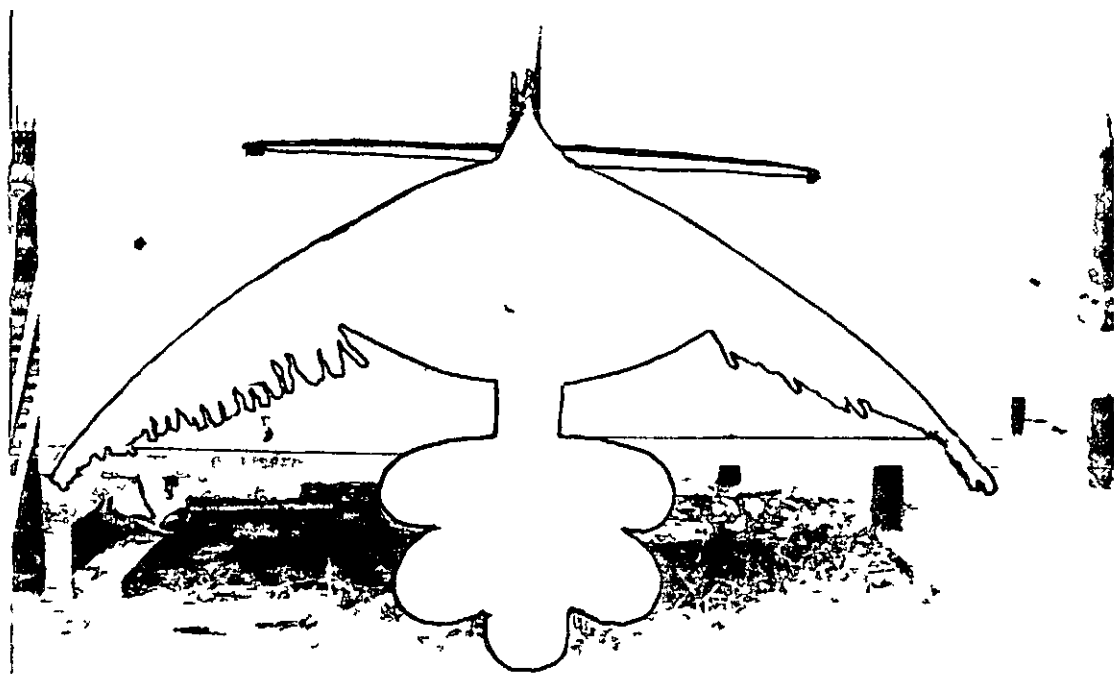
เนื่องจากประเทศไทยได้มีการติดต่อด้านสัมพันธ์กับประเทศอินโดนีเซียมาเป็นเวลาหลายร้อยปีแล้ว ดังนั้นจึงอาจจะทำให้รูปแบบของว่าวของชาวอินโดนีเซียเข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทยบ้างก็เป็นได้ เพราะมีอยู่ครั้งหนึ่งในช่วงที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสประเทศอินโดนีเซีย ได้มีการถ่ายรูปว่าวมาด้วยซึ่งข้อความที่ปรากฏในบันทึก จดหมายเหตุระยะทางพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวประพาสสิงคโปร์ ชวา และบาหลี ความว่า

...เวลา 13.00 นาฬิกา ประทับโต๊ะเสวยพร้อมด้วยข้าราชการบริพาร เสวยเสร็จแล้ว ทรงถ่ายภาพยนต์รูปว่าว ซึ่งเจ้าของนำมาถวายทอดพระเนตรที่โต๊ะเสวย คุงไกล ๆ ว่าวนี้มีรูปคล้ายนกมากกว่าอย่างอื่น มีอุ้งเท้าด้วยไม้ไผ่

¹ประชุมพงศาวดาร เล่มที่ 41 หน้า 193 - 194

คล้ายว่าวคู่ๆ และหัวเป็นรูปนกว่าวชนิดนี้ใหญ่ยาวประมาณ 2 เมตร
หางยาวประมาณ 20 เมตร ส่วนกว้างของว่าวประมาณ 2 เมตร¹

เนื่องจากชาวไทยนิยมเล่นว่าวอยู่แล้ว ดังนั้นการที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงถ่ายภาพบันทึกว่าวกลับมาประเทศไทยด้วยนั้น บางทีอาจจะมีข้าราชการบางคนนำมาประดิษฐ์เลียนแบบบ้างก็ได้ เพราะลักษณะของว่าวที่กล่าวมานั้นมีส่วนคล้าย ๆ กับว่าวนก ของชาวภาคใต้ที่ประดิษฐ์เล่นกันมาก และจากที่ใดกล่าวมานั้นเป็นเพียงข้อสันนิษฐานเท่านั้น ซึ่งความจริงอาจเป็นว่าลักษณะหนึ่งที่นิยมกันแพร่หลายในภูมิภาคส่วนนี้มาก่อนก็ได้

ภาพประกอบ 36 ว่าวนกของชาวไทยภาคใต้ซึ่งที่หัวว่าวทำเป็นรูปหัวนกและติดอูค

¹กรมศิลปากร จดหมายเหตุระยะทางพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
เสด็จประพาสสิงคโปร์ ชวา และบาหลี พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ
พระยาไพฑธย์ (ทองเจือ ทองเจือ) 22 เมษายน 2504 หน้า 108

บทที่ 5

สรุป วิเคราะห์ผล

ว่าวมีกำเนิดมาเป็นเวลานานหลายพันปีแล้ว ตามหลักฐานเท่าที่มีการค้นพบในปัจจุบันนี้สันนิษฐานได้ว่าว่าวมีต้นกำเนิดมาจากประเทศจีนเป็นประเทศแรกอย่างแน่นอน และได้มีการแพร่ขยายไปยังประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก แต่อย่างไรก็ตามได้ปรากฏหลักฐานหลายอย่างที่สามารถเป็นข้อสันนิษฐานได้ว่าว่าวอาจจะมียุคกำเนิดมาจากประเทศไทยเป็นประเทศแรกก็เป็นได้

อาจารย์กัญญา สุวรรณศิริ อาจารย์สอนวิชาการออกแบบ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเป็นบุคคลที่สนใจในเรื่องของว่าวโดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องโครงสร้างและรูปแบบของว่าว ได้กล่าวว่า มนุษย์ในโลกนี้แม้จะอยู่ห่างไกลกันคนละประเทศและมีได้เคยมีการติดต่อไปมาหาสู่กันมาก่อนเลยก็ตาม แต่มนุษย์นั้นก็มีความคิดที่จะคิดประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ ขึ้นมาที่มีลักษณะหรือรูปแบบที่เหมือนกันได้ เช่น ในด้านของศิลปะการออกแบบสร้างวัตถุต่าง ๆ ในสมัยโบราณที่ได้มีการค้นพบมานั้น ปรากฏว่ามีบางประเทศที่สร้างขึ้นมาแล้วมีลักษณะคล้ายคลึงกันมาก โดยที่ประเทศนั้น ๆ ยังไม่เคยได้มีการติดต่อกันมาก่อนเลย และในทางองเดียวกันการเล่นว่าวของคนไทยในสมัยโบราณอาจจะคิดขึ้นมาด้วยตัวเองพร้อม ๆ กับของจีนก็เป็นได้ อย่างไรก็ตามเนื่องจากประเทศไทยยังขาดหลักฐานที่จะมาสนับสนุนได้อย่างเพียงพอ จึงทำให้ไม่สามารถที่จะระบุได้ว่าชาติไทยเป็นชาติแรกหรือไม่ที่คิดว่าจะขึ้นมา

จากหลักฐานต่าง ๆ ที่มีการค้นพบในประเทศไทย ปรากฏว่าคนไทยรู้จักเล่นว่าวกันมาเมื่อประมาณ 700 กว่าปีมาแล้ว คือ นับตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นต้นมา และว่าวก็ได้เข้ามามีบทบาทต่อสังคมไทยในสมัยนั้นอย่างมากด้วย ถือการนำว่าวเข้ามา

เกี่ยวข้องกับพิธีการทางศาสนาพราหมณ์ โดยคณะพราหมณ์ซึ่งมาจากประเทศอินเดียที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยในสมัยสุโขทัย เป็นผู้จัดขึ้นมีชื่อเรียกว่า พระราชพิธีนุชยาภิเษก เป็นพระราชพิธีสำหรับพระมหากษัตริย์ที่ทรงจะต้องปฏิบัติในระหว่างเดือนอ้าย (เดือนธันวาคม) เป็นประเพณีทุก ๆ ปี

ในสมัยอยุธยาว่าวได้เข้ามามีบทบาทต่อสังคมไทยมากเพิ่มขึ้นทั้งในด้านของการเมืองและสังคม ซึ่งในด้านของการเมืองอันเกี่ยวข้องกับว่าวในสมัยอยุธยานั้น ปรากฏว่าได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับด้านของกฎหมายคือ มีการตราพระราชกำหนดลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดอันเนื่องมาจากการเล่นว่าว ในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และในสมัยของพระบาทสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถไว้ด้วยว่า หากผู้ใดชักว่าวข้ามพระราชวังหรือสายป่านไปพาดเข้ากับยอดปราสาทพระบรมมหาราชวังมีโทษถึงตัดมือทั้ง และในด้านของการเมืองที่เห็นได้อย่างเด่นชัดอีกประการหนึ่งคือ การนำว่าวมาใช้ในสงครามซึ่งได้ปรากฏขึ้นในสมัยของพระบาทสมเด็จพระเพทราชา ราว พ.ศ. 2233 ว่า เมืองนครราชสีมาได้คิดแข็งเมืองขึ้น พระบาทสมเด็จพระเพทราชาจึงมีรับสั่งให้ส่งกองทัพขึ้นไปปราบปราม ในครั้งนั้นแม่ทัพได้ใช้กลอุบายเผาเมือง โดยนำเอาหม้อดินบุษขนวนเข้ากับสายป่านว่าวจุฬาลามขนวนชักข้ามกำแพงเมืองแล้วจุษขนวนใหม่ไปถึงหม้อดินคาให้ระเบิดเผาบ้านเรือนจนได้รับชัยชนะ

ส่วนในด้านทางสังคมนั้น ได้เข้ามามีบทบาทในด้านของขนบธรรมเนียมประเพณี ดังเช่นในสมัยสุโขทัยคือ การชักว่าวในพระราชพิธีนุชยาภิเษก แต่ในสมัยอยุธยานี้ ว่าวได้เป็นพระราชพิธีที่เป็นเอกเทศต่างหากโดยเฉพาะ มิได้รวมอยู่ในพระราชพิธีนุชยาภิเษก ดังเช่นในสมัยสุโขทัย โดยมีการกำหนดเป็นพระราชพิธีเกี่ยวกับการปล่อยว่าวคุลมขึ้นในเดือนยี่ (เดือนมกราคม) มีชื่อเรียกว่า พระราชพิธีกิลิมหรือแคลง ลักษณะของพระราชพิธีนี้เป็นเช่นไรไม่ปรากฏ เพียงรู้แต่ว่าเป็นพระราชพิธีชักว่าวคุมระแสดม ซึ่งจากบันทึกที่ ลาดูแบร์ และบาทหลวงคาซาร์คได้บันทึกไว้ทำให้ทราบว่า ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนารายณ์มหาราชนั้นการจักพระราชมังคลานี้เป็นพระราชพิธีที่มีการจัดขึ้นอย่างใหญ่โต

พระราชพิธีหนึ่ง ในค่านของสังคมนอกจากจะเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีแล้ว
ว่ายังคงเป็นกิจกรรมนันทนาการของคนไทยอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นที่นิยมเล่นกันอย่าง
มากอีกด้วย คือ และในช่วงสมัยอยุธยาตอนปลายนี้ ปรากฏว่ามีการเล่นกีฬาว่าวโดย
การนำว่าวจุฬากับว่าวปักเป้ามาแข่งขันต่อสู้กัน จึงอาจกล่าวได้ว่ากีฬาว่าวพนันได้ถือ
กำเนิดเกิดขึ้นในช่วงสมัยอยุธยาตัวเอง

ระยะต่อมาในสมัยธนบุรี ในช่วงระยะเวลา 15 ปีนั้น ไม่ปรากฏหลักฐานว่า
มีเรื่องราวเกี่ยวกับการเล่นว่าวไว้อีกเลย อาจเป็นเพราะสภาพของบ้านเมืองใน
ขณะนั้นมีแต่ศึกสงครามอยู่ตลอดเวลา จึงไม่สามารถที่จะกล่าวได้ว่าในช่วงเวลานั้น
มีการเล่นกีฬาว่าวกันอยู่อีกหรือไม่ จนกระทั่งมาถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ปรากฏว่าว่าว
ได้เข้ามามีบทบาทอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งในสมัยนี้ว่าวได้เข้ามามีบทบาทไม่น้อยไปกว่าใน
สมัยสุโขทัยหรืออยุธยาแม้แต่น้อย โดยได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อทั้งในค่านของกฎหมาย
ดังเช่นในสมัยอยุธยา คือ มีการออกประกาศจากสำนักพระราชวังลงโทษแก่ผู้กระทำความ
ผิดอันเนื่องมาจากการเล่นว่าว ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
และพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวกำหนดไว้ว่า ถ้าผู้ใดเล่นว่าวแล้ว
สายป่านและตัวว่าวไปตกยอคปราสาท พระบรมมหาราชวัง วัดวาอาราม จนได้รับความ
เสียหายจะมีโทษ ในอีกค่านหนึ่งของการเมือง ว่าวก็ได้มีส่วนสัมพันธ์ในลักษณะ
ทางอ้อมด้วย คือ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีการนำกีฬา
ว่าวพนันมาแสดงให้คณะทูตที่เข้ามาเจริญพระราชไมตรีได้ชมกัน ซึ่งการนำกีฬาพื้นเมือง
(ว่าวพนัน) มาแสดงให้คณะทูตได้ชมกันนั้นเป็นการเผยแพร่ทางด้านวัฒนธรรมของ
ชาวไทยให้ชาวต่างชาติได้เกิดความสนุกสนานและความประทับใจ อันจะเป็นผลส่วนหนึ่ง
ที่จะนำไปสู่การเจริญสัมพันธไมตรีที่ดีต่อกัน และในส่วนของว่าวที่เกี่ยวข้องหรือเข้ามา
มีบทบาทต่อสังคมไทยในสมัยรัตนโกสินทร์นั้น ปรากฏว่าได้เข้ามามีบทบาททั้งในด้านของ
ศาสนาและนันทนาการด้วยเช่นกัน

ในด้านของศาสนาอันเกี่ยวกับว่าในสมัยรัตนโกสินทร์นี้ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธโดยทางอ้อม คือ การใช้ว้าวเป็นเครื่องสักการะหรือใช้ในการแก้บน ที่มีการบนบานสาธยายว้าวกับพระพุทธรูปที่เป็นที่เคารพสักการะและนับถือของประชาชน โดยทั่วไป ซึ่งมีปรากฏอยู่หลายแห่งในประเทศไทย เช่น ที่วัดพระกรัหมหาธาตุ จังหวัดสุโขทัย วัดไร่ขิง จังหวัดนครปฐม เป็นต้น การที่ประชาชนนำว้าวไปถวายเป็นเครื่องสักการะกันเป็นจำนวนมาก มีเหตุผลอยู่ประการ เดียวก็คือ มีการกล่าวกันว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ประชาชนไปเคารพกราบไหว้กันอยู่นั้นขอว้าว จึงนำว้าวมาถวาย ส่วนในด้านของนันทนาการปรากฏว่าคนไทยในสมัยรัตนโกสินทร์นิยม เล่นกีฬาว้าวกันมาตั้งแต่สมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย มาจนกระทั่งถึงในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ว้าวได้กลายเป็นกีฬาที่ประชาชนนิยม เล่นกันสูงสุด ซึ่งการเล่นว้าวที่เป็นที่นิยมเล่นกันนั้นเรียกว่า กีฬาว้าวพนัน เป็นกีฬาที่แปลกแตกต่างไปจากวิธีการเล่นของประเทศอื่น ๆ นับได้ว่ากีฬาว้าวพนันเป็นกีฬาที่เป็นเอกลักษณ์อันหนึ่งของคนไทยในปัจจุบัน การ เล่นกีฬาว้าวพนัน นอกจากจะเป็นที่นิยมในกลุ่มของประชาชน โดยทั่วไปแล้ว ยังคงเป็นที่นิยมในหมู่บรรดาพระบรมศาสนวงศ์ และพระมหากษัตริย์อีกด้วย ดังเช่น พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดกีฬาประเภทนี้มาก ถึงกับทรงส่งว้าวจุฬาสวนพระองค์เข้าร่วมแข่งขันด้วย กีฬาว้าวพนันจึงนับเป็นวัฒนธรรมทางค่านันทนาการที่สำคัญ และมีบทบาทต่อสังคมไทยอยู่ไม่น้อย ในปัจจุบันได้มีการฟื้นฟูกีฬาว้าวพนันขึ้นมาใหม่อีกหลังจากที่มีอุปสรรคในการจัดการแข่งขันนับตั้งแต่ พ.ศ. 2520 เป็นต้นมา โดยคณะกรรมการของสมาคมกีฬาไทยร่วมกับองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยกับหน่วยงานกรุงเทพมหานคร ได้จัดให้มีการแข่งขันกีฬาว้าวพนันขึ้นเพื่อเป็นการอนุรักษ์ประเพณีการเล่นของไทยอันนี้ไว้ตามแบบฉบับที่ผู้มีการวัดการแข่งขันชิงถ้วยทอง เมื่อครั้งในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทุกประการ และคงกำหนดให้ยึดถือเป็นประเพณีอย่างหนึ่งของชาวไทยซึ่งจะได้มีการจัดขึ้นในระหว่างเดือนมีนาคมเป็นประจำทุก ๆ ปีสืบต่อไปในอนาคต

การเล่นกีฬาว่าวของคนไทย นอกจากจะมีจุดเด่นในด้านของการ แข่งขันต่อสู้กันระหว่างว่าวจุฬาและว่าวปักเป้าแล้ว คนไทยก็คงยังมีการ เล่นว่าวในลักษณะอื่น ๆ อีก คือ ลักษณะของการ เล่นเพื่อดูความสวยงามของว่าว ขณะที่ลอยอยู่ในอากาศ การ เล่นว่าวประเภทนี้มักเป็นว่าวชนิดสวยงาม เช่น ว่าวรูปสัตว์ต่าง ๆ หรือว่าวที่มีรูปแบบแปลก ๆ เป็นต้น การเล่นว่าวซึ่งเป็นลักษณะของการ แข่งขันตามแบบฉบับของพื้นเมืองดั้งเดิมของชาวอีสานคือ การแข่งขันว่าวหาง เป็นการประกวดและแข่งขันในแง่ของ คุณภาพของว่าว ว่าวว่าวตัวใดจะสามารถขึ้นได้ก็ และมีเสียงดนตรีจากสะนูได้ไพเราะกว่ากัน อีกประการหนึ่งคือการเล่นว่าวที่เรียกกันว่า ว่าวสายป่านคม เป็นการ เล่นที่ได้รับอิทธิพลและแบบอย่างมาจากประเทศอินเดีย โดยแขกชาวมลายูเข้ามาใน เมืองไทยและได้แพร่ขยายจนเป็นที่นิยม เล่นกันในหมู่ของคนไทยในที่สุด เป็นการ เล่นที่มีการต่อสู้กันโดยใช้สายป่านที่ติด เศษแก้วบดละเอียด ไล่ไปตัดสายป่านว่าวของอีกฝ่ายหนึ่งให้ว่าวขาดลอยไป ถ้าฝ่ายใดถูกตัดขาดก็เป็นฝ่ายแพ้

จะเห็นได้ว่า ว่าวได้เข้ามามีบทบาทต่อสังคมไทยไม่น้อยทั้งในด้านของการ เมืองและขนบธรรมเนียมประเพณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งกีฬาว่าวพนันเป็นเกมส์กีฬาของไทย ที่มีทั้งในด้านรูปแบบของว่าวและวิธีการ เล่นที่ไม่มีประเทศอื่นใดในโลกเหมือน ทำให้ เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติอย่างหนึ่งของชาวยุคไทยนับตั้งแต่อดีตมาจนกระทั่งทุกวันนี้ มีการพัฒนาการทั้งในด้านของรูปแบบ วิธีการเล่น ระเบียบ กฎกติกาการแข่งขันจนเป็น มาตรฐาน และมีสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลาจนทำให้กีฬาว่าวพนันเป็นที่สนใจ และเป็นที่ยอมรับชมชอบในกลุ่มชาวไทยและชาวต่างประเทศเป็นอย่างมาก ตลอดระยะเวลา ที่ผ่านมามีงานแข่งขันทั้งปัจจุบันนี้

จากการศึกษากันว่าการ เล่นกีฬาว่าวของคนไทย พอสรุปได้ดังนี้คือ

1. การเล่นว่าวเป็นการออกกำลังกายอย่างหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้ระบบ อวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น ระบบกล้ามเนื้อ ระบบการไหลเวียนของโลหิตและ ระบบประสาท เป็นต้น ให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพดีขึ้น

2. การเล่นว้าว นอกจากจะก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้วยังช่วยให้เยาวชนไทยรู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
3. การเล่นว้าวเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่เป็นสื่อในการช่วยให้เกิดมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกันได้เป็นอย่างดี
4. การเล่นว้าวเป็นการแสดงออกถึงเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของชาวไทย
5. เยาวชนไทยในปัจจุบันไม่ค่อยนิยมการเล่นว้าวเหมือนเยาวชนไทยในสมัยก่อน หากไม่มีการอนุรักษ์ไว้ กีฬาว้าวอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของไทยอาจสูญหายไปได้อย่างน่าเสียดาย

ข้อเสนอแนะ

1. เนื่องจากกีฬา ว้าว ของไทยในปัจจุบันชมเชาลงไปมาก จึงควรที่จะมีการส่งเสริมและเผยแพร่ให้กับเยาวชนไทยได้หันกลับมาสนใจในการเล่นว้าวให้มากขึ้น โดยอาจจะมีการจัดกีฬาว้าวนี้ไว้เป็นส่วนหนึ่งในหลักสูตรการเรียนการสอนของวิชาพลานามัยหรือวิชาพลศึกษา เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักในการเล่นและรู้คุณค่าของตัวเองแล้วนำไปเล่นในช่วงเวลาว่าง
2. ควรจัดให้มีการแข่งขันหรือมีการแสดงกีฬาว้าวร่วมกับกีฬาประเภทอื่น ๆ ที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยขึ้นภายในโรงเรียน เพื่อเป็นการเผยแพร่ให้เยาวชนไทยได้รู้จักและมีความสนใจในการเล่นและกีฬาพื้นเมืองประเภทต่าง ๆ ของไทยให้มากขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

1. เอกสารชั้นต้น

เอกสารชั้นต้นที่ยังไม่ได้ตีพิมพ์

จดหมายเหตุ, กอง กรมกลปากร เอกสารรัชกาลที่ 5 รล.99 เลขที่ 99/29

✓ เรื่องว่าว 17 เมษายน - 23 เมษายน ร.ศ. 125

_____ เอกสารรัชกาลที่ 5 รล.94 เล่มที่ 29 เรื่องกติกการเล่นว่าวที่สวนดุสิต
ในการตั้งกรมสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าเยาวมาลนฤมล 10 - 12 พฤษภาคม
ร.ศ. 124

_____ เอกสารรัชกาลที่ 5 น 2 เลขที่ 2/36 ประกาศเรื่องซั้วว่าว ร.ศ.
117 (8 เม.ย. 117)

เอกสารชั้นต้นที่ตีพิมพ์แล้ว

✓ กฎหมายตราสามดวง เล่ม 1 องค์การคำคุณุสสา 2515, 727 หน้า

✓ จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ พระราชพิธี 12 เดือน สำนักพิมพ์
ศิลปาบรรณาการ 2505, 718 หน้า

ตาซารด์, บาทหลวง จดหมายเหตุการณ์เดินทางครั้งที่ 2 ของบาทหลวงตาซารด์
แปลโดย สันต์ ท. โกมลบุตร กรมกลปากร 2519, 296 หน้า

ประชุมประกาศ รัชกาลที่ 4 พ.ศ. 2394 - 2400 องค์การคำคุณุสสา 2503,
305 หน้า

ปาลเลกซ์ เล่าเรื่องกรุงสยาม แปลโดย สันต์ ท. โกมลบุตร ก้าวหน้า 2520,
305 หน้า

พุทธเลิศหล้านภาลัย, พระบาทสมเด็จพระ อิเหนา สำนักพิมพ์ศิลปาบรรณาคาร
2510, 1207 หน้า

ลาอูแบร์, เคอร์ ชิมอง จดหมายเหตุ ลาอูแบร์ เล่ม 2 แปลโดย สันต์ ท. โกมลบุตร
สำนักพิมพ์ภาวหน้า 2510, 939 หน้า

ศรีจุฬาลักษณ์, ท้าว ท้าวท้าวศรีจุฬาลักษณ์ พิมพ์ครั้งที่ 14 สำนักพิมพ์ศิลปาบรรณาคาร
2523, 159 หน้า

2. เอกสารชั้นรอง

เอกสารประเภทหนังสือ

กรรณิการ์ สุขเกษม และคนอื่น ๆ สังคมวิทยา มนุษยวิทยาเบื้องต้น โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยรามคาแหง 2523, 725 หน้า

✓ กีฬาไทย, สมาคม กีฬาไทย ฉบับที่ระลึก 2504 โรงพิมพ์มิตรการพิมพ์ 2505,
205 หน้า

_____ ระเบียบ กติกาการแข่งขัน ม.ป.ท. 2508, 115 หน้า

_____ ข้อบังคับของสมาคมกีฬาไทย ม.ป.ท. 2508, 30 หน้า

✓ กรุงเทพมหานคร กำหนดการจัดงาน งานประเพณีว่าวไทย 2527

จารุวรรณ ธรรมวัตร หนังสือส่งเสริมการอ่านระดับมัธยมศึกษา เรื่องการละเล่น
พื้นเมืองของเด็กอีสาน อรุณการพิมพ์ 2524, 77 หน้า

ฉ่ำ ทองคำวรรณ กิตติจารึกสุโขทัย หลักที่ 1 โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคาแหง
2514, 31 หน้า

ชาลี เขี่ยมกระสินธุ์ สยามยุคเก่า สำนักพิมพ์บรรณกิจ ม.ป.ป., 192 หน้า

คำรณราชานุภาพ, สมเเก่นกรมพระยา ชีวิตและงานของสุนทรภู่ สำนักพิมพ์บรรณาคาร
2515, 543 หน้า

- ✓ ถนอม อานามวัฒน์ และคนอื่น ๆ ประวัติศาสตร์ไทยยุคก่อนประวัติศาสตร์ไทยถึงสิ้น
อยุธยา พิมพ์ครั้งที่ 2 แสงรุ่งการพิมพ์ 2525, 347 หน้า
- ทัศนาค เล็ก เพลงยาวกลบทและกลอักษร แต่งจารึกที่วัดพระเชตุพน ในรัชกาลที่ 3
 พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพรองอำมาตย์ตรี มนุ นากามศิริ 23
 มิถุนายน 2512 โรงพิมพ์อภิม สัมพันธ์ 2512, 148 หน้า
- เทพ หับทอง กรุงเทพในอดีต อักษรบันทึก 2518, 248 หน้า
- นบน์อม อ้าวสุคนธ์ และ พินิจ วงศ์ลินธุวิเศษ คู่มือกระบี่กระบอง จุฬารัตนการพิมพ์
 ม.ป.ป., 210 หน้า
- บรรพต วีระชัย สังคมวิทยา มนุษยวิทยา โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2520,
 679 หน้า
- ปวเรศวิยา ลงกรณ์, สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยา ลิขิตพงศาวดารเหนือ
 พิมพ์ครั้งที่ 3 โรงพิมพ์พระจันทร์ 2510, 138 หน้า
- ✓ ประยุทธ์ สิทธิพันธ์ พระราชประเพณีและประเพณีชาวบ้าน ปรีทัศน์ศาสตร์ 2524,
 560 หน้า
- ✓ ประยูร พิทยานาค และ เกรียงศักดิ์ พิทยานาค แผ่นดินไทย สำนักพิมพ์คลังวิทยา
 2506, 520 หน้า
- ประสาธ หลักศิลา สังคมวิทยา ก้าวหน้าการพิมพ์ 2514, 488 หน้า
- _____ สังคมมนุษย์ในด้านพฤติกรรมศาสตร์ วัฒนาพานิช 2514, 144 หน้า
- ผะอบ โปษะภุชณะ ประณี นาคกรรพร และ กิวิธร สุคนธพงษ์ การละเล่น
ของเด็กไทยภาคกลาง โครงการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย ฯ กระทรวง
 ศึกษาธิการ 2522, 98 หน้า
- พ.ณ. ประมวลมารค นิราศนิพนธ์และนิราศปลื้มย่อย แพร่พิทยา 2513, 347 หน้า
- พลศึกษา, กรม กีฬาพื้นเมือง โรงเรียนช่างพิมพ์วัดสังเวช 2480, 1272 หน้า

- พนัส หันนาคินทร์ การสอนคำนิยมและจริยธรรม พิมพ์ครั้งที่ 3 โครงการตำรา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พินุลโลก 2523, 180 หน้า
- พิมล เขียนทองดี ความรู้รอบตัว 365 วัน สำนักพิมพ์ธรรมบรรณาการ 2514,
419 หน้า
- พิทยาลาภฤติยากร, พระวรวงศ์เชอกรมหมื่น วิจารณ์ทศมาศ ห่องโหลจันทรพิมพ์
2512, 350 หน้า
- พิทวง ธรรมนันทา สังคมวิทยาเบื้องต้น โอเคียนสโตร 2523, 415 หน้า
- โพธิ์สวัสดิ์ แสงสว่าง พัฒนาการกีฬามวยไทย วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย 2522, 325 หน้า อักสาเนา
- ✓ ภิรมย์ภักดี, พระยา ตำนานว่าวพยับ วัฒนาพานิช 2520, 68 หน้า
- ✓ มนตรี ฤทธิบุญย์ อิทธิพลของการเมืองที่มีต่อการพลศึกษาและกีฬาในประเทศไทย
ระหว่างปี พ.ศ. 2475 - 2516 ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนคริน
ทรวิโรฒ ประสานมิตร 2519, 152 หน้า อักสาเนา
- ✓ ยุพิน ธรากรี ว่าวไทย สุวีริยาสาส์น 2526, 36 หน้า
- ราชบัณฑิตยสถาน พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 2525, 818 หน้า
- รัฐ เบเนคิตต์ วัฒนธรรมและพฤติกรรมของคนไทย แปลโดย พรรณี ฉัตรพลรักษ์
เรือนแก้วการพิมพ์ 2525, 141 หน้า
- วรศักดิ์ เพียรชอบ รายงานการวิจัยโปรแกรมการพลศึกษาและกีฬาเพื่อพัฒนา
เยาวชนไทยในชนบท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2526, 315 หน้า อักสาเนา
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ มรดกไทย สำนักพิมพ์ปาดยา 2521, 287 หน้า
- ศิลาปรกร, กรม ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 5 องค์การคำกูรสุภา 2512, 305 หน้า
- ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 15 - 16 องค์การคำกูรสุภา 2507, 350 หน้า
- ประชุมพงศาวดาร เล่มที่ 41 องค์การคำกูรสุภา 2512, 286 หน้า

- ศิลปากร, กรม ประชุมพงศาวดาร เล่ม 1 องค์การคำคุณุสภ 2506, 307 หน้า.
- _____ ประชุมพงศาวดาร เล่มที่ 11 องค์การคำคุณุสภ 2507, 331 หน้า
- _____ ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 5 ม.ป.ท. 2460, 278 หน้า
- _____ พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับสมเด็จพระนพรัตน์ วัดพระเชตุพน
 สำนักพิมพ์คลังวิทยา 2515, 655 หน้า
- _____ พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 1 พิมพ์ครั้งที่ 7
 สำนักพิมพ์คลังวิทยา 2516, 723 หน้า
- _____ คำให้การชาวกรุงเก่า คำให้การขุนหลวงหาวัด และพระราชพงศาวดาร
กรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ สำนักพิมพ์คลังวิทยา 2510, 724 หน้า
- _____ อักษรรณนิยมต่าง ๆ เล่ม 2 พิมพ์ครั้งที่ 5 สำนักพิมพ์บรรณาคาร
 2515, 879 หน้า
- _____ เจ้าฟ้าธรรมมาธิเบศร์พร้อมด้วยพระประวดีและพระนิพนธ์พร้อมกรอง
 ม.ป.ท. 2505, 334 หน้า
- _____ จดหมายเหตุนะยะทางพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จประพาส
สิงคโปร์ ขวาและบาลี พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พระยาไพฑูริย์
 (ทองเจือ ทองเจือ) 22 เมษายน 2504 รุ่งเรืองธรรม 2504, 147 หน้า
- _____ คำให้การชาวกรุงเก่า พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ
 หลวงสาทรราชชน (สาทร อักษรทานนท์) 30 พฤษภาคม 2507 โรงพิมพ์ไทย
 แบบเขียน 2507, 272 หน้า
- _____ นิราศสุพรรณ โคลงนิราศทริภุชชัยและโคลงทวาทศมาส พิมพ์ในงาน
 พระราชทานเพลิงศพ ร.อ.ท. สะอาด ธรรมโรจน์ 15 เมษายน 2497
 หอสมุดวัฒนธรรม 2497, 288 หน้า
- _____ ศุกร มุนนาค และ สุริยา รัตนกุล สุนทรียภาพเจ้าฟ้าธรรมมาธิเบศร์ ปรพพิทยา
 2517, 288 หน้า

ศูนย์สุโขทัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิมพ์โลก สารคดีมรดกไทย ม.ป.ป.

374 หน้า

ส. พลายน้อย (นามแฝง) เกร็ดโบราณคดีประเพณีไทย แพร่พิทยา 2512, 436 หน้า

สมพงษ์ เกรียงไกร เล่าเรื่องเก่าของไทย ประจักษ์การพิมพ์ 2522, 238 หน้า

✓สมบัติ จำปาเงิน กีฬาไทย สุวีริยาสาส์น 2523, 152 หน้า

สลักรีย์ พัฒนวิบูลย์ การกีฬาและพลศึกษาในประเทศไทยรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ

พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ปริญญาพนธ์ กทม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร 2522, 204 หน้า อัดสำเนา

สุนทรภู์ นิราศพระบาท พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ หม่อมราชวงศ์เนตร ปาลกวงศ์

ณ อุทยาน 29 กันยายน 2474 โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนาการ 2879,

34 หน้า

_____ พระอภัยมณี สำนักพิมพ์ศิลปาบรรณาคาร พิมพ์ครั้งที่ 3 2514,

1300 หน้า

หน่วยส่งเกราะที่ ศูนย์ชุมนุมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย วิทยาลัยครูฉะเชิงเทรา

นิทรรศการวัฒนธรรมไทยตะวันออก รุ่งเรืองธรรม 2523, 211 หน้า

องค์การศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู ประวัติและหลักธรรมศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู

ม.ป.ท. 2525, 123 หน้า

อาบนันท์ อาภาภิรม สังคมวิทยา พิมพ์ครั้งที่ 2 แพร่พิทยา 2518, 211 หน้า

อนุমানราชชน, พระยา วัฒนธรรมเบื้องต้น พิมพ์ครั้งที่ 7 ไทยมีการพิมพ์

2525, 73 หน้า

_____ วัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ของไทย สำนักพิมพ์ก้าวหน้า 2513,

755 หน้า

อุทธรณ์ ปิตุพันธ์ การพัฒนาการของกีฬาและพลศึกษาในประเทศไทย วิทยานิพนธ์

ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2517, 170 หน้า อัดสำเนา

เอกสารประเภทวารสาร

คำรง มัชฌมน์นั "ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม" มิตรครู 43 : 17 - 18

พฤษภาคม 2508

เท้ง บางขุนเทียน "หมากรุกไทย" วารสารกีฬา 10 : 8 - 10 เมษายน
2525

บรรจง ชูสกุลชาติ "ความหมายและปัญหาของวัฒนธรรม" วารสารวัฒนธรรมไทย
1 : 54 - 59 กุมภาพันธ์ 2526

เปลื้อง ทองปาน "ไม้ไผ่กับชีวิตแบบไทย" วารสารวัฒนธรรมไทย 7 : 62 - 64
กรกฎาคม 2526

มณีรัตน์ ห้วมเจริญ "ผ้าและเครื่องแต่งกายโบราณ" วารสารวัฒนธรรมไทย
2 : 32 - 48 กรกฎาคม 2521

อุดม รัตตากร "กระชายและวิวัฒนาการของการทำกระชาย" วารสารห้องสมุด
3 : 215 - 221 พฤษภาคม - มิถุนายน 2514

วสันตฤกษ์ (นามแฝง) "เรื่องของตระกร้อ" วารสารกีฬา 10 : 28 - 30
ตุลาคม 2525

วิทย์ พิณคันเงิน "วัฒนธรรมของมนุษย์โลก" วารสารวัฒนธรรมไทย 12 :
41 - 45 กุมภาพันธ์ 2513

วีระ บารุงรักษ์ "การศึกษากับการพัฒนาวัฒนธรรม" วารสารวัฒนธรรมไทย
5 : 39 - 50 พฤษภาคม 2525

ศักดิ์ชัย พิทักษ์วงศ์ "คุณลักษณะของการเล่นเกมส่และกีฬา" วารสารกีฬา
6 : 35 - 36 มิถุนายน 2526

_____ "คุณลักษณะของการเล่นและกีฬา" วารสารกีฬา 7 : 35 - 37
กรกฎาคม 2526

สมชัย วุฒิปรีชา "24 มีนาคม วันสถาปนาสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ"

วารสารวัฒนธรรมไทย 3 : 4 - 13 มีนาคม 2526

สุก แสงวิเชียร "หลักฐานเพิ่มเติมที่แสดงว่าคนไทยได้มีถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทย
เมื่อประมาณ 4000 ปีมาแล้ว" เมืองโบราณ 3 : 109 - 115 กุมภาพันธ์ -
มีนาคม 2522

สุชีพ ปุญญานุภาพ "วัฒนธรรมแบบสงบเย็น" วารสารวัฒนธรรมไทย 12 : 3 - 5
กรกฎาคม 2515

เอกสารประเภทภาษาอังกฤษ

Acuff, F. Gene, Donald E. Allen and Lley A. Tayler. From Man to Society. Hinadsdale, Illionis, The Dryden Press, 1973. 589 p.

Breck, Edward 'Kite-Flying', Encyclopedia Britannica, v.13, p.421, London, Encyclopedia Britannica, Ltd, 1959.

Broom, Leonard and Philip Slznik. Sociology. 4th. ed., New York, Harper and Row, 1968. 562 p.

Biesanz, John and Mavis Biesanz. Modern Society. London, Presanz - Hall, Inc., 1964. 717 p.

Challeo Maniler. Thai Traditional Game and Sport. Bangkok, Charenphol, 1980. 80 p.

Gibbs, C.H. Aeronautics. London, Her Majesty's Stationery office, 1966. 80 p.

Goodrich, L. Carrination. A Short History of the Chinese People. London, Geoerge Allen and Unwin Ltd., 1957. 288 p.

Hart, Clive. Kite an Historical Survey. London, Faber and Faber Limited, 1967. 196 p.

Hoebel, E. Adamson and Everett L. Forst. Culture and Social Anthropology. New York, McGraw-Hill Book Company, 1976. 422 p.

- 'Kite', Encyclopedia Americana. v.16, p.466, New York, Americana Corporation, 1963.
- Kelly, Fred C. The Wright Brothers. New York, Ballantine Books, Inc, 1950. 214 p.
- Loy, John W. and Jr. Gerald Kenyon. Sport, Culture and Society. New York, The Macmillan Company, 1969. 464 p.
- Mouvrier, Jean and Paul Mouvrier. Kite. Paris, William Collins Son and Company Limited, 1974. 95 p.
- Needham, Joseph. Science and Civilisation in China. London, Cambridge at the University Press, 1965, 4v. (various paging)
- Newman, Lee Scott and Jay Hartley Newman. Kite Craft. New York, Crown Publishers, Inc, 1974. 214 p.
- Papineau, Aristide S.G. Papineau's Guide to Malaysia Land of Exotic Splendour. Kuala Lumpur, Ling Wan Press, 1976. 260 p.
- Ridgway, Harold. Kite Making and Flying. New York, Gramercy Publishing Company, n.d., 155 p.
- Smith, R.B. and W. Watson. Early South East Asia. New York, Oxford University Press, 1979. 561 p.
- Streeter, Tal. The Art of the Japanese Kite. New York, John Wetherhill, Inc, 1974. 181 p.
- Vidhya Srikrual. Thai Game International Talk in English. Dhonburi, Bhaisai Vidhya, n.d., 354 p.

สัมภาษณ์

ทองขาว จวบถำย์เย็น เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ มณฑิร พัวไพบูลย์ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่
 ตลาดนัดสวนจตุจักร เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2527

ทวีศักดิ์ ยุกคันทน์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ มณฑิร พัวไพบูลย์ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่สถาบัน
 เทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตจตุจักร เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2527

ปริญญ์ สุจริต เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ มณเฑียร พัชโรบล เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่บริษัท
บุญรอด บริวเวอรี่ จำกัด เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2527

พระเดชพระใจ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ มณเฑียร พัชโรบล เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่วัดไร่ขิง
ต.ไร่ขิง อ.สามพราน จ.นครปฐม เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2527

พระเทพวรเวที เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ มณเฑียร พัชโรบล เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่วัดไร่ขิง
ต.ไร่ขิง อ.สามพราน จ.นครปฐม เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2527

พระครูสุทธานันทมนี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ มณเฑียร พัชโรบล เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่
เทวสถานโบสถ์พราหมณ์ เสาชิงช้า เมื่อวันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2527

วิญญู สุวรรณศิริ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ มณเฑียร พัชโรบล เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่
บ้านเลขที่ 200 ซอยวิเศษสุข ถนนรามคาแหง เขตหัวหมาก กรุงเทพมหานคร
เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2527

สำราญ นามมะโน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ มณเฑียร พัชโรบล เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หมู่บ้าน
คอนแคน อ.สุวรรณภูมิ จ.ร้อยเอ็ด เมื่อวันที่ 15 มีนาคม พ.ศ. 2527

ห้วง ม่วงพิน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ มณเฑียร พัชโรบล เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ทองสนาวหลวง
เมื่อวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2527

ภาคผนวก

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ เสนาบดี

กระทรวงนครบาล ขอประกาศให้ทราบทั่วกันว่า

ด้วยกระทรวงวังมีหมายกำหนดกระแสพระบรมราชโอง

การโปรดเกล้าฯ ว่ามีมายังกระทรวงนครบาลว่า มีผู้ชักชวน

ในทึ่ใกล้พระบรมมหาราชวัง สืบพานผ่านเข้ามาไปถูกขอกพระ

มหาปราสาท แล ที่ต่าง ๆ บางทีว่าตกลงในพระบรมมหา

ราชวัง เป็นการไม่สมควร ห้ามมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดชักชวนในทึ่

ใกล้พระบรมมหาราชวัง มีสืบพานผ่านเข้ามาพระบรมมหา

ราชวังเป็นอันขาด ถ้าผู้ใดผู้หนึ่งลักลอบประกาศนี้ ให้กรมกอง

ตระเวนจับผู้กระทำผิดนั้น ส่งศาลให้พิจารณา พิพากษาโทษ

ต่อไป

ประกาศมาณวันศุกร์ที่ ๕ เมษายน รศ. ๖๖
๑๑๗

วันที่ ๑๕ เมษายน รศ. ๑๒๕

ข้าพระพุทธเจ้าพระยาสิทธิพรพิทักษ์ ขอพระราชนกนาถบวร

ทูลพระกรุณาทรงทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท

ข้าพระพุทธเจ้าได้ประชุมพร้อมด้วยพระยาสิทธิพรพิทักษ์ไชย

ฝ่ายว่าจุลา แลพระยาเทพอรชุนฝ่ายว่าปักเป้า ทามลาพระ
ราชหัตถ์เสกโปรดเกล้าฯ

พระยาสิทธิพรพิทักษ์ไชย- พระยาเทพอรชุนฝ่ายทั้งสองฝ่ายเห็น
ด้วยเกล้าฯ ว่า พระบรมวงษ์เธอ กรมหมื่นนเรศวรมั่น ๑ พระยาสิทธิ
พรพิทักษ์ ๑ ควรจะเป็นผู้ช่วยนายสกลได้

ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า

หมื่น...

พระยา...

วันที่ ๒๐ เมษายน รัตนโกสินทร ปีที่ ๑๒๕

ข้าพระพุทธเจ้า พระยาสิทธิราชฤทธิไกร ขอมพระราชทานทำ
ความเห็นกำหนดเล็กกว่าพระนิพนธ์นามฉนวนฤทธิไกร ขึ้นกราบบังคมทูล วั
กฤษดาหารายฝ่าละอองธุลีพระบาท พระราชอาญาเป็นอันเกล้าฯ

ก็กล่าวพลสองกรจึงจะเล็กกว่าพระนิพนธ์นี้ กรจึงที่หนึ่ง วันที่ ๒๕
เกือบจะไม่วันนับบรรดของจุลาแดมกเฝ้าตรงกันควรกำหนดเล็กได้
วันที่หนึ่งวันที่ ๒๕ เมษายนฤกษ์ กรจึงที่สอง คือ วันที่ ๒ พฤศจิกายน
เป็นวันนับบรรดของจุลาแดมกเฝ้าตรงกันควรกำหนดเล็กได้อีกวัน ๑
วันที่ ๓ พฤศจิกายน เมษายนฤกษ์ จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้
เล็กวันใดแล้ว ข้าพระพุทธเจ้าขอรับพระราชทานทราบเกล้าฯ ถวาย
น้อมกราบกำหนดเล็ก เพื่อจะไกรรวบรวมแผ่นผู้ที่จะไกรรับพระราชทา
ราชวดี

อนึ่งวันกำหนดเล็กนี้ ขอรับพระราชทานไม่ให้เป็นการเปิดเผย
ถ้าเป็นการเปิดเผยแล้วจะมีความกระษัยการกระเสียนในเรื่องต่าง ๆ
ของผู้ใดได้ มีอยากได้แต่ไม่มากนัก

พ.ศ. ๒๔๗๕

ควรมีการดูแลรักษาพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า

พระพรหมมุนี

ภาคผนวก ค

รายพระนามและนามเจ้าของว่าวจุฬาที่จดทะเบียน
แข่งขันถ้วยทอง ณ สนามสวนกุหลาบ

1. พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อยังทรงพระราชอิสริยยศเป็นสมเด็จพระยุพราช
2. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช เมื่อยังทรงพระยศเป็นสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ กรมพระ
3. พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนกำแพงเพชรอรรคโยธิน เมื่อยังเป็นพระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่น
4. เจ้าพระยาศรีธรรมราช (เวก บุญรัตพันธุ์)
5. จอมพล เจ้าพระยาบดินทรเดชา (ม.ร.ว.อรุณ ฉัตรกุล ณ กรุงเทพ) เมื่อยังเป็นพระยาสิทธิราชเดโชไชย
6. พระยาเวียงไฉนฤบาล (เจ็ก เกตุทัต)
7. พระยาจุฬาราชมนตรี (สิน อหะหมัดจุฬา)
8. พระยาอินทราธิบดีสีหราชรองเมือง (เชย ไอยคุปต์) เมื่อยังเป็นพระอธิการ์ประกาศ
9. พระยาโยธาเชื่อนันท์ (หรั่ง รัตนเสน) เมื่อยังเป็นพระพรหมบริรักษ์
10. พระยาอร่ามมณเฑียร เมื่อยังเป็น นายเอี่ยม บุนนาค
11. พระยาเสถียรสุระประเพณี (ชม เสวี) เมื่อยังเป็นรายประกาศมณเฑียร
12. พระยาธรรมศาสตร์นาถประนัย (จ้อย สุวรรณทัต) เมื่อยังเป็นพระยา
งาเมือง
13. พระยาราชานุประดิษฐ์ (นารถ ภูมิรัตน์)

14. พระยาอภัยรณฤทธิ์ (บุษย บุษยรัตพันธุ์)
15. พระปรมาวณภูมิเทศ (เฮง วีระยะศิริ)
16. พระยาวิสุทธิสมบัติ (บุกร พัตระปาล) เมื่อยังเป็นจมื่นรัตโกษา
17. หลวงรักษานิติสาร (เพิ่ม ขวานนท์)
18. พระกริณีทักษ์ (เต็ม)
19. จมื่นจงรักหาวงค์ซ้าย (ปลื้ม กรสุทธ)
20. นายเหล่า แซก

พระนามและนามเจ้าของวาวปากเป้า

1. พระเจ้าจุลจอมเกล้าฯ กรมหมื่นชุมพรเขตอุดมศักดิ์ พระนามปัจจุบัน
พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนครสวรรค์วรพินิต
2. พระองค์เจ้าวิบูลย์พันธ
3. หม่อมเจ้ากาญจนาสงทาว
4. พระยาเทพอรชุน (เจ็ก จารุจินดา)
5. พระยาบหมานเทวี (เงวัญ)
6. พระยาณรงค์ฤทธิ์ราชทัณฑ์ (ทองดี โขติกเสถียร)
7. พระยาราชสงคราม (กร เกตุทัต)
8. พระยาเสนาภเบศร์ (อังกาบ ศรีไชยันต์)
9. พระยาวิบูลย์สมบัติ (เดช บุนนาค)
10. พระยานาวาผลพยุหะ
11. พระยาจรรยาอุทกฤๅ (สวน ไกรฤกษ์)
12. พระสุริยาภักดิ์ (ฉาย โขติกะนุกณะ)
13. พระอินทรรักษา
14. พระเบดินฤปกรณ (คัน บุนนาค) ต่อมาเป็นพระยาฤทธิการุณกรกิจ

15. พระอนันต์กิจกาจร
16. พระยาภิรมย์ภักดี (ชม เสงี่ยมบุตร)
17. พระนเรนทร์บัญชากิจ (ลัก เสงี่ยมบุตร)
18. พระสมรพการหิรัญกิจ (เชย อิศรภักดี) ต่อมาเป็นพระอรรธวงษ์รัฐสวี่
19. จมื่นไชยาพร
20. หลวงฐระธรรมประกาศ (เคน บุนนาค) ต่อมาเป็นพระอรุณผลาภิบาล
21. หลวงนฤนัยสรนารถ
22. หลวงประจักษ์สุภอรรถ (โชติ สุวรรณทัต) ต่อมาเป็นพระยาปฐราชวังสรวรค์
23. หลวงจันทรายุทธกิจ (อานวย อมาตยกุล) ต่อมาเป็นพระยาวิชิตสรสาคร
24. หลวงประกาศธรรมบุญกิจ (สุวิธ บุนนาค) ต่อมาเป็นพระยาภักดีอภัย
25. หลวงประสารอักษรพรรณ (ช่วง อิศรภักดี) ต่อมาเป็นหลวงประสารศุภพจน์
26. ชุนสารักษ์ฐระธรรมรงค์
27. หมั่นแยกสกล
28. นายเรือตรีเจริญ
29. นายเปลี่ยนปลัดกรม กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม
30. นายอำพร จารุประกร ต่อมาเป็นพระสารธรรมวินิจนัย
31. นานสนิห
32. นายรื่น
33. นายจาง
34. นายจุย
35. นายชม ต่อมาเป็นหลวงสิทธิ์น่ายเวร
36. นายหนู ประทีปนิช
37. นายชิต มหาดเล็ก
38. นายอบ
39. นายจวง

วันที่รับ	หมายเหตุ	วันที่รับ	วันที่รับ	วันที่รับ	วันที่รับ
1	...	...	...	...	...
2	...	...	...	...	...
3	...	...	...	...	...
4	...	...	...	...	...
5	...	...	...	...	...
6	...	...	...	...	...
7	...	...	...	...	...
8	...	...	...	...	...
9	...	...	...	...	...
10	...	...	...	...	...
11	...	...	...	...	...
12	...	...	...	...	...
13	...	...	...	...	...
14	...	...	...	...	...
15	...	...	...	...	...
16	...	...	...	...	...
17	...	...	...	...	...
18	...	...	...	...	...
19	...	...	...	...	...
20	...	...	...	...	...
21	...	...	...	...	...
22	...	...	...	...	...
23	...	...	...	...	...
24	...	...	...	...	...
25	...	...	...	...	...
26	...	...	...	...	...
27	...	...	...	...	...
28	...	...	...	...	...
29	...	...	...	...	...
30	...	...	...	...	...
31	...	...	...	...	...
32	...	...	...	...	...
33	...	...	...	...	...
34	...	...	...	...	...
35	...	...	...	...	...
36	...	...	...	...	...
37	...	...	...	...	...
38	...	...	...	...	...
39	...	...	...	...	...
40	...	...	...	...	...
41	...	...	...	...	...
42	...	...	...	...	...
43	...	...	...	...	...
44	...	...	...	...	...
45	...	...	...	...	...
46	...	...	...	...	...
47	...	...	...	...	...
48	...	...	...	...	...
49	...	...	...	...	...
50	...	...	...	...	...
51	...	...	...	...	...
52	...	...	...	...	...
53	...	...	...	...	...
54	...	...	...	...	...
55	...	...	...	...	...
56	...	...	...	...	...
57	...	...	...	...	...
58	...	...	...	...	...
59	...	...	...	...	...
60	...	...	...	...	...
61	...	...	...	...	...
62	...	...	...	...	...
63	...	...	...	...	...
64	...	...	...	...	...
65	...	...	...	...	...
66	...	...	...	...	...
67	...	...	...	...	...
68	...	...	...	...	...
69	...	...	...	...	...
70	...	...	...	...	...
71	...	...	...	...	...
72	...	...	...	...	...
73	...	...	...	...	...
74	...	...	...	...	...
75	...	...	...	...	...
76	...	...	...	...	...
77	...	...	...	...	...
78	...	...	...	...	...
79	...	...	...	...	...
80	...	...	...	...	...
81	...	...	...	...	...
82	...	...	...	...	...
83	...	...	...	...	...
84	...	...	...	...	...
85	...	...	...	...	...
86	...	...	...	...	...
87	...	...	...	...	...
88	...	...	...	...	...
89	...	...	...	...	...
90	...	...	...	...	...
91	...	...	...	...	...
92	...	...	...	...	...
93	...	...	...	...	...
94	...	...	...	...	...
95	...	...	...	...	...
96	...	...	...	...	...
97	...	...	...	...	...
98	...	...	...	...	...
99	...	...	...	...	...
100	...	...	...	...	...

[illegible]

วัน, เดือน, ปี,	รายละเอียดที่ระบุไว้	รายการ	วันที่	จังหวัด	อำเภอ
วันจันทร์/๒๕๖๔	นาย ธรรมานะ	นาย ธรรมานะ	๒๕/๖/๖๔	๒๕/๖/๖๔	๒๕/๖/๖๔
"	นาย ธรรมานะ	นาย ธรรมานะ	๒๕/๖/๖๔	๒๕/๖/๖๔	๒๕/๖/๖๔
"	นาย ธรรมานะ	นาย ธรรมานะ	๒๕/๖/๖๔	๒๕/๖/๖๔	๒๕/๖/๖๔
"	นาย ธรรมานะ	นาย ธรรมานะ	๒๕/๖/๖๔	๒๕/๖/๖๔	๒๕/๖/๖๔
"	นาย ธรรมานะ	นาย ธรรมานะ	๒๕/๖/๖๔	๒๕/๖/๖๔	๒๕/๖/๖๔
"	นาย ธรรมานะ	นาย ธรรมานะ	๒๕/๖/๖๔	๒๕/๖/๖๔	๒๕/๖/๖๔
"	นาย ธรรมานะ	นาย ธรรมานะ	๒๕/๖/๖๔	๒๕/๖/๖๔	๒๕/๖/๖๔
"	นาย ธรรมานะ	นาย ธรรมานะ	๒๕/๖/๖๔	๒๕/๖/๖๔	๒๕/๖/๖๔

ภาคผนวก จ

ระเบียบสมาคมกีฬาไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์
ว่าด้วย การประกวดวาวภาพ

พ.ร. 2505

เพื่อให้วาวภาพ อันเป็นศิลปะและวัฒนธรรมประเภทหนึ่งของชาติไทย ให้ดำรงคงอยู่สืบไป ว่าวประเภทนี้เป็นว่าวชนิดที่มีโครงข่ายในชั้นเชิง แต่เป็นศิลปะประเภทหนึ่งที่บรรจุความมุ่งหมายไว้ในตัวว่าว ซึ่งสามารถจะอ่านออกจากตัวว่าวนั้น ๆ เพื่อให้ศิลปะประเภทนี้เสื่อมสูญไป จึงเห็นเป็นการสมควรที่จะวางระเบียบเพื่อปฏิบัติดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า ระเบียบสมาคมกีฬาไทย ว่าด้วยการประกวดวาวภาพ พ.ศ. 2505

ข้อ 2 ให้ใช้ระเบียบนี้ตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ 3 ถ้าระเบียบใดขัดต่อระเบียบนี้ ให้ยกเลิกเสียทั้งสิ้น

ข้อ 4 ว่าวที่จะส่งเข้าประกวด มี 3 ประเภท คือ

1. ประเภทความคิด

2. ประเภทสวยงาม

3. ประเภทซับซ้อน

ข้อ 5 ผู้ประสงค์จะส่งวาวภาพเข้าแข่งขันจะต้องแจ้งความประสงค์ให้สมาคมกีฬาไทยฯ ทราบและขอรับใบสมัครที่สมาคมกีฬาไทยฯ

ข้อ 6 วาวภาพที่จะส่งเข้าประกวดนั้น จะต้องแจ้งให้กรรมการทราบ คือ

1. ประเภทของวาว

2. รูปและลักษณะของวาวภาพ

3. ความหมายของวาวภาพ

ข้อ 7 กรรมการจะได้อื่นละเป็นว่าแต่ละประเภทไว้และประทับตราของสมาคมกีฬาไทยฯ ให้ ถ้าว่าวประเภทใดไม่มีตราของสมาคมกีฬาฯ ห้ามนำเข้าประกวด และคณะกรรมการจะไม่พิจารณาทุก ๆ กรณี

ข้อ 8 ว่าวที่เข้าประกวดไม่ว่าประเภทใด ๆ ให้สามารถลอยอยู่ในอากาศไม่น้อยกว่า 1 ชั่วโมง ถ้าไม่สามารถจะลอยอยู่ในอากาศได้ตามกำหนดนี้ คณะกรรมการจะไม่พิจารณาคัดสินให้

ข้อ 9 ผู้ส่งว่าวภาพเข้าประกวด ต้องมาถึงสนามก่อนกำหนดการประกวด เพื่อมอบว่าวของตนให้เจ้าหน้าที่ตรวจ เมื่อเจ้าหน้าที่ได้ตรวจตามที่ใดแจ้งความจำนงค์ไว้ ถ้าเป็นการถูกต้องจึงให้เข้าประกวด ถ้าว่าวภาพนั้นไม่ตรงกับที่ใดแจ้งไว้ ผู้นั้นจะหมดสิทธิ์ในการเข้าประกวดประเภทนั้น

ข้อ 10 เมื่อเจ้าหน้าที่ได้ตรวจว่าวภาพ และประทับตราเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ให้เจ้าของว่าวนำว่าวของตนขึ้นสู่อากาศตามเวลาที่กำหนดไว้ เพื่อให้กรรมการตรวจและพิจารณาคัดสินต่อไป

ข้อ 11 การให้รางวัล คณะกรรมการจะได้อื่นละพิจารณาคัดสินว่าวประกวดแต่ละประเภท แบ่งออกเป็น 3 รางวัล คือ

1. รางวัลที่ 1 ของแต่ละประเภท
2. รางวัลที่ 2 ของแต่ละประเภท
3. รางวัลที่ 3 ของแต่ละประเภท

การตัดสินนี้อาจจะไม่ได้รับรางวัลประเภทใดประเภทหนึ่ง ของแต่ละประเภทก็ได้ ถ้าหากว่าภาพนั้นไปถึงขนาดที่อาจจะได้รับรางวัล

ให้ใช้ระเบียบนี้ตั้งแต่วันที่ประกาศเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 1 มกราคม 2505

สมาคมกีฬาไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

ภาคผนวก ฉ

ระเบียบการ

การประกวดฝีมือท้าวว้าวจุฬาและว้าวปักเป้า

หลักการ

ว้าวจุฬากับว้าวปักเป้า แม้จะหาเล่นกันเฉพาะในภาคกลางก็อาจเรียกได้ว่าเป็นว้าวประจำชาติของไทย ซึ่งมีลักษณะผิดแปลกแตกต่างกับว้าวของชาติต่าง ๆ อย่างสิ้นเชิงทั้งรูปร่าง ทั้งการเคลื่อนไหวในอากาศ กล่าวคือ เป็นว้าวที่สวยงามควมรูปทรง และมีมือที่ประณีตอย่างประณีตที่สุด และสามารถบังคับให้เคลื่อนไหวได้ควมอาการต่าง ๆ อย่างสง่างามและคล่องแคล่วว่องไว ควมสวยงามที่ชักว้าวนั้นเพียงสายเคียวตรงข้ามกับว้าวนานาชาติ ที่มีความสวยงามที่สีสันอันแพรวดา และส่วนมากลอมลอมอยู่เฉย ๆ ไม่อาจบังคับให้เคลื่อนไหวอย่างว้าวจุฬาและว้าวปักเป้าได้

การท้าวว้าวจุฬาและว้าวปักเป้า จำเป็นต้องหาอย่างพิถีพิถันและประณีตเรียบร้อย เพื่อให้ได้คุณภาพที่ ก่อขึ้นได้สูง เคลื่อนไหวได้คล่องแคล่ว และมีความงดงาม ความต้องการข้อหลังคือความงดงามนี้เอง ทำให้ช่างท้าวว้าวแถมจนประกวดประชันกันมากในความประณีตเรียบร้อย บางจนถึงกับเหลาโครงว้าวให้กลมแล้วเซาะร่องเป็นกลีบมะยมตลอดคัน งดงามแปลกตายิ่งนัก เทียบกับฝีมือช่างท้าวว้าวในสมัยนี้ ดูเหมือนจะพูดได้ว่าไม่มีใครหาได้เสียแล้ว ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเสียดายอยู่มาก ดังนั้นเพื่อฟื้นฟูฝีมือการท้าวว้าวให้เฟื่องฟูอีกครั้ง เพื่อให้จรัสอยู่กับชาติบ้านเมือง จึงได้จัดให้มีการประกวดฝีมือการท้าวว้าวจุฬาและว้าวปักเป้าขึ้นในงาน "ประเพณีว้าวไทย 2527" นี้ โดยการยกย่องเชิดชูและให้รางวัลแก่ช่างท้าวว้าวให้มีเกียรติมีชื่อเสียงสมควรยกย่องนักกีฬา ว้าว เพราะนักกีฬาว้าวนั้นคงอาศัยช่างท้าวว้าวอย่างยิ่ง ถ้าไม่มีช่างท้าวว้าวที่ดีแล้ว นักกีฬาก็จะหาชื่อเสียงไม่ได้

ระเบียบการ

1. วาวที่จะส่งเข้าประกวด กำหนดประเภทและขนาดไว้ดังนี้

1.1 ประเภทวาวจุฬามี 3 ขนาด คือ

1.1.1 ขนาดสามศอก หรือ 60 นิ้วฟุต ถึง สามศอกคืบ หรือ 70 นิ้วฟุต

1.1.2 ขนาดสองศอก หรือ 40 นิ้วฟุต ถึง สองศอกคืบ หรือ 50 นิ้วฟุต

1.1.3 ขนาดหนึ่งศอก หรือ 20 นิ้วฟุต ถึง หนึ่งศอกคืบ หรือ 30 นิ้วฟุต

1.2 ประเภทวาวปักเป้า มี 2 ขนาด คือ

1.2.1 ขนาด 34.5 นิ้วฟุต

1.2.2 ขนาด 28 นิ้วฟุต

2. วาวที่ส่งเข้าประกวดต้องเป็นวาวที่ทำขึ้นใหม่ มิใช่วาวที่ใช้ไม่เกาซึ่งเคยผูกเล่นมาแล้ว จะผูกรูปใดก็ได้ไม่ถือรูปร่างเป็นสำคัญ เพราะมีความนิยมต่างกัน อยู่ บางคนนิยมรูปจาลัน บางคนนิยมรูปเพรียวบาง เพราะฉะนั้นวาวจุฬาที่จะส่งเข้าประกวดจะหารูปหนุมาน องค์พิราพ มนุษย์ ยักษ์ อย่างใดก็ได้ และปักเป้าก็เช่นเดียวกัน จะหารูปมะกอก ปลาแป้น สี่เหลี่ยม หรืออย่างใดก็ได้ไม่จำกัด จะพิจารณาแต่ฝีมือที่ทำ

3. หลักการตัดสินมีดังนี้

3.1 ไม่คำนึงถึงวัสดุที่ทำมาหาว่าวจนเกินไป ขอให้ใช้ไม้ไผ่เกาโครง ใช้กระดาษวาวอย่างแท้ปิด ใช้ปานชุบน้ำกาวยูค (วาวจุฬา) ใช้สายหลอดหรือค้ายมัน ซึ่งสักให้โตมาตรฐาน ลูกปลาจะใช้กระดาษวาวหรือกระดาษสี สีสด ๆ ก็ได้

3.2 ให้ความละเอียดถี่ถ้วนและประณีตบรรจงของการเหลาไม้ให้ได้
รูปเรียบสม่ำเสมอ ไม้คดไม้คู้ง เมื่อผูกแล้วที่โค้งให้โค้งงอ ที่ตรงให้โคเส้นอันงามตา

3.3 ให้ความละเอียดถี่ถ้วนและประณีตบรรจงของการปิดกระดานให้ถึง
เรียบรอยต่อมาเสมอ รอยเฟลอะ รอยค่อ รอยพับเป็นเส้นเป็นแนวขนานเสมอกัน รอย
กรีดกระดานให้เรียบ ไม่รอย ไม่แหงนไม่เว้า

3.4 ให้ความละเอียดถี่ถ้วนของการชิงสักว่าไม่ห่างจนเกินควร สำหรับ
วาวจุฬาให้โคตทะแยงสี่เหลี่ยมจตุรัสหรือสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัดสม่ำเสมอทั้งตัว
สำหรับปักเป้าให้โคแจกค้ายซึ่งลึกให้กระจายเป็นรัศมีโดยสม่ำเสมอ

3.5 ให้ให้ความละเอียดถี่ถ้วนของการปิดลูกปลาและปิดแถบกระดาน
ให้โค้งกึ่งกลาง ไข่เบี้ยว ไม่ค้ง เส้นสักให้คดเคี้ยว

3.6 ให้ให้ความละเอียดถี่ถ้วนของการแต่งตัววาว เช่น การปิดลูกจันทร์
การปิดผ้าที่รอยปลานผูก ที่ปลายปีก ปลายขา ที่เอว ที่ไหล่ ที่ก้นกบ ที่ปลายหัว

3.7 ให้ตรวจสอบว่าโครงวาวเป็นไม้ที่เหลาขึ้นสำหรับผูกเข้าประกวด
คราวนี้เป็นครั้งแรก มิใช่เป็นไม้เก่าที่เคยผูกเป็นตัววาวใช้การมาก่อนแล้ว และมีใช้
ไม้เก่าแก่ที่ทนก่อนเหลาตกทอดกันมา

4. การให้รางวัล กำหนดรางวัลไว้ประเภทละ 2 รางวัล คือ รางวัล
ชนะเลิศ กับรองชนะเลิศ

4.1 รางวัลชนะเลิศจุฬา โคเงิน 800 บาท กับโล่ 1 โล่

4.2 รางวัลรองชนะเลิศจุฬา โคเงิน 800 บาท กับโล่ 1 โล่

4.3 รางวัลชนะเลิศปักเป้า โคเงิน 800 บาท กับโล่ 1 โล่

4.4 รางวัลรองชนะเลิศปักเป้า โคเงิน 800 บาท กับโล่ 1 โล่

ผู้ได้รับรางวัลจะได้เข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานจากสมเด็จพระเทพ

รัตนราชสุภาฯ สยามบรมราชกุมารี ในวันที่ 27 มีนาคม 2527

5. คาทักสินของคณะกรรมการถือเป็นยุติ จ. คัดค้านว่ากล่าวมิได้

6. ให้ส่งวาทที่จะประกวดแก่คณะกรรมการ ณ ห้องสนามหลวง ในวันที่ 25 มีนาคม 2527 เวลา 12.00 น. ถึง 19.00 น.

7. จะประกาศผลการตัดสินให้ทราบ ในวันที่ 26 มีนาคม 2527

ให้ไว้ ณ วันที่ 13 มีนาคม 2527

พลเรือเอก

(เทียม มกรานนท์)

ประธานกรรมการอำนวยการจัดงานประเพณีว่าวไทย 2527

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นายมนต์เพชร พัวไพฑูรย์
ภูมิลำเนา	15 ตลาดไผ่ล้อม ค่ายจิระประวัติ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์
การศึกษา	2515 มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโพธิสารศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ 2517 มัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนนนทรสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ 2521 การศึกษามัธยมศึกษา (กศ.บ. พลศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พลศึกษา 2527 การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม. พลศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
สถานที่ทำงาน	2522 - ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน